

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

55893

31

DYLE

BLJENI
SVET

LJUDSKA KNJIŽNICA 31

priporoča naslednje zvezke romanov in povesti

»Ljudske knjižnice«:

- I. zvezek: Doyle A. Conan, **Znamenje štirih**. Londonska povest. Ljubljana, 1906, 144 str. Din 12.—, vez. v platno z II. zvezkom Din 32.—.
- II. zvezek: Dostal Alojzij, **Darovana**. Zgodovinska povest. Ljubljana, 1906, 149 str. Din 12.—, vez. v platno s I. zvezkom Din 32.—.
- III. zvezek: Sienkiewicz Henrik, **Jernač Zmagovač**. Povest. Iz poljskega preložil Fr. Virant. — Med plazovi. Povest tirolskega gorskega župnika. Nemški spisal Arthur Achleitner. Ljubljana, 1906. 123 str. Din 12.—, vez. v platno s VI. zvezkom Din 32.—.
- V. zvezek: Šenoa, **Zadnja kmečka vojska**. Zgodovinska povest iz l. 1573. Ljubljana, 1907. 378 str. Din 28.—, vez. v platno Din 42.—.
- VI. zvezek: Finžgar Fr. S., **Gozdarjev sin**. Povest. Ljubljana, 1907. 56 str. Din 6.—, vez. s III. zvezkom Din 32.—.
- VII. zvezek: Detela dr. Fr., **Prihajač**. Povest. Ljubljana, 1908. 157 str. Din 20.—.
- IX. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 154 str. Din 16.—.
- XI. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. III. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 114 str. Din 16.—.
- XIV. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. IV. in V. zvezek: **Ljubljanske slike**. Podoba ljubljanskega sveta pod drobnogledom, Ljubljana, 1911. 263 str. Din 24.—.
- XV. zvezek: Coloma, **Juan Miseria**. Povest. Ljubljana, 1911. 170 str. Din 20.—.
- XIX. zvezek: Curwood J. O., **Kazan, voljši pes**. Kanadski roman. Din 18.—, v platno Din 30.—.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

- XX. zvezek: About Edmund, Kralj gora. Povest. Iz francoščine prestavila Kristina Hafner. Ljubljana, 1924. 254 str. Din 18.—, v platno Din 30.—.
- XXI. zvezek: Haggard H. R., Jutranja zvezda. Povest. Iz angleščine prevel P. M. Črnigoj. Ljubljana, 1925. 307 str. Din 30.—, v platno Din 40.—.
- XXII. zvezek: Verne Jules, Otroka kapitana Granta. Popotovanje okoli sveta. Roman v treh delih. Ljubljana, 1926. 607 str. Din 48.—, v platno Din 58.—.
- XXIII. zvezek: Sheehan Patrik A., Nodlag. Povest irskega dekleta. Ljubljana, 1926. 231 str. Din 24.—, v platno 32.—.
- XXIV. zvezek: Hanka. Lužiškosrbska povest. Atala. Čudež v Bolzeni. Ljubljana, 1926. 311 strani. Din 22.—, v platno Din 30.—.
- XXV. zvezek: Haggard H. R., Hči cesarja Montezume. Zgodovinska povest. Iz angleščine prevel Jos. Poljanec. 1927. 384 strani. Din 30.—, v platno Din 42.—.
- XXVI. zvezek: Lorenzini C.-Joža Lovrenčič, Storžek in njegovo burkasto življenje. 1926. 160 str. Din 14.—, v platno Din 22.—.
- XXVII. zvezek: Pregelj Ivan, Otroci solnea. Novela. 1927. 109 str. Din 24.—, vezano Din 32.—.
- XXVIII. zvezek: Haggard H. R., Kleopatra, egiptovska kraljica. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXIX. zvezek: Savinšek Slavko, Izpod Golice. Tihotapska povest z gorenjskih planin.
- XXX. zvezek: Sienkiewicz Henrik, Na polju slave. Povest iz časa kralja Jana Sobieskega.
- XXXI. zvezek: Sir Arthur Conan Doyle: Izgubljeni svet. (The lost world.) Roman.

LJUDSKA KNJIŽNICA

31. ZVEZEK

SIR ARTHUR CONAN DOYLE:

IZGUBLJENI
SVET

(THE LOST WORLD)

ROMAN

LJUBLJANA, 1928

ZALOŽILA JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA

55893

Vse pravice pridržane.

55893

FZC 12.182/7951

Uvodna izjava.

Mr. Edward Dunn Malone, poročevalec »Daily Gazette«, mora pripomniti, da je prof. George Edward Challenger brez vsakega pridržka umaknil svojo prepoved objave kakor tudi tožbo radi razžaljenja časti. Gospod profesor je priznal, da ga avtor s svojo kritiko in tolmačenjem nikakor ni hotel razžaliti: zato je izjavil, da nikakor ne bo nasprotoval tisku oz. prodaji te knjige.

Prvo poglavje.

Povsod nam je dana prilika za junaštva.

Miſter Hungerton, njen oče, je bil brez dvoma najmanj obziren človek na svetu, prava našopirjena, razkuſtrana, nemarna papiga, jako dobrodušen sicer, a popolnoma zatopljen v lastno malenkostno osebo. Če bi se sploh mogel izneveriti moji Gladys, bi se to lahko zgodilo edino radi pomislekov o bodočem tastu. Na tihem je iskreno mislil (o tem sem prepričan), da se oglašam trikrat na teden pod njihovimi starimi koſtanji samo zato, da uživam njegovo prijetno druſtvo, predvsem pa, da poslušam njegove nazore o bimetalizmu (bil je namreč pravi strokovnjak v tem vprašanju).

Tudi ta večer sem že več kakor eno uro poslušal njegovo enolično čebljanje o tem, da ima srebro samo pogojno priznano vrednost, da slab denar vedno bolj izpodriva boljšega in da pada kupna moč indijske rupije, da morajo imeti borzni tečajji svojo stvarno podlago.

»Pomislite samo,« je zaklical slednjič razvnet, »če bi bilo treba v istem času takoj poplačati vse dolgove na svetu! Kaj bi se potem zgodilo pri sedanjih razmerah?«

Odgovoril sem mu seveda, da bi jaz v tem ſlučaju prišel na kant. Planil je nato s svojega stola in mi očital vedno lahkomiſelnost, ki mu je onemogočala v moji navzočnosti razpravljati o kateremkoli resnem vprašanju. Nato je ves besen odsopihal iz sobe in zaloputnil vrata, da se preobleče za neko proſtozidarsko sejo.

Tako ſva jaz in Gladys naposled ostala sama in napočil je trenutek, ki je moral odločiti mojo usodo! Ves ta večer sem se počutil kakor vojak, ki pričakuje

povelja, naj odrine na mrtvo stražo: zdaj upa na zmago, zdaj se zopet boji poraza.

Sedela je nekoliko stran od mene in rdeči zastori v ozadju so razločno poudarjali njen ponosni in nežno oblikovani obraz. Kako lepa je bila in kako nedosegljiva zame! Dozdaj sva si bila dobra, prav dobra prijatelja, a nikoli se mi ni posrečilo, priti preko onega tovariškega razmerja, ki bi lahko obstojalo tudi med menoj in katerimkoli drugim sotrudnikom pri »Daily Gazette«: bilo je jako iskreno, zelo ljubeznivo in popolnoma nedolžno. Sem takega značaja, da se nikoli ne morem ogreti za ženske, ki so napram meni predomače in samozavestne. Sličen nastop je slab poklon za moškega. Za pravo razmerje med obema spoloma sta od kraja značilni plahost in nezaupnost, preostanek iz starih krutih časov, ko je ljubezen korakala še sporedno z nasilnostjo. Pravi izraz zaljubljenosti nudijo povešena glava, stran obrnjene oči, zamolkel glas in drhteče roke, ne pa odkrit pogled in pogumen odgovor. Toliko sem se naučil celo tekom svojega kratkega življenja, če ni živel v meni od pradedov podedovan spomin, ki ga imenujemo samo nagon.

Gladys je imela vse pristne ženske lastnosti. Marsikdo jo je sicer smatral za brezsrčno in hladno, a ta sodba je bila vsekakor iz trte zvita. Njena nežno bronasta, skoro orientalsko pobarvana polt, vranji lasje, velike krotke oči, polna, a dovršeno oblikovana usta, — vse to je dalo sklepati na ognjevit značaj. Žalibog sem moral priznati, da še vedno nisem odkril skrivnosti, ki bi lahko raznetila ta plamen. Zato sem sklenil, da moram — pa naj pride, kar hoče — končati nejasnost in še nocoj razčistiti to svojo zadevo. Naj me le zavrne, — sem mislil, — rajši odnesem košek, kakor pa da ostanem samo nekak pobratim.

Tako daleč sem bil dospel v svojih mislih in sem baš hotel prekiniti mučni, dolgi molk, ko so me pogledale stroge, črne oči, in je Gladys z očitajočim smehlajem zmajala s ponosno glavo.

»Slutim, Ned, da me hočete menda zasnubiti. Ne bi rada videla, da to storite, zakaj zdaj je vse mnogo lepše.«

Primaknil sem svoj stol nekoliko bliže.

»Tako... Odkod pa morete vedeti, da sem vas hotel zasnubiti?« sem vprašal ves zavzet.

»Mar žene ne poznamo vedno vsega? Vendar ne mislite, da katerakoli žena na svetu ne opazi, če se kdo zanima za njo? Ah, Ned, kako prijetno in lepo je bilo najino prijateljstvo! Kako škoda bi ga bilo uničiti! Ali ne občutite, da je to nebeško lepo, če smeta mlad mož in mlado dekle tako odkritosrčno govoriti drug z drugim kakor midva?«

»Kako bi rekel, Gladys... Lahko bi odkrito govoril tudi, na primer, s postajenačelnikom.« Sploh ne vem, kako se je zapletel ta uradnik v najih razgovor; vsekakor pa je prišel vmes, in temu sva se morala nasmehnuti. — »A tega mi je vendar premalo. Rad bi vas objel, si pritisnil na srce vašo glavo in, Gladys, rad bi...«

Tu pa je planila na noge, zakaj postalo ji je jasno, da namerava dejanski uresničiti svoje nadaljnje želje.

»Vse ste pokvarili, o Ned,« mi je rekla, »vse je tako lepo in naravno, dokler ni prekoračena neka meja. Kako mi je žal! Zakaj se ne morete bolj obvladati?«

»Saj nisem tega samo jaz kriv,« sem se opravičeval, »to je vendar narava, ljubezen je to.«

»Dobro. Stvar je najbrž čisto drugačna, če se imata oba rada. — Jaz pa še nikoli nisem bila zaljubljena.«

»Saj to morate vendar tudi vi občutiti... Vi z vašo lepoto in vašo dušo! O, Gladys, saj ste ustvarjeni za ljubezen! Tudi vi morate ljubiti!«

»Počakati bo pač treba, dokler ne pride ljubezen sama od sebe.«

»Zakaj pa me ne bi radi imeli, Gladys? Ali je tega moja zunanost kriva ali kaj?«

Njen obraz se je malo omilil. Iztegnila je roko — zdaj je bila videti prijazna in prizanesljiva — ter mi upognila glavo za spoznanje nazaj. Zamišljeno se smehljaje je potem pričela ogledovati moj navzgor obrnjeni obraz.

»Ne, za to pač ne gre,« je rekla naposled, »nimate tako odurnega obraza in zato vam lahko povem, da ni to pravi vzrok. Leži pač mnogo globlje.«

»Ali je, v mojem značaju?«

Resno mi je prikimala.

»Kaj pa naj potem storim, da se poboljšam in vam ugajam? Sedite vendar, pa mi o tem kaj povejte. Ne, prosim lepo, usedite se!«

Gledala me je nekam začudeno ter nezaupno, a to mi je bilo vse bolj vseč kakor prejšnja ravnodušna zaupnost. Vem, da se zdi vse, kar tu zapišem s črnim po belem, dokaj otroško in bedasto! Sicer pa je to morebiti le meni umljiv občutek... Dobro, naposled je vendarle sedla.

»Povejte mi torej, kaj vam pri meni ne ugaja?«

»Zaljubljena sem v drugega,« mi je rekla.

Zdaj pa sem moral skočiti pokonci jaz.

»Ne smete misliti, da imam koga drugega rada,« je nadaljevala in se smejala mojemu osuplemu obrazu. »Imam samo neki ideal. Nikoli še nisem srečala moža, o katerem sanjam.«

»Pripovedujte mi torej kaj o njem. Kakšen pa je?«

»O, po zunanosti bi vam bil lahko jako sličen.«

»Kako sem vam hvaležen za te besede! No, in kaj takega počenja, kar pri meni pogrešate? Kar naravnost povejte! Morebiti je pri sveti vojski, ne uživa mesa, ali pa je letalec, spiritist, človek in pol? Prav vse rad poizkusim, o, Gladys, če mi vsaj približno poveste, kaj vam je vseč.«

Nasmehnila se je prožnosti mojega značaja. »Dobro, predvsem pač mislim, da moj ideal ne bi tako govoril, kakor zdaj vi to delate,« mi je rekla. »Biti mora jeklen in pogumen mož, ki se ne vda tako lahko raznim muham, ki jih je polno kako neumno dekle. Predvsem naj bo čil, podjeten in srčen, gleda naj smrti v obraz, ne da bi trenil z očesom, izvršiti mora velika dejanja in prestati izredne izkušnje. Če bom sploh kdaj koga rada imela, ne bo veljala moja ljubezen človeku samemu, temveč slavi, ki si jo pridobi in katere sijaj pade tudi name. Pomislite na primer na Richarda Burtona! Ko sem čitala njegov

življenjepis, ki ga je spisala njegova žena, sem pač razumela njeno ljubezen. Ali recimo lady Stanley! Morda ste že kdaj čitali ono prekrasno zaključno poglavje v knjigi o njenem soprogu? Da, take može žena lahko ljubi iz vsega srca in pri tem sama zraste v svoji ljubezni do moža, zakaj ves svet jo časti kot navduševalko pri izvršitvi sijajnih junaštev.«¹

Bila je tako lepa v svojem navdušenju, da sem skoro pozabil na smoter najinega razgovora in bi lahko vse pokvaril. Napel sem vse moči, da se premagam in sem odgovoril in dokazoval:

»Vsi vendar ne moremo biti Stanleyi in Burtoni,« sem rekel, »nima vsak človek take sreče, meni je na primer vedno manjkala prava prilika. Lahko si mislite, da bi se je poslužil, če bi mi usoda hotela biti tako naklonjena.«

»Ah kaj, povsod nam je dana prilika za junaštva. Za ljudi, na katere mislim, je pač značilno, da so sami svoje sreče kovači. Sami si poiščejo prilike in se ne pustijo ovirati. Še nikdar nisem srečala takega moža, in vendar se mi dozdeva, da ga natančno poznam. Povsod naokrog je vse polno prilik za junaštva, ki samo čakajo, da jih kdo izvrši. Mož ima nalogo izvesti tak čin, ženi pa je naloženo, da čuva svojo ljubezen in ž njo obdari takega moža. Poglejte onega mladega Francoza, ki se je oni teden dvignil z zrakoplovom. Kljub hudemu vetru je vztrajal na tem, da se mora dvigniti, ker je bilo razglašeno, kdaj vzleti. Veter ga je tekom 24 ur odnesel 1500 milj daleč in spustil se je na zemljo sredi Rusije.² Ta je tudi eden izmed mož, na katere mislim. Le pomislite na ženo, katero ima rad, in na to, kako so ji morale druge žene zavidati! Jaz bi si tudi samo tega želela: da bi me zavidale radi mojega moža.«

»Ne, tega ne smete doseči samo zato, da bi se meni prikupili. To morate doseči zato, ker ne morete drugače, ker zahteva to vaš značaj, ker vse v vas hrepeni po junaštvu. Zadnjič ste na primer poročali

¹ Burton in Stanley sta znana raziskovalca Afrike.

² Angleška (morska) milja ima ca. 1610 m.

o nesreči v Wiganskem premogovniku, kjer se je pretekli mesec vnel prah. Ali se ne bi bili mogli spu-
stili v premogokop in kljub strupenim plinom po-
magati nesrečnim rudarjem?«

»Storil sem to.«

»Meni niste tega nikoli povedali.«

»Ker ni bilo vredno govora.«

»Tega pa nisem vedela.« Pogledala me je z več-
jim zanimanjem kakor doslej. — »Tukaj ste pač po-
kazali pogum.«

»Moral sem to storiti. Kako naj bi bil spisal do-
bro poročilo za svoj list, če ne bi bil sam na tistem
kraju.«

»O, kako prozaični razlogi! S tem odvezemate svo-
jemu dejanju vendar vsako romantiko. Sicer pa —
naj ste že imeli katerekoli vzroke — me vendar ve-
seli, da ste se spustili v rudnik.«

Ponudila mi je roko, a tako dostojanstveno in
ljubko, da si nisem mogel nič drugega dovoliti, kot
nagniti se in ji poljubiti prste.

»Povedati vam moram, da sem le neumna žena,
ki ji hodijo otročarije po glavi, kakor malemu de-
kletcu. A kaj hočem, ko je pa to bistvo moje dušev-
nosti. To je pač izraz mojega čuvstvovanja in dru-
gače sploh ne morem ravnati. Če se kdaj omožim,
vzamem samo znamenitega moža.«

»No, zakaj pa ne?« sem zaklical. »Vi ste pač ena
izmed onih žen, ki moža tako opogumijo. Ponudite
mi samo priliko in videli boste, da jo izkoristim.
Sicer pa si pravi mož, kakor pravite, vedno sam
ustvari priliko, in ne čaka, da mu jo kdo drugi po-
nudi. Spomnite se Clivea — samo pisarček je bil in
vendar je osvojil Indijo.³ Pri svetem Juriju, nekaj
tudi jaz še lahko storim na svetu!«

Nasmehnila se je ob izbruhu moje irske ognje-
vitosti. »Zakaj pa ne?« je rekla. »Vse imate, kar mož

³ Od XIV. stoletja so vladali v Indiji potomci strašnega
mongolskega osvojevalca, Tamerlana. Lord Clive jim je v
XVIII. stoletju odvzel Bengalsko, najpomembnejšo indijsko
deželo, in s tem položil temelj največji angleški koloniji.

lahko ima: mladost, zdravje, moč, izobrazbo, podjetnost. Žalostna sem bila, da ste spregovorili; zdaj sem pa vesela, jako vesela, da je najin razgovor v vas obudil take misli.«

»In če kaj dosežem...?«

Kakor topel baržun mi je njena roka zaprla usta. »Nobene besede več o tem, gospod! Že pred pol ure bi morali biti v uredništvu pri večernem delu. Bilo mi je samo prehudo, vas spomniti na to. Če pa si nekega dne morda priborite svoj prostor na svetu, potem se lahko povrneva k najinemu razgovoru.«

Tako sem se nenadoma znašel sredi meglenega novemberskega večera. Tekel sem za vlakom električne železnice, ki vozi v Camberwall, z gorečim srcem in trdno odločen iztakniti nekje, preden poteče prihodnji dan, katerokoli nalogo, ki bi me storila vrednega njene ljubezni. A kdo na vsem širnem svetu bi bil takrat mogel slutiti, kako neverjetno obliko bo dobilo to poslanstvo in po kako čudnih potih bom hodil, da ga izvršim?

Čitatelju se bo naposled še zdelo, da to uvodno poglavje nima prav nobene zveze z mojo povestjo. In vendar moja povest nikdar ne bi bila nastala brez tega poglavja. Samo človek, ki stopi v svet z zavestjo, da nam je povsod dana prilika za junaštva, in s srčno željo izrabi prvo priliko, ki se mu zato ponudi — samo tak človek je zmožen, kakor sem to storil jaz, na glavo postaviti svoje dosedanje življenje in odjadrtati v nepoznano, v skrivnostno meglo zavito deželo, kjer se mu obljubujejo veliki doživljaji in velik uspeh. Le pogledjte me, gospodje v uredništvu »Daily Gazette« katerega jako neznamen član sem bil dozdej, kako trdno sem bil odločen po možnosti še isti večer poiskati nevarno nalogo, ki bi me storila vrednega moje Gladys!

Kaj je bilo vzrok, da je od mene zahtevala, naj radi njene slave tvegam svoje življenje: sebičnost ali brezsrčnost? A tako vprašanje bi si lahko zastavil človek v moških letih, ne pa pogumen triindvajsetleten mladenič, v katerem je vzplamtela prva ljubezen.

Drugo poglavje.

Poizkusite svojo srečo pri profesorju Challengerju!

Vedno sem imel rad našega starega, čmernega, debelušastega in rdečeličnega glavnega urednika McArdlea, in mislim, da je tudi on mene rad imel. Ravnatelj je bil pravzaprav Beaumont, a ta je bival nekje v razredčenem zraku na olimpijskih višavah, odkoder sploh ni mogel razločiti kaj manjšega od mednarodnega zapletljaja ali ministrske krize. Samo včasih smo ga videli, kako je osamljeno in dostojanstveno romal v svoje svetišče z meglenim, bežnim pogledom: v mislih je letal gotovo kje nad Balkanom ali nad Perzijskim zalivom. Vedno je ostal nam nepristopen in oddaljen od nas. McArdle pa je bil njegov prvi namestnik in smo ga poznali. Ko sem stopil v njegovo sobo, mi je stari gospod pokimal z glavo in si porinil očala visoko gori na plešasto čelo.

»No, gospod Malone, po vsem, kar slišim, se zdi, da imate dober uspeh,« me je pozdravil v svoji prijazni šotski izgovorjavi.

Priklonil sem se in se zahvalil.

»Nesreča v premogovniku je bila sijajna. Pa tudi požar v Southwarku. Imate pravi slog za poročila. Kaj pa vas je privedlo zdaj k meni?«

»Rad bi vas prosil za neko prijaznost.«

Na obrazu mu je bilo videti, da se je prestrašil, in takoj je odvrnil oči od mene.

»No, no, kaj pa je z vami?«

»Ali ne bi bilo mogoče, gospod McArdle, povedati mi kako posebno nalogo za naš dnevnik? Poizkusil bi jo čim najbolje opraviti, vse v redu zaključiti in vam pošiljati dobra poročila.«

»Na kake vrste nalogo pa mislite, gospod Malone?«

»Na tako, ki nudi priliko za napete doživljaje in nevarnosti. Jaz bi se zelo potrudil, gospod McArdle, da opravičim vaše zaupanje. Čim težja bi bila ta naloga, tem bolj mi bi ugajala.«

»Videti je, da se vam jako mudi zapraviti življenje.«

»Dokazati, da ne živim zaman, gospod McArdle!«

»Ah, moj Bog, vsa čast vašemu navdušenju, gospod Malone! A bojim se, da so časi za take stvari že minili. Tudi uspeh komaj odtehta stroške, ki jih povzroči poseben, v to poslan poročevalec, in kakor je umljivo, se poveri taka naloga navadno samo preizkušnemu človeku z znanim imenom, ki uživa zupanje javnosti. Dandanes so po zemljevidih večinoma že izginili veliki beli madeži, in ne vem, ali je ostal še kak prostorček za romantične doživljaje. Sicer pa, čakajte no,« je dodal, in nenaden smeh mu je za trenutek razsvetil obraz, »beli madeži v zemljevidu so me na nekaj spomnili. Kaj, če bi vi poizkusili razkrinkati in osmešiti nekega sleparja, sodobnega Münchhausena? Lahko bi ga postavili na sramotni oder kot lažnika, ker kaj drugega ne more biti. To bi bilo dobro početje, prijatelj! Kako vam je stvar všeč?«

»Pošljite me kamorkoli in po kar hočete, to je zame postranska stvar.«

McArdle se je za nekoliko minut zatopil v svoje misli. »Radoveden sem pač, ali se vam posreči priti do tega strašila in se ž njim vsaj površno seznaniti,« je naposled pripomnil. »Zdi se mi, da imate naraven dar pridobivati ljudi zase: menda bo to osebna prikupljivost, nagonski magnetizem, mladostna življenjska moč ali kako se že temu pravi. Saj to vedno tudi sam občutim.«

»Hvala vam lepa za vašo prijaznost, gospod McArdle.«

»Zakaj torej ne bi poizkusili svoje sreče pri profesorju Challengerju v Enmore Parku?«

Priznati moram, da sem ga nekoliko debelo pogledal.

»Challenger!« sem vzkliknil, »profesor Challenger, znameniti zoolog? Ali ni to človek, ki je poročevalcu 'Telegrafa' Blundellu lobanjo razbil?«

Glavni urednik se je mrko nasmehnil:

»Aha, spominjate se tega? Ali mi niste rekli, da iščete nevarnosti?«

»V kolikor so neločljive od mojega poklica,« sem odgovoril.

»Čisto prav imate. Sicer pa ne mislim, da bi bil vedno tako nasilen. Blundell ga je naskočil menda v nepripravnem trenutku ali pa je bil sam neroden. Vi pa imate lahko več sreče ali tudi več obzirnosti do njega. Prepričan sem, da boste kos tej nalogi. Imate pač pravi nastop, in uredništvo vam bo šlo seveda v vsem na roko!«

»Pravzaprav ne vem prav ničesar o njem,« sem pripomnil. »Spominjam se njegovega imena edino v zvezi s policijsko razpravo radi udarca, ki ga je prizadel Blundellu.«

»Gospod Malone, tu imate nekaj beležk, da se lahko poučite o tej zadevi. Profesorja imam že delj časa na piki.« Privlekel je iz predala polo papirja. »To je kratek pregled njegovega življenja. Tukaj je zabeleženo v glavnem sledeče:

»Challenger, George Edward, roj. Largs, Sev. Angl. 1863. Šole: gimnazija v Largsu, Edinburška univerza. Asistent v Britskem Muzeju, 1892. Varuh Oddelka za primerjalno antropologijo, 1893. Izstopil iz službe po ostrem znanstvenem sporu, istega leta. Odlikovan s Craystonovo medaljo za zoološka raziskovanja. Dopisujoči član . . . — hm, tu je jako veliko tega, kakšna dva palca drobnega tiska . . . — Belgijskega Društva, Amerikanske Akademije Znanosti, La Plata itd. itd., nekdanji predsednik Paleontološkega Društva, Odsek H. Britskega Društva itd. itd. — S p i s i: Nekaj raziskovanj o kalmiških lobanjah, Oris razvoja vretenčarjev in številni članki, med njimi tudi razprava o ‚Temeljni napaki Weissmannove teorije‘, ki je izzvala ogorčen spor na Dunajskem zoološkem kongresu. N a j l j u b š i o p r a v e k: potovanja, izleti v Alpe. N a s l o v: Enmore Park, Kensington W.«

»Evo vam, to lahko vzamete s seboj. Nocoj nimam za vas ničesar drugega.«

Vtaknil sem listič v žep.

»Še trenutek, gospod McArdle,« sem dodal, ko sem opazil, da me gleda mesto rdečega obraza bleda luknjasta pleša. »Pravzaprav si še nisem na jasnem, zakaj naj obiščem tega gentlemana. Kaj pa je storil?«

Zopet mi je posvetil rdeči obraz.

»Pred dvema letoma je odšel čisto sam v Južno Ameriko na neko skrivnostno potovanje. Lani se je vrnil. Ni dvoma, da je res bil v Južni Ameriki, a noče natančno navesti, kje. Prav megleno pripoveduje o svojih doživljajih; če pa hoče kdo od njega zvedeti podrobnosti, se zapre kakor ostriga. Ni torej dvoma, da je ali res doživel čudeže, ali pa samo debelo laže. Zadnje je verjetnejše. Imel je nekaj poškodovanih fotografskih slik, a so jih splošno smatrali za sleparijo. Postal je tako nestrpen, da napade vsakega, ki hoče pri njem kaj zvedeti, novinarje vrže pa kar po stopnicah navzdol. Po mojem mnenju trpi samo na znanstveno povdarjeni bolehni domišljivosti. Za vas pa, gospod Malone, bo to baš primeren človek. Tako, zdaj se lahko poberete in poizkusite, kaj se dá opraviti ž njim. Saj ste že dovolj odrasel, da lahko sami pazite nase. Sicer pa se vam ne more nič zgoditi. Zavarovani ste itak, ker velja za nas, kakor veste, zakon o odgovornosti delodajalca za poškodbe pri delu.«

Režeči se rdeči obraz je zopet nadomestil luknjasta, z razcefranim rumenkastim puhom obrobljena pleša. Razgovor je bil končan.

Odkorakal sem proti Savage-Clubu,⁴ a nisem vstopil. Mesto tega sem se naslonil na železno ograjo Adelphi-Terrace in dolgo zamišljeno gledal v rjavkasto; oljnato rečno vodo. Zunaj, na svežem zraku mi postanejo misli namreč vedno jasnejše in pametnejše. Privlekel sem torej iz žepa seznam profesorjevih junastev in ob luči električne obločnice zopet prečital, kaj vse je doslej počel Mr. G. E. Challenger. Potem pa me je nenadoma navdahnila nova misel. Po vsem, kar sem slišal, sem postal popolnoma prepričan, da

⁴ Klubu divjakov, t. j. samecev.

kot novinar nimam prav nobenega upanja priti v bližino tega prepirljivega profesorja. Vendar pa so v njegovem kratkem življenjepisu dvakrat navedeni spori lahko pomenili samo toliko, da je bil neizprosno nestrpen na področju svoje znanosti. Ali ne bi bilo mogoče za naskok izrabiti to njegovo posebnost? Vsekakor sem moral poizkusiti.

Vstopil sem v klub. Bilo je nekaj čez enajst, in velika dvorana je bila že dokaj napolnjena, čeprav se pravi naval še ni pričel. V naslanjaču poleg peči sem zagledal dolgega in nerodnega človeka, pravcato suho južino. Ozrl se je name, ko sem primaknil svoj stol bliže. Ta mož mi je prišel kakor nalašč pred oči: potreboval sem edino njega med vso navzočo množico. To je bil Tarp Henry, sotrudnik pri uredništvu naravoslovnega mesečnika »Nature«, koščeno, redkobesedno in dolgočasno bitje, a obenem najljubezni-vejši človek napram vsem svojim znancem. Takoj sem sprožil zame potrebno vprašanje:

»Kaj pa je vam znano o profesorju Challengerju??

»Challenger?« Namršil je obrvi, da izrazi svoje znanstveno neodobravanje. »Challenger je človek, ki se je vrnil iz Južne Amerike z nekimi bedastimi pravljicami.«

»Kakšne pravljice pa so to?«

»Oh, pripovedoval je pač najneumnejše bedarije o nekakih čudnih zverinah, ki jih je baje tam odkril. Pozneje je vse to menda preklical. Svoje izjave je vsekakor umaknil. Sprejel je poročevalca Reuterjevega brzojavnega urada in potem se je dvignilo tako tuljenje, da je moral videti, kako malo opravi s svojimi trditvami. Sploh jo je hudo polomil. Nekateri, maloštevilni strokovnjaki, bi sicer menda vse resno vzeli v pretres, a mož jim je to kmalu onemogočil.«

»S čim pa?«

»No, s svojim nemogočim nastopom in neznosno sirovostjo. Med njimi je bil na primer nesrečni stari Watley iz Zoološkega Zavoda. Poslal mu je kot ugle-den učenjak sledeče povabilo: »Predsednik Zoološkega Zavoda se profesorju Challengerju priporoča

in bi smatral za izraz osebne naklonjenosti izredno čast, ki bi jo gospod profesor izkazal Zavodu z osebno udeležbo pri prihodnji seji.« Odgovora sploh ne bi bilo mogoče natisniti.

»Ali mi ga lahko zaupate?«

»No da, glasil se je v omiljeni obliki nekako sledeče: Profesor Challenger se priporoča predsedniku Zoološkega Zavoda in bi smatral za izraz osebne naklonjenosti, če bi se hotel gospod predsednik pobrati k vragu.«

»Za Boga milega!«

»Da, zdi se mi, da je rekel dobesedno isto tudi stari Watley. Spominjam se, kako je milo tožil pri oni seji. Pričel je z besedami: Po mojih petdesetletnih skušnjah na področju znanstvenih stikov...« Stari gospod je bil kar potr.

»Ali še kaj veste o Challengerju?«

»No, stvar je ta, da sem, kakor veste, bakteriolog. Živim samo v 900" drobnogledu. Od mene res ne morete zahtevati, da bi se temeljito spoznal na kako s prostim očesom vidno stvar. Stojim na straži ob zadnji meji našega spoznanja in se sploh nerodno počutim, če zapustim svojo delavnico in prihajam v dotiko z vami vsemi, velikimi, sirovimi in nespretnimi stvori. Preveč sem samotarski, da bi se zanimal za stvari, ki dvigajo prah v javnosti. Vendar pa sem o tem Challengerju nekaj slišal pri znanstvenih sestankih, zakaj on ni človek, ki bi mogel ostati neopažen. Res je tako hud, kakor ljudje o njem govoré. Spominja me na baterijo, ki je nabito polna zanosa in življenjskih moči, obenem pa je prepirljiv, hudoben, brezobziren čudak s prav posebnimi nagnenji. Naposled je došel tako daleč, da se je upal nastopiti s sleparskimi fotografskimi slikami, češ da jih je posnel na svojem potovanju po Južni Ameriki.«

»Pravite, da ima svoja posebna nagnenja? Za kaj pa je najbolj vnet?«

»Tisoč muh ima. V zadnjem času pa se menda najbolj zanima za Weissmanna in razvojno teorijo. Nekje se je dvignil grozovit spor o teh stvareh, na Dunaju je menda bilo.«

»Ali mi lahko označite temeljne točke tega vprašanja?«

»Točno tega sedaj ne morem storiti. Sicer pa je izšel prevod te razprave. Imamo ga v uredništvu. Ali se hočete potruditi tja z menoj?«

»Z veseljem; to je najboljšo, kar lahko storim. Moram namreč kot novinar govoriti s tem gospodom in potrebujem nekaj gradiva, da mi štrene ne zmanjka. Vi ste res zelo prijazni, da mi greste tako na roko. Prav rad grem z vami, če ni že prepozno za to.«

Pol ure pozneje sem sedel v uredniški sobi pred debelim svežnjem zapiskov, ki je bil odprt pri geslu »Weissmann versus Darwin«. Članek je imel zgoraj napise: »Ostri ugovori na Dunaju. Viharna seja.« Preveč sem zanemaril svojo znanstveno izobrazbo, da bi bil mogel zasledovati izvajanja v celoti, vendar pa mi je bilo jasno, da je razpravljajal angleški profesor o svoji stvari v izredno izzivalni obliki ter se do zadnjega zameril svojim tovarišem s celine. »Protest«, »Nemir«, »Predsednikov opomin« so bile prve tri pripombe v oklepajih, ki so mi prišle pred oči. Vsebino članka samega pa sem razumel prav toliko, kakor če bi bil spisan kitajski.

»Kako bi bil vesel, če bi mi vi to prevedli po angleško,« — sem čustveno rekel svojemu uslužnemu tovarišu.

»Saj je to vendar angleški prevod.«

»Potem bo zame menda najbolje, če poizkusim srečo z nemškim izvirnikom.«

»Stvar je za nestrokovnjaka seveda dokaj težka.« »Če bi se mi posrečilo ujeti vsaj en tehten, umljiv stavek, ki bi mi lahko navdahnil kakšno za človeški razum jasno misel, bi mi to popolnoma zadostovalo. Aha, tu imam nekoliko besed, ki bodo menda dobre za to. Zdi se mi celo, dá za silo razumem, kaj to pomeni. To vrstico si izpišem. Pomagala mi bo navezati stike s tem groznim profesorjem!«

»Potrebujete mogoče še česa? Na razpolago sem vam.« »Hm, pač, lahko mi pomagata. Hočem mu namreč pisati. Če bi pismo lahko kar tu napisal in

se poslužil vašega naslova, bi bilo vse skupaj nemara malo tehtneje videti?«

»Da, in potem pride ta cepec k nam, dvigne burjo in nam polomi vse pohištvo...«

»Ne, ne, saj vam hočem pokazati pismo. Bodite prepričani, da ne zagrešim nobenega izzivanja.«

»No, pa prosim, tukaj je moja pisalna miza in stol. Papir leži tu. Seveda prav rad preberem vaše pismo, preden ga odpošljete.«

Delo mi ni šlo prelahko od rok, a ko sem bil gotov, se mi je zdelo, da pismo vendar ni tako napačno. Malo ponosen sem bil na svojo spretnost in sem kritičnemu bakteriologu čital na glas:

Velecenjeni gospod profesor!

Kot skromen visokošolec na naravoslovnem oddelku, sem se vedno jako zanimal za vaše teorije glede razlike med Darwinom in Weissmannom. Danes po ponovnem čitanju...

»O, ti peklenski lažnivec!« je zamrmral Tarp Henry.

... po ponovnem čitanju Vaše odlične dunajske razprave sem imel priliko zopet se spomniti tega vprašanja. Vsekakor pomenijo Vaša jasna in občudovanja vredna izvajanja nedvomno zadnjo besedo v tej zadevi. V razpravi pa sem našel sledeči stavek: »Odločno protestiram zoper nesmiselno in brezdokazno trditev, po kateri naj predstavlja slednje bitje neki mikrokozem (majhen svet), katerega notranji ustroj se je izoblikoval počasi tekom zgodovinskega razvoja več pokolenj.« Ali ne bi bili Vi z ozirom na poznejša raziskovanja sedaj pripravljeni, nekoliko omiliti to Vašo izjavo? Ali se Vam v tej ponekod preostri obliki ne zdi nesprijemljiva? Če bi si drznil upati na Vašo prijaznost, bi Vas prosil, da mi dovolite kratek razgovor, kajti stvar me jako zanima in rad bi Vam zaupal svoje nazore, ki jih pa ne morem razodeti drugače kakor pri oseb-

nem sestanku. Če bi smel upati, da ugodite tej prošnji, bi si dovolil obiskati Vas pojutrišnjem, v petek ob 11 dopoldne, in bi si to štel v posebno čast.

Izvolite sprejeti, gospod profesor, izraze mojega odličnega spoštovanja.

Vaš globoko vdani

Eduard M. Malone.

»No, kaj pravite k temu?« sem vprašal zmagovalno.«

»Dobro, če vam vest ničesar ne očita.«

»Dozdaj me ni še nikoli pustila na cedilu.«

»Kaj pa mislite zdaj početi?«

»Tja pojdem. Če bom le že sedel pri njem v sobi, potem se stvar že kako razprede. Če pa bi bilo treba, mu slednjič lahko tudi vse odkrito priznam. Če je športnik, ga bo že pogrelo.«

»Pogrelo, to je pač prava beseda! Samo zdi se mi, da bo najbrž ta mož vas pogrel! Predvsem boste rabili železno srajco ali popolno ameriško nogometno opremo.«

»Na svidenje torej!«

»Na svidenje! V petek zjutraj bo torej za vas pripravljen odgovor, če vam gospod profesor sploh izvoli odgovoriti. To je nasilen, nevaren in prepirljiv človek. Sovražijo ga brez izjeme vsi, ki so imeli priliko ž njim se spoprijeti; posebno radi pa si ga privoščijo dijaki, v kolikor si sploh upajo obregniti se obenj. Nemara bi bilo še najbolje za vas, če nikoli ne bi bili nič slišali o tej pošasti.«

Tretje poglavje.

To je popolnoma nemogoč človek.

Svarilo, oziroma upanje mojega prijatelja se je vendar izkazalo kot neutemeljeno. Ko sem se zgledil pri njem v petek zjutraj, me je tam že čakalo pismo s poštnim žigom West-Kensington. Na ovitku je bilo

naččkano moje ime v pisavi, ki je nalikovala ograji iz bodeče žice. Vsebina se je glasila:

Enmore Park, W,

Gospod!

Prejel sem Vaše pismo, v katerem sporočate, da odobravate moje nazore, čeprav mi ni jasno, zakaj naj bi bili odvisni od kakega odobravanja tega ali onega posameznika. Imeli ste tudi pogum, za moja izvajanja o darwinizmu poslužiti se izraza »teorija«. Opozoriti Vas moram, da je sličen izraz v tem smislu ponekod žaljiv. Vendar pa mi kaže nadaljnja vsebina Vašega pisma, da ste zagrešili omenjeno napako prej iz neumnosti in brezobzirnosti kakor iz hudobije, in zato iz te zadeve tudi nočem izvajati nadaljnjih posledic. Potem iztrgate posamezen stavek iz besedila moje razprave in še naletite, kakor se zdi, na težkoče, da ga razumete. Po mojem mnenju je samo jako omejen človek zmožen ne opaziti bistva tega vprašanja. Če pa vendar smatrate nadaljnji razgovor za potreben, sem pripravljen sprejeti Vas ob zaželeni uri, dasi so mi vsi obiski in obiskovalci nadvse zoprni. K Vašemu nasvetu, naj izpremenim svoje stališče, pripominjam, da to ni moja navada, če sem že poprej v umljivi obliki izrazil svojo dobro premišljeno mnenje. Prosim izvolite v slučaju, da se oglasite pri meni, predložiti ovitek tega mojega pisma mojemu slugi Augustinu, kajti on ima dolžnost, skrbno me varovati vseh vsiljivih sleparjev, ki se imenujejo »novinarje«.

Vaš vdani

George Edward Challenger.

To je bila vsebina pisma, ki sem ga na glas prečital Tarpu Henriju, zakaj moj prijatelj je takoj prihitel k meni, da izve o uspehu mojega drznega početja. Pripomnil je samo: »Zdaj imajo v prodaji neko novo milo, cuticura se menda imenuje, ki je za rane»

baje vse boljše kakor arnika.« Nekateri ljudje imajo res čudne nazore o duhovitosti.

Bilo je že skoro pol enajstih, ko sem prejel pismo. Toda avtoizvošček me je v kratkem času potegnil na določeni kraj. Ustavili smo se pred ponosno, s stebriščem okrašeno hišo. Težki zastori v oknih so jasno kazali, da je bil grozni profesor premožen človek. Vrata mi je odprl čuden, zagorel, posušen človek nedoločene starosti, oblečen v črn mornarski jopič in rumene usnjene dokolenice. Pozneje sem zvedel, da je šofer, ki je slednjič zavzel nezasedeno službo vratarja, ker so se ostali posli neprenehoma menjavali. S svojimi svetlimi modrimi očmi me je pazno premeril od glave do petâ.

»Ali ste naročeni,« je vprašal.

»Dogovoril sem se z gospodom profesorjem.«

»Ali ste prejeli pismo?«

Privlekel sem ovitek.

»Dobro.«

Mož se mi je zdel redkobeseden. Ko sem mu sledil skozi vežo, me je nenadoma ustavila gospa, ki se je prikazala med drugimi vrati: vodila so, kakor sem pozneje zvedel, v jedilnico. Ta razumna, živahna, črnooka gospa je bila po svoji zunanosti videti prej Francozinja kakor Angležinja.

»En trenutek, prosim,« je rekla. »Vi pa lahko počakate tu, Austin. Izvolite, prosim, noter, gospod! Ali vas smem vprašati, če ste že kdaj videli mojega moža?«

»Ne, gospa, nisem še imel te časti.«

»Potem vas moram vnaprej prositi oproščenja. Moram vam namreč povedati, da je to sploh nemogoč človek, popolnoma nemogoč. Zdaj, ko sem vas vnaprej posvarila, boste napram njemu gotovo prizanesljivejši.

»Izkazujete mi veliko pozornost, gospa.«

»Čim opazite, da hoče postati nasilen, hitro zapustite sobo. Nikar ne mislite, da mu boste lahko ugovarjali. Več ljudi, ki so to poizkušali, je moralo pretrpeti samo žalitve. Naposled vedno izbruhne javno

pohujšanje, in potem trpim le jaz in sploh vsi pri nas. Upam, da niste prišli k njemu radi Južne Amerike?»

Dami nisem mogel lagati.

»Ah, Bog se usmili! To je pri njem najnevarnejša snov. Vem, da ne boste verjeli niti besedice od vsega, kar vam pové, in se ne bom temu prav nič čudila. A tega mu ne smete povedati, sicer takoj zbesni. Kažite, prosim, da mu verjamete, pa boste dobro opravili ž njim, zagotavljam vam. Saj on je najpoštenjši človek na svetu. Predolgo pa ne smete ostati pri njem, sicer prične kaj sumiti. Če pa dobite vtis, da vam postaja nevaren, se poslužite zvončka in se mu izmikajte, dokler ne pridem jaz. Navadno se mi posreči pomiriti ga, tudi če postane najbolj nevaren.«

S temi vzpodbudnimi besedami me je gospodinja izročila spremstvu molčečega Austina, ki je tekom najinega kratkega razgovora čakal kakor bronast kip molčečnosti, in peljal me je po nekem hodniku prav do konca. Po rahlem trkanju na vrata se je začulo od znotraj pravo živinsko tuljenje in stal sem pred profesorjem.

Sedel je na vrtljivem pisarniškem stolu ob velikanski mizi, ki je bila vsa pokrita s knjigami, zemljevidi in načrti. Čim sem vstopil, je svoj stol naglo zasukal in me dobil pred oči. Njegova zunanost mi je ustavila sapo. Pričakoval sem sicer, da bom videl dokaj čudnega človeka, a nikoli nisem mislil na tako mogočno osebnost. Ta postava in ta oblastnost sta me kar zmešali. Glavo je imel velikansko, največjo, kar sem jih doslej videl pri človeku. Prepričan sem, da bi mi njegov klobuk, če bi si upal ž njim pokriti, zlezal čez ušesa in se ustavil šele na plečih. Njegov obraz in brada sta me spominjala na asirskega bika. Obraz je bil rdečeličen in zdrav, brada pa črna, celo modrikasta in mu je v kodrastih povesmih ležala preko prs kakor lopata. Tudi lasje so bili dokaj čudni, gladko naprej počesani in so mu v dolgih zavitkih pogumno padali čez visoko čelo. Izpod košatih, črnih obrvi so gledale sivkasto modre, jako jasne, jako neizprosne in jako oblastne oči. Od ostalega života je bilo videti vrh mize orjaška, široka ramena, kakor sod mogočna

prsa in z debelimi, črnimi kocinami pokrite strašne, močne roke. Vse to skupaj, vštévši rjoveči, močni glas, je tvorilo vsebino prvega vtisa, ki ga je napravil name znameniti profesor Callenger.

»No?« je izpregovoril in izzivalno izbuljil oči vame, »kaj je?«

Vsaj nekaj časa sem moral ohraniti krinko, sicer bi bil ta pozdrav obenem nedvomno tudi konec mojega razgovora.

»Bili ste toliko prijazni, da ste mi dovolili vas obiskati,« sem rekel ponižno in mu pomolil ovitek pisma.

Vzel je moje pismo z mize in ga položil pred se.

»Aha, vi ste tisti mladenič, ki ne razume nobene dobre angleščine, kaj ne? Sicer pa ste toliko prijazni, da v splošnem odobravate moje zaključke, če sem vas pravilno razumel?«

»Popolnoma, gospod profesor, popolnoma!« sem mu jako navdušeno pritrdil.

»O, za Boga milega! To pa izredno ojači moje stališče, kaj ni res? Radi vaše starosti in zunanosti ima ta vaša pomoč zame seveda dvojno vrednost. Nazadnje ste vi menda res boljši kakor ona prašičja čreda na Dunaju in nedvomno ne pomeni njeno kruljenje nič več kakor osamljeno napihovanje mladega angleškega telička¹.« Pri tem me je res tako srepro pogledal, kakor da bi bil jaz navzoč res kot zastopnik te vrste živali.

»Vaši nasprotniki so se menda res nesramno vedli,« sem pripomnil.

»Bodite, prosim, prepričani, da sem še vedno v stanu svoje bitke izvojevati sam in zato ne potrebujem vašega sočutja. Le pustite me samega, gospod, samo da se naslonim s hrbtom na zid. Potem je G. E. C.² zavarovan in se najbolje počuti. Sicer pa je čas, gospod, da se potrudiva, po možnosti skrajšati

¹ Bullcalf je dvoumno, ker je John Bull splošen priimek Angleža kakor nemški Mihelj ali kranjski Janez.

² Profesor rabi v naglem govoru samo začetnice svojega imena George Eduard Challenger.

ta obisk: ne verjamem, da bi bil vam posebno prijeten, zame pa je izredno nadležen. Kakor se zdi, hočete torej nekaj pripomniti k vsebini moje razprave?«

Ta brezobzirni prehod k bistvu najinega razgovora mi je seveda grozil otežkočiti časten umik. Moral sem torej slepomišiti dalje, dokler se mi ne bi zopet ponudila za moje namene ugodnejša prilika. Od daleč se mi je zdelo vse pač dosti lažje. O, ti moja irska prebrisanost, ali je mogoče, da me pustiš na cedilu zdaj, ko sem tako krvavo potreben tvoje pomoči?! Profesor me je prešinil s svojimi ostrimi, jekleno trdimi očmi. »No, le na dan z besedo, gospod!« se je zadril.

»Seveda sem le dijak,« sem pričel z bedastim smehljajem, »dijak in nič več: to že moram takoj priznati kakor vsak, za stvar iskreno vnet mož. Zdi pa se mi, če se smem tako izraziti, da ste v tem vprašanju napram Weissmannu nemara malce prestrogi. Ali se ne nagibajo od onega časa nakopičeni splošni dokazi, — kako bi rekel? — k temu, da ojačijo njegovo stališče?«

»Kakšne dokaze mislite s tem?« je odgovoril preteče mirno.

»No, seveda mi je znano, da nimamo pravzaprav ničesar, kar bi se lahko imenovalo končnoveljaven dokaz. Mislim pač samo na splošne smernice moderne znanstvenega mišljenja in, če se smem tako izraziti, na obče veljavno strokovno stališče.«

Globoko resno se je nagnil profesor proti meni.

»Mislim, da vam je znano,« je pričel in si med tem nekaj na prste štel, »da pomeni lobanjski indeks vedno stalen činitelj?«

»Seveda,« sem odgovoril.

»In da je telegonija še vedno sub judice?«

»Nedvomno.«

»Ter da je različna klica v plazmi od partenogenetskega jajčeca?«

»No, menda!« sem zaklical in se veselil lastne pogumnosti.

»Toda kaj pomeni vse to?« me je vprašal jako krotko in prepričevalno.

»Da, res, kaj pomeni?« sem zamrmral.

»Ali naj vam to povem?« je zagrulil kakor golobček.

»O, prosim.«

»To pomeni,« je zatulil besno, nenadoma ves podivjan, »da ste vi najnesramnejši slepar v vsem Londonu, da ste ničvreden, hinavski novinarski pisun, in pokazali ste v svoji šolski nalogi enako malo znanstvenih pojmov kakor tudi spodobnosti!«

Planil je pokonci z besno žarečimi očmi. A celo v tem, nad vse nerodnem trenutku, sem si moral pustiti časa, da obstrmim pred nepričakovanim odkritjem: profesor je bil dokaj majhen človek! Njegova glava bi segala kvečjemu do mojega ramena. Ostal je spačen Herkul: vsa njegova življenjska moč se je izrabila na znotraj, v korist telesne širine in možganov.

»Latovščina!« je zatulil naprej sklonjen in je oprl iztegnjene prste ob mizo, da pomoli glavo še bolj naprej. »Znanstvena latovščina je bilo vse to, gospod, kar sem vam tukaj žlobudral! Mislili ste me ukaniti, vi, z vašimi piškavimi možgani? Mislite si, da ste vse-mogočni, vi, peklenski pisuni, kaj, ali ni res? Domisljujete si, da človeka proslavite s svojim hvalisanjem in ga lahko uničite z grajanjem! Mi pa se vam moramo vsi klanjati in poizkušati doseči od vas ugodno oceno. Enemu pomagata lahko na noge, drugega pa pahnete v nesrečo! Podla golazen, o dobro vas poznam! Pozabili ste, kam spadate. Že še pride čas, ko vam stopimo nekoliko na prste. Žabe napihnjene! Vam že pokažem vaš prostor! Da gospod, ni se vam posrečilo opehariti G. E. C. Tu ste naleteli pač na pravega človeka. Svaril vas je, če pa ste vendar hoteli priti, ste to storili, pri moji veri, na lastno odgovornost. Polomili ste ga, velecenjeni gospod Malone, le priznajte, da ste se pošteno ujeli! Tvegali ste dokaj nevarno igro, in zato vam moram povdariti, da ste jo izgubili.«

»Poslušajte, gospod,« sem rekel, med tem, ko sem se umikal proti vratom in jih odpiral, »lahko me ža-

lite, kolikor vam je drago. Toda vse ima svoje meje. Dejanski se me ne smete lotiti.«

»Jaz da ne smem?« Počasi je odkorakal na svoj čuden način proti meni, nenadoma obstal in vtaknil orjaške roke v stranske žepe svojega dokaj otroškega, kratkega jopiča. »Vrgel sem že več kakor enega vaših sobratov čez prag. Vi boste četrti ali peti. Po 3 funte 15 šilingov odškodnine pride povprečno na vsakega. Drago je sicer, a jako potrebno. No torej, zakaj ne bi sfrčali za vašimi bratci še vi, gospod? Zdi se mi, da boste, kaj pa!« Med tem, ko je govoril, se je zopet pričel hinavsko in preteče pomikati proti meni in se je ob vsakem koraku vzpenjal na prste, kakor da bi bil plesni mojster.

Lahko bi bil z enim skokom dosegel vrata in smuknil ven na hodnik, a to se mi je zdelo sramotno. Razen tega me je počasi popadla jeza. Poprej sem bil vsega nedvomno sam kriv, zdaj pa so mi njegove grožnje vrnile vsaj nekaj pravice.

»Oprostite, da sem vas razburil, toda, nikar si ne mislite, gospod, da se pustim premikastiti. Vam že pokažem, da ne trpim kaj takega!«

»O, za Boga milega!« Njegovi črni brki so se dvignili in pod njimi so se zasmehovalno zasvetili beli zobje. »Vi, da ne trpite kaj takega, kaj?«

»Ne bodite no neumni, gospod profesor!« sem kričal: »Nikar ne mislite, da z menoj kaj opravite! Skoro dva stota tehtam,³ imam jeklene mišice in vsako soboto igram po tri četrt ure srednjega napa-dalca v londonskem irskem klubu. Jaz nisem tak, da bi...«

V tem trenutku se je že zakadil vame. Na mojo srečo sem bil vrata že odprl, sicer bi bila oba zletela kar skozi. Kakor kroglja sva zletela po hodniku in se z nekakim stolom vred (zapletel se nama je spotoma med noge) naposled skotalila po stopnicah navzdol proti vežnim vratom. Njegova brada mi je zamašila usta, z rokami sva se čvrsto objemala, sploh sva bila zvita v klopčič in noge prokletega stola so povsod

³ Angl. stot (hundredweight = 112 funtov) tehta 50.8 kg.

plesale vmes kakor solnčni žarki. Pozorni Austin je nastezaj odprl hišna vrata, prekucnila sva se čez glavo in sfrčala na ulico. Tudi dva druga služabnika sta stopicala semintja in nekaj poskušala, a predvsem sta menda spretno pazila, da ne poškodujeta lastne osebe. Stol je lopnil na hodnik in se sesul v drobne trske, midva pa sva se naposled ločila in drug poleg drugega treščila v cestno blato. Profesor je takoj planil na noge, zavihtel pesti in zasopihal kakor nadušljiv.

»Imate zadosti?« je zastokal.

»Prokleta pošast!« sem zatulil, ko se mi je posrečilo skočiti pokonci. Boj bi se bil brez dvoma še nadaljeval, zakaj on je zopet razkačen skočil nadme, a sreča mi je bila mila ter me je rešila teh neprilik. Poleg naju je stal namreč stražnik z beležnico v roki.

»Kaj pa je to? Da vaju ni sram!« je dejal. To so bile vsekakor prve pametne besede, ki sem jih slišal v Enmore Parku. »No,« me je zopet nagovoril, »kaj pa vse to pomeni?«

»Ta človek me je napadel,« sem rekel.

»Ali ste ga res napadli?« je vprašal stražnik.

Profesor je težko dihal in ni ničesar odgovoril.

»No, to pa ni prvokrat,« je strogo dejal stražnik in zmajal z glavo. Že pretekli mesec ste imeli v slični zadevi opravka s sodnijo. Temu gospodu ste poškodovali oko: podpluto je. — Ali mi hočete prijaviti poškodbo, gospod?« me je vprašal.

A jaz sem se med tem že pomiril.

»Ne,« sem rekel, »ničesar ne maram prijaviti.«

»No, kako pa, da ne?« me je vprašal stražnik.

»Sam sem vsega kriv. Nadlegoval sem gospoda. Posvaril me je vnaprej in mu ne morem ničesar očitati.«

Stražnik je hrupno zaprl svojo beležnico.

»Vsekakor bo bolje, če ne bosta več počenjala takih stvari!« — je dejal. »No, in vi tam, kaj je? Nikar ne stojte tu, le naprej!« To je rekel mesarskemu pomočniku, nekemu dekletu in drugim ljudem, ki so se zbrali okrog nas. Napodil je to malo

skupino gledalcev in s težkimi koraki odšel po ulici za njo. Profesor me je pogledal in rekel bi, da so se trenutek lahko nasmehnile oči.

»Vstopite!« je rekel, »še nisem gotov z vami.« Čeprav so donele te besede dokaj preteče, sem mu vendar sledil v hišo. Molčeči Austin, ki se je ves čas držal kakor lipov bog, je zaprl vrata za nama.

Četrto poglavje.

To je najbolj čudna reč, kar sem jih kdajkoli slišal.

Čim so se vrata zaprla, je že priletela gospa Challenger iz jedilnice. Drobna ženska je bila grozovito razburjena. Ogorčeno se je postavila pred soprogom kakor razjarjeno pišče pred buldogom. Jasno je bilo, da je opazovala moj »odhod« (če ga tako smem imenovati), a ni opazila mojega povratka.

»O, George, kaka sirovina ste!« je zacvilila. »Kako ste mogli pohabiti tega prijaznega mladega gospoda!«

Profesor je pokazal s palcem čez rame: »Tu je, za mojim hrbtom, živ, zdrav in nepoškodovan.«

Gospa je bila nekoliko v zadregi: »Ah, oprostite, nisem vas videla!«

»Bodite prepričani, gospa, da se ni nič zgodilo.«

»O, vi, revež, potolkel vam je obraz! Ah, George, kak divjak ste! Ves teden, dan za dnem, ne vidim nič drugega nego slične grozne zgodbe. Vsak človek vas sovraži in vas ima za norca. Moje potrpljenje je že pri kraju. Dosti je tega!«

»No, prava reč!« je zamrmral profesor.

»Saj to ni nobena skrivnost več!« je kričala. »Ali veste, da govori o vas vsa sošeska, ves London — pojdite, Austin, ne potrebujemo vas tu, — ali veste, da vas ima ves svet na jeziku? Kje pa je vaša dostojnost? Vi, mož, ki bi morali postati kraljevski profesor na veliki univerzi, kako bi naj vas imelo v časteh na tisoč dijakov, kje je vaša dostojnost, o, George?«

»Kje pa je vaša, draga moja?«

»Preveč me mučite! Pretepač, divjaški pretepač — to je pač vse, kar ste postali!«

»Bodite no pametni, Jessie!«

»Besen, zverinski ljudožerec!«

»Zdaj pa je dosti tega! Za pokoro morate v kot!« je rekel profesor.

Na moje začudenje se je kar nagnil, jo dvignil in spustil na visok črn marmorni podstavek, ki je stal v veži v kotu. Bil je najmanj sedem čevljev visok¹ in tako ozek, da je komaj mogla na njem sedeti, ne da bi zdrknila. Ne bi si mogel predstaviti bolj smešne slike, nego to malo žensko s plašno spačenim obrazom, bingljajočimi nogami in od straha odrevenelim trupom.

»Vzemite me dol,« je milo prosila.

»Recite: ‚Prosim!‘«

»O, vi, sirovež, takoj me vzemite dol!«

»Pojdiva v mojo sobo, mister Malone.«

»Ampak, gospod profesor, vendar...« sem rekel in pogledal njegovo ženo.

»Gospod Malone za te prosi, Jessie. Reci ‚prosim‘, pa te takoj rešim.«

»O, hudoben človek, prosim, prosim!«

Vzel jo je s podstavka, kot da bi bila kanarček.

»Paziti moraš, da boš spodobna, draga moja! Gospod Malone je zastopnik tiska. Jutri bo vse to objavil v svojem cunjastem dnevniku in razpeča nalašč kak tucat izvodov pri naših sosedih: ‚Čudni dogodki v tako zvanih višjih slojih.‘ Mar niste sedeli dovolj visoko, kaj? Potem pride še podnaslov: ‚Slika izredne zakonske sreče.‘ Ta le gospod Malone brska namreč z naslodo po vsem umazanem, je mrhar kakor vsi njegovi tovariši, porcus ex grege diaboli — prešič iz črede hudičeve. Tako je, gospod Malone, kaj ni res?«

»Vi ste res neznosni!« sem rekel ostro.

Profesor se je glasno zarežal. »Zdaj pa bova sklenila prijateljstvo,« je zamrmral, pogledal namesto svojo soprogo zopet mene in izbočil svoja orjaška prsa. Potem je pristavil nenadno s popolnoma drugim glasom:

¹ foot = 30.48 cm.

»Oprostite mi te družinske porednosti in šale, gospod Malone. Če sem vas poklical nazaj, sem za to imel vse bolj resen vzrok, kakor predvajanje brezpomembnih domačih zabavic. — Kar beži zdaj, ti, mala ženska, pa ne bodi več sitna!« Še ji je položil na pleča svoje velikanske roke in rekel: »Saj je vse, kar mi praviš, sama gola resnica. Če bi po tvojem delal, bi bil nedvomno boljši človek. Samo potem bi nehal biti pravi George Edward Challenger. Saj je dosti boljših mož na svetu, draga moja, a nikjer ne najdeš drugega G. E. C. Ne preostane ti zato nič drugega, nego da z njim lepo potrpiš!« Na te besede jo je nenadno doneče poljubil, ob čemer sem se še bolj začudil kakor prej, ko je bil tako nasilen. »Zdaj pa, gospod Malone,« je nato jako dostojanstveno dodal, »izvolite semkaj, po hodniku!«

Vstopila sva zopet v sobo, ki sva jo tako hrupno zapustila pred desetimi minutami. Profesor je skrbno zaprl vrata, me potisnil v naslanjač in mi pomolil pod nos škatlo s cigarami. »Pristne San Juan Colorado,« je pripomnil. »Najboljše pomirjevalno sredstvo za take ljudi, kakor ste vi: vsi, ki so nagle jeze, so potrebni mamil. Za Boga milega, konca vendar ne smete odgrizniti! Odrežite ga — in sicer z dolžnim spoštovanjem! Tako, zdaj pa se lepo naslonite in poslušajte, kar se mi bo ljubilo, da vam povem. Če bi se vam hotelo, da bi kaj pripomnili, prihranite si vse to za drugo, ugodnejšo priliko... Predvsem molčite o tem, kar se tiče vašega povratka v mojo hišo, iz katere sem vas popolnoma upravičeno vrgel čez prag...« Pridvignil je brado in me srdito pogledal, kot bi me izzival in bi pričakoval, da mu bom ugovarjal. »Popolnoma upravičeno!« je ponovil in nadaljeval: »Vzrok, da ste se lahko vrnili, je vaš odgovor onemu, za službeno dolžnost tako vnetemu stražniku. Po mojem mnenju kaže ta odgovor, da imate vsaj trohico smisla za spodobnost, vsekakor več, kakor sem ga vaju pripisovati ljudem v vašem poklicu. Priznali ste, da ste sami krivi neljubega dogodka. Dokazali ste s tem, da imate nekoliko duševne samostojnosti in da niste preveč ozkosrčni. Radi tega sem postal blagohotno pozoren na vas. Podvrsta človeškega rodu, katere član ste v

svojo nesrečo, ni sicer nikoli segala do višine mojega duševnega obzorja. Vaš odgovor mi je nenadno dokazal, da ste tudi vi vzvišeni nad temi ljudmi. Postali ste radi tega nepričakovano vredni mojega opazovanja. Iz tega vzroka sem zahteval, da bi se z menoj vrnili, in sicer zato, da bi se z vami поблиže seznanil. Bodite, prosim, tako prijazni in se poslužite kot pepelnice one male japonske posode na bambusovi mizi, katere se dotika vaš levi komolec.«

Vse to je mrmral zase kot profesor, ki govori k svojim dijakom. Zasukal je svoj stol tako, da bi mi gledal lahko v obraz, in je sedel pred menoj, puhajoč dim v oblakih, kot velikanska žaba z nazaj vrženo glavo in ošabnimi napol zaprtimi očmi. Nenadno se je zasukal na stolu, da sem videl samo njegove skuštrane goste lase in rdeče, štrleče uho. Brskal je po kupu papirjev na pisalni mizi. Potem se je zopet zavrtel proti meni in držal v roki nekaj, kar sem smatral za dokaj razcapano risanko.

»Zdaj pa vam hočem povedati nekaj o Južni Ameriki,« je pričel. »Lepo vas prosim, da obdržite vse pripombe zase. Predvsem vam moram povedati, da ne smete nikjer, na noben način prav nič objaviti, kar vam bom pripovedoval, v kolikor vam ne bom izrecno dovolil. Sicer sem trdno prepričan, da vam nikoli ničesar ne dovolim. Ali vam je zdaj stvar jasna?«

»Gospod profesor, stavite mi jako trde pogoje,« sem rekel. »Dobro premišljeno poročilo vam gotovo ne bi...«

Spustil je svoj zvezek zopet na mizo. »No, potem je stvar končana!« je odgovoril. »Klanjam se, gospod, z bogom!«

»Ne, ne!« sem zakričal, »saj pristanem na vse vaše pogoje! Kakor vidim, mi ne preostaja nič drugega.«

»Popolnoma nič,« je pritrdil.

»Dobro, obljubujem vam torej vse, kar hočete.«

»Častno besedo!«

»Pod mojo častno besedo!«

Nezaupno me je pogledal s svojimi izzivajočimi očmi: »Sicer pa, koliko se pravzaprav smem zanašati na vašo čast?« je vprašal.

»Gospod profesor, vse ima svoje meje!« sem se razvnel. »To pa je že preveč nevljudno. Še nikoli me ni nihče tako žalil v celem mojem življenju!«

Moja jeza ga je menda bolj zanimala kakor odbijala.

»Okrogla glava,« je zamrmral. »Brahicefalna oblika. Sive oči in črni, nekoliko po zamorsko oblikovani lasje. Najbrž bo Kelt...»

»Irec sem, gospod profesor.«

»Irec iz Irske?«

»Da, gospod profesor.«

»V tem slučaju je seveda stvar lahko umljiva. No torej, obljubili ste mi, da ne boste zlorabili mojega zaupanja. Sicer — moram takoj pristaviti — ne bo to zaupanje nikakor popolno, vendar pa sem pripravljen in vam sporočim neke, vsekakor zanimive podatke. Znano vam je menda, kako sem pred dvema leti potoval po Južni Ameriki, kar bo zavzelo odlično mesto v znanstveni zgodovini. Namenjen sem bil takrat zbrati nekatere podatke, ki bi lahko ugotovili resničnost marsikaterih Wallaceovih in Batesovih nazorov. Dejstva, ki sta jih sporočila, sem moral opazovati pod istimi razmerami, v katerih sta pisala svoje beležke. Če ne bi imelo moje potovanje nobenega drugega cilja, bi še vedno ostalo vredno spomina. Toda čudna slučajnost, katero sem tam doživel, je znanstvenemu raziskovanju odprla popolnoma nove naloge.«

»Najbrž veste — ali pa tudi morebiti ne, kaj hočemo v tej napol izobraženi dobi! — da so marsikatero pokrajine ob reki Amazonki še malo preiskane in da ima velika reka dokaj pritokov, izmed katerih mnogi dozdej niso bili natančno zabeleženi na zemljevidih. Prodreti sem hotel v to malopoznano zaledje in si ogledati njegovo živalstvo, ki mi je že preskrbelo gradivo za več poglavij veličastne, široko zasnovane zoološke razprave, ki pomeni moje življenjsko delo.«

»Po končanem poslu sem moral prenočiti nekoč v indijanski vasi, ki leži ob ustju nekega pritoka

(njegovo ime in lego vam moram zamolčati), ki se zliva v Amazonko samo. Prebivalci so spadali k Cucuma Indijancem; bili so miroljuben, a propadajoč narodič, katerega duhovne zmožnosti so kvečjemu za spoznanje presegale one povprečnega Londončana. Že na poti tja, proti vodi, sem ozdravil več teh domačinov. Moja osebnost je naredila nanje mogočen vtis, in torej nisem bil presenečen, da so nestrpnno pričakovali mojega povratka, Razumel sem jih po kretnjah, da je nekdo nujno potreben moje zdravniške pomoči. Sledil sem glavarju, ki me je peljal v neko kočo. Čim sem vstopil, sem se prepričal, da je bolnik, h kateremu so me pozvali, pred kratkim izdihnil. Na moje začudenje pa ni bil Indijanec, temveč bel človek, in sicer bel v pravem pomenu besede. Imel je namreč kakor lan svetle lase in kazal vse znake belinca. Oblečen je bil le še v cunje in jako shujšano telo je pričalo, da je dolgo stradal. Kolikor sem razumel, kar so mi pripovedovali domačini, je bil to popolnoma neznan človek, ki je k njim pritaval sam in grozovito izčrpan naravnost iz globine pragozda. Poleg postelje je ležal popotnikov nahrbtnik in sem pregledal njegovo vsebino. Na nekem jermenu je bilo s črnilnim svinčnikom zapisano njegovo ime: Maple White, Lake Avenue, Detroit, Michigan. To je ime, pred katerim se bom vedno spoštljivo odkrival, in se bo, brez pretiravanja povedano, imenovalo vedno z mojim, ko oceni znanost po zaslugi to vprašanje. Vsebina v torbi je jasno kazala, da je bil mož potujoč umetnik in pesnik, ki je iskal snov za svoje vstvarjanje. Našel sem tudi veliko pesmi. Ne morem sicer reči, da bi se posebno spoznal na te stvari, imel pa sem vendar vtis, da niso baš pomenile kaj posebnega. Našel sem potem še več slik s prizori iz rečnega življenja — tudi nič posebnega — slikarske barve, škatlico z barvno kreda, več čopičev, tole zakriviljeno kost, ki jo vidite na moji mizi, en zvezek Bacsterjeve izdaje »Metulji in veše«, cen revolver in nekaj nabojev. Kar se tiče ostale potovalne opreme, je menda sploh ni imel ali jo je porazgubil tekom dolgega potovanja. To je bila vsa zapuščina tega čudnega ameriškega cigana.«

»Hotel sem že zapustiti kočo, ko sem zapazil še neki predmet, ki je štrlel iz prsnega žepa njegove raztrgane suknje. To je bila ta risanka, in sicer prav tako razcefrana, kakor jo vidite zdaj. A bodite prepričani, da nikoli niso izkazovali kakemu nepričakovano odkritemu Shakespeareovemu rokopisu toliko spoštovanja, kakor ga je bila deležna ta zapuščina, odkar jo čuvam jaz. Vzemite, prosim, ta zvezek, oglejte si ga in se seznanite z vsebino vsake strani!«

Prižgal si je novo cigaro, se zleknil v naslanjaču in pričakoval ponosno ter pazno, kak utis naredi dokument name.

Odprl sem zvezek v pričakovanju nekakega razodetja, čeprav nisem bil na jasnem, kaj mi lahko doprinese. Prva stran me je vsekakor razočarala. Kazala je samo sliko nekega jako trebušastega človeka v plavi mornarski obleki s podpisom »Jimmy Colver na poštnem čolnu«. Sledilo je več strani z drobnimi risbami, ki so predstavljale Indijance ter njih vsakdanje življenje. Potem je prišla slika nekega prijaznega in obilnega duhovnega gospoda z nizkim, širokokrajnim slamnikom. Sedel je pri mizi nasproti suhemu Evropecu. Podpis se je glasil: »Zajtrk pri fra Cristoferu, Rosario.« Več nadaljnjih strani so zavzemale bežne risbe, ki so predstavljale žene in otroke, potem pa se je pričela dolga vrsta slik iz živalstva z napisi »Manatee (morska krava) na peščini«, »Želve z jajci«, »Črn ajouti pod miritijevo palmo« itd. Na zadnji omenjeni sliki sem zagledal neko prašiču slično zverino. Slednjič sem dospel do jako zoprnih dolgonosih kuščarjev, ki so bili načeckani na dveh straneh skupaj. Nisem vedel, kaj bi k temu rekel in sem zato pripomnil profesorju:

»To pa so najbrž krokodili?«

»Aligatorji! Aligatorji! Saj ni v Južni Ameriki nobenih pravih krokodilov. Med njimi je ta razlika, da...«

»Hotel sem samo pripomniti, da ne vidim tu nič izrednega... nič, kar bi odgovarjalo vašim besedam.«

Profesor se je pomilovalno nasmehnil. »Oglejte si še naslednjo stran,« je rekel. Tudi ta ni kazala nič posebnega. Bila je celostransko, na hitro v barvah

označena pokrajina, načrt po naravi, kakor ga navadno naredijo umetniki kot temelj za bodočo podrobnejšo sliko. Spredaj se je razločila bledezelena, s širokolistnato travo skopo porastla ravan. Polagoma se je dvigala in prehajala v globini slike v jako strmo, temnordeče skalovje z značilnimi navpičnimi progami, kakor sem jih opazoval pri bazaltnih gorskih skupinah. Te skale so zapirale kakor nepretrgan zid vse ozadje. Samo na enem kraju je štrlela osamljena skala v obliki piramide, vrh katere je rastlo veliko drevo: zdelo se je, da jo deli ozek prepad od ostalega gorovja. Nad vsem se je razprostiralo tropsko sinje nebo. Rdečkasti štrleči grebeni so bili obrobljeni s tenko zeleno črto rastlinstva. Na prihodnji strani sem zopet našel isto, v tušu izvršeno pokrajino, samo da je bila posneta bolj iz bližine in zato so se jasno razločevale podrobnosti.

»No, kaj?« je vprašal profesor.

»Nedvomno so to jako čudne kamenine,« sem rekel. »Vendar pa nisem toliko geologa, da bi povedal, kaj je izrednega na tem.«

»Izrednega!« je ponovil profesor. »Ta skupina je edina na svetu! Neverjetna je! Nihče na zemlji nikoli ni sanjal o slični možnosti! Toda naprej!«

Obrnil sem list in mi je ušel začuden krik. Zagledal sem celostransko sliko najčudnejše zverine, katero sem kdaj videl. To so bile divje sanje kadilca opija, prividi blaznega pijanca: ptičji slična glava, život napihnjenega kuščarja, z navpično štrlečimi bodicami posajen dolg, povešen rep in izbočen hrbet, obrobljen z nekimi, zobom od žage sličnimi resami, ki so izgledale kakor tucat v vrsti postavljenih petelinjih grebenov. Poleg zverine je stal smešen človečič ali bolje rečeno pritlikavec, ki je strmel v strašilo.

»No, kaj porečete k temu?« je zaklical profesor in si mel zmagovalno roke.

»To je nekaj groznega, čudno nenaravnega!«

»Kako pa je moglo slikarju priti na misel, upodobiti tako žival?«

»Mislil bi, da ga je tako daleč zapeljalo — žganje.«

»Tako, in to je vse? S čim to lahko tolmačite?«

»Seveda, gospod profesor. In kaj vi mislite?«

»To, kar je najbolj naravno, in sicer, da so v resnici take živali na svetu. Slikar je samo posnel, kar je videl.«

Izbruhnili bi kar v smeh, če ne bi pomislili, da se bom potem zopet lahko skotalil vzdolž hodnika in po stopnicah ven.

»Nedvomno,« sem rekel, »nedvomno,« kakor se mora navadno pritrjevati umobolnemu. »Odkrito povedano,« sem dodal, »ne vem samo, kaj bi mislil o tej drobni človeški postavitici. Če bi bil to Indijanec, bi ga lahko smatrali za dokaz, da biva v Južni Ameriki nekak pritlikav narodič. Toda zdi se mi, da je to Evropec v slamniku.«

Profesor je zapihal kakor besen vol. »To pa je že res preveč, gospod!« je rekel. »Neverjetno, kake vidike mi odpirate. Omeščanje možganov! Duševna omejenost! Človek bi se kar za glavo prijel!«

Presmešen je bil, da bi se radi tega jezil. Čemu bi se sploh po nepotrebnem napenjal! Če bi hotel sploh biti hud na profesorja, ne bi nikoli prišel iz jeze: toliko povodov za njo je neprestano nudil. Radi tega sem se le utrujeno nasmehnil. »Čudno se mi je zdelo, da je ta človek tako droben.«

»Poglejte sem!« je zaklical, se sklonil nad sliko in v njo uprl kakor klobaso debel, kocinast prst. »Ali vidite te rastline za živaljo? Najbrž mislite, da je to regrat ali nemara karfijola, kaj? No, gospod, v resnici pa je to stara bela palma, ki postane 50 do 60 čevljev visoka. Mar ne vidite, da je človek namenoma upodobljen na siiki? Seveda se ni mogel slikar osebno postaviti pred strašilo in ga risati, ne da bi tvegali življenje. Narisal je sebe samega šele pozneje, da izrazi razmerje med eno in drugo velikostjo. Bil je, recimo, nekako čez pet čevljev visok. Drevo je vsaj desetkrat višje. Kaj torej sledi odtod?«

»Oče nebeški!« sem vzkliknil, »Mislite torej, da je bila to pošast... saj bi bil potem še kolodvor v Charing Crossu komaj zadosti velik kot brlog za tako velikansko zverino!«

»Brez pretiravanja lahko smatramo, da je to popolnoma dorastla, dobro razvita žival,« je pripomnil zadovoljno profesor.

»A vendar ne smemo na glavo postaviti celokupne človeške izkušnje radi edine samcate risbe... (obrnil sem med tem nahitro naslednje liste in se prepričal, da ni v zvezku ničesar več) ...edine samcate risbe nekega ameriškega potujočega slikarja, ki jo je morebiti ustvaril pod vplivom hašiša, v mrzlici ali zgolj zato, da zadosti lastni čudni domišljiji. Kot znanstvenik ne morete braniti slične domneve.«

Namesto odgovora je potegnil profesor neko knjigo s police.

»Tukaj imate sijajno razpravo mojega nadarjenega prijatelja Ray Lankestera!« je rekel. »V njej je neka, za vas vsekakor zanimiva slika. Aha, jo že imam. Zraven je zapisano: 'Približna zunanost stegosaurusa iz Jurske dobe'. Zadnja noga sama je pri njem dvakrat daljša kakor odrasel človek. No, kaj porečete k temu?«

Ponudil mi je odprto knjigo. Osupnil sem, ko sem zagledal sliko. Ta umetno sestavljena žival iz davno pretečenih časov je nedvomno kazala veliko sličnost z risbo nepoznanega Amerikanca.

»To je res zanimivo,« sem rekel.

»Ali še vendar nočete priznati, da to odloča vprašanje?«

»Sliki se res nedvomno strinjata, ali Amerikanec je lahko videl slično sliko pa jo ohranil v spominu. To bi se prav lahko dogodilo človeku v pijanski blaznosti.«

»No, dobro,« je rekel profesor prijazno. »Naj pri tem ostane. Zdaj pa pogledjte, prosim, to kost.« Ponudil mi je kost, ki je bila, kakor je poprej omenil, med zapuščino rajnega Amerikanca. Merila je kakih šest palcev¹ in je bila debelejša od mojega palca. Na enem koncu se je še poznal ostanek posušenega hrustanca.

¹ 12 inches (palcev) tvorijo en angl. čevelj (foot), ki meri 30.48 cm.

»Kateri izmed nam poznanih živali pripada ta kost?« je vprašal profesor.

Pazno sem jo ogledal in poizkušal oživiti spomin na nekatere napolpozabljene podatke.

»Mogoče je to človeška jako debela ključnica?« Profesor je mahnil z roko v znak globokega zaničevanja.

»Človeška ključnica je upognjena. Ta kost pa je ravna. Na njeni zgornji ploskvi se nahaja rupa, ki dokazuje, da je ležala tu močna mišica. Kaj takega ne bi dobili pri ključnici.«

»Potem pa moram priznati, da ne vem, kaj je.«

»Ni se vam treba sramovati, če razkrinkate svoje neznanje, zakaj prepričan sem, da ne bi bili v stanju tudi vsi številni znanstveniki v South Kensingtonskem muzeju podati točen odgovor na moje vprašanje.« Dobil je potem iz okrogle lekarnarske škatlice kakor grah drobno koščico. »V kolikor lahko sklepam, odgovarja ta le človeška kost oni, ki jo držite. Zdaj si torej lahko predstavljate velikost te živali. Hrustanec vam nudi dokaz, da ni to okamenina, temveč kost zdaj živečega bitja. Kaj pravite k temu?«

»Nedvomno ima slon...« — Profesor se je spačil kakor od bolečin.

»Oh, samo tega ne! Človek bi mislil, da celo pri sedanjem stanju našega ljudskega šolstva...«

»No dobro,« sem ga prekinil, »potem bo to kaka druga velika južnoamerikanska žival, na primer tapir.«

»Bodite prepričani, mladi gospod, da vsaj za silo poznam temeljne pojme svoje stroke. Ta kost prav ničesar nima opraviti s tapirjem ali katerimkoli drugim, iz zoologije poznanim stvarom. Pripada jako veliki, jako močni in — vkolikor smemo sklepati — jako divji zveri, ki živi še sedaj na zemlji, ne da bi znanost o tem kaj vedela. Ali se še niste prepričali?«

»Stvar me vsekakor globoko zanima.«

»Potem še ne smem z vami izgubiti vsakega upanja. Menda se vam vendar počasi svita v glavi. Bova poizkušala potrpežljivo obuditi trohico razuma, ki ga še imate. Pustiva zdaj rajnega Amerikanca in nadaljuva poročilo. Razumete seveda, kako mi je bilo

težko zapustiti pokrajino ob Amazonki, ne da bi si поблиže pojasnil vso zadevo. Imel sem namreč nekatere podatke, ki so mi dovolili sklepati, odkod je prišel mrtvi potovalec. Lahko bi mi služile za vodnika že indijanske pravljice, zakaj pri vseh rodovih je razširjena ob reki govorica o neki skrivnostni deželi. Slišali ste že najbrž kaj o Curipuriju?«

»Nikoli.«

»Curipuri je škrat v pragozdu, je grozovito, hudobno bitje, katerega se najrajši človek izogiblje. Nihče ni v stanu popisati njegovo zunanost ali bistvo, vendar pa plaši ljudi vzdolž vse amazonske obali. Vsi rodovi trdijo isto o deželi, kjer biva Curipuri. To je baš kraj, odkoder je priromal Amerikanec. Ni dvoma, da je morala na tej poti obstojati neka nevarnost. Zastavil sem si torej nalogo, ugotoviti, kaj bi to bilo.«

»In kaj ste potem storili?« »Nikakor nisem več mogel smatrati te zgodbe za sad prazne domišljije. Moral sem postati spoštljiv in pozoren napram tej močni osebnosti.«

»Premagal sem močno nevoljo, ki so jo kazali domačini, čeprav se niso niti upali govoriti o teh stvareh. Z razumnim prigovarjanjem, darovi in — priznati moram — tudi z grožnjami, da jih že naučim ubogati, se mi je vendar posrečilo, dobiti dva indijanska vodnika. Po različnih doživljajih, katerih ni potreba omenjati, in daljšem potovanju (oddaljenosti vam tudi nočem navesti) v nekem pravcu (ki ga tudi moram zamolčati), smo dospeli slednjič v kraje, ki dozdej niso bili popisani ter — razen mojega nesrečnega predhodnika — po nikomer obiskani. Poglejte, prosim, še to!«

Izročil mi je fotografsko sliko v velikosti 9×12 centimetrov.

»Plošča je, kakor vidite, v žalostnem stanju,« je pripomnil, »ker se je pri povratku naš čoln prevrnil in se na nesrečo razbil tudi zaboj z nerazvitimi slikami. Ta dogodek je imel neprijetne posledice: skoro vse plošče so bile uničene, in to je nenadomestljiva izguba. Ta slika je ena izmed nemnogih, ki se je jih vsaj za silo posrečilo rešiti. Mislim, da zadostuje to

pojasnilo za vse fotografske napake in nedostatke. Ljudje so govorili o slepariji, a zoper take in podobne trditve se ne mislim braniti.«

Slika je res bila jako nejasna. Neprijazen sodnik bi lahko napačno tolmačil megleno, medlo podobo. Kazala je sivo, preprosto pokrajino, in ko sem počasi razložil posamezne podrobnosti, sem ugotovil, da je to dolg, izredno visok skalnat zid: od daleč je bil izredno sličen mogočnemu slapu. Spredaj je bilo videti z drevesi porastlo, dvigajočo se ravnino.

»Mislim, da je to ista pokrajina, kakor na oni sliki s tušem,« sem rekel.

»Ista pokrajina je,« je odgovoril profesor. »Našel sem tudi sledove taborišča onega Amerikanca. Zdaj pa poglejte še to!«

Tudi druga slika je bila ista pokrajina, samo bolj blizu posneta. Takoj sem spoznal kraj, dasi je bila slika izredno pokvarjena. Razločno se je videla osamljena štrleča skala z drevesom na vrhu, ki je stala sama zase, ločena od ostalega kamenitega zida.

»Zdaj ne morem o tem več dvomiti,« sem rekel.

»Dobro, potem sva že nekaj dosegla,« je odgovoril profesor. »Sva že napredovala, ali ne? Oglejte si zdaj, prosim, pozorno vrh osamljene, navpične skale. Kaj opazite?«

»Velikansko drevo.«

»In na tem drevesu?«

»Veliko ptico,« sem rekel.

Profesor mi je dal povečalno steklo.

»Seveda,« sem nadaljeval z lečo pred očesom, »na veji sedi velika ptica. Videti je, da ima ogromen kljun. Morebiti je pelikan, tako izgleda.«

»No, ne morem vam zavidati dobrih oči,« je rekel profesor. »To ni pelikan, to sploh ni ptica. Zanimalo pa vas bo zvedeti, da se mi je posrečilo ustreliti to bitje, edino, ki sem ga videl. To je bil tudi edini nepobitni dokaz za moja odkritja, ki sem ga utegnil pripeljati domov.«

»Ali imate res to žival? To bi bil slednjič res nedvomen dokaz.«

»Imel sem jo. A žal se je izgubila s toliko drugimi stvarmi vred pri isti nezgodi s čolnom, ki mi je uničila tudi fotografske slike. Zagrabil sem jo, ko je hotela izginiti v vrtincu sredi reke, a ostal mi je v roki samo kos njene peroti. Valovi so me vrgli brezzavestnega na obrežje, rešil sem zgolj žalosten kos dragocenega dokaza. Pokažem vam ga zdaj.«

Dobil je iz predala neko reč, ki je po mojem mnenju izgledala kakor zgornji del netopirjeve peroti. Bila je kvečjemu dva čevlja dolga, zakrivljena kost, katere se je držala večja cunjica tenke kože.

»Ogromen netopir!« sem zašepetal.

»To ni netopir,« je rekel strogo profesor. »Meni, ki živim v izobraženi in znanstveni okolici, je res težko, predstavljati si, da so tako malo poznani temeljni pojmi zoologije. Ali je mogoče, da nikoli niste nič čuli o začetnih podatkih primerjalne anatomije, da ni namreč pri ptici perot nič drugega, kakor njena podlehtnica, dočim tvorijo perot pri netopirju trije podaljšani in s kožico zvezani prsti?! V našem slučaju seveda nima ta kost nič skupnega s podlehtnico. Razen tega vendar sami vidite, da visi ta enostransko pritrjena koža samo na eni kosti, in tedaj ni govora o netopirju. Če pa ni to ne ptica ne netopir, kaj je potem?«

Moje plitko znanje je bilo izčrpano.

»Tega pa res ne vem,« sem rekel.

Profesor je zopet odprl priročno delo, ki mi ga je bil že enkrat priporočil.

»Tukaj,« mi je pokazal sliko nekega neverjetnega letečega strašila, »tukaj imate izvrsten posnetek dimorfodona ali pterodaktila, krilatega lazivca iz jurske dobe. Na drugi strani pa vidite načrt okostja njegove peroti. Izvolite primeriti risbo s kostjo, ki jo imate v roki.«

Postal sem dobesedno osupel, ko sem vse natančno ogledal. Zdaj sem bil prepričan. Stvar je bila nepobitno dokazana. Celokupno mi predloženo gradivo je res razpršilo vse dvome. Risba, fotografija in še izvirna kost povrh, vse skupaj je učinkovalo popolnoma zanesljivo. Povedal sem to profesorju, in sicer jako navdušeno, zakaj zavedal sem se, kako krivico so mu

storili. Profesor je sedel globoko zleknjen v naslanjaču z napolzaprtimi očmi in se prijazno smehljal, kot da bi ga nepričakovano ogreli solnčni žarki.

»To je najbolj čudna reč, kar sem jih kdajkoli slišal,« sem rekel, čeprav sem bil navdušen bolj kot novinar in ne kot znanstvenik. »To je nekaj velikanškega. Vi ste Kolumb, ki je vedi odkril izgubljeni svet. Nepopisno mi je žal, da sem kazal od kraja dvome. Saj je vse skupaj res neverjetno. A človek vendar ne sme ostati gluha za dokaze, če mu je dana prilika, jih preizkusiti. In vse to mora vendar prepričati slehernega posameznika!«

Profesor je bil tako zadovoljen, da je predel kakor mačka.

»In kaj ste storili potem, gospod profesor?«

»Pričela se je deževna doba, gospod Malone, in moje zaloge so bile pri kraju. Preiskal sem del tega orjaškega skalovja, a se mi ni posrečilo iztakniti kake steze, ki bi vodila na vrh slemena. Bolj pristopna je bila samo ona stožasta skala, na kateri sem zagledal in ustrelil pterodaktila. Vajen sem laziti po hribih, in zato se mi je posrečilo, da sem se povzpел do srede njene višine. Odtod sem lahko sklepal o planoti na vrhu skalovja. Zdela se mi je jako razsežna. Niti na vzhodu, niti na zapadu ni bilo videti konca zelene, gosto porastle planine. Tik spodaj pa je ležal močvirnat, gričast kraj, natlačeno poln kač, mrčesa in mrzlice. To predgorje tvori seveda najboljše naravno varstvo skrivnostne planote.«

»Ali ste opazili kake nadaljnje sledove živih bitij?«

»Nisem, gospod Malone, a čuli smo tekom tedna, ki smo ga prebili ob vznožju skalovja, večkrat od zgoraj neke jako čudne glasove.«

»Kaj pa mislite o zveri, ki jo je naslikal Amerikanec? Kako si tolmačite to stvar?«

»Moremo samo sklepati, da je našel katerokoli pot na vrh planote in tam videl ta stvar. Vemo torej, da pride človek lahko gor. Vemo pa tudi, da more voditi tja jako huda pot, ker bi se sicer lahko spustila

ta bitja v dolino ter opustošila okolico. Vse to je izven dvoma.«

»A kako so potem mogli tja zlezi?«

»Zdi se mi, da ni tako težko odgovoriti na vaše vprašanje,« je odgovoril profesor. »Tukaj je možna samo ena razlaga. Južnoamerikanska celina obstoji, kakor ste morebiti že slišali, iz granita. Nekoč, v sivi davnini, se je moral dogoditi na tem kraju velik, nenaden vulkanski izbruh, katerega posledica je bilo dviganje sveta. Opozarjam vas, da so te skale bazaltne, kar pomeni, da so nastale radi delovanja ognjenika. Kakor grofija Sussex, recimo, velika pokrajina se je dvignila z vsem svojim rastlinstvom in živalstvom vred nad ostalo površino, in navpično, za zob časa premogočno skalovje, jo je odrezalo od ostale celine. Kakšne posledice je to lahko imele? Prišli so, kaj pa, ob moč splošni naravni zakoni. Izostali so ali se izpremenili različni činitelji, ki so oblikovali boj za obstanek povsod drugod na svetu. Ostali so tu in živeli stvori, ki bi davno morali izumreti pod drugimi razmerami. Saj vendar veste, da so živeli pterodaktili kakor tudi stegozavri v jurski dobi, torej v jako davnih razvojnih časih. Obvarovalo jih je pogina samo to popolnoma edino in slučajno naključje.«

»Ta dokaz je nedvomno nad vse tehten. Morate ga torej predložiti tozadevnim strokovnjakom, in takoj bodo prepričani.«

»Tudi jaz sem mislil tako v svoji nedolžnosti,« je rekel profesor bridko. »Povedati pa vam moram, da sem se hudo razočaral in vselej naletel na globoko nezaupanje, ki izvira iz neumnosti in pa iz ljubosumnosti. Jaz nisem vaju, gospod Malone, da bi se komurkoli klanjal ali karkoli dokazoval, če nočejo verjeti ljudje mojim izjavam. Nisem se maral poniževati, da bi predložil nedvomne dokaze, ki jih imam. Vsa ta zadeva se mi je pristudila, zoprno mi je bilo o tem vsem govoriti. Nisem bil tudi v stanu dostojanstveno sprejemati one, vam slične ljudi, bedaste zastopnike javne prazne radovednosti, ki so se hoteli vriniti k meni v hišo, da me nadlegujejo še na domu. Odkrito priznam, da imam nekam nestrpen značaj in postanem

lahko nekoliko nasilen, če me izzivajo. To ste menda, žal, tudi opazili.«

Drgnil sem si nehote oko, ne da bi kaj rekel.

»Moja žena mi je že večkrat to očitala, in vendar mislim, da bi storil isto na mojem mestu vsak pošten človek. Nocoj pa vendar nameravam podati izreden primer, kako se lahko obvladam. Premagati hočem svoje povsem naravno razpoloženje. Vabim vas torej k javni znanstveni razpravi.« Izročil mi je na mizi ležečo vstopnico. »Kakor vidite, bo imel profesor Percival Waldron, dokaj poznan naravoslovec, danes ob poldevetih zvečer v dvorani Zoološkega Inštituta predavanje »Iz pradavnine«, o razvoju življenja na zemlji. Povabljen sem nalašč za to, da bi predavatelju izrazil v imenu odbora zahvalo navzočih. Izrabiti hočem to priložnost, da izrečem jako previdno in vljudno nekaj opazk, ki utegnejo mogoče zanimati poslušalce in obuditi pri posameznikih željo, da bi se bolj natančno poučili o tej zadevi. Ne bom si torej dovolil nikogar izzivati, to se razume, namignil bom samo, da obstojijo še druga in bolj globoka vprašanja, kakor ona, o katerih smo poslušali. Poizkusil se bom strogo brzdati, da vidim, ali ne bo obrodilo slično samozatajevanje boljših uspehov kakor doslej.«

»Dovoljujete mi torej, da pridem tja?« sem vneto vprašal.

»No, seveda!« je odgovoril prisrčno. Rekel je to tako izredno ljubeznivo, da me je presenetila njegova prijaznost skoro še bolj kakor njegova silovitost. Njegov smehljaj je bil naravnost očarljiv: lica so se napihovala kakor dve rdeči jabolki, napol zaprte oči so dobrohotno žarele in samo črna dolga brada je učinkovala slejkoprej nekoliko preteče. — »Seveda morate priti. Tudi zame bo prijetno, ko bom vedel, da imam med občinstvom vsaj enega somišljenika, pa naj bo še tako slab in nevešč. Mislim, da pride veliko ljudi. Waldron uživa, bogve zakaj, velik sloves, čeprav je po mojem samo slepar. No, gospod Malone, naklonil sem vam veliko več svojega časa, kakor sem hotel. Posameznik se vsekakor ne sme nikoli polastiti onega, kar je namenjeno vesoljstvu. Veselilo me bo torej,

ako vas ugledam zvečer pri predavanju. Ne pozabite, seveda, da niso podatki, katere sem vam navedel, nikakor namenjeni za javnost.«

»Ampak McArdle, naš glavni urednik, bo hotel — saj razumete — vendar vedeti, kaj sem opravil.«

»Povejte mu vse, kar hočete. Med drugim mu lahko sporočite, da ga obiščem z jahalnim bičem v uredništvu, če mi zopet pošlje kakega vsiljivega dopisuna. Zanašam se torej na to, da ne boste prav ničesar priobčili v vašem listu. Dobro! Na svidenje danes o poldevetih zvečer v Zoološkem Institutu!

Profesor me je odslovil s kretnjo roke. Priklonil sem se in zapustil njegov kabinet. Rdeča napihnjena lica, sinjkastočrna skodrana brada in izzivalne oči so tvorili vsebino mojega zadnjega vtisa.

Peto poglavje.

To je vprašanje!

Ne morem povedati, ali so bile vsega krive telesne nezgode pri mojem prvem obisku ali duševno razburjenje pri drugem, toda zunaj v Enmore Parku sem se počutil kakor dokaj izgubljen novinar. Imel sem v brneči glavi le eno misel, in sicer, da je profesorjeva povest nedvomno resnična, da obrodi njegovo odkritje velikanske posledice, in da bi lahko spisal o tem za list izredno lep članek, če bi se mi le posrečilo, da bi dobil dovoljenje in mogel izrabiti gradivo. Skočil sem v avtomobil, ki je stal na oglu, in oddirjal v uredništvo. McArdle je pisal seveda kakor navadno pri svoji mizi.

»No, vi, mladenič, kako je kaj?« je zaklical radovedno. »Izgledate že tako, kakor da bi bili v vojni. Ni vam treba niti pripovedovati, da se je zakadil v vas!«

»Od kraja je res med nama nastalo malo nesoglasje...« »Kakšen človek je to! No, in kaj ste počeli potem?«

»Hm, potem se je že nekoliko spametoval pa sva se razgovarjala. Sicer pa se mi ni posrečilo, da bi od njega kaj izvedel, to se pravi, kaj, kar bi lahko objavil v listu.«

»To pa menda ne drži. Odnegli ste na vsak način podpluto oko, in to že lahko objavimo. Mi se ne pustimo užugati, gospod Malone. Mi že naučimo tega gospoda kozjih molitvic! Jutri sprožim tak uvodni članek, da ga zona popade! Pripravite mi torej takoj gradivo in za vedno vam ožigosam tega junaka. Kako bi naj naslovil članek? ‚Profesor Münchhausen‘? Kaj bi ne bilo to prav, z debelim tiskom? Ali pa ‚Sir John Mandeville redivivus? Cagliostro?‘ Ali po kakem drugem zgodovinskem sleparju in postopaču? Razkrinkal ga bom: saj ni nič drugega nego goljuf!«

»Jaz bi tega ne bi storil, mister McArdle.«

»Zakaj pa ne?«

»Zato, ker profesor ni slepar.«

»Kaj?« je zatulil McArdle. »Menda mi vendar nočete povedati, da verjamete njegovim bedastim pravljam o mamutih, mastodontih in velikanskih morskih kačah?«

»Ne, o tem vam ničesar ne vem povedati. Ni mi sploh znano, da bi komu hotel profesor natvezati slične stvari. Zdi pa se mi, da je res odkril nekaj novega.«

»Človek božji, potem pa napišite hitro kaj o tem!« »Saj bi to tudi prav rad storil, a povedal mi je vse, kar zdaj vem, strogo zaupno in pod pogojem, da ne smem o tem pisati.« Smatral sem za umestno glavnemu uredniku kakor se da kratko sporočiti profesorjeve podatke. »Zdaj veste, za kaj gre.«

A McArdle je naredil jako nezaupen obraz.

»Veste kaj, mister Malone,« je rekel naposled, »vsekakor se ne nanaša ta vaša obljuba na današnje znanstveno zborovanje. Mislim, da bo o njem komaj poročal kak drug list: o Waldronu so že pisali itak velikokrat, pa ne ve nihče, da bo tudi Challenger govoril. Če nam bo sreča mila, napravimo lahko sijajen posel! Pojdite torej k seji, pa prinesite nam

dokaj podrobno poročilo. Rekel bom stavcem, naj pustijo do polnoči za vaš članek potreben prostor.«

Dan mi je torej obljuboval veliko posla. Zato sem zgodaj odšel h kosilu v Klub Divjakov. Dobil sem tam Tarpa Henryja in mu na kratko povedal o svojih doživljajih. Poslušal me je z nezaupnim smehljajem na svojem suhem obrazu in se pričel krohotati, ko sem mu zaupal, da me je profesor prepričal.«

»Dragi moj otrok, saj ne pozna življenje sličnih dogodkov. Ni mogoče, da bi kdo slučajno nekaj tako velikanskega odkril in izgubil potem vse dokaze. Le pustite take zgodbe romanopiscem. Ta vaš možakar je tako poln zvijač kakor vse opice v londonskem zverinjaku. Vse, kar vam je pravil, je na debelo zlagano.«

»No, in ameriški pesnik?«

»Nikoli ga ni bilo na svetu.«

»Saj sem vendar videl zvezek z njegovimi slikami.«

»To je bila Challengerjeva risanka.«

»Po vašem je torej naslikal to zver profesor sam?«

»Seveda, kdo pa drugi?«

»No, in fotografski posnetki?«

»Saj na njih ničesar ni videti. Sami vendar pravi, da ste razložili le neko ptico.«

»Pterodaktila.«

»On tako pravi. Vcepil vam je tega pterodaktila v glavo.«

»No dobro, kaj pa je potem s kostmi?«

»Prvo je potegnil najbrž iz kake Irish stew,¹ drugo pa je nalašč naročil, da podpre svoje trditve. Spreten človek, ki razume svoj posel, ponaredi enako lahko fotografsko sliko in tako kost.«

Ob tej razlagi sem se počutil res nekam nerodno. Morebiti sem se vendarle prehitro ujel? Potem pa me je nenadno razsvetila sijajna misel.

»Ali bi šli z menoj k predavanju?«

Tarp Henry je zamišljeno pogledal v zrak.

¹ Irska obara.

»Ne bi rekel, da je posebno priljubljen ta vaš genialni Challenger,« je rekel. »Je dosti ljudi, ki bi jako radi z njim obračunali. Lahko mirno trdim, da je med najbolj obsovraženimi osebami v vsem Londonu. Če se le prikaže na plan medicinsko dijaštvo, postane ta večer prav vroč. Nič me ne vleče tja, kjer se dviga preveč prahu.«

»Če hočete biti pravičen napram Challengerju, morali bi vendar slišati, kako se bo zagovarjal.«

»Hm, to že. Spodobnost to res zahteva. No, pa naj bo: grem torej z vami.«

Ko sva prišla k poslopju, sva takoj videla, da je naval vse večji, kakor se bi dalo pričakovati. Pred vrati je stala dolga vrsta elektromotorjev, ki so izkrcali belobrade profesorje, medtem ko se je valila skozi obokan vhod temna množica skromnih pešcev. Gneča je kazala, da je med poslušalci razen akademskega tudi dokaj ostalega občinstva. Res sva se pre-pričala, čim sva se vsedla, da vlada na galeriji in v zadnjih vrstah sedežev mladostno, oziroma paglavsko razpoloženje. Zagledal sem, ko sem se ozrl, dolgo vrsto značilnih veselih medicinskih dijaških obrazov. Videti je bilo, da je poslala vsaka velika londonska bolnica skupino svojih zastopnikov. Od kraja je bilo občinstvo še dokaj dobrodušno, čeprav ponekod ob-jestno. Prepevalo je v zboru odlomke priljubljenih cestnih popevk, in sicer z navdušenjem, ki je tvorilo dokaj čuden uvod k znanstvenemu predavanju. Kazalo se je tudi nagnjenje za osebno zbadanje. Slišati je bilo več imen; večina navzočih si je menda nocoj obetala precej zabave, čeprav so bile na ta način od navdušene mladine »počaščene« osebnosti nedvornno dokaj v zadregi. Ko se je n. pr. na odru prikazal stari dr. Meldrum v svojem dobro poznanem starinskem cilindru z zakrivljenim krajem, iz pod katerega so štrleli sivi kodri, so se slišala od povesod vprašanja: »Kje pa ste dobili ta pokrov?« Doktor se je moral hitro odkriti in sramežljivo zatakiniti klobuk pod svoj stol. Ko je prišepal na svoj prostor revma-tični profesor Wadley, se je dvignilo povesod iz-

redno živo zanimanje za njegov bolni palec na nogi, in ta pozornost mu je bila seveda mučna.

A največje navdušenje se je dvignilo, ko se je prikazal in odkorakal proti svojemu stolu, skrajnemu v prvi vrsti na odru, moj novi znanec profesor Challenger. Čim je pomolil izza ogla svojo črno brado, ga je pozdravilo tako tulenje, da sem nehote zaslutil: vendar utegne Tarp Henry imeti prav — saj je močno slutil, da se niso zbrali vsi ti ljudje samo radi predavanja, temveč jih je privabila vest, da se udeleži slavni profesor javne razprave. Še v srednjih vrstah, kjer so sedeli sami dobro oblečeni ljudje, se je dvignil splošen smeh, ki je napravil vtis, da je tudi temu izbranemu občinstvu prav po godu študentovsko razgrajanje. Profesorju namenjeni hrupni pozdrav je bil res sličen divjemu rjoventju, ki ga dvignejo zveri v kletki, ko zaslišijo korake čuvaja, ki prihaja s hrano. Morebiti je bil ta sprejem nekoliko izzivalen, v splošnem pa sem imel vendar vtis, da velja hrupno kričanje prej osebi, za katero se vsi zanimajo in od nje kaj pričakujejo, ne da bi bila samo zasmehovana in obsovražena.

Challenger se je samo prezirljivo in mirno smehljajal, kakor to stori potrpežljiv, dobrodušen mož napram kričeči otroški tolpi. Mirno se je usedel, globoko vzdihnil, izbočil prsa in gledal z napol zaprtimi ošabnimi očmi množico ter si nežno gladil brado. Komaj se je poglelo razburjenje, sta se že prikazala spredaj na odru profesor Ronald Murray, predsednik, in predavatelj profesor Waldron. Seja se je pričela.

Upam, da mi ne bo profesor Murray zameril, če zapišem, da ima navadno napako, ki je lastna večini angleških govornikov: ni mogoče namreč razumeti, kaj govorijo. Sploh je zame ena izmed ugank sodobnega življenja, zakaj se ne potrudijo ljudje, da bi se naučili umljivo govoriti, če že imajo karkoli pametnega povedati poslušalcem? Z istim uspehom bi lahko kak pameten mož poskušal pretakati dragoceno tekočino iz vira v posodo skozi zaprto cev, katero bi prav lahko bilo odpreti. Profesor Murray je zaupal

več globokomiselnih opazk svoji beli ovratnici in steklenici z vodo, ki je stala na mizi, ter obenem prebrisano mežikal srebrnemu svečniku na svoji desni strani. Slednjič se je usedel in ob splošnem napolglasnem pozdravljanju je vstal znan učenjak, priljubljeni poljudni predavatelj, profesor Waldron.

Bil je dolg in koščen človek z ostrim glasom ter rezkimi kretnjami, zato pa je obvladal kakor nihče drug umetnost, podati svojim mislim za poslušalce primerno obliko. Govoril je popolnoma umljivo za povprečno občinstvo in je včasih celo znal zbuditi splošno zanimanje. Razpravljal je o najtežjih vprašanjih ponekod v šaljivi obliki. Utegnil je na ta način prav zabavno predavati, recimo, o nastopu enako-nočja ali o razvoju vretenice.

Podal nam je v glavnih potezah bežen, znanstven pregled zgodovine o postanku sveta. Govoril je preprosto, umljivo in ponekod celo slikovito. Pripovedoval nam je o nekdanji zemeljski krogli, ogromni žareči plinasti obli, ki se je svetila sredi vsemirja. Naslikal je potem ohlajevanje in strnenje ter krčenje zemeljske skorje, vzrok nastanka gorovja. Sopara se je zgostila v vodo, in polagoma je nastal velikanski oder, kjer se je morala odigrati nepojmljiva življenjska drama. O izvoru življenja samega je govoril oprezno in nekam nedoločno. Izjavil je, da so komaj mogle preživeti katerekoli življenjske kali prvotno razbeljeno stanje — to je kolikor toliko nedvomno. Torej so se morali pojaviti prvi sledovi kateregakoli življenja šele pozneje. Ali so mogli kar od sebe nastati iz ohlajenih neorganskih spojin zemeljske krogle? Ali pa so bili s kakim meteorom zaneseni iz vesoljstva, od zunaj? Sploh ne sme biti noben pаметen znanstvenik preveč dogmatičen v tem vprašanju. Nismo zmožni — vsekakor do zdaj se to nam ni posrečilo — umetno ustvariti v naših delavnicah iz neorganskih prvin organsko življenje. Naša kemija še vedno ni v stanu, da bi premostila prepad, ki loči življenje in smrt. A priroda sama pozna višjo in bolj globoko kemijo. V njeni velečastni delavnici se udej-

stvujejo tekom tisočletij velike moči in njih delovanje morebiti doseže nam nedostopne uspehe. To je vse, kar lahko povemo o tem vprašanju.

Tako je prišel predavatelj do velike razvojne vrste živalstva v splošnem, ki se prične pri nižjih živalih: mehkužcih in drobnih vodnih prebivalcih, se polagoma dviga do lazivcev in rib ter naposled pride do vrečarjev, kengurujske podgane. Ta že rodi žive mladiče. »To žival — je izjavil svečano profesor — moramo smatrati za neposredno predhodnico vseh sesalcev in tedaj tudi vseh navzočih v tej dvorani.« (»Ne, ni res!« — je zadaj zaklical neki nejeverni dijak.) — »Mladi gentleman z rdečo ovratnico, ki je zaklical »ne, ne!« si menda domišlja, da se je zvalil iz jajca. Če bo name hotel počakati po predavanju, me bo jako veselilo, spoznati toliko redkega zastopnika živalstva.« (Smeh.) — »Čudno bi bilo misliti, da bi pomenil gentleman z rdečo ovratnico višek stvarstva, ki ga je dosegla narava v teku neskončno dolgega razvoja. Ali je mogoče misliti, da se je s tem razvoj tudi završil? Ali smemo smatrati tega gentlemana kot zaključni pojav, kot smisel in bistvo vsega svetovnega napredka?« Govornik je izrazil upanje, da ne bo gentleman z rdečo ovratnico preveč užaljen, če mu pove (pa naj dičijo tudi gentlemana še tako visoke vrline v zasebnem življenju), da ne bi imeli dalekosežne izpremembe v vesoljstvu nobenega pravega pomena, če bi že dospeli na konec svojega delovanja. Življenjski razvoj ni po nepotrebnem zapravljena moč, temveč deluje stalno naprej, da ustvari čim bolj dovršene oblike.

Tako je predavatelj spretno osmešil ob splošnem hihitanju poslušalcev svojega nenadnega nasprotnika in se zopet povrnil k slikanju preteklosti. Govoril je, kako se je vedno bolj posušilo morje in se vzpele iz njega sipine, po katerih so lazili sluzasti, neokretni, leni stvori, kako so postale lokve prenatrpane in si iskale morske živali zavetišča v plitkem obalnem blatu. Našle so tam jako obilno hranó in se radi tega razpasle v neverjetno bohotnih, silnih obli-

kah. »Tako so nastali, slavna gospoda,« je dodal, »oni strašni lazivci, savriji, katerih pogled nas še vedno plaši, če jih srečamo v Wealdenu¹ ali Salenhofskem škriljevcu, a kateri na srečo so izumrli davno poprej, kakor je prvič nastal na tem našem planetu človeški rod.

»To je vprašanje!« je zagrmel na odru neki nizki glas.

Profesor Waldron se ni nikoli pustil zmešati in njegova strupena duhovitost je bila nevarna za vsakega, ki bi se ga upal prekiniti, kakor je dokazal primer gentlemana z rdečo ovratnico.

Ta medklic se mu je zdel tako bedast, da res ni trenutno vedel, kaj bi odgovoril. Tako se bi moral počutiti branilec Shakespearjeve osebnosti v sporu z zagrizenim nasprotnikom, ki je prepričan, da je spisal Bacon vsa dela velikega pisatelja. Tako bi se nemara počutil sedanji astronom, če bi ga napadel nestrpen starokopitnež z izjavo, da je zemlja ploska kakor krožnik. Trenutek je molčal in potem zopet z močnejšim glasom ponovil zadnje besede: »...ki pa so izumrli davno poprej, kakor se je na zemlji prvič prikazal pračlovek.«

»To je vprašanje!« je zopet zagrmel isti glas.

Waldron je začudeno preletel z očmi po vrsti vse profesorje na odru, dokler mu ni obstal pogled na Challengerju: ta se je zleknil globoko v naslanjač z zaprtimi očmi in tako blaženim obrazom, kot da bi se smehljal skozi sanje.

»Ah tako,« je rekel Waldron in skomizgnil z rameni, »vidim, da je tu moj prijatelj profesor Challenger.« Nadaljeval je nato ob splošnem smehu svoje predavanje, kakor da bi zadostovale popolnoma te besede za pojasnilo in nič več ni bilo treba pripomniti.

Vendar pa ni bil dogodek s tem nikakor izčrpan. Vse poti, po katerih je predavatelj taval skozi puščave starodavnih časov, so ga vedno zopet pripeljale k istemu sklepu, da so zastopniki prazgodovinskega žival-

¹ Wealden se imenuje posebno zanimivo geološko področje, ki obsega angleške dežele Kent, Sussex, Surrey in Hampshire.

stva in rastlinstva že zdavnaj izumrli; in vsakokrat se mu je odzivalo Challengerjevo doneče mrmranje. Poslušalci so že vnaprej prežali na te medklice in tulili od navdušenja, če so zopet padali vmes. Natrpano polne študentovske klopi so profesorju vneto pomagale. Čim se je razmaknila Challengerjeva brada, je zadonel, še preden je izustil besedo, iz stoterih grl složen klic: »To je vprašanje!«, medtem ko so vpili nasprotniki: »To ni red!« in »Sramota!« Waldron, ki se sicer ni dal begati in je bil izurjen govornik, je postal razburjen. Spotikal se je, jecljal, ponavljal eno in isto, se zapletel v nekem predolgem stavku in se naposled razkačen obrnil proti povzročitelju vsega nemira:

»To je v resnici neznosno!« je zaklical, s plamečimi očmi prodirajoč nasprotnika. »Primoran sem, da vas prosim, profesor Challenger, nehajte z bedastim in neumestnim prekinjanjem!«

V dvorani je nastal molk. Študenti so obstrmeli od navdušenja, ko so videli, da so se spoprijeli še bogovi na visokem Olimpu. Challenger pa je dvignil počasi s stola svoje težko telo.

»Jaz pa vas moram zopet prositi, profesor Waldron, nehajte s trditvami, ki nikakor ne soglašajo z znanstvenimi podatki.«

Te besede so sprožile vihar. »Sramota, sramota!« »Pustite mu besedo!« »Ven z njim!« »Z odra!« »Nobenega slepomišenja!« se je čulo sredi splošnega tulenja, ki je izražalo zdaj uživanje, zdaj preziranje. Predsednik je planil na noge, mahal z obema rokama in razburjeno meketal: »Profesor Challenger — osebni nazor — pozneje —« so bile edine besede, katere je bilo mogoče razločiti sredi njegovega neumljivega mrmranja. Motilec se je priklonil, nasmehnil, si pogladil brado in se zopet težko spustil v stol. Waldron, rdeč kakor kuhan rak in jako bojaželjen, je nadaljeval predavanje. Tu in tam, če je došel do kakega zaključka, je vrgel strupen pogled proti nasprotniku. A ta je sedel prejkoslej s širokim, blaženim smehljajem in menda sladko dremal.

Slednjič je dospelo predavanje do konca, in zdi se mi, da je bil to predčasen konec. Sklep je bil nekako prenačljjen in ni bil dosleden. Predavatelj je neusmiljeno zmečkal svoja izvajanja in poslušalci so ostali nekako v zadregi. Waldron se je usedel, predsednik je zopet zamrmral nekaj nerazločnih besed in nato se je počasi dvignil sredi splošnega napetega pričakovanja ter stopil na rob odra profesor Challenger.

Stenografiral sem dobesedno njegov govor, da ustrežem potrebam svojega dnevnika.

»Ladies and gentlemen!« je pričel, med tem ko se zadaj nikakor ni hotel poleči nemir, »oprostite sicer, dame, gospodje in otroci, — prositi moram, da mi oprostite, ker sem nehote prezrl dober del mojih slušateljev.« (Dolgo razgrajanje, med katerim je stal profesor z dvignjeno desnico in prijazno kimal z velikansko glavo, kot da bi bil škof, ki množici deli svoj nadpastirski blagoslov.)

»Poklican sem bil profesorju Waldronu izraziti hvaležnost vseh tu navzočih za njegovo jako nazorno in globoko predavanje, ki smo ga kdaj poslušali. Vsebovalo je sicer nekatere točke, s katerimi ne morem soglašati, in je bila torej moja dolžnost, da sem to vedno pravočasno poudaril. Kljub temu je dobro rešil profesor Waldron svojo nalogo: podal je splošnoumljivo in zanimivo poročilo o svojih nazorih o tem, kar imenuje zgodovino našega planeta. Poljudna predavanja je v splošnem najlažje poslušati, a upam, da mi profesor Waldron ne zameri (tu je zvišal glas in mu ljubeznivo pomežiknil), če pripomnim, da so obenem neizbežno površna in tudi zmotna, v kolikor se morajo prilagoditi umevanju neizobraženega občinstva. (Zasmehovalno odobravanje.) Poljudni govorniki so v bistvu le zajedalci. (Profesor Waldron protestira s srditimi kretnjami.) Zadostijo samo lastni ničemurnosti ali si kujejo denar iz dela, ki ga opravijo njih skromni in množici nepoznani tovariši. Najneznatnejši, v znanstveni delavnici dosežen novi podatek, skromen kamen, prispevan k zgradbi svetišča znanosti, je ne-

izmerno več vreden, kakor nesamostojno poljudno delo, ki lahko komurkoli krajša čas, s katerim itak ne ve kaj početi, toda ne doprinaša nobene koristi. Navedem ta povsem jasna dejstva, ne da bi hotel ponižati osebne zasluge profesorja Waldrona, samo zato, da ne pozabite na pravo razmerje ter ne zamenjate navadnega cerkovnika z velikim duhovnikom. (Ta trenutek je zašepetal Waldron nekaj predsedniku, ki se je takoj napol dvignil in nekaj jako strogo pripomnil poleg stoječi steklenici z vodo.)

A dosti je o tem. (Glasno in dolgo pritrjevanje.) Dovolite, da se lotim vsekakor bolj zanimivega vprašanja. Iz katerih vzrokov moram jaz, kot pravi znanstvenik, ugovarjati točnosti predavateljevih strokovnih izvajanj? To se tiče trditve, glasom katere so izginili povsod na zemlji nekateri zastopniki živalstva. Pripomniti moram, da ne govorim o tem vprašanju kakor ljubitelj, ali, če se tako smem izraziti, ljudski predavatelj, temveč kot raziskovalec, kateremu ne pusti znanstvena vestnost, da bi se oddaljil od nedvomnih dejstev. Zato pravim, da se mister Waldron zelo moti, če trdi, da ni več tako zvanih predzgodovinskih živali, in sicer samo zato, ker jih ni nikoli osebno videl. Te živali naj so, kakor je rekel, naši predniki. Recimo, da bi bilo tako, a so vendar, če se smem poslužiti tega izraza, naši sodobni predniki, ki še vedno živijo z vsemi svojimi zoprnimi in grozovitimi lastnostmi. Še več: lahko jih tudi najdemo, če bo imel kdo zadosti poguma, podjetnosti in vztrajnosti, da poišče njih skrivališče. Stvari, o katerih mislimo, da so obstojali edino v jurski dobi, pošasti, ki bi lahko pogoltnile največje in najbolj divje sodobne sesalce, hodijo še danes po svetu. (Medklici: »Bedarija! Dokazati morate to! Odkod pa to veste! To je vprašanje!«) Odkod jaz to vem, me vprašujete? Vem to, ker sem videl nekatere od njih z lastnimi očmi. (Ploskanje! Rjovenje in medklic: »Lažnivec!«) Jaz da sem lažnivec? (Glasno in hrupno pritrjevanje.) Zdelo se mi je, da mi nekdo očita laž. Prosim, gospoda, ki me imenuje lažnika, naj se potruди vstati, da ga lahko vidim!

(Nekak glas: »Tukaj je, sir!« in skupina dijakov dviga v zrak nedolžnega, drobnega človeka z očali, ki se besno otepa z vsemi štirimi.) Vi ste se mi upali reči, da lažem? (Ne, ne, sir! upije obdolženec in izgine kakor gašperček na odru.)

Če se upa kdorkoli izmed navzočih v dvorani dvomiti o resničnosti mojih navedb, veselilo me bo, povabiti ga na kratek pomenek po koncu predavanja! (»Lažnik!«) Kdo je to rekel? (Zopet dviga množica v zrak nekega pohlevnega človeka, ki se zaman divje upira.) Čakajte, da vam le pridem do živega. (Petje v zboru: »Le pridi, le pridi, sem sama doma,« je prekinilo za nekaj časa ta pogajanja, medtem ko je predsednik vstal in krilil z rokami po zraku, kakor da bi vodil pevce. Profesor, ves žareč, z napihnjenimi nozdrvmi in našopirjeno brado, je popolnoma zbesnel.) Vsi, ki so odkrili kaj velikega, so srečali isto nejevernost, ki je vedno značilna za nedvomno bedasto pokolenje. Če vam razodevajo velike resnice, imate premalo razuma in domišljije, da bi jim bili kos. Vi ste zmožni le blatiti ljudi, ki tvegajo življenje, da znanosti odprejo nove razglede. Vi le preganjate preroke! Galilej, Darwin in jaz... (Dolgotrajno ploskanje in splošna zmešnjava.)

Vse te na hitro načekane beležke niso v stanu podati vsaj približno sliko nepopisnega divjanja, katero je zavládalo potem po dvorani. Dvignilo se je tako grozovito razburjenje, da so smatrale nekatere gospe za najboljše, da takoj pobegnejo. Še resni in dostojanstveni stari gospodje so pobesneli prav tako kakor študentovska mladina. Videl sem, kako so se dvigali možje z belimi bradami in žugali s pestmi trdovratnemu profesorju. Vsa velikanska množica je razgrajala, kakor da bi vrela v kotlu. Profesor je naredil korak naprej in dvignil roke. Videti je bil tako ponosen, privlačen in moški, da se je pod vtisom njegove mogočne postave in oblastnih oči polagoma polegel ves vrisk in ropot. Hotel je menda zadnjič nekaj povedati. Vse je utihnilo, da ga posluša.

»Ne bojte se, da vam vzamem preveč časa,« je rekel, »saj se to ne izplača. Resnica ostane vedno

resnica, in na tem nič ne izpremeni kričanje tolpe bedastih mladeničev ter žal, moram dodati, prav tako bedastih priletnih gospodov. Izjavljam, da sem znanosti odprl nove vidike. Vi mi ne verjamete. (Ploskanje.) Ponujam vam torej dokaze. Določite, prosim, enega ali več izmed vas, da preizkusijo kot vaši zastopniki moje trditve!«

Summerlee, profesor primerjalne anatomije, visok, koščen, neprijazen star mož, se je dvignil sredi množice poslušalcev. Rad bi — je rekel — profesorju Challengerju zastavil vprašanje, ali ni dobil omenjenih podatkov tekom svojega pred dvema letoma izvršenega potovanja k izvorom reke Amazonke?

Profesor Challenger mu je pritrdil.

V tem slučaju bi rad Summerlee vedel, kako je utegnil profesor Challenger kaj posebnega odkriti v teh deželah, če so jih že poprej raziskovali Wallace, Bates in drugi? Kako bi mogli kaj prezreti ti priznani odlični znanstveniki?

Profesor Challenger je odgovoril, da zamenja menda Summerlee Amazonko in Temzo, med tem ko je prva vsekakor večja reka. Morebiti bo zanimalo gospoda Summerleeja zvedeti, da obsega obvodje Orinoka, ki se, kakor je znano, nahaja v zvezi z Amazonko, približno 50 tisoč kvadratnih milj sveta.¹ Zakaj torej ne bi mogel človek v toliko obsežni pokrajini najti stvari, katerih ni videl drugi?

Summerlee je odgovoril s kislim smehljajem, da se popolnoma zaveda razlike med Temzo in Amazonko. Ve predvsem, da je v prvem slučaju stalno mogoče preizkusiti katerokoli trditev, dočim ne velja to za drugo navedeno reko. Bil bi torej profesorju Challengerju jako hvaležen, če bi mu navedel zemljepisno dolžino in širino onega kraja, kjer baje prebivajo predpotopne živali.

Profesor Challenger je odgovoril, da ima svoje vzroke, zamolčati vse te podatke. Bil bi pa priprav-

¹ 1 square mile ima 2.59 km kv.

ljen zaupati — seveda pod pogojem obvarovanja skrivnosti — vse to odboru, ki ga naj izvolijo navzoči. Ali ne bi hotel gospod Summerlee pristopiti k temu odboru, da preizkusi na ta način osebno njegove trditve?

Profesor Summerlee: »Da, hočem.« (Urnebesno ploskanje.)

Profesor Challenger: »Potem vam jamčim, da vam izročim vse potrebne podatke, s pomočjo katerih boste lahko našli ta kraj. Toda gospod Summerlee hoče ugotoviti resničnost mojih navedb. Zato sem vsekakor upravičen zahtevati, da bo kdo drug ali da bodo drugi ugotovili še resničnost njegovih poznejših navedb. Samo na ta način bi bila zagotovljena popolna nepristranost. Ne smem tudi zamolčati, da bo treba premagati nevarnosti in težkoče. Gospod Summerlee bo nedvomno potreboval mlajše sopotnike. Vabim torej, naj se javijo prostovoljci!«

Tako včasih napoči največji prelom v človeškem življenju. Kako bi naj slutil pri vходу v dvorano, da se bom kmalu izpostavil najbolj divjim pustolovščinam, o katerih nikoli nisem niti sanjal? A mislil sem na Gladys. Mar se mi ni nudila zdaj prilika, o kateri je govorila! Gladys bi nedvomno hotela, naj se javim. Planil sem torej na noge in odprl usta, čeprav sploh nisem vedel, kaj bi naj rekel. Moj nasprotnik Tarp Henry me je vlekel za suknjo in čul sem njegovo šepetanje: »Sedite vendar! Malone! Ni treba, da vas vsi smatrajo za osla!« V istem trenutku sem opazil, da se je urno dvignil slok gentleman s temno kostanjevimi lasmi, ki je sedel blizu pred menoj. Nepremično me je jezno gledal, a se vendar nisem hotel umakniti.

»Jaz grem zraven, gospod predsednik!« sem klical vedno zopet, da bi me vendar čuli na odru.

»Ime! Ime!« je klicalo občinstvo.

»Moje ime je Edward Dunn Malone. Jaz sem poročevalec Daily Gazette. Izjavljam, da sem popolnoma nepristranska priča.«

»In kako je vaše ime, sir?« je vprašal predsednik mojega visokega tekmeča.

»Jaz sem lord John Roxton. Bil sem že ob Amazonki, poznam vso to deželo in zato lahko posebno koristim pri potovanju.

»Lord John Roxton uživa, kakor je znano, svetovni sloves kot športnik in potovalec,« je rekel predsednik. »A bilo bi nedvomno tudi dobro, če bi se udeležil potovanja še zastopnik tiska.«

»Potem pa predlagam,« je rekel profesor Challenger, »naj izvolijo navzoči oba ta gospoda kot spremljevalca profesorja Summerleeja na potovanju, katerega se udeleži, da se prepriča o resničnosti mojih navedb in o njih poroča.

Tako je odločil javni zbor v Zoološkem inštitutu sredi kričanja in ploskanja o naši usodi. Kmalu na to sem se že pomikal proti izhodu, kamor se je valila in me nesla množica ter sem bil omamljen po novem, velikem načrtu, ki sem ga tako nepričakovano moral sprejeti. Ko sem pritaval ven, sem še začul smeh jate študentov, ki so nekoga obkolili na hodniku, in sem videl sredi njih roko, ki je dvigala in jim spuščala na glave težek dežnik. Potem je oddrdral sredi splošnega navdušenja in kričanja ter takoj izginil izpred oči Challengerjev majhni električni avtomobil. Jaz pa sem odkorakal sam po srebrno razsvetljenem Regentstreetu in sem bil zatopljen v misli na Gladys in na vse, kar s seboj prinese bodočnost.

Nenadno se je nekdo dotaknil mojega komolca. Ozrl sem se in zagledal šaljive ter obenem zapovedovalne oči onega velikega, slokega človeka, ki se je z menoj vred prostovoljno prijavil za udeležbo pri našem čudnem potovanju.

»Mister Malone, če sem prav slišal?« je rekel. »Bova torej tovariša pri tem izletu, kaj? Štanujem tukaj, prav nasproti, poslopje Albany. Morebiti boste tako prijazni pa mi naklonite kake pol ure časa? Nujno bi se z vami moral pomeniti o nekaterih stvareh.

Šesto poglavje.

Bil sem šiba božja.

Krenila sva z lordom Johnom Roxtonom po Vigostreetu in stopila pod mračne oboke znanega aristokratskega poslopja. Na koncu dolgega temnega hodnika je odprl moj novi znanec s ključem neka vrata in prižgal elektriko. Več žarnic, ki so bile ovite s pestro svilo, je razsvetilo rdečkasto medlo vse veliko stanovanje. Vse, kar sem preletel z očmi med tem, ko sem stal v vratih, je kazalo veliko udobnost, izredno razkošje in obenem je imelo izrečno moški značaj. Bogastvo in okusnost neodvisnega človeka sta bila povsod združena s pravo dijaško nemarnostjo. Po tleh so bila razgrnjena dragocena krzna in čudno pobarvane, lesketajoče se orientalske preproge. Stene so bile natrpano polne slik in bakrorezov, katerih visoko ceno in redkost je spoznalo celo moje nevešče oko. Risbe z bokserji, gospodičnami pri tenisu in z dirkaškimi konji so visele med čuvstvenimi Fragonardovimi prizori, Girardetovimi vojnimi podobami in sanjavimi Turnerjevimi pokrajinami. A med temi pestrimi okraski so bili tudi uvrščeni lovski spomini, ki so me takoj spomnili, da velja lord John Roxton za enega izmed največjih sodobnih atletov in vsestranskih sportnikov. Dve vesli, eno temnoplavo, drugo bledordeče, ki ju je imel nad kaminom vzkriz postavljene, sta govorili o nekdanjem članstvu pri Leandrovem veslaškem klubu v Oxfordu, med tem ko so kazale nad njima in pod njima obešene sablje in bokserske rokavice, da si je priboril njihov gospodar sloves mojstra v tej in oni spretnosti. Kakor opaž je učinkovalo krasno rogovje, ki je bilo v krogu po vsej sobi nameščeno, in, menim, najlepše, kar ga je bilo mogoče dobiti po vseh štirih kotih sveta. Med njim je kraljevala glava redkega belega zgornjenilskega nosorožca z značilno, izzivalno napihnjeno ustnico.

Sredi dragocene malinaste preproge je stala črna z zlatom obrobljena mizica Louis Quinze, ljubka sta-

rina, ki so jo neusmiljeno skrunili okrogli sledovi kozarcev in vzbokline, nastale pod gorečimi cigarnimi ogorki. Na mizici je stal srebrn kadilski pribor in brušena steklenica z whiskyjem, iz katere je natočil moj molčeči gospodar dva visoka kozarca ter vbrizgnil še sodovko. Potem mi je pokazal naslanjač, pomaknil bliže k meni pijačo in mi ponudil dolgo, dišečo havansko smotko, nakar se je usedel nasproti meni in me pričel dolgo, pazno ogledovati s svojimi čudnimi, lesketajočimi se, brezobzirnimi očmi: imele so mrzlo svetloplavo barvo ledeniškega jezera.

Skozi tenak oblaček tobačnega dima sem razločeval njegove posamezne poteze, ki sem jih že itak poznal po marsikateri fotografski sliki: ostri, orlovski nos, suha, udrti lica, temnordeče, spredaj že bolj redke lase, moški zavihane brke in ozko, pogumno bradico, izpod katere je štrlel podbradek. Nekaj je bilo v tem obrazu, ki je spominjalo na Napoleona III., nekaj zopet na Don Quixota, sicer pa je kazal pristnega angleškega graščaka deželana: žilavega in spretnega, v svežem poljskem zraku živečega ljubitelja psov in konj. Polt mu je bila kakor cvetični lonec rdeča od solnca in vetra. Košate, štrleče obrvi so dajale itak neprijaznim očem naravnost divji izraz, ki ga je še stopnjevalo mogočno, z gubami pokrito čelo. Sicer skromna postava je bila nad vse močna, pa je že res večkrat dokazal, da je na Angleškem malo ljudi, ki bi bili kos tolikim dolgim naporom. Bil je nekaj čez šest čevljev visok, toda se je zdel manjši radi čudno zgrbljenih pleč. Tak je bil torej znameniti lord John Roxton, ki je sedel meni nasproti, stiskal med zobmi cigaro in me ostro ogledoval sredi dolgega, mučnega molka.

»Well,« je slednjič dejal, »vino je torej natočeno pa ga bo treba izpiti, dragi mladenič moj.« (Izgovoril je ta nenavaden priimek, ki mi ga je nadel, kakor eno besedo: dragi-mladenič-moj.) »Da, da, to sva si zdaj naprtila vraga, vi pa jaz. Mislim namreč, da vam ni niti od daleč blodilo kaj sličnega po glavi, ko ste vstopili nocoj v ono dvorano, kaj?«

»Ne v peti ne v glavi mi ni bilo!«

»Meni tudi ne. Ne v peti ne v glavi. Zdaj pa sva vezana: hočeš-nočeš, moraš! Pa sem se šele pred tremi tedni povrnil iz Ugande (v Afriki), vzel v najem posestvo na Škotskem, podpisal pogodbo in tako dalje. Lepa stvar, kaj ne? Pa vi, kaj mislite?«

»No, take zadeve spadajo vendar v moj poklic. Jaz sem poročevalec pri «Gazeti».«

»To je že res, saj ste to rekli, ko ste se prijavili. Pa veste kaj: malo posla bi zdaj imel za vas, če bi mi le hoteli pomagati.«

»Z veseljem.«

»Ali niste morda mislili, da utegne biti stvar nevarna?«

»Kaka nevarnost pa bi utegnila biti?«

»No, za Ballingerja gre, ta je res nevaren. Saj ste že menda čuli o njem?«

»Nisem.«

»No, mladenič moj, kje ste sploh živeli potem? Sir John Ballinger je najboljši sportni jahač v severni Angleški. Pri ježi po ravnem se tudi jaz postavim, a pri skoku čez zapreke mu pač nisem kos. No, to je javna skrivnost, da hudo pije, če se le ne pripravlja na tekmo; pravi, da perje lomi. Od četrtega je v pijani blaznosti pa razgraja ko sam hudič. Stanuje tu, nad menoj. Zdravniki pravijo, da bo kmalu šel tja, kjer ni muh, če se mu le ne posreči vsiliti vsaj nekaj hrane. A stara grča leži z revolverjem v roki v postelji kar povrh odeje ter hoče preluknati s šesterimi krogli vsakega, kdor bi se mu upal približati. Zato je napovedala vsa služinčad tako rekoč stavko. Prav trmast je, ta le Jack, hude jeze in tudi izvrstno strelja. A vendar ne bi smeli pustiti, da bi tako končal odlični sportnik, mednarodni zmagovalec, kaj mislite?«

»Kaj pa mislite z njim početi?« sem vprašal.

»No, mislim pač, da bi mu bila midva oba kos. Morebiti je zdaj vendar zadremal, če pa ne, no ustreliti lahko samo enega izmed naju, dočim dobi drugi priliko, da naskoči. Če se le nama posreči, da bi mu z odejo ovila roke in mu vtaknila želodčno sesaljko,

potem poskrbiva za večerjo, pa bo rešila stari grči življenje.«

Ta ponudba, ki me je iznenadila, je res pomenila dokaj obupno početje. Ne mislim namreč, da bi bil posebno pogumen. Imam pa irsko domišljijo, ki mi slika vse nepoznano in nepreizkušeno še bolj grozno kakor je v resnici. Na drugi strani pa so me odgojili v sovraštvu do strahopetnosti in nič mi ne bi bilo bolj zoprno, nego če bi mi kdo oponašal, da sem strahopeten. Lahko trdim, da bi skočil nemara v prepad, kakor oni, iz zgodovine znani Hun, če bi dvomil kdo o moji srčnosti. Vendar pa bi storil prej iz strahu in užaljenega ponosa kakor iz junaštva. Zato sem tudi odgovoril, kakor sem le mogel brezbrizno, da sem pripravljen na to pot, čeprav je v meni drhtel sleherni živec pri misli na pobesnelega pijanca v stanovanju nad nama. Vse, kar je na to lord Roxton zopet pripomnil glede nevarnosti, me je samo razdražilo.

»Z besedami tu ne bova nič opravila,« sem dejal, »le pojdiva.«

Dvignil sem se in tudi Roxton je vstal. Toda potrkal me je tiho smehljaje se dva ali trikrat prijateljski po prsih in me slednjič zopet potisnil v naslonjač.

»All right, prijateljček, boste že dober za ta posel,« je rekel.

Začudeno sem ga pogledal.

»Saj sem že sam šel danes zjutraj gledat Jacka Ballingerja. Res mi je preluknal ob robu kimono, ker se mu je preveč tresla, hvala Bogu, stara, šibka desnica, a potem smo mu ogrnili jopič in bo tekom kakega tedna zopet zdrav. Zdaj pa pustiva to stvar, mladi prijatelj! Upam, da mi ne boste zamerili, kaj? Morate namreč vedeti, da smatram — med nama bodi rečeno — ono južnoameriško zadevo za jako resno stvar, pa če že imam sopotnika, si želim človeka, na katerega bi se lahko zanesel. Zato sem vas postavil pred izkušnjo, pa tudi moram povedati, da ste jo dobro prestali. Vedeti morate, da bova midva

tri ogle podpirala pri tem početju. Saj bo stari Summerlee kar od kraja potreben pestunje. Pa čujte, ali niste vi oni Malone, o katerem pravijo, da pride za letošnje rugby-tekme v irsko reprezentanco?«

»Med rezervno moštvo, morebiti.«

»Zdelo se mi je, da se spominjam vašega obraza. Bil sem namreč zraven, ko ste zabili gol Richmondu — lepšega strela res nisem videl tekom vse letošnje sezije. Ne zamudim nikoli, če mi je le mogoče, nobene rugby-tekme, ker je to najbolj moška igra, katerokoli imamo. Well, sicer pa vas nisem zato povabil, da se meniva o sportu. Urediti morava najino zadevo. Tukaj, na prvi strani Timesa imate vozni red oceanske plovitve. Prihodnji petek odrine parnik družbe Booth-line v Paro, in če bo vam pa profesorju prav, se ga tudi lahko poslužimo — kaj? Velja, ne, in lahko se že z njim domenim. Kako pa je kaj z vašo opremo?«

»Za to že poskrbi moj list.«

»Ali znate streljati?«

»Za silo, če ni cilj predaleč.«

»Za Boga milega, nič boljše? To je pač zadnja stvar, za katero se brigade vi, mladi fantje, da se je naučite. Vsi ste kakor čebele brez žela, pa niste prišli v svojem panju dalje kakor od peči do vrat. Presneto neumno boste zijali, kadar pride k vam prej ali slej kdo, pa vam pograbi med! V Južni Ameriki se boste že morali prav čvrsto oprijeti risanke, zakaj, če le ni najin prijatelj, profesor, prismodež ali lažnik, bomo lahko videli nenavadne stvari, preden se povrnemo. Katero puško pa imate?«

Stopil je k hrastovi omari ob drugi steni in ko je odprl vrata, so se zasvetile pred mojimi očmi kakor orgle lepo v vrsto postavljene puškine cevi.

»Pogledal bom, ali vam ne bi lahko kaj prepustil od te moje baterije,« je rekel.

Jemal je iz omare krasne puške drugo za drugo, rožljaje sprožil in zopet napenjal peteline in je tako nežno potrkal po vsaki, ko jo je spravljal spet v stожalo, kakor boža mati otroka.

»To-le je Blandova 577ska ekspresna repetirka,« je pripomnil. »Ustrelil sem z njo tega-le orjaka,« in je pogledal belega nosorožca. »Samo deset yardov je manjkalo, pa bi me bil on uvrstil v svojo zbirko.¹

»Ta drobna krogla je edini up, le strel slabiču proži zmago in uspeh.«

Upam, da poznate Gordona, ki opeva konje in puške, pa je torej priljubljen pesnik za vse, ki imajo opravka s temi stvarmi. Poglejte, ta-le puška bi bila še za rabo: 470ska je, s preložljivim iskalom za daljavo, dvojnimi zatvorom, centralnim 350 meterskim strelom. Baš te puške sem se posluževal pred tremi leti v Peruju v boju zoper trgovce s sužnji, bil sem šiba božja v teh predelih, to vam lahko povem, dasi ne boste našli nič takega v nobeni Plavi knjigi.² Včasih se pač dogodi, mladi prijatelj, da se mora človek postaviti v bran za postave in človeške pravice, če le hoče ostati pošten. Baš iz tega vzroka sem tam pričel malo vojno. Sam sem jo napovedal, sam vodil in sam končal. Vsaka izmed teh zarez na kopitu pomeni enega trinoga za sužnje, pa lepa vrsta jih je, kaj ne? Ta, največja, pa velja Pedru Lopezu, njih kralju, ki sem ga ustrelil ob nekem pritoku reke Putomaya. Poglejte, tukaj pa imam neko stvarco, ki bo prav za vas.« Vzel je iz omare prekrasno temnokostanjevo, s srebrom okovano puško. »Kopito je lepo podloženo z gumijem, iskalo je prav ostro, zatvor šteje petero nabojev.« Izročil mi jo je in zaklenil vrata hrastove omare. »Pa res,« je nadaljeval med tem, ko je zopet sedel, »kaj vam je znano o tem profesorju Challengerju?«

»Do danes ga nisem nikoli videl.«

»No, jaz tudi ne. Ali ni smešno, da hočeva zdaj odjadirati oba z zapečatenimi povelji človeka, ki ga sploh ne pozna. Kakor ošaben, star tič je. Tudi njegovi učeni bratci niso menda zanj kaj navdušeni. Kako ste se vi prav za prav pričeli zanimati za to zadevo?«

¹ Angleški yard (3. čevlji-feet) meri 91.44 cm.

² Letno poročilo britanskega zunanjega ministrstva.

Povedal sem mu na kratko o dopoldanskih doživljajih in me je pazno poslušal. Dobil je potem zemljevid Južne Amerike in ga razgrnil na mizi.

»Prepričan sem, da je sleherna beseda, katero vam je povedal, sama živa resnica,« je pripomnil resno, »in bodite prepričani, da imam svoje vzroke, vam tako govoriti. Južna Amerika je moja priljubljena dežela. Sploh sem mnenja, da je to najbolj bogat, veličasten in čudežen del našega planeta, če ga le prepotujete v pravilni smeri od Darienskega zaliva do Ognjene dežele. Ljudje še premalo poznajo to pokrajino in si sploh ne morejo misliti, kaj vse se tam lahko naredi. Bil sem tam povsod, prepotoval deželo od enega konca do drugega in ostal zaporedoma dve suhi poletni dobi baš v okolici, kjer sem se vojskoval, kakor sem vam pravil, s prodajalci sužnjev. Baš tam sem čul neke povsem slične stvari — indijanske pravljice in druga izročila, ki morajo vsebovati, kakor se mi zdi, nekaj resnice. Čim bolj spoznavate to pokrajino, mladi prijatelj, tem bolj morate biti prepričani, da je tam vse, prav vse mogoče. Ozke vodne poti so tam edina prometna sredstva, razen njih pa je vse zavito v temo. Poglejte tukaj, na primer, Matto Grosso,« naredil je s cigaro krog nad zemljevidom, »ali pa tu, gorenji kot, kjer se stikajo meje treh držav: tu se ne bi ničemur začudil. Kakor je pravil naš prijatelj nocoj, imamo tukaj 50.000 milj dolgo vodno pot, ki pelje skozi pragozd, in ta je velik kakor približno vsa Evropa. Delila naju bo lahko razdalja, ki odgovarja oni med Škotsko in Carigradom, pa vendar ostaneva oba še vedno v enem in istem orjaškem brazilijanskem pragozdu. Tu in tam je zabeležil kak potovalec svojo pot ali samo blodnjo skozi goščavo. Razen tega se dviga in zopet pada vodna gladina, pa znašajo razlike dobrih 40 čevljev. Radi tega pokriva polovico dežele nedostopno močvirje. Zakaj ne bi bilo v taki deželi kaj čudežnega in novega? In zakaj ne bi bili baš mi oni, katerim je sojeno te čudeže odkriti? Razen tega,« je dodal, in njegov izraziti suhi obraz je zažarel od veselja, »bo to nevarno potovanje tudi za sportnika pomembno.

Jaz sem namreč kakor stara žoga pri igri v golf: davno se mi je že olupila vsa bela barva. Življenje me lahko premetava sem pa tja, ne da bi zapustilo kake vidne sledove. Toda sportne nevarnosti, mladi prijatelj, pomenijo zmisel našega življenja. Samo radi njih se izplača bivati na svetu. Vsi smo se preveč omehkužili, postali razvajeni in preleni. Dajte mi samo veliko, razsežno deželo, puško v pest in kako nalogo, za rešitev katere bi se bilo vredno potruditi. Poskušal sem se v vojni, pri konjskih dirkah in letalcih. A lov na pošasti, ki so slične prividom umobolnega, bo povsem nov, napet doživljaj.« Ves srečen se je nasmehnil tem izgledom.

Predolgo sem se morebiti zadržal pri novem znancu, a moral mi je postati tovariš za dolgo časa, in zato sem ga poizkusil popisati, kakor sem ga prvič videl, naslikati njegovo značilno osebnost ter gotove male posebnosti njegovega jezika in mišljenja. Slednjič sem ga vendar moral zapustiti, ker treba mi je bilo še spisati poročilo o predavanju. Zapustil sem ga med tem, ko je sedel v rdečkasti električni luči, mazal z oljem zatvor svoje priljubljene puške in se tiho smehljal, zatopljen v sanje o bodočih pustolovščinah. Bil sem globoko prepričan, da ne bi našel izlahka v vsej Angliji preudarnejše glave in pogumnejšega duha, da bi z menoj delil nevarnosti, če bi nam bilo sojeno, srečati jih.

Bil sem dokaj utrujen po vseh čudežnih današnjih dogodkih, a vendar sem obsedel do pozne noči pri Mc Ardleu, našem glavnem uredniku, in mu tolmačil, kako daleč je dospela vsa stvar. Zdela se mu je toliko važna, da je o njej takoj zjutraj poročal siru Georgeu Beaumontu, ravnatelju. Sklenili smo, da bom jaz spotoma redno poročal o vseh svojih doživljajih v izčrpnih pismih na Mc Ardleu naslov, in da se bodo ta poročila takoj po prejemu objavljala v »Gazeti« ali pa bodo izšla pozneje, kakor bo pač hotel profesor Challenger, kajti nismo vedeli, pod katerimi pogoji nam izroči svoje podatke, ki so nas morali voditi v nepoznano deželo. Na naše brzojavno vprašanje nismo prejeli nobenega točnega odgovora, temveč samo besen na-

pad na tisk v splošnem. Samo na koncu je bilo predstavljeno, da nam profesor sporoči, ko mu bomo naznanili, s katero ladjo odrinemo, pri odhodu one podatke, ki se mu zdijo za to primerni. Na ponovno vprašanje sploh nismo prejeli nobenega odgovora, samo njegova žena nam je z moledujočim glasom naznanila, da je njen soprog že ves divji, pa izrazila upanje, da ne bomo še poslabšali njegovega stanja. Tretji poizkus, ki smo ga tvegali dokaj pozneje, se je zaključil z grozovitim ropotom, in potem nam je sporočilo telefonsko ravnateljstvo, da mora biti telefon pri profesorju Challengerju pokvarjen. Opustili smo na to nadaljnje poizkušnje, doseči z njim zvezo.

Zdaj pa, o, moji potrpežljivi čitatelji, sem primoran z vami prekiniti vse neposredne stike. Od sedaj (če je sploh sojeno, da vam pride nadaljevanje moje povesti kdaj pred oči), se to lahko zgodi samo po »Dnevnem Listu«, katerega poročevalec sem jaz. Izročam uredništvu poročilo o dogodkih, ki tvorijo uvod k enemu izmed najpomembnejših znanstvenih potovanj v svetovni zgodovini. Na ta način se ohrani — če mi ne bo sojeno povrniti se na Angleško — vsaj spomin na okoliščine, pod katerimi je nastal ta načrt. Pišem te zadnje vrstice v salonu parnika »Franciska«, da jih bo izročil pilot¹ Mr. Mc Ardleu. Dovolite, da vam predočim, preden zaprem svojo beležnico, še zadnjo sliko, zadnje vtise, ki jih odnašam iz stare domovine. Imamo vlažno, megleno jutro, kakor je po navadi vedno pozne pomladi; droben, mrzel dežek prši. Tri, v nepremočljive, od vlage lesketajoče plašče zavite postave korakajo po nabrežju in stopijo po mostiču na velik oceanski parnik, s katerega vihra plava zastava, odhodno znamenje. Pred njimi poriva nosač enokolnico, ki je do vrha natovorjena s kovčegi, culami in v prevleke zavitimi puškami. Profesor Summerlee, suh, potr, star gospod, dviga počasi noge in koraka s povešeno glavo, kot da bi se sam sebi globoko smilil. Lord John Roxton se bliža s trdnimi ko-

¹ Pilot je vodnik, ki ladjo pelje v pristanišče ali ven, v odprto morje.

raki, njegov suhi, živahni obraz se kar sveti med lovskim klobukom in okoli vratu ovito ruto. Jaz sem prav vesel, da sem že prestal razburljive potne priprave in težko slovo: mislim celo, da se mi to tudi po zunanosti pozna. Nenadno, v trenutku, ko hočemo po mostiču odkorakati na ladjo, slišimo zadaj neko kričanje. To je profesor Challenger, ki nam je obljubil, da se bomo še videli pred odhodom. Kakor vedno jezljiv, leti z zardelim obrazom in sopihajoč za nami.

»Ne, hvala,« reče, »najrajši sploh ne grem na ladjo. To, kar vam imam povedati, opravim lahko takoj in kar tu! Nikar si ne domišljajte, prosim, da vam moram na katerikoli način biti hvaležen, ko odhajate na to pot. Povedati vam moram, da me to prav nič ne zanima in da mi niti v glavo ne pade, da bi vam zato karkoli dolgoval. Resnica ostane vedno resnica, in na njej nič ne izpremenijo vsa vaša poročila čeprav lahko izzovejo razburjenje ali obudijo radovednost večjega števila brezpomembnih zastopnikov množice. Moja navodila s potrebnimi pojasnili in podatki o poti se nahajajo v tem zapečatenem zavitku. Lahko ga odprete, kadar pridete v mesto ob Amazonki, ki se mu pravi Manaos, a tega ne smete storiti preden ne napoči zunaj označeni dan in ura. Upam, da sem se popolnoma jasno izrazil? Upam tudi, da boste strogo varovali pogoje, ki sem jih stavil, in se v tem oziru zanašam na vašo častno besedo. Ne, gospod Malone, sploh ne mislim, da bi vam stavil katerekoli omejitve glede vaših poročil, če že ima vaš dnevnik nalogo, ugotoviti dotična dejstva. Zahtevam samo, da ne pišete ničesar, kar ni v zvezi z vašo posebno nalogo, in da sploh ničesar ne objavite pred svojim povratkom. Zbogom, sir! Nekoliko ste omehčali moje mnenje o zoprnem poklicu, katerega ste si žalibog izbrali. Zbogom, lord John! Znanost je sicer za vas, v kolikor sem razumel, samo zaprta knjiga, a si vendar lahko čestitate k loviščem, ki čakajo na vas. Nedvomno boste dobili priliko, poročati v lovskem listu »Field«, kako ste počili kateregakoli velikanskega dimorfodona. Pa še vi zbogom, profesor Summerlee. Če ste še zmožni uvideti lastne pogrške, dasi temu ne verujem

posebno, odkrito povedano, povrnili se boste vsekakor v London kot pametnejši mož.

Zasukal se je potem na petah in trenutek pozneje, ko sem dospel na krov, sem že videl, da naglo stopica v daljavi njegova mala, čokata postava proti london-skemu vlaku. Mi pa, mi že plovemo po kanalu. Zadnji zvonček naznanja, da že moramo izročiti pošto in pilot se poslovil od nas. Mi pa plovemo »po stari poti in vedno naprej«. Bog naj blagoslovi vse, ki jih zapuščamo, in nam pošlje srečen povratek!

Sedmo poglavje.

Jutri se poglobimo v nepoznano.

Nočem dolgočasiti onih, katerim pride morebiti pred oči to poročilo, s popisom našega razkošnega potovanja na parniku Booth-line, pa tudi nočem razpravljati o našem enotedenskem bivanju v Pari (omeniti moram samo veliko ljubeznivost plovitve Pereira da Pinta Compagny, ki nam je šla na roko pri nabavi potrebne opreme). Samo na kratko hočem tudi poročati o naši vožnji po reki, široki, počasni, kakor črnilo temni vodi s parnikom, ki je bil le za spoznanje manjši od onega, ki nas je peljal čez Atlantiko. Slednjič smo prišli skozi Obidosko sotesko in dospeli v mesto Manaos. Tu nas je rešil dvomljivega veselja, da bi bivali v krčmi, Mr. Shortman, zastopnik Britansko-Braziljanske Trgovske Družbe. V njegovi gostoljubni haciendi (graščini) smo ostali ves čas, dokler ni napočil dan, ko smo bili opravičeni, odpreti pismo profesorja Chalengerja. Preden pridem do presenetljivih dogodkov onega dne, bi rad na kratko točno orisal svoje tovariše na potovanju in ostalo spremstvo, ki smo ga dobili že v Južni Ameriki. Govorim odkrito in prosim vas, Mr. Mc Ardle, da razpolagate z mojim gradivom po svojem preudarku: saj itak pride poročilo v vaše roke, preden bo namenjeno javnosti.

Znanstvene zmožnosti profesorja Summerleeja so predobro poznane, da bi jih našteval. Sicer pa je

bolj pripravljen na tako naporno potovanje kakor je naše, nego bi si človek mislil na prvi pogled. Njegovo dolgo, suho in žilavo telo sploh ne pozna utrujenosti in nobene zunanje izpremembe ne vplivajo na njegov suhoparen, nekam sarkastičen, večkrat jako nesimpatičen značaj. Čeprav šteje svojih šest in šestdeset let, nikoli nisem slišal, da bi godrnjal ob neprilikah, na katere tu in tam nalefimo. Od kraja sem mislil, da bo njegova udeležba nam le v breme pri potovanju, zdaj pa sem se prepričal, moram priznati, da ni nič manj vztrajen nego jaz. Po naravi je seveda strupen in nejeveren. Od samega početka ni nikoli tajil mnenja, da je profesor Challenger samo slepar, da smo odjadrali iskat bedaste zlate gradove, pa bomo srečali zgolj razočaranje in nevarnosti v Južni Ameriki ter primerno zasmehovanje na Angleškem. Pačil je obraz, tresel s šilasto kozjo bradico in nam pridigal o tem neprestano na vsej poti od Southamptona do Manaosa. Vendar so ga nekoliko potolažili, ko smo se izkrcali, lepi in raznovrstni mrčesi ter ptiči, ker je res vroče in z vsem srcem vdan svoji znanosti. Cele dneve se potika z lovsko puško in mrežico za metulji po gozdu, zvečer pa urejuje svoj novi plen. Kar se tiče ostalih osebnih malenkosti, se sploh ne pobriga profesor za svojo zunanost, ni posebno snažen ter menda nikoli ne misli na obleko, kadi pa vneto in neprestano kratko pipico iz rožnega lesa, ki jo malokdaj vzame iz ust. V svoji mladosti se je udeležil različnih znanstvenih potovanj (bil je s Robertsonom skupaj v Papua na Novi Guineji) ter je vaje življenja v čolnu in taborišču.

Lord John Roxton je v posameznostih ponekod sličen profesorju Summerleeju, v splošnem pa mu popolnoma nasproten. Za dvajset let je sicer mlajši, ima pa isto suho, koščeno postavo. Popisal sem, v kolikor se spominjam, njegovo zunanost že v onem delu mojega poročila, ki sem ga pustil v Londonu. Zelo je snažen in se jako pobriga za svojo zunanost, vedno je oblečen v brezhibno belo platneno nošo, nosi visoke rjave škornje, ki obvarujejo pred pikom moskitov ter se brije vsaj enkrat dnevno. Kakor vsi energični

ljudje, je lord John redkobeseden in vedno zatopljen v lastne misli, vendar pa vedno rad odgovarja na vprašanja ter se na svoj poseben, muhast, polhumorističen način udeležuje slehernega razgovora. Pozna ves svet in pred vsem Južno Ameriko z občudovanja vredno popolnostjo, je vroče prepričan o uspehu našega potovanja in ga nič ne moti Summerleejevo zbadanje. Ima prijeten glas in miren nastop, a v njegovih bleščečih, plavih očeh se zrcali neupogljiv značaj, besna odločnost in celo krutost, pa so te lastnosti tem bolj preteče, ker jih zna navadno brzdati. Malo je pripovedoval o svojih doživljajih v Braziliji in Peruju, zato sem bil presenečen ob razburjenju, katero je izzval njegov prihod pri Indijancih ob reki, ki ga vsi smatrajo za svojega pokrovitelja in zaščitnika. Junaštva Rdečega Glavarja, kakor ga imenujejo, so pri njih ustvarile cele pravljice, a tudi njegovi resnični doživljaji, kolikor sem zvedel, so res občudovanja vredni.

Tako se je mudil nekaj let poprej lord John v omenjeni pokrajini brez gospodarja, kjer se stikajo le napol določene perujske, brazilske in kolumbijske meje. V tej razsežni deželi raste na prostem gumijevo drevo, ki je postalo, kakor v Kongu, prekletstvo za domačine: primerjamo ga lahko samo z nekdanjim suženjskim delom v starih darienskih srebrnih rudnikih v španski dobi. Peščica brezvestnih mešancev je obvladala kraj: oborožila je one Indijance, ki so jih podpirali; vse ostale pa je izpremenila v sužnje, jih je strahovala z nepopisnimi mukami in prisilila nabirati sirovi gumij, ki se izvaža potem po reki navzdol v Paro. Lord John Roxton je poizkušal braniti nesrečne žrtve, a ni ničesar dosegel razen psovka in groženj. Napovedal je na to po vseh pravilih vojno Pedru Lopezu, glavarju onih trinogov, ustvaril je iz ubeglih sužnjev svojo lastno četo, jo oborožil in peljal v boj, ki se je končal s tem, da je lastnoročno ustrelil zloglasnega mešanca ter uničil razmere, ki jih je povzročil Lopez.

Ni čuda, če je zdaj obudil ta mož s temnordečkastimi lasmi, vljudnim glasom in neprisiljenim, iskrenim nastopom veliko pozornost ob obali mogočne

južnoameriške reke, čeprav so mu veljali popolnoma nasprotni občutki. Indijanci so mu bili hvaležni, dočim so Roxtona sovražili oni, ki bi jih radi izrabljali. Za nas so imeli vsi ti doživljaji koristno posledico: lord John je izvrstno obvladal tako zvano Lingoa Geral, mešano, za kako tretjino portugalsko in za dve tretjini indijansko narečje, ki se govori povsod na Brazilskem.

Omenil sem že poprej, da je bil lord John naravnost zaljubljen v Južno Ameriko. Ni mogel drugače, nego z navdušenjem govoriti o tej velikanski deželi, in njegovo navdušenje je bilo nalezljivo: vzbujalo je pozornost in povišalo radovednost celo pri meni, čeprav nisem bil nič poučen o teh vprašanjih. Da bi vam mogel podati njegova napeta pripovedovanja! Govoril je tako vroče in tako svojevrstno mešal točno resnico z nebrzdano domišljijo, da je še profesorjev suhi obraz izgubljal oni navadni, cinični, nejeverni smehljaj, če ga je poslušal. Pripovedoval nam je vso zgodovino tako kmalu preiskane mogočne reke (saj so res prepotovali prvi osvojevalci Peruja vso celino zgolj po tej vodni poti), dočim je še vedno nepoznana dežela sama in vse zaledje te, vedno se izpreminjajoče obale.

»Kaj je tam?« je rad zaklical in pokazal s prstom proti severu. »Gozd pa močvirje pa nepristopna goščava. Kdo ve, kaj je skrito tam? Pa tam, na jugu? Zopet divji močvirnati gozdovi, kjer ni bilo nikoli nobenega belega človeka. Od vseh strani nas obdaja samo nepoznano. Kaj smo videli razen ozkih rečnih strug? Kdo naj pove, kaj je vse mogoče v slični deželi? Zakaj ne bi imel stari Challenger prav?« Pri tem odkritem izzivanju se je zopet prikazoval na obrazu profesorja Summerleeja navadni smehljaj, strupeno je majal z glavo in sedel v neprijetnem molku, zavit v dim svoje čedre iz rožnega lesa.

Toliko za sedaj o mojih obeh belih tovariših, katerih posebnosti in značaj, in z njihovim tudi moj, bodo nedvomno prišli na dan tekom nadaljnjega razvoja te povesti. Razen tega smo pridobili še več spremeljevalcev, ki bodo nedvomno igrali važno vlogo v bodoče. Prvi izmed njih je orjaški zamorec z imenom

Zambo, ki je ubogljiv kakor konj in približno tudi tako pameten. Najeli smo ga v Pari na priporočilo plovidbe. Služil je na njenih parnikih in se je tam naučil za silo lomiti angleščino.

Istotako smo se v Pari pogodili z Gomezem in Manuelom, dvema mešencema iz gorenje dežele ob Amazonki, ki sta baš priplavala po reki s tovorom rdečega lesa. To sta temnopolta divja fanta, spretna in prožna kakor panterja. Oba sta dozdej živela baš v onem področju gorenje Amazonke, ki smo ga namenjeni raziskovati, in to je bil tudi razlog, iz katerega ju je sprejel lord John v službo. Eden izmed njiju, Gomez, ima še posebno prednost: izvrstno govori angleški. Oba sta naša sluga, kuharja, veslača ter sploh bosta opravljala vse potrebno za petnajst dolarjev mesečne plače. Razen tega smo najeli še tri bolivijske Mojo Indijance, ki slovijo kot najboljši ribiči in čolnarji med vsemi rodovi ob reki. Njih vodji smo nadeli priimek Mojo po njegovem pokolenju, dva druga pa se zoveta José in Fernando. Osebjem naše male karavane, ki čaka zdaj v Manaosu na navodila, da odrine slednjič na cilj, obstoji torej iz treh belih ljudi, dveh mešancev, enega zamorca in treh Indijancev.

Po dolgočasnem celotedenskem čakanju sta slednjič napočila domenjeni dan in ura. Predstavite si senčnato jedilnico v haciendi Santo-Ignacio, dve milj daleč od mesta Manaos ob poti v notranjost dežele. Zunaj je rezka, bakreno rumena solnčna svetloba, po tleh ležijo kakor drevesa sama črne in ostro orisane sence palm. Nepremični zrak je prožet z neprestanim brenčanjem mrčesa s tropskim mnogoglasnim zborom od nizkega brnenja čebel do visokega, ostrega piskanja moskitov. Pred verando leži majhen, lepo urejen vrt, ograjen s plotom iz kaktusov in poln cvetočega grmovja, okoli katerega poletavajo in se igrajo v vedno bolj bleščečem zraku veliki plavi metulji ter drobni kolibriji. Sedeli smo v njem okoli bambusove mize, na kateri je ležalo zapečateno pismo. Na njem so bile načekane z ostro pisavo profesorja Challengerja sledeče besede:

»Navodila za lorda Johna Roxtona in sopotnike. Odpreti smete v Manaosu, dne 15-ga julija, točno ob dvanajstih opoldne.«

Lord John je položil svojo uro na mizo pred seboj.

»Imamo še sedem minut časa,« je rekel. »Naš profesor je zelo natančen.«

Profesor Summerlee se je kislo nasmehnil in dvignil s suho roko pismo v zrak.

»Kaj pa je na tem, če odpremo pismo takoj ali sedem minut pozneje?« je vprašal. »Vse to je zopet sama neumnost in sleparija, kar je, moram žal pripomniti, značilno za pisca.«

»O, ne, prosim. Če že igramo, se moramo držati pravil,« je odgovoril lord John. »Če vodi Challenger to igro, pa smo tu po njegovem naročilu, ne bi bilo prav, če se ne bi dobesedno držali njegovih navodil.«

»No, lepa reč je vse to!« je zaklical ogorčeno profesor. »Že v Londonu se mi je zdela stvar zoprna, zdaj pa moram povedati, da je tem bolj nevšečna, čim bolj ji prihajam do dna. Ne vem, kaj stoji v pismu, a če ne bo v njem vsaj deloma natančnih podatkov, bi se najrajši vkrcal na prvi parnik, ki odrine po reki navzdol, da še dobim »Bolivijo« v Pari. Saj imam na svetu važnejše posle, nego da bi se potikal po svetu in proučeval izjave take prismođe. No, Roxton, zdaj bo že vsekakor čas!«

»Čas je,« je odgovoril lord John, »lahko povežete culo.« Prijel je pismo in ga odprl z žepnim nožem. Dobil je iz njega zloženo polo papirja. Pozorno jo je razvil in razgrnil po mizi. Pola je bila nepopisana. Obrnil jo je. Tudi druga stran je bila bela. Ostrmeli smo pogledali v molku drug drugega, dokler ni prekinil tišine prezirljivi smeh profesorja Summerleeja.

»To je odkrito priznanje,« je zaklical. »Kaj hočete še? Mož torej sam prizna, da je slepar. Preostaja nam samo, da se povrnemo domov pa razkrinkamo njegove nesramne laži.«

»Morebiti nevidno črnilo?« sem ugibal.

»Mislim, da ni,« je odgovoril lord Roxton, gledajoč papir proti luči. »Ne, dragi moj mladenič, kaj

bi se varali. Stavim, kar hočete, da ni bilo nikoli ničesar napisano na tem papirju.«

»Ali smem vstopiti?« je zagrmel na verandi neki glas.

Po razsvetljenih, od solnca še bleščečih tleh, je švignila senca čokate postave. Ta glas! Ta orjaško široka pleča! Planili smo z začudenim krikom na noge, ko se je prikazal na pragu Challenger v okroglem, otročjem slamniku s pisanim trakom, z rokami v žepih suknje. Cepetaje je prikorakal v platnenih čevljih pred nas, visoko dvignil glavo in je stal pred nami v luči žarečega solnca s svojo široko, košato, asirsko brado. Napol zaprta veka in izzivalne oči so kazale kakor vedno njegovo prirojeno ošabnost.

»Bojim se,« je rekel in privlekel iz žepa svojo uro, »da sem za nekoliko minut prepozen. Nikakor nisem mislil, moram povedati, ko sem vam izročil to pismo, da ga boste res odprli, ker trdno sem bil namenjen biti pri vas, še preden napoči napovedani rok. Mojo nesrečno zakasnitev sta zakrivila deloma nespreten krmar, deloma pa nagajiva sipina, kjer je obsedel parnik. Bojim se, da je imel moj kolega, profesor Summerlee, priliko me obrekovati.«

»Moram povedati, sir,« je rekel lord John z dokaj resnim glasom, »da pomeni vaš prihod za nas znatno olajšanje. Mislil sem že, da je sojen našemu početju predčasni konec. Pa še zdaj mi nikakor ne gre v glavo, čemu vam je bilo treba tako čudno postopati.«

Namesto odgovora je vstopil profesor Challenger v jedilnico, stisnil roko meni in lordu Johnu, se je žaljivo vljudno priklonil profesorju Summerleeju in se zrušil v slamnati naslanjač, ki je zaškripal in se zazibal pod njegovo težo.

»Ali ste že pripravljeni na pot?« je vprašal.

»Lahko odrinemo kar jutri.«

»Naj bo. Zdaj ne potrebujete zemljevidov, ker se vam nudi neprecenljiva ugodnost — moje osebno vodstvo. Od kraja sem že sklenil prevzeti vodilno vlogo pri tem potovanju. Pritrditi mi seveda morate,

da bi tudi najboljši zemljevid ne bil v stanju, nadomestiti mojega lastnega duha in mojih nasvetov. Kar se tiče one zvijače, katere sem se napram vam poslužil s tem pismom, je razlog jako preprost: če bi vam zaupal svoje namene, bi me prosili, naj odpotujem z vami, pa bi se moral braniti tega neugodnega nadlegovanja.«

»Jaz vas že ne bi s tem nadlegoval, sir!« je pripomnil iskreno vmes profesor Summerlee, »Nikakor ne, če bi se mi le nudila prilika, da bi se mogel poslužiti druge oceanske ladje.«

Challenger ga je zaničevalno zavrnil s kretnjo svoje debele kocinaste roke.

»Vaš razum bo pritrdil, prepričan sem, mojim razlogom pa vam dokazal, da sem storil najboljše, ker sem potoval sam in sem se tu prikazal šele v onem trenutku, ko je postala moja navzočnost neobhodno potrebna. Zdaj je napočil ta trenutek. Pod dobrim vodstvom ste. Ne morete več zgrešiti poti k svojemu cilju. Z današnjim dnem prevzamem vodstvo na tem potovanju in vas prosim, dovršite še nočoj vse priprave, da odrinemo lahko jutri zgodaj. Moj čas je dragocen, in isto velja, dasi v manjši meri, nedvomno tudi za vas. Zato vam predlagam, da pohitimo kakor le mogoče, dokler vam ne pokažem ono, kar ste prišli ogledat.«

Izkazalo se je, da je že najel lord John Roxton veliko motorno barko »Esmeraldo«, ki naj bi peljala po reki navzgor. Podnebje nam nič ni bilo na poti pri določitvi časa za potovanje, ker imamo v teh krajih enako poletni in pozimi od 25 do 33 stopinj toplote po Celziju, ne da bi se občutila posebna razlika v vročini. Zato pa je drugače z vremenom: od decembra do majnika traja deževna doba in reka polagoma narašča v tem času skoro za 40 čevljev nad navadno višino. Takrat poplavi obrežje, vstvari velike mlake v brezmejni puščavi in tako nastaja razsežno področje, katero imenujejo domačini Gapo in katero je premočvirnato za pešce ter preplitvo za čolne. Junija prične voda upadati in je oktobra ter novembra naj-

bolj nizka. Naše potovanje se je torej vršilo ob suhi dobi, ko je velika Amazonka s svojimi pritoki v več ali manj normalnem stanju.

Tok ni posebno močan, ker znaša padec kvečjemu osem palcev na miljo. Nobena reka ni bolj pripravna za plovitbo: ob njej namreč prevlada jugovzhodni veter tako, da lahko potujejo jadrnice stalno in brez presledkov do perujske meje, dočim jih nese navzdol kar voda sama. Toda »Esmeraldin«, izvrstni motor, nas je itak rešil vsake odvisnosti in prišli smo tako hitro naprej, kot da bi jadrali po stoječem jezeru. Tri dni smo potovali proti severozapadu po reki, in je bila še tu, skoro tisoč milj daleč od ustja, tako veličastno široka, da sta se videla s srede bregova samo kakor senci daleč na obzorju. Na četrti dan po našem odhodu iz Manaosa smo zavili v neki pritok, ki je bil ob ustju le malo ožji kakor Amazonka sama. Potem pa se je hitro zožil in dva dneva pozneje smo prišli do indijanske vasi, kjer je odredil profesor, naj se izkrcamo, da bi lahko poslali »Esmeraldo« nazaj v Manaos. Pojasnil nam je, da pridejo kmalu pragovi, kjer ne bi barka ničesar opravila. Dodal je tudi zaupno, da bomo kmalu na pragu nepoznane dežele, in bo torej boljše, zaupati to našo skrivnost čim manjšemu številu ljudi. Slednjič mu je moral vsak izmed nas dati častno besedo, da ne bo objavil ali izjavil ničesar, kar bi dovolilo točno sklepati o smeri našega potovanja, in v istem smislu so bili svečano zapriseženi vsi naši služabniki. Iz tega vzroka sem pač primoran biti nekoliko nedoločen pri nadaljnem pripovedovanju in opozarjam svoje čitatelje, da so po meni v kateremkoli zemljevidu ali načrtu navedene razdalje med posameznimi kraji sicer točne, vendar pa sem skrbno izpremenil pri označbi smeri resnične podatke kazalca kompasa, radi česar nikakor ne morejo služiti moji podatki kot opora pri potovanju skozi popisano deželo. Ne vem, v koliko so tehtni vzroki, radi katerih varuje profesor Challenger svojo skrivnost. Vsekakor pa smo morali sprejeti njegove zahteve: nedvomno bi nas rajši pustil na cedilu,

kakor privolil izpremeniti pogoje, pod katerimi je prevzel vodstvo nad nami.

Ko smo se dne 2. avgusta poslovili od »Esmeralde«, smo izgubili zadnjo vest z ostalim svetom. Tekom štirih dni, ki so minuli po njenem odhodu, smo si nabavili pri Indijancih dva velika čolna (canoes), ki sta tako lahka (kože, ki so napete povrh bambusovega orodja), da ju bomo prenašali čez katerekoli zapreke pri plovbi. Natovorili smo ju z vso našo prtljago in smo najeli še dva Indijanca, ki bosta pomagala pri veslanju. Kolikor sem razumel, sta oba — imenujeta se Ataca in Ipetu — baš ista, ki sta profesorja Challengerja spremljala na njegovem prvem potovanju. Zdelo se je, da sta se zgrozila pri misli na ponovno vožnjo, toda glavar ima pri teh rodovih neomejeno oblast. Če se mu je zdelo, da pri tem dobro zasluži, ni preostalo Indijancema ničesar, nego na to pristati.

Torej jutri se poglobimo v nepoznano. Pošiljam to poročilo s čolnom, ki odrine po reki navzdol, pa morebiti bo to zadnje slovo od vseh, ki se zanimajo za našo usodo. Kakor sva se domenila, naslovim pismo na vas, dragi Mr. McArdle pa vam prepustim popolno prostost: lahko ga uničite, izpremenite in sploh razpolagate z njim, kakor vam je drago. Samozavestni nastop profesorja Challengerja ne dopušča nobenega dvoma — tudi kljub stalnemu nezaupanju profesorja Summerleeja ne — da bo res naš vodnik doprinesel potrebne dokaze za svoje trditve in da kmalu res doživimo nad vse porazne dogodke.

Osmo poglavje.

Prvi vestniki novega sveta.

Naši prijatelji v domovini se lahko veselijo z nami vred, zakaj na cilju smo in ponekod se je tudi izkazalo, da bo mogoče doprinesiti dokaze za trditve profesorja Challengerja. Nismo se še sicer povzpeli na planoto, vendar pa leži pred nami, in še profesor

Summerlee se je nekoliko omehčal. Ne mara sicer niti za trenutek priznati, da bi lahko imel njegov neprijatelj prav, toda manj nagaja z neprestanimi opazkami, in je ponajveč zatopljen v molčeče opazovanje. A moram se povrniti in nadaljevati svojo povest tam, kjer sem jo prekinil. Domov zdaj pošiljamo enega izmed tukajšnjih Indijancev, ki se je poškodoval, pa mu izročam to pismo, da ga odpošlje, čeprav močno dvomim, da bi prišlo kdaj na naslov.

Ko sem zadnjič pisal, smo se pripravljali, da zapustimo ono indijansko vas, kjer nas je izkrcala »Esmeralda«. Nadaljnje poročilo moram pričeti z neprijetno novico, zakaj doživeli smo nocoj prvi resen osebni spopad (saj ni treba omenjati neprestanega pričkanja obeh profesorjev), ki bi lahko utegnil imeti žalosten konec. Omenil sem že našega, angleščine večšega mešanca, Gomeza: je priden delavec in ubogljiv fant, a njegov nedostatek je radovednost, ki je menda sploh značilna za slične ljudi. Zadnji večer se je menda potuhnil v bližini šotorja, kjer smo razpravljali o svojih načrtih, a Zambo, naš orjaški zamorec, ki nam je vdan kakor pes in kakor vsi črnci mrzi mešance, ga je opazil, potegnil iz skrivališča in privlekel k nam. Gomez je pograbil nož, pa bi nedvomno zabodel zamorca, ki ga je držal kakor v kleščah, če ne bi bil Zambo tako močan: posrečilo se mu je z eno roko razorožiti nasprotnika. Dogodek se je zaključil z ukorom, sovražnika sta si morala stisniti roko, in upamo, da bo s tem zadeva končana. Kar se tiče prepiranja naših obeh učenjakov, se še vedno ogorčeno nadaljuje. Priznati moram, da je Challenger nad vse izzivalen, a tudi Summerlee ima hud jezik, in to nikakor ne ublaži razmerja. Zadnjo noč je rekel Challenger, da se ni nikoli maral potikati po Temzinem obrežju in gledati reko, ker je vedno žalostno gledati kraj, kjer bo morebiti našel človek svoj konec. Zase je namreč trdno prepričan, da bo nekoč določen za Westminsterško opatijo.¹ Summerlee, ki je vse življenje ob Temzi nabiral okamenine iz kredne dobe,

¹ V tem poslopju pokopujejo Angleži svoje velike može.

je takoj odgovoril z strupenim smehljajem, da je vendar že podrta, kolikor mu je znano, ječa Millbank, ki je stala ob vodi. Challenger je tako neznansko domišljav, da mu tega sploh ni mogel zameriti. Nasmehnil se je samo v brado in ponavljal: »Tako! Tako!« s pomilovalnim glasom kakor napram otroku. Pravzaprav sta oba otročja — eden je nestrpen in prepirljiv, drugi pa oblasten in prevzeten, a vendar ima vsak glavo, s katero zavzema odlično mesto med sedanjimi vodilnimi znanstveniki. Človek mora poznati življenje, da razume, kako so lahko različni možgani, značaj in duša.

Prihodnji dan smo že res odrinili na naše, za znanost toliko pomembno potovanje. Ugotovili smo, da je prav lahko spraviti našo prtljago v oba čolna, pa smo se vkrcali po šest ljudi v čoln, pri čemer smo seveda poskrbeli, da je prišel vsak profesor radi miru v drug canoe. Jaz moram delati družbo Challengerju, ki je bil prav dobre volje: poglobil se je v molčeče navdušenje in obraz se mu je kar svetil od blagosti. A poizkusil sem z njim že vse kaj drugega, pa se nič ne bom čudil, če zadivja nenadno po teh solnčnih žarkih nevihta. Človek pač ne more ostati brezskrben v njegovi bližini, zato pa se tudi ne more dolgočasiti, ker vedno napeto pričakuje, kako se bo prihodnji trenutek izrazil ta nebrzdani značaj.

Dva dneva smo nadaljevali pot po udobni, plovni in več sto yardov široki reki s temno pobarvano, a tako prozorno vodo, da smo videli navadno vse na dnu. Značilna je za veliko število Amazonkinih pritokov, dočim imajo drugi zopet belkasto motno vodo: to razliko povzročijo zemeljske plasti, po katerih gre struga. Razkrajanje rastlinstva povzroča temno barvo, med tem ko izvira ostala nesnaga iz ilovice na dnu. Dvakrat smo naleteli na pragove, in smo morali narediti kake pol milje ovinka, da se jim izognemo: ponovno smo se izkrcali in prenašali svoje imetje po suhem. Obrežni pragozd po obeh straneh reke je bil še nedotaknjen in ga je lažje prekoračiti, kakor enkrat že posekano hosto: zato nam ni bilo posebno

težko vlačiti čolna. Kako bi naj kdaj pozabil na to skrivnostno svečanost te goščave? Jaz, ki sem zrastel v mestu, nikoli nisem mogel niti sanjati o tako visokih drevesih in mogočnih deblih. Kakor krasni stebri so se ponosno dvigala visoko nad našimi glavami in oko je komaj segalo tja, kjer so se spletale njih veje v visoke gotske oboke ter je vstvarjalo zelenje neprodarno senčnato zeleno streho, skozi katero je samo tu in tam prodiral zlat solnčni žarek, ki je zapuščal ozki, trepetajoči, bleščeči sled v veličastni temi. — Umolknili smo in postali resni, med tem ko smo neslišno korakali po mehki, debeli preprogi iz trhljih rastlin, kakor se to človeku zgodi v somraku stolnice, in še Challengerjev doneči glas se je znižal do šepetanja. Če bi potoval sam, ne bi vedel imen teh gozdnih orjakov, a naša učenjaka sta nam kazala cedre, velika bombaževa drevesa, rdeč les in vse ostale nebrojne rastline, s katerimi je postal ta del sveta za človeški rod poglavitni dobavitelj vseh rastlinskih sirovin, medtem ko je precej reven na živalskih pridelkih. Živo pobarvane orhideje in čudežno slikovite plezalke so se vzpenjale po temnih deblih, in tam, kjer je padal slučajni bežni solnčni žarek na zlate alamande, škrlatnordeče zvezde taksonije ali razkošne temnoplave cvetke slaka, se je zdelo, da doživljamo uresničene sanje o pravljичni deželi. Slehernu, temi sovražno življenje hrepeni v teh razsežnih gozdovih po luči in se bojuje za njo. Vsaka, tudi najmanjša rastlina, se zviša in vzpenja proti zeleni površini ter se mora mukoma oprijemati močnejših in večjih bratov. Plezalke so tu izredno bohotne in velike, a tudi rastline, ki ne spadajo drugod med ovijalke, se tu naučijo rešiti se mrke teme, in tako lahko vidimo, kako se ovijajo okoli cedrovih debel navadna kopriva, jasmin ter celo jacitarpalma, da bi se povzpeli do vrha drevesa. Nobenega živalstva ni bilo opaziti pod temi veličastno izpeljanimi oboki, ki so se nam odkrivali med potjo, toda neprestano gibanje visoko nad našimi glavami je pričalo, da biva tam v solnčni luči pisana množica opic in kač, ptic in lenivcev, ki so morali začudeno gledati naše

pritlikave, spotikajoče se postave v neizmerni senčnati globini. Ob solnčnem zahodu in vzhodu se je razlegalo kričanje opičjih čred in hreščeče so se oglašale papige, medtem ko se je slišalo ob vročih dnevnih urah kakor šumenje oddaljenega morja samo glasno brenčanje mrčesa; sicer pa ni bilo opaziti nobenega gibanja med veličastnimi, velikanskimi debli, ki so se počasi izgubljala v temni daljavi okrog nas. Samo enkrat je bilo videti v globoki senci nerodno tavajočo krivonogo žival, morebiti medveda ali pa mravožera. To je bil edini znak življenja na tleh, ki smo ga srečali v amazonskem pragozdu.

In vendar smo imeli dokaze, da se nahajajo ne predaleč od nas v tej skrivnostni samoti celo ljudje. Na tretji dan po odpotovanju se je razlegalo po zraku neko čudno, oddaljeno, svečano in enakomerno votlo pritrkovanje, ki se je večkrat pričelo in zopet poglelo tekom dopoldneva. Oba čolna sta veslala samo nekoliko metrov daleč drug od drugega, ko smo prvič začuli ta ropot, in naši Indijanci so obstali z obrazi, spačenimi od strahu, ter jeli nepremično in molče prisluškovati, kot da bi se izpremenili v bronaste kipe.

»Kaj pa je to?« sem vprašal.

»Bobni,« je odgovoril nemarno lord John, »bojni bobni. Imel sem že priliko jih čuti.«

»Tako je, sir vojni bobni,« je pritrdil mešanec Gomez. »Divji Indijanci, bravos, ne mansos.¹ Zasledujejo neprestano našo pot; prežijo na priložnost, da bi nas pomorili. «

»Kako pa nas morejo zasledovati?« sem vprašal in uprl oči v mrko, mrtvo daljavo.

Mešanec je skomignil s širokimi rameni:

»Indijanci pač znajo. Imajo že svoj način. Zasledujejo nas. Z bobni se pogovarjajo drug z drugim. Prežijo na priložnost, da bi nas pomorili.«

Popoldne istega dne — moj žepni koledarček kaže, da je bil četrtek 18. avgusta — je bilo slišati od vseh strani vsaj šest ali sedem bobnov. Včasih so brneli jako hitro, včasih zopet počasi; tu in tam sta

¹ T. j. nimajo stalnega bivališča, so razbojniki.

se jasno razločevala vprašanje in odgovor: daleč na vzhodu se je nenadno oglašal boben z drobnim vedno naraščajočim visokim drdranjem, nakar je donelo v presledkih votlo grmenje od severa. To neprestano ropotanje je nepopisno razburjalo živce, donelo je kakor stalna preteča groznja, kakor neskončno ponavljanje presekanih Gomezovih stavkov: »Prežimo na priložnost, da bi vas pomorili. Prežimo na priložnost, da bi vas pomorili.« Sicer se ni nič premaknilo v molčečem gozdu. Okoli je bila sama narava, je kraljeval mir in blag pokoj, a nekje daleč onstran temnega rastlinskega zastora je vedno donel isti pozdrav našega brata-človeka: »Prežimo na priložnost, da bi vas pomorili,« so pravili ljudje na vzhodu. »Prežimo na priložnost, da bi vas pomorili,« so pravili ljudje na severu.

Bobni so brneli in drdrali ves ta dan in obrazi naših rdečekožih spremljevalcev so jasno kazali učinek te groznje. Potrč se je zdel celo drzni, bahavi mešanec. Jaz pa sem ugotovil ta dan za vselej, da je lasten Summerleeju in Challengerju oni najvišji pogum, ki je značilen za znanstvenikovo duševnost. Slična neustrašenost je morala odlikovati tudi Darwina pri argentinskih gauchos¹, Wallacea med malajskimi lovci na lobanje. Blaga narava je pač tako vstvarila človeške možgane, da ne morejo istočasno misliti na dve strani; če so zatopljeni v znanstvena vprašanja, ne ostane v njih nobenega kotička za zgolj osebne pomisleke. Ves dan sta zasledovala oba profesorja ob tej neprestani, skrivnostni pretnji slehernega ptiča v zraku in sleherni rastlino ob vodi, pa sta se večkrat hudo sprla. Slišati je bilo venomer, kako prekinja Summerleejevo godrnjanje Challengerjevo globoko mrmranje, a oba se nista nič zmenila za nevarnost in se tako malo brigala za indijansko bobnanje, kot da bi sedela v kadilni sobi Royal Society Kluba na St. James streetu. Samo enkrat sta izvolila mimgrede omeniti to zadevo.

¹ Na pol divji pastirji v južnoameriški stepi.

»Ljudožrci iz roda Miranha ali pa Amajauca,« je rekel Challenger in pokazal z zaobrtnjenim prstom proti odmevajočemu gozdu.

»Nedvomno, sir,« je odgovoril Summerlee. »Mislilim, da imajo kakor vsi ti rodovi polisintetičen jezik in mongolsko zunanost.«

»Seveda polisintetičen,« je rekel Challenger prizanesljivo, »saj ni, kolikor mi je znano, v tem delu sveta drugačnih jezikov, pa sem zabeležil podatke o več kakor sto teh narečij. A mongolska teorija se mi zdi jako dvomljiva.«

»Po mojem mnenju zadostuje tudi omejeno poznanje primerjalne anatomije, da priznamo pravilnost teh nazorov,« je odvrnil razdraženo Summerlee.

Challenger je tako pridvignil svoj izzivalni podbradek, da ni bilo videti drugega, razen brade in klobukovega krajca. »Nedvomno, sir, omejeno znanje more kajpa dospeti do sličnega zaključka. A izčrpno znanje bo sklevalo vsekakor drugače. — Pogledala sta z globokim zaničevanjem drug drugega, medtem ko je mrmralo v daljavi vse naokrog: »Prežimo na priložnost, da bi vas pomorili — vas pomorili.«

Zasidrali smo to noč s težkimi kamni naša čolna sredi reke, pa smo se, kakor smo mogli, pripravili za napad. Vendar se ni nič zgodilo in ob svitanju smo nadaljevali pot, medtem ko se je polegalo bobnanje za nami. Okoli treh popoldne smo dospeli do hudih, kako miljo dolgih slapov, istih, kjer se je profesor Challenger ponesrečil pri prvem potovanju. Odkrito povedano, bil sem vesel te nevarnosti, zakaj nudila je prvi, dasi skromni neposredni dokaz resničnosti njegovega poročila. Indijanci so znosili najprej čolna in potem vso prtljago skozi grmovje, ki je bilo na tem kraju neprodirno, medtem ko smo korakali mi, četvorica belih, zraven s puškami na ramenu za slučaj, da bi grozila iz gozda kaka nevarnost. Prehodili smo, dokler se ni stemnilo, srečno to sotesko in potem veslali še kakih deset milj naprej, preden smo zasidrali za prenočišče. Po mojih računih smo se

nahajali vsaj sto milj daleč od kraja, kjer se zliva ta pritok v Amazonko.

Drugi dan smo zgodaj odrinili dalje. Čim se je zdanilo, je postal profesor Challenger izredno nemiren pa neprestano ogledoval rečne bregove. Nenadno je veselo zaklical in nam zmagoslavno pokazal osamljeno visoko drevo, ki se je dokaj čudno sklanjalo nad vodno gladino.

»Kaj mislite o tem?« je rekel.

»To je nedvomno asajska palma,« je odgovoril Summerlee.

»Tako je. A to asajsko palmo sem določil za svoje znamenje. Skriti vhod se nahaja pol milje navzgor od nje in na drugem bregu reke. Drevesa rastejo tam v nepretrgani vrsti, ne da bi bilo videti kake preseke. Zato je tudi čudežni vhod tako skrivnosten. Glejte, tam, kjer je videti svetlozeleno grmovje namesto temnozelenega podmladka, tam, med velikimi bombaževimi drevesi imam jaz svoja lastna vrata v nepoznani svet. Naprej torej, pa boste takoj razumeli!«

V resnici je bila to čudežno lepa pokrajina. Ko smo dosegli s svetlozelenim ločjem zaznamovani prostor in smo se prerili skozi z obema čolnoma, za kar smo si morali več sto yardov graditi stezo skozi trsje, smo se znašli v mirni plitvi rečici z jasno, prozorno vodo in peščeno strugo. Bila je kakih dvajset yardov široka in njene bregove je pokrivalo bujno razkošno rastlinstvo. Vsak, ki ne bi opazil, da prekine na tem kraju grmovje ozki klin ločja, ne bi nikoli mislil, da se tu skriva reka, pa ne bi mogel slutiti, da vodi v čudežno deželo.

To je bila res čudežna dežela, tako pravljjično lepa, kakor si jo le more človek misliti. Gosto rastlinstvo se je splevalo gori nad nami v naravni obok in skozi ta prelestni predor je tekla v zlati nežni luči slučajnih slabotnih solčnih žarkov zelena, prozorna reka: na sebi itak lepa, je bila čudovito krasna radi čudežnih, bledih in nežnih, vedno drugačnih barv, ki jih je metala na vodno gladino od zgoraj trepetajoča svetloba. Kristalno čista, stekleno nepremična, zelenkasta kakor rob ledenika se nam je odpirala

reka pod listnatimi zelenimi oboki, med tem ko je pokrival vsak udarec naših vesel njeno lesketajočo površino s tisoči drobnih valčkov. Taka pot je res bila vredna čudežne dežele, kamor je vodila. O Indijancih ni bilo nobenega sledu več, zato pa se je pomnožilo živalstvo, in zaupljivost slehernega bitja je kazala, da sploh niso poznala lovcev. Zabavne, drobne, baržunastočrne opice s sijajočimi belimi zobmi in bleščečimi porednimi očmi so hreščale na nas, med tem ko smo se vozili mimo. Včasih se je s pljuskanjem zvrnil z brega v vodo težki kajman (amerikanski krokodil). Nekoč nas je pogledal skozi luknjo v grmovju temni nerodni tapir in potem zopet odkrevsal v goščavo; zopet nekoč je švignilo skozi grmovje rumeno prožno telo velikega pume (amerikanski lev brez grive), ki je obrnil glavo čez šekasto pleče in nas nepopisno sovražno pogledal z zelenimi divjimi očmi. Tudi ptice so postale jako številne, posebno močvirne ptice. Ob vsakem iz vode štrlečem rtiču smo srečali plave, ognjeno rdeče in bele štorclje, čaplje in ibise, med tem ko je bila kristalnočista voda vsa polna rib najrazličnejših oblik in barv.

Tri dni smo veslali v medli zelenkasti luči skozi ta predor. V daljavi je bilo težko razločiti, kje neha zelena voda in se prične zeleni obok nad njo. Globokega miru te čudne vodne poti ni motil noben sled po človeškem bitju.

»Nobeni Indijanci tu. Preveč strah. Curupuri,« je rekel Gomez.

»Curupuri je gozdni škrat,« je pojasnil lord John. »To je ime za vsako peklenko nesnago. Reveži mislijo, da se skrivajo v tej okolici nekaka strašila in zato ne marajo sem hoditi.«

Tretji dan nam je bilo jasno, da se ne bomo mogli dolgo voziti v čolnu, ker je postajala reka naglo vedno bolj plitva. Tekom ene ure smo zadeli vsaj dvakrat v dno. Naposled smo priveslali do grmovja ob bregu, tam zasidrati čolna pa prenočili na kopnem. Zjutraj sva prehodila lord John in jaz sama še kakli dve miljii po gozdu, ostala sva vedno v bližini reke

in ko sva videla, da postaja stalno manj globoka, sva se povrnila ter potrdila, kar je že vnaprej mislil profesor Challenger, da smo dosegli namreč zadnjo točko, do katere je bila voda plovna. Potegnili smo torej čolna na suho, ju skrili v grmovju in s sekiro zaznamovali najbližje drevo, da ju lahko najdemo na povratku. Na to smo razdelili med seboj vso prtljago: puške, naboje, živila, šotor, odeje in vse ostalo. Vsak si je natovoril svoj del na pleča, in na to smo zopet nastopili svoje, zdaj še težje potovanje.

Tudi to poglavje je otvoril novi nesrečni prepir, ki sta ga pričela oba naša kregarja. Od kar se nam je priključil Challenger in postal vodja karavane, so bila njegova povelja jako malo všeč Summerleeju. Zdaj je nekaj naročil zopet profesor svojemu kolegi (moral je namreč nositi barometer-aneroid), pa je bil takoj ogenj v strehi.

»Ali smem vprašati, sir,« je rekel hudobno mirno Summerlee, »s kako pravico si dovoljujete oddajati ta povelja?«

Challenger se je vzravnal in ga besno pogledal: »Storim to, gospod profesor Summerlee, kot vodja te ekspedicije.«

»Potem pa vam moram povedati, sir, da vam ne priznam te pravice.«

»Ah tako!« je zaklical Challenger in se zasmehovalno priklonil. »Označite mi potem, prosim, natančno moje stališče.« »Izvolite, sir. Vi ste mož, katerega verodostojnost se zdi dvomljiva, mi pa smo odbor, ki ima nalogo ugotoviti resnico. Vi potujete z vašimi sodniki, sir.«

»O, moj Bog!« je rekel Challenger in se je usedel na rob enega izmed čolnov. »V takem slučaju morate vi seveda ubrati svojo lastno pot, vam pa bom sledil jaz, če le bom hotel. Če nisem jaz vodja, še ni treba misliti, da me lahko vodite.«

Hvala Bogu sta se našla med nami dva razumna človeka, lord John Roxton in jaz, ki sta premagala zavzetnost in muhe naših učenih profesorjev, sicer bi se morali praznih rok povrniti v London. Koliko govoričenja, prošenj in pojasnil je bilo potrebno, da se

je nama posrečilo oba omehčati! Naposled sva vendar pripravila Summerleeja do tega, da je odkorakal s svojo čedro in porogljivim smehljajem naprej, in Challenger mu je sledil z mrmranjem in kletvami. Sreča nama je še bila mila: baš ob tej priliki sva odkrila, da sta bila oba naša učenjaka jako slabega mnenja o dr. Illingworthu v Edinburgu. Od tedaj je za nas postal prava rešitev. Premagala sva marsikatero nevarno napetost s tem, da sva omenjala tega škotskega zoologa, zakaj potem sta vedno sklenila oba profesorja začasno prijateljstvo in zvezo, da skupaj zaničujeta in pobijata njunega nasprotnika.

Korakali smo vedno ob bregu in kmalu ugotovili, da postane reka stalno bolj ozka ter se slednjič izgubi v velikanskem zelenem močvirju, ki ga je pokrival gobasti mah, v katerem smo se pogrezali do kolena. Nad močvirjem so letali oblaki moskitov in druge golazni tako, da smo bili veseli, ko smo zopet stali na trdnih tleh; naredili smo dolg ovinek po gozdu, kjer so nas branila debela napadov prebivalcev iz okužene mlake. Še dolgo smo čuli kakor orgle njih glasno brnenje, tako številen in glasen je bil tam mrčes.

Drugi dan potem, ko smo zapustili čolne, se je okolica popolnoma izpremenila. Pot nas je peljala vedno navzgor, pa čim višje smo se povzpeli, tem bolj redek je postajal gozd, ki je že izgubil svojo tropsko bujnost. Namesto orjaških dreves, ki so rastla po naplavljenem svetu v nižavi ob Amazonki, smo zdaj srečali samo posamezne, z gostim grmovjem pomešane skupine feniksovih in kokosovih palm. Po vlažnih kottlinah so razprostirale svoje lepe, navzdol viseče pahljače mavricijeve palme. Potovali smo samo s pomočjo kompasa in enkrat ali dvakrat je prišlo do spora med Challengerjem ter obema Indijancema ter je ob tej priliki vsa naša družba — da se poslužim profesorjevih razkačenih besed — »rajši zaupala nezanesljivemu nagonu ubogih divjakov kakor najvišji pridobitvi sodobne evropske kulture.« Imeli pa smo prav, da smo tako storili, in to se je izkazalo na tretji dan, ko je moral Challenger priznati, da spozna po različnih znamenjih svojo nekdanjo pot; na nekem

kraju smo celo našli štiri, od ognja počrnele kamne, ki so jasno kazali na nekdanje taborišče.

Pot se je še vedno dvigala, in tekom nadaljnjih dveh dni smo lezli po skalnatem obronku. Rastlinstvo se je zopet izpremenilo; zvesti so nam ostali izmed prejšnjih rastlin samo nizka slonova palma ter ob njej neštevilne prekrasne orhideje, izmed katerih sem se naučil spoznavati redko *Nuttonia Vexillaria* pa čudovite svetlo in škrlatnordeče cvetke *cattleje* in *odontoglossuma*. Tu in tam so tekli skozi negloboke grape po hribu navzdol potoki s prodasto strugo in s praprotjo zarastlimi bregovi. S skalovjem posuti drobni zalivčki so nam nudili vsak večer pripravne prostore za prenočitev in obenem priliko za okusno večerjo, ker je mrgolelo v vodi vse polno drobnih, po hrbtu plavih ribic, ki so bile po obliki in velikosti slične angleški postrvi.

Deveti dan potem, kar smo zapustili čolna in prehodili po mojih računih kakih sto dvajset milj, smo prišli slednjič iz gozda, ki je postajal vedno bolj nizek, dokler se ni izpremenil v samo grmovje. Nadomestila ga je neskončna bambusova goščava, skozi katero smo si mukoma delali pot s pomočjo indijanskih sekir pa machete (veliki nož). Potrebovali smo cel dan od sedmih zjutraj in do osmih zvečer, da smo se prebili skozi to zapreko in počivali smo samo dvakrat po eno uro. Težko si je misliti karkoli bolj enoličnega in naporenega od te poti, ker tudi ob najbolj odprtih krajih nisem mogel videti bolj daleč nego kakih dvanajst yardov pred seboj, pa mi je še od spredaj zapirala pogled bombaževa suknja na lord Johnovem hrbtu, dočim sta se dvigali na obeh straneh kak čevelj daleč od mene dve rumeni steni. Od zgoraj so padali samo redki, kakor rezilo ozki solnčni žarki, in videli smo, kako se zibljejo v višini petnajstih čevljev nad našimi glavami v temnosinjem nebu posamezni bambusovi vršiči. Ne vem, katere vrste živali lahko bivajo v slični goščavi, vendar pa smo čuli večkrat, kako so se zvrnila pljuskoma v vodo prav blizu nas neka težka, velika telesa. Lord John je sklepal po njih glasu, da mora biti to neka vrsta

divjih goved. Prišli smo iz bambusove goščave baš takrat, ko je napočila noč in smo se takoj ustavili, da bi počivali, ker smo bili izmučeni po vseh naporih tega neskončnega dneva.

Prihodnje jutro smo odrinili zgodaj naprej in videli, da je vnovič izpremenila pokrajina svoj značaj. Bambusov zid je ostal za nami in je imel tako razločno začrtano mejo, kot da bi kazal rečno strugo. Pred nami pa se je polagoma dvigala odprta, s skupinami praprotnih dreves porastla planjava, ki jo je zapiral zgoraj dolg, kakor kitov hrbet zaokrožen klanec. Okoli poldneva smo prilezli navzgor in odkrili onstran ozko dolino, ki je zopet polagoma prehajala v nevisok griček s širokim razgledom. Tukaj, ko smo se vzpenjali na prvi klanec, se je dogodila stvar, kateri lahko pripisujemo večji ali manjši pomen.

Profesor Challenger, ki je korakal spredaj z obema tukajšnjima Indijancema, je nenadno obstal in razburjeno pokazal z roko na desno. Pogledali smo tja in zagledali kako miljo daleč od nas nekaj sličnega velikanski sivi ptici, ki je počasno razprostrla peroti, se dvignila v zrak in mirno odfrčala: letela je jako nizko in vedno naravnost, dokler se ni izgubila med praprotnimi drevesi.

»Ali ste videli?« je vprašal Challenger ves navdušen, »Summerlee, ali ste videli?«

Njegov kolega je nepremično gledal kraj, kjer je izginilo to bitje.

»Kaj pa je bilo to, po vašem mnenju?« je vprašal.

»Po mojem trdnem prepričanju pterodaktil.«

Summerlee je izbruhnul v porogljiv krohot. »Pterofigal« je rekel. »Štorklja je bila. Ne mislite menda, da je nisem nikoli videl.«

Challenger je bil preveč besen, da bi govoril. Natovoril je samo svojo vrečo in odkorakal naprej. Toda lord John, ki se mi je med tem približal, je imel vse bolj resen obraz kakor po navadi. Držal je v roki svoje Zeissovo kukalo.

»Prav dobro sem videl to stvar, preden se je skrila za drevesom,« je rekel. »Ne morem sicer po-

vedati, kaj je to bilo, a stavim ves svoj sportni sloves, da nisem nikoli videl v življenju slične ptice.»

Tako daleč smo zdaj. Ali smo res na pragu nepoznanega in srečujemo prve vestnike izgubljenega sveta, o katerem govori naš voditelj? Popisal sem ta dogodek, kakor se je odigral in nisem torej nič več o tem poučen, kakor moji čitatelji. Do sedaj je ta dogodek osamljen, ker nismo sicer videli nič posebnega.

Zdaj, o, čitatelji, če jih sploh imam, pluli ste skupaj z menoj po velikanski reki navzgor, prišli skozi zeleno ločje, skozi temni predor, po dolgem, s palmami poraslem obronku, čez bambusovo goščavo in ravan s praprotnimi drevesi. Zdaj vidimo jasno naš cilj. Baš smo prekoračili drugi grič pa vidimo pred seboj nepravilno oblikovano, s palmami poraslo dolino ter v ozadju oni navpični rdeči zid, skalovje, ki sem ga gledal na fotografiji. Pred nami leži, med tem ko pišem te vrste, in ni dvoma, da je to ista pokrajina. Njena najbližja točka je oddaljena kakih sedem milj od našega sedanjega taborišča, sicer pa se vidijo strmine v obliki podkve na obeh straneh kakor daleč seže oko. Challenger stopica okoli kakor na razstavi odlikovani pav, Summerlee je molčeč, a še vedno ne veruje. Prihodnji dnevi bodo vsekakor razpršili vsaj del naših dvomov. José, ki mu je ostri polomljeni bambus prebodel roko, je dosegel, da so ga odpustili domov. Pošiljam z njim to pismo, čeprav nisem popolnoma prepričan, da res pride vam v roke. Pismu sem priložil na hitro načrčkan načrt naše poti, ker bo morebiti olajšal čitateljem umevanje mojega poročila.

Deveto poglavje.

Kdo bi mogel to pričakovati?

Zrušilo se je na nas nekaj groznega. Kdo bi mogel to pričakovati? Ne vidim nobenega izhoda iz teh neprilik. Morebiti smo obsojeni, da ostanemo do konca življenja na tem skrivnostnem, nedostopnem

kraju. Tako sem zmeden, da si ne morem jasno predočiti sedanjega stanja in ne kakih izgledov. Sedanjest se mi zdi v tej nepopisni grozi obupna, prihodnost pa kakor noč temna.

Nikoli še ni bil kak človek v hujši zadregi; ni nobene možnosti, da bi vam sporočil točne zemljepisne podatke o naši ječi in tako priklical prijatelje na pomoč. Pa če bi se tudi našla prilika, da bi odposlali pomožno skupino, bi nas doletela naša usoda, kolikor utegne sklepati človeški razum, dolgo poprej, kakor bi dospeli rešitelji v Južno Ameriko.

Saj smo res tako daleč od vsake človeške pomoči, kot da bi bili na luni. Če se nam posreči, da se izmažemo, zahvaliti se bomo morali za to izključno lastnim močem. Vsi moji trije sopotniki so izredni ljudje, ljudje z nadpovprečnim razumom in neomajno pogumnostjo. To je tudi naše edino. Če pogledam mirne obraze svojih tovarišev, se mi zdi, da posije žarek iz temine. Upam, da izgledam tudi jaz njim slično, prav srčno. A v resnici me tarejo hude skrbi.

Dovolite, da vam kakor le morem podrobno opišem po vrsti vse dogodke, ki so povzročili katastrofo.

Zaključil sem svoje zadnje pismo s poročilom, da se nahajamo v razdalji sedmih milj od neskončne vrste rdečkastih pečjn, ki obdajajo kakor visok zid nedvomno isto planoto, o kateri je govoril profesor Challenger. Prepričal sem se, ko smo se približali skalovju, da ni Challenger nič pretiraval: zdelo se mi je ponekod še višje, kakor je govoril, merilo je tu in tam vsaj tisoč čevljev, in so kazale stene izrazito valovito površino, ki je značilna, kolikor vem, za bazaltne tvorbe kot posledico dviganja zemeljske skorje. Nekaj sličnega se lahko vidi pri skalovju Salisbury Crags ob Edinburgu. Planota sama je menda pokrita z bujnim tropskim rastlinstvom, kolikor je bilo mogoče sklepati po grmovju, ki je rastlo ob robu stene, in po visokih drevesih, ki so se videla v ozadju. Zato pa ni bilo opaziti nobenih znakov kate-regakoli življenja.

To noč smo taborili tik ob vznožju sten, bil je to jako divji in obupen kraj. Skale vrh nas niso bile samo navpične, temveč zgoraj tudi izbočene, tod se povzpeli je bilo pač nemogoče. Blizu nas se je dvigala samotna, visoka, špičasta skala, katero sem že omenil, kolikor se spominjam, začetkom te posveti. Slična je mogočnemu rdečkastemu zvoniku, kate-rega vrh je v višini planote, čeprav je od nje ločen po globokem prepadu. Na vrhu skale raste samotno visoko drevo. Ta špica pa tudi planota nista na tem kraju posebno visoka, mislim, da merita samo kakih pet- ali šeststo čevljev.

»Tu gori.« je rekel Challenger in pokazal drevo, »sem videl pterodaktila. Povzpel sem se do polovice skale, preden sem ga ustrelil. Mislim, da bi prišel lahko dober planinec, kakor sem jaz, tudi na vrh skale, a s tem seveda se še ne bi približal planoti sami.«

Med tem, ko je pripovedoval Challenger o svojem pterodaktilu, sem pogledal profesorja Summerleeja in se mi je prvič zdelo, da opazim na njegovem obrazu nov izraz, nekaj sličnega veri in kesu. Tenka usta se niso več porogljivo smejala in oči so mu kar žarele od razburjenja in začudenja. Challenger je to tudi opazil in tako pričel uživati prvo, vsaj delno zmago.

»Profesor Summerlee bo kajpa mislil,« je rekel kakor vedno nerodno in izzivalno, »da mislim, če govorim o pterodaktilu samo na štorcljo, ampak ta štorclja spada med one, ki nimajo perja, temveč usnju slično kožo, opnaste peroti in z zobmi posajen kljun.« Challenger se je pačil, mežikal in priklanjal, dokler se ni njegov kolega obrnil in šel stran.

Zjutraj, po skromnem zajtrku, kavi in manioku¹ (štediti smo morali svojo zalogo) smo se zbrali na vojno posvetovanje, da ugotovimo najboljši način, kako bi naskočili planoto.

Challenger je tako svečano otvoril zborovanje, kot da bi bil lord-predsednik najvišjega sodišča. Da

¹ Indijanska kaša iz moke kasave (krušne korenine).

bi ga le videli, kako je sedel na skali v smešnem otročjem slamniku, nas ošabno gledal izpod napol zaprtih vek in tresel z dolgo črno brado, med tem ko nam je počasi tolmačil sedanji položaj in bodoče potovanje.

Pred njim, kakor lahko vidite, sedi na tleh trojica nas: jaz, ožgan in od popotnega življenja na prostem utrjen mladenič; resen, a še vedno nezaupljiv Summerlee s svojo zvesto čedro; kakor rezilo britve oster, prožen in napet lord John se je naslonil na puško in žejno uprl svoje orlovske oči v govornika. Zada j stojijo oba temnoglava mešanca in mala četa Indijancev, med tem ko se dvigajo spredaj in nad nami velikanske rdeče skalnate stene, ki nas ločijo od našega cilja.

»Ni potrebno omenjati,« je rekel naš voditelj, »da sem že poizkušal na svojem zadnjem potovanju vse mogoče načine, da bi splezal na planoto, pa ne mislim, da bi se komu drugemu lahko posrečilo, kar je meni izpodletelo, zakaj jaz sem dokaj dober hribolazec. A takrat sploh nisem imel potrebne gorske opreme, za katero sem poskrbel zdaj. Prepričan sem, da se mi z njo posreči doseči vrh te osamljene špice; naskočiti takoj planoto samo, pa bi bilo seveda zgrešeno početje, ker so stene zgoraj tako izbočene. Zadnjič, ko sem bil tu, sem moral preveč hiteti, ker se je bližala deževna doba, pa tudi so mi pošle zaloge. Iz teh vzrokov je bil moj čas omejen, pa sem utegnil preiskati stene samo kakih šest milj daleč proti vzhodu odtod, ne da bi se mi posrečilo najti pot navzgor. Kaj torej hočemo zdaj storiti?«

»Mislim, da imamo samo eno pametno možnost,« je rekel profesor Summerlee. »Če ste vi že preiskali vzhodno stran, odriniti moramo ob vznožju stene proti zapadu pa pogledati, ali ni kje pripravnega kraja za naskok.

»Tako je.« je rekel lord John. »Planota, kakor se da sklepati, ni posebno razsežna; moramo jo torej obhoditi, da poiščemo kako lažjo pot navzgor ali pa se zopet povrnemo na kraj, odkoder odrinemo.«

»Kakor sem že v naprej pojasnil našemu mladem prijatelju,« je pričel Challenger (govori namreč o meni vedno tako kot bi bil jaz samo desetletni šolarček) je tu popolnoma nemogoče najti kako lažjo pot do vrha iz preprostega razloga, da ne bi bila v tem slučaju planota tako odrezana od ostalega sveta, pa se ne bi mogli tu uveljaviti oni izjemni pogoji, ki so tako brezprimerno zajezili splošne razvojne zakone. Vendar pa lahko pripustimo možnost, da utegnejo biti točke, na katerih lahko doseže izurjeni plezalec vrh, dasi ne bi bila zmožna težka in nespretna žival se tam spustiti navzdol. Nedvomno je celo, da imamo res neko točko, kjer se je mogoče povzpeti na vrh.«

»Odkod pa to veste, sir?« je vprašal ostro Summerlee.

»Odtod, ker se je res povzpel moj predhodnik, Amerikanec Maple White do vrha. Kako bi sicer mogel zagledati strašilo, ki ga je naslikal v svojem zvezku?«

»Prehitevate nekoliko dogodke, ker se opirate na nedokazana dejstva,« je rekel trdovratni Summerlee. »Pripoznam vašo planoto, ker sam jo res videl; a nikakor se še nisem mogel prepričati, da kaže živalstvo v katerikoli obliki.«

»To kar vi pripoznavate ali ne pripoznavate, sir, je res jako malega pomena. Veseli me ugotoviti, da ni ušla vaši duhovitosti vsaj navzočnost planote.« Challenger je pogledal navzgor, skočil na naše začudenje s svojega kamna na tla, zagrabil Summerleeja za vrat in mu zasukal obraz tako, da je molil v zrak. »No, sir!« je zagrmel, od razburjenja ves hripav, »ali vam smem pomagati ugotoviti, da kaže planota vsaj nekatere oblike živalstva?«

Omenil sem že, da je rastlo ob robu planote gosto grmovje, katerega veje so visele čez skalo navzdol. Sredi te zelene črte se je nenadno prikazal neki črni, lesketajoči se predmet. Polagoma se je pomikal naprej in ko je obvisel nad brezdom, smo razložili, da je to velikanska kača s čudno plosko,

lopaticasto glavo. Trenutek se je zvijala in zibala nad nami, in njeni kolobarji so se lesketali v jutranjem solncu. Potem se je zopet počasi umaknila v goščavo in izginila izpred oči.

Summerlee je bil tako zavzet, da se ni zmenil za Challengerja, ki mu je pripognil nazaj glavo. Šele zdaj je sunil svojega kolego stran in se spomnil lastnega dostojanstva.

»Bil bi vam v bodoče jako hvaležen, gospod profesor Challenger,« je rekel, »če bi me hoteli opozarjati na katerekoli za vas zanimive stvari, ne da bi me zgrabili za brado. Tudi prikaz povsem navadnega planinskega udava po mojem mnenju nikakor ne more opravičiti vašega, vse preprostega obnašanja.«

»Živalstvo pa je vendar zastopano na planoti,« mu je zmagovalno odgovoril njegov kolega. »Zdaj pa, ko je dokazana in postala nedvomna ta važna ugotovitev celo za bedake in zakrknjence, mislim, da bo najboljše, odriniti pa korakati proti zapadu, dokler ne bomo našli priložnosti za naskok.«

Svet ob vznožju stene je bil posejan s skalovjem in razpoklinami, tako da smo le mukoma in počasi prišli naprej. Nepričakovano smo naleteli na stvari, ki so nas srčno razveselile. To so bili ostanki nekdanjega taborišča, tu in tam so se valjale po tleh prazne škatle od različnih chicaških konzerv, steklenica z napisom »Brandy« (žganje), polomljen ključ za odpiranje konzerv in druga šara, ki jo navadno vržejo stran potovalci. Našli smo tudi zmečkan, razcapan časopis in ugotovili, da je »Chicago Demokrat«, toda nismo mogli razložiti, od kdaj je bila ta številka.

»Ni moje,« je rekel Challenger. »To mora biti od Maple Whitea.«

Med tem je pazno ogledoval lord John veliko praprotno drevo, v senci katerega se je nahajalo taborišče. »Poglejte no,« je rekel, »to pa mora biti kažipot.«

Res je bila na deblo z žebljem pribita deščica trdega lesa, in sicer tako, da je kazal prosti konec proti zapadu.

»Najbrž bo to kaži pot,« je pritrdil Challenger. »Kaj bi naj to sicer bilo? Človek, ki je prvi odkril ta kraj, je moral zapustiti to znamenje na povratku, ko je ugotovil nevarnost, da lahko zaide, ker je hotel označiti svojo pot za poznejše raziskovalce. Morebiti se nam pozneje posreči zagledati še druga znamenja.«

To se nam je res posrečilo, toda našli smo grozna in popolnoma nepričakovana znamenja. Tik ob vzhodu stene smo naleteli pozneje na dokaj razsežen otok visokega bambusa, sličen onemu, skozi katerega smo si morali delati pot tekom prejšnjega potovanja. Številna, kakih dvajset čevljev visoka stebela, s trdimi, ostrimi vrhovi, so štrlela kakor prava grozovita kopja. Korakali smo ob robu te goščave, pa sem nenadno zapazil, da se blišči v njej neka bela stvar. Vtaknil sem glavo med stebela in našel človeško lobanjo. Zraven je bil tudi ves okostnjak, a glava se je ločila od njega ter ležala nekoliko čevljev bližje proti robu orjaškega bičevja.

Machete — veliki noži naših Indijancev so z nekolicimi udarci razčistili ta prostor in nam omogočili natančno raziskovanje nekdanje tragedije. Od obleke je ostalo samo nekoliko cap, a na okostju spodnjih okončin so še tičali ostanki čevljev, in to je nedvomno kazalo, da je bil mrlič Evropec. Med kostmi sta ležala zlata ura tvrdke Hudson v New-Yorku in verižica, na katero je bilo pritrjeno polnilno pero. Našli smo tudi srebrno škatlico za cigarete s črkami »J. C. od A. E. S.« Kovina je bila razmeroma malo poškodovana, kar je kazalo, da se je dogodila nesreča razmeroma nedavno.

»Kdo bi to bil?« je vprašal lord John. »Reveži! Nobena kost mu ni ostala cela.«

»In bambusova stebela rastejo skozi njegova zdrobljena rebra,« je dejal Summerlee. »Ta rastlina sicer hitro zraste, a vendar ne morem misliti, da bi tu ležalo telo tako dolgo, dokler niso postali poganjki dvajset čevljev visoki.«

»Kar se tiče osebnosti tega človeka,« je rekel profesor Challenger, »je zame izven vsakega dvoma.

Ko sem se vozil po Amazonki navzgor, da se vam priključim, sem povsod skrbno vpraševal po Maple Whiteu. V Pari ničesar niso vedeli o njem. Na srečo sem imel vodilno nit, ker je bila v njegovem zvezku slika, na kateri se je vpodobil pri zajtrku v družbi nekega duhovnika v Rosariju. Imel sem priliko govoriti s tem župnikom in od njega sem dobil nekatere točne podatke, dasi ni mogel razumeti, kako znanstveno vrednost naj bi imeli. Maple White je potoval skozi Rosario pred štirimi leti, to je dve leti poprej, kakor sem zagledal njegovo mrtvo telo. Takrat pa ni bil sam, temveč v družbi svojega prijatelja, Amerikanca, James Colver po imenu, ki je ostal na parniku, pa ni prišel skupaj z duhovnikom. Po mojem mnenju ni torej nobenega dvoma, da vidimo zdaj ostanke onega Jamesa Colverja.«

»Ni tudi nobenega dvoma,« je pripomnil lord John, »o tem, na kak način je tukaj umrl. Padel je ali pa so ga pahnili v brezdno, kjer se je nabodel na steblo. Kako naj drugače tolmačimo, da ima polomljene vse kosti, in kako bi naj mu sicer prebodle te orjaške sulice telo?«

Globok molk je zavladal med nami, ko smo stali okrog zdrobljenih ostankov in se prepričali o resničnosti besed lorda Johna Roxtona. Izbočeni rob navpičnega skalovja je res visel tik nad bambusovo goščavo. Nedvomno je padel nesrečnež od zgoraj. Toda ali je padel sam? Ali se je zgolj ponesrečil? Ali pa — bogve koliko usodne groze je skrivala v sebi nepoznana dežela.

Molče smo nadaljevali pot okoli skalnatih sten, ki so bile tako nepretrgano gladke kakor oni orjaški ledeniki ob južnem tečaju, kateri — videl sem jih na sliki — sežejo tako daleč na vse strani, kakor vidi oko, in se dvigajo visoko nad jambori raziskovalne ladje. Tekom petih milj nismo našli nobene zareze ali razpokline. Potem pa smo zagledali nepričakovano nekaj, kar nas je napolnilo z novim upanjem. V vdolbini, zavarovani pred dežjem, je bila s kredo naslikana nerodna puščica, ki je kazala proti zapadu.

»Zopet Maple White,« je rekel profesor Challenger. »Res je moral slutiti, da pridejo za njim vredni nasledniki.«

»Imel je torej kredo?«

»Našel sem v njegovem nahrbtniku med drugimi stvarmi škatljico z raznobarvno kredo. Spominjam se, da je od bele ostal samo majhen košček.«

»To so seveda dragoceni podatki,« je rekel Summerlee. »Moremo torej samo slediti njegovemu vodstvu in nadaljevati pot proti zapadu.«

Prehodili smo še pet milj in zopet zagledali belo puščico na skali. Tam, kjer je bila narisana, smo prvič zagledali ozko razpoklino v gladki steni. V notranjosti te razpokline je zopet bilo znamenje in ost strelice, ki je kazala smer, je bila zavihana nekoliko navzgor, kot da bi se nahajala označena točka nad zemeljsko gladino.

Ta kraj je naredil svečan, mrk vtis. Orjaške stene so se dvigale tako visoko, in ozki košček plavega neba zgoraj je tako zastiralo zeleno grmovje po obeh straneh, da je padala na dno soteske samo slabotna, meglena luč. Čeprav več ur ničesar nismo zaužili in bili jako utrujeni po kameniti, razdrapani poti, vendar nam niso pustili preveč napeti živci, da bi pomislili na počitek. Sklenili smo samo, da se bomo tukaj zaustavili, in medtem ko so pričeli Indijanci pripravljati taborišče, smo odrinili mi štirje v spremstvu obeh mešancev naprej v globino soteske.

Od kraja je bila kvečjemu štirideset čevljev široka, potem pa se je takoj zožila in se končala z ostrim oglom, kjer so bile stene prestrme in gladke za naskok. Povrnili smo se — vsa zarezja je bila kvečjemu četrtno milje globoka — in zdaj so nenadno zagledale lord Johnove orlovske oči, kar smo iskali. Visoko nad nami je zijala v temnem skalovju dokaj velika okrogla luknja. To je moral biti nedvomno samo vhod v katerokoli jamo.

Ob vznožju stene je ležalo vse polno kamenja in sesutega proda tako, da ni bilo pretežko priti navzgor. Ko smo se povzpeli do črne luknje, so se razpršili vsi dvomi. Res smo našli hodnik v globino

skale in je bil celo zopet na steni zaznamovan s puščico. To je bil torej prav kraj, in po tej poti je pričel Maple White s svojim nesrečnim tovarišem svoj naskok.

Preveč smo bili razburjeni, da bi se povrnili v taborišče, in sklenili smo takoj pričeti s prvim raziskovanjem. Lord John je imel v nahrbtniku električno svetiljko, ki nas je preskrbela z lučjo. Šel je prvi in vrgel v temo mali krog rumenkaste svetlobe, mi pa smo mu sledili drug za drugim.

Po gladkih stenah in okroglem produ na tleh je bilo videti, da je služila soteska kot struga hudo-urniku, ki jo je najbrž tudi izpral v skalovju. Bila je tako ozka, da je prišel en sam človek, sključen, komaj naprej. Kakih petdeset yardov je vodila dokaj ravno v notranjost skale, potem pa se je dvigala za pet in štirideset stopinj. Kmalu na to je postala pot tako strma, da smo morali plezati po štirih skozi nasuto kamenje, ki se je udiralo pod nami. Nenadno smo začuli začuden krik lorda Roxtona.

»Zaprto je!« je rekel.

Prilezli smo za njim in zagledali v rumenem krogu luči pravi zid iz debelih bazaltnih odlomkov, segal je do stropa.

»Obok se je udrll«

Zaman smo vlečili kamenje po kosih narazen. Dosegli smo le to, da so se pričele največje skale majati: grozile so se zrušiti navzdol in nas streti v nič. Ni bilo dvoma, da ne zmorejo vsi naši napori odstraniti te zapreke. Pot, po kateri je prišel na vrh Maple White, ni več prihajala v poštev.

Preveč potrti, da bi govorili, smo molče odtavali po temnem predoru navzdol in se napotili proti taborišču.

Spotoma, preden smo zapustili sotesko, se je odigral dogodek, ki utegne biti pomemben za prihodnost.

Vsa naša mala skupina je stala na dnu zareze kakih štirideset čevljev pod luknjo v jamo, ko se je nenadno gori odtrgala velika skala in v trenutku težko tresčila tik poleg nas. Malo je manjkalo, da

se ni ponesrečil kdo od nas ali pa kar vsi skupaj. Nismo mogli videti, odkod se je zrušila, a mešanca, ki sta še bila ob vhodu v jamo, sta pravila, da je priletela od zgoraj in se torej morala odločiti od grebena. Zastonj smo gledali navzgor, ne da bi zapazili tudi najmanjše gibanje v zeleni goščavi vrh skalovja. Toda kamen je bil namenjen nedvomno nam. in smo torej morali sklepati, da se skrivajo ljudje, pa še prav hudobni ljudje na nedosegljivi planoti!

V naglici smo zapustili sotesko, globoko razburjeni ob misli na nove težkoče in njih vpliv na naše načrte. Tudi poprej smo bili v dokaj težavnem položaju, če pa bi povečalo naravne zapreke še odločilno človeško nasprotstvo, je res postajala naša usoda obupna. In vendar, ko smo pogledali bujno zelenje v višini samo kakih neznatnih par sto čevljev nad nami, ni bilo med nami nobenega, ki bi se hotel povrniti v London, ne da bi natančno preiskal skrivnostni kraj.

Pomenili smo se o nadaljnjem in sklenili, da bo najboljše nadaljevati pot ob vznožju planote naokrog, v upanju, da še najdemo katerokoli drugo stezo na vrh. Stena, ki je postala dokaj nižja, je že zavila polagoma od zapada proti severu, in če je bil ta lok odrezek kroga, ni mogla biti tudi vsa krožnica posebno velika. V najgorjem slučaju bi dosegli tekom nekolikih dni svoje prvotno izhodišče.

Prehodili smo ta dan v celem kakih dvaindvajset milj, ne da bi nam kje posijalo upanje. Barometer je kazal, kakor se spominjam, da smo se neprestano dvigali, odkar smo zapustili naša čolna, ter se nahajali v višini nič manj kakor tri tisoč čevljev nad morsk gladino. V zvezi s tem se je znatno izpremenilo podnebje pa tudi rastlinstvo. Umaknili smo se vsemu strašnemu mrčesu, ki pomeni pravi bič za tropske dežele. Spremljale so nas samo redke palme in številnejša praprotna drevesa, dočim so ostali vsi za pragozd ob Amazonki značilni orjaki daleč zadaj. Veselilo me je, ko sem našel v tem mrkem skalovju slak, mučenice in begonije, ki so me spominjale na

domovino. Videl sem med drugim rdečo begonijo natančno iste barve kakor ona, ki raste v loncu na oknu neke vile v Streathamu-a. Dosti je, zašel sem v osebne spomine.

To noč — govorim še vedno o prvem dnevu našega tavanja okoli planote — nas je pričakoval velik dogodek, kateri je razpršil za vedno vse naše dvome o čudežih, ki so bili tako blizu nas.

Prepričali se boste pri čitanju, nemara šele prvič ob tej priliki, dragi Mr. McArdle, da me ni poslal naš dnevnik zaman na pot, in da lahko objavimo krasno poročilo za naše čitatelje, čim nam podeli za to profesor svoje dovoljenje. Vsekakor pa jaz ne bi rad priobčil svojih člankov, preden se mi ne posreči prinesiti na Angleško zadostnih tozadevnih dokazov, ker bi mi sicer svet za vselej nadel priimek časnikarskega Münchhausna. Ne dvomim, da ste tudi vi istega mnenja, pa ne boste hoteli radi naših pustolovščin tvegati »Dnevnikovega« ugleda vse, dokler ne bomo v stanu, zavrniti zbor kritikov in nezaupnežev, ki ga bodo nedvomno priklicali slični članki. Naj torej za zdaj počiva do primernejšega časa v urednikovem predalu poročilo o čudežnem dogodku, ki bi tako zaslužilo naslov z debelimi črkami v našem starem dnevniku.

Saj se je vse to odigralo naglo kakor blisk in ni zapustilo nobenega sledu razen v našem spominu.

Zgodilo se je tedaj sledeče. Lord John je ustrelil ajoutija, malo, prašiču slično žival, polovico od nje smo dali Indijancem, drugo polovico pa smo jeli peči na našem ognju. Čim se je stemnilo, je postal zrak dokaj mrzel, pa smo se vsi stiskali okoli grmade. Meseca ni bilo, sijalo pa je nekoliko zvezd tako, da smo lahko videli kos planjave okoli sebe. Nenadno je švignila iz nočne teme neka stvar, ki je brnela kakor letalo. Za trenutek so pokrila kakor streha vso našo družbo opnasta krila, pa nenadoma sem bežno zagledal kačji dolgi vrat, divje, rdeče, požrešno oko in veliki, odprti kljun, ki je bil na moje začudenje posajen z drobnimi, svetlikajočimi se zobmi. Prihodnji trenutek je privid izginil, pa z njim vred tudi naša večerja.

Orjaška, dvajset čevljev široka senca je švignila v zrak; velikanska krila so nam za trenutek zastrla zvezde, in nato se je skrilo strašilo za robom planote visoko nad nami. Sedeli smo v molku in ostrmeli okoli ognja, kakor Vergilovi junaki, ki so nad njimi letale Harpije.¹ Summerlee je prvi izpregovoril:

»Profesor Challenger,« je rekel svečano, z glasom drhtečim od razburjenja, »oprostiti se moram pred vami. Globoko sem kriv, sir, in vas prosim, da se ne spominjate na preteklo!«

To je bilo iskreno povedano, in oba sta si prvič stisnila roko. Toliko smo torej pridobili ob nedvomnem prikazu našega prvega pterodaktila. Ni bila za-stonj ukradena naša večerja, če sta se sprijaznila dva taka človeka.

Kar se tiče predzgodovinskega živalstva vrh planote, vsekakor ne more biti posebno številno, zakaj tekom nadaljnjih treh dni nismo opazili niti najmanjšega sledu o njem. V tem času smo prepotovali jako razorano in neprijazno pokrajino, kjer se vrstijo — severno in vzhodno od sten — kamenita puščava z obupnimi močvirji, kjer vse mrgoli divjih rac. Planota je od te strani res nedostopna in bi se morali kar povrniti, če ne bi našli tik ob vznožju stene prav ozke skalnate police. Večkrat smo se do pasu pogrezali v brozgi in blatu, bogve, kako starega napoltrop-skega barja. Najhujše pa je bilo to, da se je izkazalo to močvirje kot priljubljeno vališče jaracac, najbolj strupenih in najbolj napadalnih južnoamerikanskih kač. Vedno in vedno se je nam bližala ta zoprna go-lazen, ki je skakala in se zvijala v gnili vodi, in smo se je ubranili samo s tem, da nismo spustili iz rok s šibrami nabitih pušk. Spomin na lijaku slično vdrfino, pokrito s svetlozelenim bohotnim mahovjem sredi tega močvirja me bo še nedvomno včasih kakor težka mora tlačil ponoči. Na tem kraju je menda imela ne-snaga pravo gnezdo in je mrgolel rob jame kač, ki so vse planile proti nam: za jaracaco je namreč zna-

¹ Harpije so bile pri starih Grkih pošastne roparske ptice z železnimi kremplji in človeškim obrazom.

čilno, da napada vedno človeka, čim ga zagleda. Preveč jih je bilo, da bi po njih lahko streljali, morali smo se torej rešiti z begom in drveli smo, dokler pač nismo onemogli. Nikoli ne pozabim, kako smo se ozirali pa videli, da se dvigajo sredi trsja glave in se zvijajo dolgi vratovi naših grozних zasledovalcev. Na zemljevidu, ki ga sproti rišemo, smo označili ta kraj »Jaracačino močvirje«.

Od te strani so izgubile stene svojo rdečkasto barvo in polagoma postale čokoladnorjave; rastlinstvo vrh planote je postalo manj bujno in stena se je znižala včasih na kakih tristo do štiristo čevljev višine, a vendar nikjer nismo našli kraja, da bi jo lahko naskočili. Nasprotno se je zdelo skalovje še manj dostopno kakor ob našem izhodišču. Posnel sem fotografsko sliko te kamenite puščave, in na njej lahko vidite, kako je ta stena dobesedno navpična.

»Vendar,« sem rekel, ko smo razpravljali o našem položaju, »si mora dežnica kjerkoli napraviti pot navzdol. Vsekakor mora voda zapustiti katerekoli struge v skalovju.«

»Včasih ima naš mladi prijatelj svetle trenutke,« je rekel profesor Challenger in me potipal po rami.

»Dež že mora nekam teči.« sem ponovil.

»Naš mladi prijatelj je trdno prepričan o pravilnosti svojih zaključkov. Nasprotuje jim žalibog to dejstvo, da n e k a ž e skalovje prav nobenih žlebov, kakor smo se o tem prepričali z lastnimi očmi.«

»Kam pa se potem dene dežnica?« nisem odnehal.

»Po mojem mnenju smemo sklepati, da teče voda, če že ne more ven, pač notri.«

»Zdi se mi tako.«

»Menda bo še bolj kakor verjetno, da je nastalo jezero v žrelu nekdanjega ognjenika.« je pripomnil Summerlee. »Kakor se vidi, je ves ta gorski sklad izrečno vulkanskega značaja. Vsekakor mislim, da se nagiba površina planote proti sredini in obstoji tam dokaj obsežna vodna gladina, ter morebiti odteka voda po podzemeljski poti v Jaracačino močvirje.«

»Ali pa uravna dotok dežnice kar izpuhtevanje,« je dodal Challenger, in oba učenjaka sta se zatopila v navadni znanstveni spor, ki je prav tako malo umljiv nam, navadnim ljudem, kakor kitajščina.

Šesti dan smo zaključili potovanje okoli sten in se povrnili k svojemu prvotnemu taborišču poleg samotne štrleče špice. Bili smo potrti, ker nas je vse vestno in natančno raziskovanje samo nedvomno prepričalo, da ni nikjer nobenega kraja, ki bi nudil tudi najpodjetnejšemu človeku možnost, splezati vrh planote. Pot, ki se ga je poslužil in ga s kredo zaznamoval Maple White, pa je postal neporaben.

Kaj nam je preostajalo početi? Naša zaloga živil, ki so jo popolnile naše puške, sicer bi še zadostovala za nekaj časa, toda naposled je moral vendar napočiti dan, ko bi jo bilo potrebno popolnoma obnoviti. Nekoliko mesecev pozneje se je morala pričenjati deževna doba, pa bi nas preveč pralo v taborišču pod milim nebom. Skalovje je bilo bolj trdno kakor marmor in smo morali opustiti misel, da bi izklesali stopnice, ker ne bi za to zadostovali pri neverjetni višini stene ne naš čas ne naša sredstva. Ni čuda, če smo prav mrko gledali drug drugega to noč in zlezli pod odeje, ne da bi spregovorili besedo. Spominjam se, da je bil moj zadnji vtis, preden sem zaspal, Challenger, ki je čepel kakor orjaška žaba poleg ognja s podprto debelo glavo in menda zatopljen v nevesele misli, ker sploh ni čul, kako sem mu želel lahko noč.

Toda povsem drugi Challenger nas je pozdravil drugega jutra — ta Challenger je bil vtelešeno zadovoljstvo in čestitanje lastni osebi. Gledal nas je, ko smo se zbrali k zajtrku, tako potuhnjeno skromno, kakor da bi govoril: »Saj vem, da sem zaslužil vašo pohvalo, toda, prosim, nikar ne govorite o tem, da ne bom prišel v zadrego.« Njegova brada se je tresla od navdušenja, izbočil je prsa in vtaknil roko za rob suknje. Na ta način se najbrž včasih gleda v sanjah, če svečano stoji na zdaj praznem podstavku v Trafalgar Squareu in s tem poveča število strašil po londonskih ulicah.

»Heureka!« je zaklical, tako da so se mu zalesketali skozi brado zobje. »Gentlemen, lahko mi čestitate in lahko čestitamo drug drugemu. Naloga je rešena.«

»Ali ste našli pot navzgor?«

»Upam, da je tako.«

»Kje pa?«

Namesto odgovora nam je pokazal šilasto skalo na desno od nas.

Naši obrazi — vsaj moj — so se nakremžili, ko smo pogledali tja. Naš voditelj je že poprej zagotavljal, da splezamo lahko gori. A med špico in planoto je zijal pošastni prepad.

»Nikoli ne pridemo čez brezdno,« sem vzdihnil.

»Zato pa vsaj lahko pridemo do špice,« je odgovoril. »Ko pa bomo gori, vam že pokažem, da še niso izčrpana vsa sredstva, katerih se lahko posluži iz najdljivi duh.«

Po zajtrku smo odvezali culo, v katero je spravil naš vodja svojo plezalno opremo. Privlekel je iz nje kolo kakih stoinpetdeset čevljev dolgega, jako močnega, a lahkega konopca, dereze, kline in druge pripomočke. Lord John je bil izvežban planinec, in tudi Summerlee je bil odprej vajen napornih plezalnih izletov, tako da sem bil jaz edini novinec med hribolazci; a upal sem, da odtehta moja prožnost in moč nezadostno izkušnost.

Prav za prav ni bila ta naloga pretežka, čeprav smo imeli trenutke, ko so se mi ježili na glavi lasje. Prva polovica poti je bila prav lahka, višje pa je postajala stena vedno bolj strma in zadnjih petdeset čevljev smo dobesedno viseli v zraku, ker smo se samo oprijemali s prsti rok in nog ozkih polic ter vzboklin. Meni pa tudi Summerleeju se najbrž ne bi posrečilo dospeti na vrh, če ne bi bil prvi gori Challenger (res je bilo čudno videti, kako spretno pleza ta sicer nerodni človek) pa nama vrgel konopec, ki ga je ovil okoli samotnega, tam rastočega drevesa. S to pomočjo sva se kmalu povzpela po razorani steni in prišla do ozke, kakih pet in dvajset čevljev

velike, s travo porastle ploskve, ki je tvorila vrh samotne špice.

Čim sem zopet prišel do sape, me je takoj prevzel izredno veličastni razgled na vso deželjo, ki smo jo prepotovali. Vsa braziljska ravan se je razprostirala v nižavi pred nami, se videla od vseh strani, kakor daleč je segalo oko, in se potapljala v sinj-kasti megli na robu neskončno širokega obzorja. Spredaj je bilo videti dolgi, s kamenjem posejani ter tu pa tam s praprotnimi drevesi porastli obronek; dalje, na sredini, baš onkraj izbočenega slemena, sem še razločil rumenkasto zeleni bambusov otok, skozi katerega smo si delali pot; potem je prehajalo vedno bohotnejše rastlinstvo v razsežni pragozd, ki je zavzemal ves pogled pa še dobrih dva tisoč milj povrh.

Še vedno sem bil zatopljen v to čudežno sliko, a na moje pleče se je spustila težka profesorjeva roka.

»Sem pogledjte, moj mladi prijatelj,« je rekel; »*vestigia nulla retrorsum*«. Nikar ne glejte nazaj, temveč samo naprej, na naš slaven cilj.«

Planota, proti kateri sem se obrnil, je ležala natančno v isti višini kakor naša poljana, in zeleni rob grmovja s posameznimi drevesi je bil tako blizu, da človek ne bi verjel, kako težko je tja priti. — Prepad, ki je ležal vmes, je meril na prvi pogled samo kakih štirideset čevljev, toda — kakor sem se prepričal — se ne bi nič izpremenilo, če bi bil magari štirideset milj širok. Objel sem z roko drevo in se sklonil nad brezdno. Daleč spodaj sem zagledal drobne, temne postave naših slug, ki so gledali k nam navzgor. Stena, po kateri smo prilezli navzgor, se je zdela popolnoma navpična, kakor tudi stena planote, ki se je dvigala pred nami onstran prepada.

»To pa je res čudno,« je rekel hreščeči glas profesorja Summerleeja.

Ozrl sem se in videl, da ogleduje profesor z velikim zanimanjem deblo, katerega sem se oprijel. Gladka skorja in drobno, rebrasto listje se mi je takoj zdelo znano. »Oho,« sem zaklical, »saj je to bukev!«

»Nedvomno,« je rekel Summerlee. »Rojak v daljni tujini.«

»Pa ne samo rojak, dragi moj sir,« je rekel Challenger, »temveč tudi, da se naprej poslužim vašega slikovitega jezika, nad vse dragocen zaveznik. Deblo te bukve bo naša rešitev.«

»Pri svetem Jurju!« je zavpil lord John. »most!«

»Tako je, prijatelji, most! Nisem včeraj zaman sedel celo uro pozno ponoči pa razmišljal o našem položaju. Kakor se spominjam, imel sem že nekoč priliko opozoriti našega mladega prijatelja, da se počuti G. E. C. vedno najboljše, če je priprt s hrbtom ob zid. Priznati morate, da smo bili nocoj vsi s hrbtom priprti ob zid. Toda, če se združi duhovitost z močno voljo, se vedno najde izhod. Morali bomo samo premostiti prepad. Tukaj imate most!«

To je bila res sijajna misel. Drevo je bilo najmanj šestdeset čevljev visoko in bi se prav lahko poglelo čez prepad, če bi se le pravilno zvrnilo. — Challenger si je bil privezal na hrbet sekiro, ko je naskočil skalo. Izročil jo je zdaj meni.

»Naš mladi prijatelj bo to reč najboljše opravil,« je rekel. »Mislim, da je najbolj pripraven za to nalogo. Prosim pa vas seveda, da nikar ne delate po svoje, temveč sledite natančno mojim navodilom.«

Pod njegovim vodstvom sem tako zasekal na obeh straneh deblo, da bi lahko padlo v zaželeno smer. Drevo je bilo itak od narave dokaj nagnjeno proti planoti, in naloga ni bila torej pretežka. Slednjič sem šel z vso močjo na delo, pri katerem me je včasih zamenjal lord John. — Pičlo uro pozneje je drevo glasno zahreščalo, se zazibalo in padlo požez, tako da so se zarile njegove veje v grmovje na oni strani. Odsekano deblo je zdrknilo skoro do kraja ploskve, kjer smo stali, in ta strašni trenutek se nam je zdelo, da bo zletelo navzdol. Toda deblo se je vendar samo ustavilo nekoliko palcev daleč od roba in most v nepoznani svet je bil gotov.

Vsi smo stisnili profesorju Challengerju roko, ne da bi spregovorili kako besedo, profesor pa se je

odkril in s slamnikom v roki se nam po vrsti globoko priklonil.

»Zahtevam zase čast,« je rekel, »da prvi vstopim v nepoznano deželo — nedvomno bo ta prizor primeren za poznejšo zgodovinsko sliko.«

Stopil je k mostu, a lord John ga je zagrabil za suknjo.

»Dragi prijatelj,« je rekel, »tega pa res ne morem dovoliti.

»Ne morete dovoliti, sir!« je zaklical Challenger z dvignjeno glavo in štrlečo brado.

»Če bi šlo za kako znanstveno vprašanje, saj veste, da bi jaz vas ubogal, ker ste vi učenjak in je to vaša stroka. Vi pa tudi morate ubogati mene, če spada reč v moje področje.

»Vaše področje, sir?«

»Vsi imamo svoj poklic, vojna pa je moja stvar. Naskočiti hočemo, kakor jaz razumem, novo deželo, ki je morebiti nabito polna raznih sovražnikov. Po mojem že ne bi bilo prav, kar na slepo odriniti tja samo zato, ker imamo premalo potrpežljivosti in razsodnosti.

Ta ugovor je bil pretehten, da bi ga prezrli. Challenger je vrgel glavo nazaj in skomignil z mogočnimi rameni:

»Že prav, sir, kaj pa predlagate?«

»Predvsem ne vem, ali ne preži v onem grmovju cela tolpa ljudožrcev na zajtrk,« je rekel lord Roxton in pogledal onstran mosta. »Boljše je, da ste previdni, preden se spustite na led. Upajmo, da ni tam za nas nobene nevarnosti, a istočasno postopajmo tako, kot da bi vedeli za njo. Malone in jaz se spustiva dol, da prinesemo naše štiri puške in pokličemo Gomeza z njegovim tovarišem. Potem gre lahko eden izmed nas na ono stran, ostali pa ga bomo ščitili s puškami, dokler ne ugotovi, da brez nevarnosti lahko vsi odrinemo tja.«

Challenger se je usedel na panj in krulil od same nestrpnosti; toda Sumerlee in jaz sva bila mnenja, da mora biti lord John naš vodja v vseh sličnih praktičnih vprašanjih. Plezanje zdaj ni delalo nobenih tež-

koč, ker sva si pomagala pri spuščanju z vrvjo, ki je bila napeta čez najtežji del stene. Uro pozneje smo že privlekli navzgor naše puške in lovsko dvocevko. Mešanca sta se tudi povzpela z nami vred; po naročilu lorda Johna sta prinesla vrečo živil za slučaj, da bi potrebovali več časa za prvo raziskovanje. Vsi smo tudi imeli polne nabojnjače.

»Zdaj pa, profesor Challenger, če že res hočete biti na vsak način prvi...«, je rekel lord John, ko smo končali vse priprave.

»Sem vam jako hvaležen za vaše ljubeznivo dovoljenje«, je rekel razkačeni profesor (nikoli nisem videl človeka, ki bi bil tako nestrpen v vsem, kar se je nanašalo na njegovo prednost). »Če ste že tako prijazni, da mi to dovolite, seveda se moram poslužiti priložnosti, da nastopim kot prvi.«

Challenger je zajahal deblo tako, da so mu bingljale noge nad brezdno, si obesil na hrbet sekiro in se pričel oprijemati z rokami drevesa, dokler ni prijadral na ono stran. Tam se je vzravnal in vrgel roke v zrak.

»Vendar!« je zaklical, »vendar!«

Vznemirjeno sem ga pogledal, ker mi je slikala domišljija katerokoli, zadaj, v zelenem grmovju skrito grozno nevarnost. Toda vse je ostalo mirno, samo čudna, pestro pobarvana ptica mu je zletela izpod nog in izginila med drevjem.

Sumerlee je bil drugi. Kaka trdna duša se je čudežno skrivala v tem na videz slabotnem telesu! Vztrajal je na tem, da bi mu obesili za pleča kar dve puški: na ta način bi bila oba profesorja oborožena takoj, čim bi dospel na ono stran. Potem sem prišel jaz na vrsto in sem moral napeti vso voljo, da ne pogledam v grozno brezdno, katero sem moral prekoračiti. Summerlee mi je stegnil naproti kopito svoje puške, in trenutek pozneje sem že lahko zagrabil njegovo roko. Lord John pa je kar odkorakal po bukvi — dobesedno odkorakal kakor po trdih tleh, ne da bi se česa oprijel! Ta človek mora imeti jeklene živce.

Tako smo prišli vsi štirje tja, v pravljlično deželo, Maple Whiteov izgubljeni svet. Vsi štirje smo občutili

ta trenutek kakor našo največjo zmago. Kdo bi mogel misliti, da je bila samo začetek naše največje nesreče? Dovolite, da na kratko povem o grozovitem udarcu, ki se je zrušil na nas.

Zapustili smo rob prepada in se vrnili za kakih petdeset yardov v gosto grmovje, ko se je nenadno za nami razleglo strahovito hreščanje in padec. Nehote smo planili takoj nazaj po isti poti. Mosta ni bilo več!

Pogledal sem navzdol in zagledal globoko spodaj ob vznožju stene štrleči kup vej in trsk. To je bilo naše bukovo deblo. Zdrknilo je morebiti zato, ker se je odkrušil rob planote? Trenutek smo bili vsi istega mnenja. A trenutek pozneje se je počasi prikazal bolj spodaj izza ogla špičaste skale mrki obraz, obraz Gomeza, našega mešanca. Res je bil to Gomez, a nič ni bil sličen prejšnjemu Gomezu s ponižnim smehljajem in kakor krinka nepremičnim obrazom. To je bil spačeni obraz z divjimi očmi, ki je drhtel od divjega sovraštva in veselja nad posrečenim maščevanjem.

»Lord Roxton!« je zavpil, »lord John Roxton!«

»Well,« se je oglasil naš tovariš, »tukaj sem.«

Onstran brezdna se je razlegel porogljivi grohot.

»Kaj pa, vem da si tukaj, angleški pes, a tukaj boš tudi ostal! Čakal sem in čakal, pa vendar je prišla moja ura. Težko se je vam zdelo prilezti navzgor, pa boste videli, da bo še težje priti navzdol. Ujeli ste se v mišnico, vi, proklete prismode, vsi skupaj!«

Preveč smo obstrmeli, da bi mogli govoriti. Stali smo samo in začudeno gledali. Debela odlomljena veja, ki je ležala v travi, nam je takoj povedala, kje je dobil Gomez vzvod, da je zvrnil v prepad naš most. Njegov obraz je izginil, a kmalu se je prikazal zopet, še bolj divji kakor poprej.

»Malo da vas nismo potolkli takrat s kamnom ob jami,« je zopet zatulil, »a tako bo še boljše. Dalje časa bo trajalo pa vse več boste trpeli. Dež bo pobelil vaše kosti, pa nihče ne bo vedel, kje ležijo, da bi prišel in jih pokopal. Ko boš umiral, se le spomni Lopeza, ki si ga ustrelil pred petimi leti ob reki Putomayo. Njegov brat sem, pa naj pride kar hoče, bom zdaj

srečen umrl, ker sem maščeval njegov spomin.« Besno nam je zažugal s pestjo in zopet izginil.

Če bi samo zadostil mešanec svoji maščevalnosti in potem pobegnil, bi se lahko srečno izmazal. A za latinske narode značilna otročja, nepremagljiva naklonjenost k bahaškemu glumaštvu je postala zanj usodna. Roxton, ki si je v treh državah zaslužil primerek Božje šibe, ni bil človek, ki bi se lahko dovolil tako zasmehovati. Mešanec, ki se je skrival za skalo, je lezel navzdol, a še preden se je spustil, je že stekel lord John ob robu planote in slednjič našel točko, odkoder je videl svoj cilj. Nato je počila njegova puška in začuli smo, dasi nikogar nismo videli, stok in trenutek pozneje zamolkli padec telesa. Roxton se je k nam povrnil z okamenelim obrazom.

»Potoval sem kakor slepi bedak,« je rekel bridko. »Samo moja neumnost je vam vsem nakopala to nesrečo. Spomniti bi se moral, da dolgo ne pozabijo ti ljudje na krvno maščevanje, pa biti bolj oprezen.

»Kaj pa je z drugim mešancem? Morala sta najbrž oba skupaj dvigniti deblo do robu?«

»Tudi drugega bi lahko ustrelil, a rajši sem ga pustil. Morebiti ni bil udeležen. Morebiti pa bi vendar bilo boljše še njemu vzeti življenje, ker — imate prav — tudi ta je moral pomagati.«

Zdaj, ko smo bili na jasnem, se je spomnil vsak izmed nas, kako dvomljivo se je obnašal mešanec poprej, kako je stalno hotel zvedeti naše načrte, kako smo ga zasačili poleg našega šotora, kjer je prisluškoval, kako je včasih presenetil tega ali onega izmed nas njegov potuhnjeno sovražni pogled. Še vedno smo se pogovarjali in poizkušali pretehtati naš novi položaj, ko je vzbudil našo pažnjo nov, čuden prizor, ki se je odigral globoko spodaj, sredi planjave.

Človek v beli obleki, ki je moral biti samo preostali mešanec, je letel, kot da bi mu bila smrt za petami. Takoj za njim, v nekolikih yardih razdalje, smo zagledali visoko, črno postavo Zamboja, našega zvestega zamorca. Baš ko smo gledali, je skočil beguncu na vrat in ga stisnil z rokami. Oba skupaj sta se zvrnila na tla. Prihodnji trenutek je že planil

Zambo zopet na noge, pogledal nepremično stegnjenega človeka, nam veselo zamahnil z roko in na vso moč stekel nazaj proti nam. Bela postava pa je obležala sredi široke planjave in se ni več gibala.

Oba naša izdajca sta jo izkúpila, a zločin, ki sta ga storila, ju je preživel. Na noben način se nismo mogli povrniti nazaj na šilasto skalo. Če smo bili poprej v vsem svetu doma, smo zdaj bili doma samo na planoti. Prišli smo v povsem drugačen in poseben položaj. Tam spodaj je ležala ravan, po kateri bi lahko prišli do naših čolnov. Še naprej, onstran meglenege, vijoličastega obzorja je tekla reka, ki je vodila v kulturni svet. A med tem in onim svetom ni bilo nobene zveze. Človeški razum ne bi bil zmožen izumiti način, kako premostiti brezdno od naše preteklosti. Sam samcati dogodek je popolnoma spremenil vse naše življenjske razmere.

V sličnem trenutku sem najbolj spoznal, iz kega testa so zgneteni moji trije tovariši. Ostali so, čeprav resni in zamišljeni, neomajno mirni. Za sedaj ničesar drugega nismo mogli početi, kakor potrpežljivo sedeti v senci grmovja in pričakovati Zambovega povratka. Kmalu se je izza skale prikazal njegov pošteni črni obraz in potem je zrastle vrh špice vsa njegova orjaška postava.

»Kaj naj storim?« je zaklical, »povejte, pa storim!« Lažje je bilo zastaviti to vprašanje kakor nanj odgovoriti. Samo eno je bilo nedvomno. Zamorec je ostal edina zanesljiva zveza med nami in ostalim svetom. Na noben način nas ne bi smel zapustiti.

»Ne, ne!« je zavpil, kot da bi čital naše misli. »Ne zapustim vas. Naj pride kar hoče, najdete me vedno tu. Samo Indijancev ne morem zadržati. Pravijo, da preveč kurupuri prebivajo na tem kraju pa hočejo iti domov. Zdaj sem z njimi sam pa jih ne morem zadržati.«

Naši Indijanci so res večkrat kazali v zadnjem času, da so se naveličali potovanja in bi se prav radi povrnili domov. Razumeli smo, da ima Zambo prav pa jih ne bi mogel zadržati.

»Povej jim, Zambo, naj ostanejo vsaj do jutri,« sem zaklical, »potem lahko z njimi pošljem pismo!«

»Dobro, sarr! Obljubujem, da že počakajo do jutri,« je odgovoril zamorec. »A kaj naj zdaj storim za vas?«

Bilo je vse polno posla in zvesti fant ga je opravil izvrstno. Pred vsem je odvezal pod našim vodstvom konopec, ki je bil ovit okoli panja, in vrgel konec nam. Vrv ni bila bolj debela kakor navadna vrv za obešanje perila, zato pa izredno močna; če nam tudi ni mogla nadomestiti mosta, lahko bi bila za nas neprecenljive vrednosti v slučaju, da bi zopet morali laziti po skalovju. Na drugi konec konopca je potem navezal Zambo vrečo z živili, ki jo je privlekel na vrh, pa smo jo lahko potegnili na našo stran. S to zalogo bi lahko izhajali vsaj teden, če se tudi ne bi posrečilo dobiti nobenega drugega živeža. Naposled se je spustil Zambo vnovič dol in je prinesel še dva svežnja z raznimi stvarmi, zaboje streliva in še druge potrebščine, katere smo vlekli s pomočjo konopca, ki smo ga vedno vrgli zamorcu nazaj. Šele zvečer se je spustil v vznožje in nam zopet zagotovil za slovo, da bo že obdržal Indijance do prihodnjega jutra.

Na ta način sem porabil skoro vso prvo noč našega bivanja na planoti za popisovanje vseh naših doživljajev pri luči edine leščerbe, ki jo imamo.

Povečerjali smo in se spravili spat tik ob robu planote, ko smo potolažili žejo z dvema steklenicama slatine, ki smo jo našli v zaboju med drugimi rečmi. Priti do vode je za nas življenjsko vprašanje, toda mislim, da ima celo neutrudljivi lord John za danes dosti doživljajev, pa sploh ni nihče izmed nas navdušen za takojšnje raziskovanje nepoznanega sveta. Nocoj nismo prižgali ognja in smo se potrudili ostati po možnosti tihi.

Jutri (ali pa, prav za prav, danes, ker se že svita, med tem ko to pišem) se poglobimo v notranjost te čudne dežele. Ne vem, kdaj bom zopet lahko pisal in ali bom sploh imel priliko pisati. Kakor vidim zdaj, so Indijanci še tu, in brez dvoma bo

kmalu tu zvesti Zamo, da vzame pismo. Upam torej, da pride res na naslov.

P. S. — Čim več premišljuje, tem obupneje se mi zdi naše stanje. Nimam nobenega upanja na povratek. Če bi še rastle ob robu planote kako visoko drevo, bi lahko zopet premostili prepad, a ni nobenega drevesa bližje kakor v petdesetih yardih odtod. Tudi vsi skupaj ne bi mogli privleči debela, ki bi se lahko porabilo za most. Konopec je pač prekratek, da bi se z njim poskusili spustiti navzdol. Ne, naš položaj je obupen — obupen!

Deseto poglavje.

Doživeli smo neverjetne stvari.

Doživeli smo in še vedno doživljamo neverjetne stvari. Vsa zaloga papirja, ki jo imam, šteje pet starih beležnic in nekaj posameznih pol, a ostalo mi je samo eno polnilno pero; nadaljeval bom, dokler sem v stanu gibati z roko, in popisoval naše vtise in doživljaje. Saj smo mi izmed vsega človeštva edini ljudje, ki lahko gledajo slične reči, in zato je moja sveta dolžnost o njih poročati, dokler jih še imam v svežem spominu, ter dokler nas ne doleti ona usoda, ki nam neprestano preti. Morebiti bo končno Zambo lahko spraval te zapiske na amazonsko obalo ali pa se posreči to na katerikoli način meni osebno; morebiti najde ta šop lističev pozneje kak pogumen raziskovalec, ki bo z večjo srečo, na primer s pomočjo kakega novega letala, hodil po naših sledovih — vse kakor sem prepričan, da bo, kar pišem, oteto pozabljenju kot zgled resnično neverjetnih doživljajev.

Ko smo ono jutro radi izdajalskega Gomeza postali ujetniki na planoti, se je za nas pričela doba popolnoma novih vtisov. Prvi v vrsti teh dogodkov mi sicer nikakor ni mogel vstvariti posebno prijaznega mnenja o kraju, kamor smo zablodili. Ko sem se po kratkem spanju zbudil ob svitanju, sem zagledal jako čuden pojav na nogi. Hlačnica mi je zlezla

ponoči nekoliko navzgor, tako da je bilo videti vrh nogavice za nekoliko prstov gole kože. Sredi nje je štrlelo nekaj sličnega debelemu rdečkastemu grozdju. Začuden pri tem pogledu, sem se nagnil, da primem in odstranim nepoznano stvar, pa mi je nenadno počila med palcem in kazalcem in me tako pobrizgala s krvjo, da sem se prestrašil. Zakričal sem od gnusa, kar je k meni privabilo oba profesorja.

»Jako zanimivo,« je rekel Summerlee in se sklonil nad mojim gležnjem. »Velikanska, kolikor mi je znano, še nikjer ne zabeležena pijavka.«

»Prvi sad našega dela!« je rekel glasno in šolmoštersko, kakor po navadi, Challenger. »Moramo jo vsekakor krstiti *Ixodes Maloni*. Če vas je pičila, mladi moj prijatelj, je to seveda prav neznatna neprijetnost, ker pridobite s tem slavno pravico, vpisati svoje ime v brezsmrtno zoološko zgodovino. Žalibog, da ste uničili to krasno živalco v trenutku, ko se je nasitila.«

»Zoprna golazen!« sem zaklical.

Profesor Challenger je dvignil v znak protesta svoje velike košate obrvi in mi pomirjevalno spustil na pleče mogočno šapo.

»Naučiti se morate bolj znanstveno misliti pa vse ceniti z znanstvenega stališča,« je rekel. »Za človeka s filozofsko oblikovanim razumom, kakor sem jaz, je ta pijavka s šilastim rilcem in raztegljivim trebuhom prav tak čudež stvarstva kakor, recimo, pav ali tudi *aurora borealis* (severna luč). Ogorčen sem, če slišim, kako zaničljivo o tem govorite. Upajmo, da se nam posreči, če se potrudimo, dobiti še katerega zastopnika te vrste.«

»Vaše upanje je popolnoma opravičeno,« je pripomnil pikro Summerlee, »zakaj baš zdaj je izginil tak zastopnik za vašim ovratnikom.«

Challenger je skočil v zrak, zatulil kakor bik in besno pričel slačiti suknjo s srajco. Summerlee in jaz sva se tako krohotala, da sva mu komaj mogla pomagati. Slednjič smo strgali obleko z njegovega mogočnega telesa (krojaška mera je morala znašati vsaj 54 palcev širine). Ves hrbet je bil gosto porastel s črno dlako, in iz tega pragozda smo potegnili potujočo

pijavko, preden ga je utegnila pičiti. A po grmovju okoli nas je mrgolelo vse polno te golazni; torej smo morali zapustiti čimprej svoje taborišče.

Toda najbolj potrebno je bilo, da se sporazumemo z zvestim zamorcem, ki se je baš v tem trenutku zopet prikazal na vrhu skale s kakaom in prepečen-cem v rokah, da nam pošlje zajtrk v pločevinasti posodi. Rekli smo mu, naj zase obdrži toliko iz naših zalog, da bo izhajal kaka dva meseca. Ostanek je moral izročiti našim indijanskim nosačem kot plačilo za službo in nagrado za dostavo naših pisem do Amazonke. Nekoliko ur pozneje smo že zagledali daleč spodaj sredi planjave njih dolgo vrsto: korakali so drug za drugim s culami na glavi po isti poti, ki nas je pripeljala semkaj. Zambo je ostal v našem malem šotoru ob vznožju skale in zdaj je bil edina vez med nami ter ostalim svetom.

Mi pa smo se morali odločiti, kam naj krenemo. Prenesli smo taborišče iz grmovja, polnega pijavk, na malo, od vseh strani z gostim drevjem obdano jaso. Sredi poljane je ležalo nekoliko ploskih skal, blizu katerih je izviral lep studenček, in tu smo udobno in brez strahu pred nesnago pričeli kovati prve načrte za naskok na to novo deželo. Gori v listju so čivkale ptice — ugotovili smo neko za nas novo, zategnjeno vpitje — sicer pa ni bilo nikjer videti nobenega življenja.

Pred vsem smo popisali zaloge, da bi vedeli, s čim lahko računamo. Bili smo dokaj dobro preskrbljeni s stvarmi, ki smo jih sami privlekli in ki jih nam je čez brezdno poslal Zambo. Izmed vsega so pač najbolj zalegle z ozirom na možne bodoče nevarnosti štiri puške s 1300 naboji in lovska dvocevka, za katero pa smo imeli samo 150 streliv srednje debelih šiber. Kar se tiče prehrane, bi mogla zadostovati za več tednov, imeli smo tudi zadosti tobaka in nekatere znanstvene pripomočke, všteti velik daljnogled in dobro vojaško kukalo. Zložili smo to vse na kup sredi poljane in za vsak slučaj iz previdnosti podrli s sekuro pa noži zadosti bodečega grmovja ter z njim varovali kakih petnajst yardov v premeru širok krog,

ki nam bi naj bil začasni glavni stan, zavetišče za slučaj nepričakovane nevarnosti ter utrjeno skladišče za naše zaloge. Krstili smo ga »Fort Challenger«.

Preden smo bili gotovi s tem varstvenim opravkom, je napočil poldan, a vendar ni bila vročina prehuda; sploh je bilo za planoto značilno dokaj zmerno podnebje in temu primerno rastlinstvo. Sredi gostega drevja, ki je stalo v krogu okoli nas, smo našli bukve, hraste in celo breze. Orjaško gingkovo deblo, ki je presegalo vse ostalo rastlinstvo, je razprostiralo svoje velike veje in kakor lasje tenko listje nad trdnjavo, ki smo jo zgradili. V njegovi senci smo nadaljevali posvetovanje, in lord John, ki je v potrebnem trenutku takoj prevzel poveljstvo, nam je predložil svoje zaključke.

»Na varnem smo, dokler nas ni videl ali čul noben človek in nobena zverina,« je rekel. »S trenutkom, ko bodo zvedeli, da smo tu, se pričnejo naše težave. Do zdaj nimamo dokazov, da so nas zapazili. Preostaja nam torej nekaj časa mirno vztrajati tu pa na tihem ogledovati deželo. Dobro si moramo ogle dati naše sosede, preden gremo k njim na obisk.«

»A moramo vendar naprej,« sem si dovolil pripomniti.

»Kajpada, sinček moj, pojdemo, a moramo ostati previdni. Nikoli ne smemo tako daleč, da se ne bi lahko vedno povrnili v taborišče. Pred vsem pa nikakor ne smemo sprožiti pušk, če le ne gre za življenje in smrt.«

»A vi ste jo včeraj vendar sprožili,« je vmes dodal Summerlee.

»Pač, ker si nisem mogel drugače pomagati. A imeli smo hud veter in je pihal nazven, zato se gotovo ni slišal strel daleč notri na planoti. Sicer, kako pa bomo krstili ta kraj? Mislim, da mu vendar moramo dati kako ime.«

Po različnih, bolj ali manj posrečenih predlogih je odločil profesor Challenger.

»Dobiti mora samo eno ime,« je rekel. »Krstiti ga moramo po raziskovalcu, ki ga je prvi odkril. To je Maple Whiteova dežela.

Tako je postala planota Maple Whiteova dežela in pod tem imenom je tudi bila zabeležena na zemljevidu, katerega sem moral risati jaz. Upam, da se bo tako imenovala tudi v bodočih atlantih.

Zdaj je bilo mirno raziskovanje Maple Whiteove dežele naša poglobljena naloga. Prepričali smo se že na lastne oči, da šteje planota med svojimi prebivalci nekatera nepoznana bitja, a Maple Whiteova risanka je bila dokaz, da lahko srečamo še strašnejše in nevarnejše pošasti. Po okostnjaku, nabodenem na bambuse, smo tudi lahko sklepali o človeških, in sicer prav hudobnih stanovalcih: kako naj bi bil prišel nesrečni potovalec v goščavo, če se ne bi tja zvrnil od zgoraj? Če smo že bili izpostavljeni na tem kraju, ki ga nismo mogli zapustiti, nedvomnim številnim nevarnostim je morala naša razsodnost samo pritrjevati varnostnim odredbam, katere je narekovala Johnova izkušnost.

Istočasno pa nismo bili zmožni, predolgo ždeti ob robu skrivnostnega sveta: preveč smo bili nestrpni in preveč želeli čimprej odriniti, da pogumno raziščemo notranjost.

Zagradili smo torej z bodečim grmovjem vhod v našo zarebo (kakor imenujejo domačini slično taborišče), tako da je varovalo trnje ves prostor z zalogami vred. Napotili smo se potem previdno in počasi v nepoznano deželo, in sicer vedno ob malem potoku, ki je pri nas izviral, ker je bil najboljši vodnik tudi pri možnem umiku.

Čim smo naredili nekoliko korakov, smo že srečali dokaze, da se nam napovedujejo v nadaljnjem prav čudežna odkritja. Prehodili smo nekoliko sto yardov skozi gosti gaj, kjer je rastle dosti mi nepoznanih dreves, ki jih je označil profesor Summerlee, naš botanik, kot povsod na svetu davno izumrle vrste konifer (hojk) in cikadacij ter smo dospeli na kraj, kjer se je razlival potok v dokaj veliko močvirje. Pred nami se je dvigala visoka stena posebnega trsja, equisetacea, ki je bilo po zagotovilu našega strokovnjaka v najbližjem sorodstvu z navadno močvirno prešlico (*equisetum palustre*); vmes so tudi rastle orja-

ške praproti in močen veter je zibal njihove vrhove. Lord John, ki je korakal prvi, je nenadno dvignil roko, da bi nas ustavil.

»Poglejte sem!« je rekel. »Pri svetem Jurju, to pa more biti samo sled praptice!«

Zagledali smo na močvirnatih tleh različne sledove velikanske troprste noge. Nepoznano bitje je bilo nedvomno prekoračilo močvirje in odšlo v gozd. Vsi smo se ustavili, da natančno ogledamo orjaške sledove. Če bi bila to res ptica — in kaka druga žival bi lahko zapustila sličen sled? — bi morala biti njena noga večja kakor nojeva, in kako ogromna bi naj potem bila v celem! Lord John je pozorno ogledoval okolico in za vsak slučaj porinil dva naboja v svojo težko slonovko.

»Stavim ves svoj šikarijev sloves,¹ je rekel, »da je to še sveža sled. Strašilo je tod korakalo kvečjemu pred desetimi minutami. Poglejte, kako se še nabira voda tukaj, kjer je vdrtna globlja! Za Boga milega! Vidite, tu pa je stopal mladič.«

Res so se različno videli poleg velikih sledov še manjši, a natančno iste oblike.

»No, in kaj mislite o tem tukaj?« je zaklical zmagovalno profesor Summerlee ter pokazal med troprstnimi stopinjami druge sledove, ki so spominjali na odtis ogromne človeške peteroprstne roke.

»Wealden!« je zaklical Challenger v nepopisnem navdušenju. »Isto sem videl v Wealdenski ilovici. To je bitje, ki koraka pokoncu na troprstnih zadnjih nogah, a tu in tam spušča na tla tudi eno izmed peteroprstnih sprednjih šap. To ni nobena ptica, dragi moj Roxton, nobena ptica.«

»Torej zver?«

»Ne, to je lazivec — dinosavr. Noben drug stvor ne bi mogel zapustiti sličnih sledov. Zmešali so že pred kakimi devetdesetimi leti nekega čestitega doktorja v Sussexu; toda kdo na svetu bi lahko upal — upal — zagledati kaj sličnega?«

¹ Shikarree je indijsko ime za lovca na divje zveri, pred vsem tigre.

Prišel je nenadoma šepetati in obmolknil, mi vsi pa smo stali nepremični od začudenja. Prekoračili smo po sledovih močvirje in prišli do gaja, kjer so rastle sredi grmovja posamezna drevesa. Pred nami se je odpirala poljana, in sredi nje smo zagledali petorico najbolj čudnih bitij, katera sem kdajkoli videl. Počepnili smo za grmovje in jih lahko dobro opazovali.

Videli smo, kakor sem rekel, petorico živali: odrasli par s tremi mladiči. Bile so neverjetno velike. Še mladiči niso bili manjši od slona, med tem ko se ne bi mogla meriti z odraslima nobena izmed poznanih zverin. Kakor škrljavec sivkasta koža je bila nalik kuščarju pokrita z luskinami in je mavrično prosevala v solnčnih žarkih. Vsa petorica je sedela pokoncu, oprta na mogočne široke repe, velikanske troprstne zadnje noge so jim pomagale obvarovati ravnotežje, medtem ko so nagibale manjše peteroprstne sprednje šape veje, ki so jih obirale. Označim vam menda še najbolj njih zunanost, če povem, da so bile slične neznansko velikim, kakih dvajset čevljev visokim kengurujem s krokodilsko črno kožo.

Ne vem povedati, kako dolgo smo nepremično stali, zatopljeni v ta porazni prizor. Močen veter je pihal naravnost proti nam, in smo bili tako dobro skriti, da nas je bilo težko odkriti. Mladiči so tu in tam pričeli nerodno skakljati okoli starih, dočim se je vzpenjal odrasli par vedno kvišku in se zopet zamolklo treščil ob tla. Moč starih ni poznala menda nobenih mej: ko ni mogel strgati eden od njiju šop listja v vrhu celo zanj previsokega drevesa, je zagrabil deblo s sprednjimi šapami in ga izruval, kot da bi bila to samo šiba. Ta dogodek je kazal, kakor se mi je zdelo, razen grozovito mogočnih mišic tudi slabo razvite možgane, ker se je zrušilo drevo z ropotom naravnost na glavo, in žival je ponovno žalostno zatulila v dokaz, da so lahko presegale bolečine kljub vsej velikosti tudi njene moči. Zabliskalo se ji je menda tudi po tem dogodku, da preti v bližini nevarnost, ker je odtavala počasi v gozd v spremstvu

svojega druga in treh orjaških mladičev. Videli smo, kako se lesketajo med drevjem njih luskinе in se zibljejo nad grmovjem njih glave. Potem smo jih izgubili izpred oči.

Ozrl sem se na svoje tovariše. Lord John je še vedno stal nepremično s kazalcem na petelinu svoje težke slonovke, in lovska strast mu je sijala iz ponosnih oči. Kaj bi vse dal, da bi lahko obesil slično glavo med prekrižana vesla nad pečjo v svojem albanijskem zavetišču! A vendar je ubogal lastno razsodnost. Zakaj vsako nadaljnje raziskovanje čudežev nepoznane dežele je bilo odvisno od tega, da ne bi zvedeli o naši navzočnosti njeni prebivalci. Oba profesorja sta bila zatopljena v molčečo blaženost. V svojem razburjenju sta se nehote prijela za roke in tako stala kakor dva otročička vpričo čudeža: angelski smehljaj se je razlil po Challengerjevem napihnjenem obrazu, Summerleeju pa je ublažilo navdušenje in spoštovanje sicer strupene poteze.

»Nunc dimittas!« je naposled zaklical,¹
»kaj bodo rekli na Angleškem?«

»Dragi moj Summerlee, strogo zaupno vam lahko natančno povem, kaj bodo rekli na Angleškem,« je odgovoril Challenger. »Rekli bodo, da ste nesramen lažnik in znanstven slepar, natančno isto, kar ste trdili vi in vsi ostali o meni.«

»Tudi kljub fotografskim posnetkom?«

»Potvorba, Summerlee! Nerodna potvorba!«

»Pa kljub samim živalim?«

»No, s tem jim menda že lahko pridemo do živega! Malone pa njegova umazana Fleet-streetska družba bodo zdaj zavijali na vse načine, da nas proslavijo. Dne osem in dvajsetega avgusta — to je dan, ko smo videli petorico živih iguandonov sredi jase v Maple Whiteovi deželi. Zabeležite to v svoj dnevnik, mladi prijatelj, pa pošljite onim časnikarskim pisunom.«

»Pa pazite dobro, da ne dobite poštene brce od uredništva,« je dejal lord John. »V Londonu bodo

¹ Zdaj odpusti! (Simeonove besede pri sv. Luki, 11, 29.)

namreč vse te stvari dokaj drugače izgledale, dragi moj mladenič. Marsikateri mož ničesar ne pripoveduje o svojih pustolovščinah iz strahu, da mu ne bodo verjeli. Kdo bi jim to smel šteti v zlo? Čez mesec ali dva se bo zdelo še nam vse, kar smo tu videli, kakor sanje. Kako ste rekli, da se pravi tem zverinam?«

»Iguandoni,« je odgovoril Summerlee. »Njih sledove srečate lahko povsod po hastingskih sipinah, v Kentu pa tudi Sussexu. Mrgolelo jih je nekoč vse polno po južni Angleški, dokler so tam imeli zadosti primerne sočnate zelene hrane. Toda podnebje se je izpremenilo in živali so morale izumreti. Tukaj pa, kakor je videti, so ostali nekdanji življenjski pogoji neizpremenjeni, in zato so živali do zdaj ohranjene.«

»Če se mi le posreči, izmazati se odtod, moram imeti eno od teh glav,« je rekel lord John. »Bog ti moj, kako lepo zelenkasti bi postali od groze oni zamorci, s katerimi sem hodil na lov v Somaliju ali Ugandi, če bi zagledali kaj sličnega! Ne vem, kaj mislite vi, ljudje božji, a meni se dozdeva, da hodimo zdaj ves čas po jako tenkem ledu.«

Tudi jaz sem bil prepričan, da nas obdaja skrivnost in nevarnost. Zdelo se mi je, da stalno preži na nas v somraku med debli nepoznana nevarnost, in če smo pogledali med temno listje navzgor, nam je zadržtelo od nepoznane groze srce. Velikanski nestvori, katere smo videli, so sicer bili preveč nerodni in mirni, da bi koga napadli, a bogve, kaki ostanki prazgodovinskega živalstva bi se lahko še našli v tej čudežni deželi, katere krvoločne in urne pošasti bi nas lahko naskočile iz svojih skrivališč med skalovjem in v grmovju? Slabo sem bil poučen o prazgodovinskem živalstvu, a vendar sem se dobro spominjal knjige, ki je govorila o strašilih, katera bi lahko pogoltnila naše leve in tigre kakor mačka miško. Kaj, če bi živele slične zverine tudi v pragozdu Maple Whiteove dežele?!

Usojeno nam je bilo še tekom istega jutra — našega prvega jutra v novi deželi — spoznati, kake neznane nevarnosti nas pričakujejo. Če nam bo ostala

v spominu poljana z iguandoni — po besedah lorda Johna — samo kot sanje, nas bo tlačil spomin na močvirje s pterodaktili nedvomno kakor težka mora. A dovolite, da poročam natančno, kar se je dogodilo.

Napredovali smo jako počasi skozi gozd, deloma radi tega, ker je korakal lord John vedno naprej kot izvidnik, preden smo smeli za njim, deloma pa za to, ker je vsak trenutek obstal eden ali drugi profesor z začudenim vzklikom pred katerokoli cvetko ali mrčesom, da ugotovi zopet nepoznano novo vrsto. Prehodili smo dve ali tri milje vedno ob desnem bregu potoka, preden smo dospeli do večje jase sredi gozda. Skozi grmovje, posejano s skalovjem, smo zagledali kamenito, razdrto planoto. Počasi smo prodirali skozi skalovje in goščavo, ki nam je segala do pasu, pa smo nenadno začuli čudno votlo žvižganje in hreščanje, ki je kar stresalo zrak in prihajalo menda izza skalovja, ki je bilo nedaleč pred nami. Lord John nam je dal z roko znamenje, naj počakamo, sam pa je previdno in sključen odhitel proti steni tam spredaj. Videli smo, kako je pogledal čez njo in zopet z roko izrazil začudenje. Obstal je ves zatopljen v nekaj, kot da bi pozabil na nas vpričo tega, kar je gledal. Naposled nam je pokimal, naj pridemo bliže, a obenem visoko dvignil roko v znak opreznosti. Ves njegov nastop je kazal, da nas pričakuje izredno zanimiv, a obenem nevaren prizor.

Prilezli smo do njega in pogledali čez rob skalovja. Pred nami je zijala velika vdrtnina, ki je bila morebiti v starih časih žrelo manjšega ognjenika, enega onih, ki so delovali na planoti. Imela je obliko skleda in na dnu, nekoliko sto yardov daleč od roba, so bile jame polne gnijoče vode, z bičevjem obrastle in z zeleno peno pokrite. Že kraj sam na sebi je bil dosti zoprni, toda njegovi prebivalci so mu dajali zunanost sedmega kroga Dantejevega pekla. Tukaj so imeli pterodaktili svoje vališče. Sto in sto jih je čepelo drug poleg drugega. Ob mlakužah na dnu je vse mrgolelo mladičev in pošastnih samic, ki so sedele na usnjatih, rumenkastih jajcih. Odtod, kjer je na kupu gomazela in s perotmi plahutala vsa ta golazen,

se je dvigalo ono neznosno vreščanje, ki je ostalo v zraku, pa tudi zatohli, nepopisno zoprni smrad, ob katerem je prihajalo človeku slabo. Višje po obronkih so čepeli, vsak na svojem kamnu, popolnoma nepremični veliki, sivi samci, ki bi bili bolj slični zbirki posušenih in mrtvih, kakor res živih živali, če ne bi obračali rdečih srepnih oči in hlastali z debelim, mišnici sličnim kljunom po mimo letečem kačjem pastirju. Zložene, velike opnaste peroti so jim skrivale sprednje okončine, in so izgledali kakor orjaške staruhe, zavite v zoprne sive pajčevinaste rute, iz katerih so molele samo divje glave. Najmanj tisoč teh smrdljivih pošasti, velikih in malih, se je nahajalo v peklu, ki smo ga gledali.

Naša profesorja bi tu najrajši ostala ves dan, tako ju je navdušila ta priložnost za proučevanje življenja predzgodovinske dobe. Kazala sta drug drugemu po skalovju razmetane ribe in mrtve ptice, kot dokaz hrane, ki so jo vživali nestvori, in sem čul, kako sta drug drugemu čestitala, da se jima je posrečilo ugotoviti, iz katerega vzroka so vedno našli toliko kosti teh krilatih zmajev na gotovih krajih z jasno začrtanimi mejami, kot na primer v skalovju Green-Sand ob Cambridgeu: zdaj smo sami videli, da so živeli pterodaktili kakor na primer tolščaki v velikih skupinah.

Toda naposled je pomolil Challenger glavo izza skale, da bi dokazal neko trditev, ki jo je Summerlee pobijal. S tem bi nas vse malodane ugonobil. V istem trenutku je zapiskal nam najbližji samec z rezkim, hreščečim glasom, odprl svoje opnaste, dvajset čevljev široke peroti in se dvignil v zrak. Samice in mladiči so se strnili na kup poleg vode, medtem ko je zletel ves krog čuvajev drug za drugim vedno višje. Lepo je bilo videti, kako je letalo naposled lastovkam slično nad nami kakih sto teh orjaških, grozovitih strašil in stresalo zrak z naglimi udarci svojih peroti; a kmalu smo se prepričali, da ne bo samo pri tem ostalo. Od kraja so letale velike pošasti v razsežnem krogu kot da bi se hotele natančno prepričati, kako jim preti nevarnost. A potem so se spuščale

polagoma vedno nižje in krog je postajal vedno ožji, dokler niso pričele frčati prav okoli nas in ni napolnilo suho, hreščече šumenje sivih orjaških peroti zrak s takim ropotom, da sem se spomnil hendonskega letališča na dan tekme.

»Hitro v gozd pa vedno skupaj!« je zakričal lord John in obrnil puško s kopitom navzgor. »Golazen nam jo hoče zagosti!«

V trenutku, ko smo se hoteli umakniti, se je zožil krog nad nami tako, da so se dotikali konci najbližjih peroti skoro naših obrazov. Zaman smo se branili z gorjačami in puškami, ker ni se nam posrečilo zadeti nič trdega in ranljivega. Potem se je nenadno izločil iz šumečega sivega kroga dolg vrat, in grozen kljun je hlastnil po nas. Prvemu je sledil drugi in zopet drugi. Summerlee je zavpil in se prijel za obraz, po katerem je curljala kri. Mene je zbadlo kakor s šilom v vrat in sem se skoro onesvestil od strahu. Challenger je padel, in ko sem obstal, da mu pomagam na noge, sem zopet dobil udarec od zadaj pa se zvrnil na profesorja. V istem trenutku sem zaslišal pok lord Johnove težke slonovke, se ozrl in zagledal eno pošast s prebito perotjo. Vlačila jo je za seboj po tleh, težko stokala in hropela s široko odprtim kljunom pa nas je gledala z izbuljenimi, krvavo podplutimi očmi kakor hudič na srednjeveški sliki. Njeni tovariši so se dvignili ob nenadnem strelu višje in krožili zopet nad nami.

»Zdaj pa,« je zavpil lord John, »reši se, kdor more!«

Planili smo skozi grmovje, a komaj smo pritekli do roba gozda, so nam že bile harpije zopet za petami. Podrle so Summerleeja na tla, a smo ga dvignili in vlekli pod drevesa. Tam smo bili na varnem, ker so imele velikanske peroti premalo prostora med vejami. Ko smo šepali hudo potolčeni in izmučeni proti domu, smo še dolgo videli, kako so krožila strašila pod modrim nebom vedno višje in višje, tako da niso bila naposled večja od jate grivarjev; nedvomno so stalno zasledovala našo pot. Ko pa smo prišli do go-

ščave, so pustila naposled preganjanje in nismo jih več videli.

»Jako zanimiva in poučna izkušnja,« je spregovoril Challenger, ko smo se ustavili ob potoku, kjer si je opral otečeno koleno. — »Zdaj smo se pač izredno dobro seznanili z navadami razkačenih pterodaktilov.«

Summerlee si je umival krvavečo rano na čelu, dočim sem si jaz obvezoval neprijetni vbod v vratni mišici. Lord John si je slekel s pleč suknjo, pa smo videli, da so mu napadalčevi zobje samo opraskali kožo. —

»Zabeležiti je treba,« je nadaljeval Challenger, »da je izkupil naš mladi prijatelj izraziti vbodljaj, dočim je lordu Johnu le pregrizena z zobmi luknja v obleki. Jaz pa sem dobil udarec s perotjo po glavi, torej je dobro razvidno, kakih različnih sredstev se poslužujejo pri napadu.«

»Komaj smo si rešili življenje,« je rekel resno lord John, »in si ne morem misliti hujše smrti, kakor postati žrtev slične umazane golazni. Žal mi je, da sem sprožil puško, a, Bog ti moj, saj ni moglo biti drugače!«

»Mi ne bi sem prišli, če ne bi vi tega storili,« sem rekel prepričano.

»Morebiti nam ne bo ta strel preveč škodoval,« mi je odgovoril. »V tem gozdu se marsikdaj more slišati glasen, strelu sličen pok, če se lomi ali zruši katero drevo. Vsekakor pa mislim, da smo danes zadosi doživeli. Najboljše bo zdaj, da se povrnemo domov in poiščemo v taborišču v zaboju z zdravili karbolovo vodo. Bogue, ali niso zastrupljene rane, ki so nam jih vsekali ti zoprni kljuni?«

Od začetka sveta ni doživel najbrž noben človek sličnega dneva. A čakalo nas je še novo presenečenje. Ko smo ob potoku slednjič prikorakali do naše poljanice in zagledali bodeči plot okoli taborišča, smo mislili, da bo zdaj konec našim neprilikam. A kje neki! Namesto počitka, smo si poprej morali razbijati glave nad drugimi stvarmi. Vrata v Utrdbo Challen-

ger so bila nedotaknjena, ograja je ostala nepoškodovana, a vendar je moralo obiskati taborišče v naši odsotnosti neko nepoznano pa močno bitje. Nobeni sledovi na tleh niso kazali, kdo bi lahko bil, samo nalomljena veja mogočnega ginkovega drevesa nam je dovolila sklepati o poti, po kateri je prišel ter odšel; zato pa je nudilo stanje, v katerem smo našli naše zaloge, prepričevalen dokaz njegove moči in hudobnosti. Vse je bilo križem razmetano po tleh, škatla z vloženim mesom je bila zdrobljena v drobne kose in popolnoma izpraznjena. Od zaboja s strelivom so ostale samo trske, poleg pa je ležal raztrgan bakreni naboj. Čuden strah nam je stisnil srce in obupno smo gledali v temo med košatimi drevesi, kjer je morebiti prežala na nas neznana pošast. S kakim veseljem smo potem začuli glasni Zambov pozdrav in ga zagledali, ko smo pohiteli k robu planote, kako sedi in se nam muza na vrhu svoje špice.

»Vse dobro, massa Challenger, vse dobro!« je vpil. »Tukaj sem. Nič strahu. Vedno me dobite, če rabite.«

Njegov pošteni črni obraz in brezmejni razgled, ki nam je odpiral polovico poti proti Amazonkinemu pritoku, vse to nam je pričalo, da res živimo še na zemlji in v dvajsetem stoletju, da še nismo čudežno preneseni na drug divji planet v prvotnem, nebrzdanim stanju. Kako težko si je bilo misliti, da teče ona vijoličasta črta daleč na robu obzorja že blizu velikanske reke, po kateri plovejo urni parniki, in ob kateri se pogovarjajo ljudje o vsakdanjih malenkostih, med tem ko smo bili mi izpostavljeni strahovom davno pretekle dobe in smeli samo hrepeneče gledati v daljavo!

Zaključim to pismo z zadnjim vtisom, ki mi ga je zapustil ta izredni dan. Naša profesorja, ki sta postala menda radi ran še bolj neznosna in razburljiva, sta pričela spor o tem, kateri vrsti je prištevati naše napadalce: pterodaktilom ali dimorfodonom, in so vmes padale ostre besede. Umaknil sem se nekoliko stran, da se izognem temu prepiru, se spustil na panj

posekanega drevesa in tam sedel pa kadil, ko se mi je približal lord John.

»Čujte, Malone,« je rekel, »ali se spominjate na ta kraj, kjer je bila golazen?«

»Jako dobro.«

»Najbrž je to žrelo nekdanjega ognjenika, ali ni res?«

»Nedvomno,« sem pritrdil.

»Ali ste opazili, kaka so tla?«

»Skalnata.«

»Ampak okoli mlakuž, kjer je rastlo bičevje?«

»Tam pa so bila sinjkasta tla. Najbrž bo to ilovica.«

»Tako je. Žrelo nekdanjega ognjenika s sinjkasto ilovico v notranjosti.

»Kaj pa naj bo na tem?« sem vprašal.

»O, nič, nič,« je odvrnil in se počasi odzibal tja, kjer sta nadaljevala oba znanstvenika svoj srditi dvo-spev: Summerleejev visoki, hreščeči glas se je dvigal in padal v odgovor mogočnemu Challengerjevemu basu. Pozabil bi najbrž na opazko lorda Johna, če ne bi slišal potem ponoči, kako zopet mrmra na samem: »Sinjkasta ilovica — ilovica v žrelu ognjenika!« — To so bile zadnje besede, ki sem jih še čul, preden sem trdno zaspal.

Enajsto poglavje.

»To pot sem bil jaz junak!«

Lord John Roxton je imel prav, ko je slutil, da vtegnejo biti rane, ki so nam jih prizadejali kljuni ogabnih pošasti, tudi strupene. Dan po našem prvem doživljaju na planoti sva morala trpeti jaz in Summerlee mrzlico ter hude bolečine, Challengerju pa je tako oteklo koleno, da je komaj šepal. Ostali smo torej ves dan v taborišču in pomagali, kolikor smo pač mogli, lordu Johnu, ki se je trudil, da bi ojačil in zvišal bodečo ograjo, našo edino zaščito. Spominjam

se, da me je mučil ves dan poseben občutek: zdelo se mi je, da nas nekdo iz bližine opazuje, ne da bi vedel, kdo nas gleda in odkod.

Ta vtis je bil tako močan, da sem o njem povedal profesorju Challengerju, ki pa ga je hotel tolmačiti z mojo živčno razburjenostjo radi mrzlice. Venomer sem se pazno oziral v pričakovanju, da bom karkoli zagledal, a nisem ničesar videl razen temne črte naše ograje in svečano mrkega orjaškega drevesa, katerega veje so se sklanjale nad nami. Kljub temu sem vedno močnejše občutil, da nas nekdo prav blizu neprestano zasleduje pa nam ne želi ničesar dobrega. Spomnil sem se indijanskih povesti o Curupuriju, groznem strašilu, ki preži v gozdni globini na potnike, in sem si lahko domislil, kako plaši hudobni privid vsakogar, kdor bi se upal ga motiti v njegovi svečani samoti.

To noč (našo tretjo noč v Maple Whiteovi deželi) smo doživeli novo izkušnjo, ki nam je ostala v strahovitem spominu ter nas napolnila s hvaležnostjo do lorda Johna, ki je tako vztrajno delal, da izpremeni naše taborišče v nepristopno trdnjavo. Spali smo okoli pojemajočega ognja, ko smo se nenadno zbudili ali, po pravici povedano, planili preplašeni iz spanja, ker začuli smo dolgo, neznosno, obupno cvilenje in kričanje, kateremu sličnega še nikoli nisem slišal. Ne poznam nobenega glasu, da bi ga lahko primerjal z onim strahovitim tulenjem, ki se je menda razlegalo samo nekoliko sto yardov daleč od nas. Rezalo je ušesa kakor žvižg lokomotive; a ta žvižg je samo enostaven, mehaničen, rezek zvok, dočim je bil oni ponočni glas vse globlji in drhtel od smrtnih bolečin pa obupa. Stisnili smo si z rokami ušesa, da se rešimo tega klica, ki nam je pretresal živce. Polil me je mrzel pot in nepopisna muka mi je stiskala srce. Vse muke zmrevarjenega bitja, mila, v nebesa leteča tožba, vse neizmerne bolečine so bile strnjene in izražene v tem gorostasnem, predsmrtnem vpitju. In s tem presunljivim, visokim krikom se je razlegal še drugi: pošasten, globok, pretrgan smeh, grgrajoče, pohlepno, zadovoljno mrmranje, ki ga je

bilo čudno slišati poleg žalostnega javkanja. Kake tri ali štiri minute je trajal ta grozoviti dvospev, tekem katerega so se oglašale v listju drevesa prebujene in preplašene ptice. Potem je vse umolknilo prav tako nenadno, kakor se je bilo pričelo. Dolgo časa smo sedeli v strahu in molku. Potem je vrgel lord John sveženj dračja na ogenj in rdečkasta luč je razsvetila napeto prisluškujoče obraze mojih tovarišev ter orjaško vejevje nad nami.

»Kaj je bilo to?« sem zašepetal.

»Jutri zjutraj zvemo,« je rekel lord John, »bilo pa je blizu nas, menda v daljavi one jase.«

»Imeli smo izjemno priliko poslušati prazgodovinsko tragedijo, katerokoli dramo izmed teh, ki so se dogajale v ločju ob mlakužah jurske dobe, če je razkosal v močvirju večji zmaj manjšega,« je rekel Challenger bolj svečano, kakor smo sicer bili pri njem vajeni. »Kaka sreča je za človeka, da je prišel šele pozneje na vrsto v zgodovini stvarstva. Starožitne dobe so poznale moči, katerim ne bi bilo kos nobeno njegovo junaštvo in nobeni umetni pripomočki. Kaj bi naj opravil s svojo zanko, kopjem ali puščico zoper take nestvore, ki so nastopili nocoj? Še s sodobno puško bi bilo težko pošasti priti do živega.«

»Kako bi rad po njej pomeril, draga prijateljica!« je rekel lord John in nežno pobožal svojo ekspresno puško. »Vsekakor bi imela slična živina pri spopadu prav dobre izgleda na uspeh.«

Summerlee je dvignil roko.

»Pst!« je zašepetal. »Menda nekaj slišim!«

Sredi globoke tišine se je nenadno razleglo zamolklo, enakomerno peketanje. To je bil korak neke zverine — pravilni udarci mehkih, a težkih šap, ki so se previdno spuščale na tla. Oblazila je počasi naše taborišče in se ustavila blizu vhoda. Začul sem odtod v enakomernih presledkih sikajoč, pridušen glas — to je bila sapa nepoznanega stvora. Zdaj nas je delil samo šibki plot od ponočne pošasti. Vsak od

nas je zagrabil puško, in lord John je potegnil vejico iz plota, da napravi lino.

»Pri svetem Jurju!« je zašepetal. »Menda ga vidim!«

Sklonil sem se in mu pogledal čez pleče skozi luknjico. Res, tudi jaz sem ga videl. V temni senci drevesa sem razločil še bolj temno senco, nerazločno, črno, nejasno in sključeno, preteče divjo, mogočno postavo. Ni bila večja od konja, toda megleni obrisi so kazali izredno spretnost pa moč. Tudi sikajoče dihanje, ki je spominjalo na enakomerno, močno sopihanje parnega stroja, je govorilo o orjaškem telesu. V trenutku, ko se je zverina premaknila, se mi je zazdelo, da so zabliskale zelenkaste, pošastne oči. Težko šumenje je menda kazalo, da polagoma lazi naprej.

»Mislim, da se pripravlja za skok!« sem rekel in napel petelina svoje puške.

»Ne streljajte! Ne streljajte!« je zašepetal lord John. »Puškin strel se bo slišal več milj daleč sredi te nočne tišine. Čakajte z njim do zadnjega.«

»Če le skoči čez plot, smo izgubljeni,« je rekel Summerlee, in njegov hreščeči glas je nenadoma izbruhnul v nervozen smeh.

»Ne sme skočiti čez plot,« je zaklical lord John, »a čakajte vendar s streljanjem do zadnjega. Morebiti še lahko drugače pridem golazni do živega. Vsekakor bom poizkusil.«

To, kar je sledilo tem besedam, je bilo dokaz brezprimernega poguma. Stopil je k ognju, pobral gorečo vejo in kakor blisk planil skozi luknjo, ki jo je bil pripravil v ograji. Nepoznano strašilo se mu je bližalo z grozovitim rjoventjem. Lord John se ni nič obotavljal, temveč mu skočil lahko in prožno naproti ter na vso moč oplazil z gorečo vejo zverino po gobcu. V tem trenutku sem bežno zagledal pošastno, orjaški žabi slično krinko z bradavičasto gobavo kožo in odprtih žrelom, po katerem je curljala sveža kri. Takoj po tem se je razleglo prasketanje po podmladku in naš strašni obiskovalec je izginil.

»Mislil sem, da mu ne bo plamen všeč,« je rekel lord John smehljaje se, ko se je povrnil in zalučil svojo baklo na grmado.

»Kaj takega ne bi smeli tvegati!« smo mu vsi zaklicali.

»Če pa ni bilo mogoče ničesar drugega storiti! Če bi prišel čez plot, bi morali streljati, pa bi lahko zadeli drug drugega. Če pa bi streljali skozi ograjo in ga tudi ranili, v trenutku bi bil tukaj, pa ni treba govoriti, da bi tudi slabo končali. Mislim, da smo se ga na ta način še najboljše odkrižali. Kaj pa je to bilo, kaj?«

Naša učenjaka sta nekoliko v zadregi pogledala drug drugega.

»Jaz ne morem natančno opredeliti te živali,« je rekel Summerlee in si ob ognju prižgal čedro.

»Če nočete govoriti kar na slepo srečo, kažete samo pristno znanstveno opreznost,« je pretirano prizanesljivo rekel Challenger. »Tudi jaz lahko samo v splošnem povem, da smo imeli morebiti po vsej priliki nocoj opraviti s katerokoli vrsto roparskega dinozavra. Imel sem že priložnost izraziti domnevo, da najbrž bivajo na planoti tudi zastopniki te družine.«

»Vpoštevati moramo,« je pripomnil Summerlee, »da lahko srečamo tukaj tudi prazgodovinske živali, o katerih ničesar nismo vedeli poprej. Prehitevali bi dogodke, če bi mislili, da poznamo ime slehernega stvora, ki ga lahko srečamo tukaj.«

»Tako je. Približna opredelitev je seveda vse, s čimer se moremo zadovoljiti. Jutri zjutraj nam bodo morebiti pomagali nadaljnji podatki k natančni ugotovitvi. Zdaj pa lahko samo nadaljujemo pretrgano spanje!«

»A eden mora ostati na straži!« je rekel odločno lord John. »V tej deželi se ne smemo preveč zanašati na srečo. Od zdaj naprej se bomo menjali, vsi po vrsti, vsak dve uri.«

»Bom pa jaz pričel s prvo stražo, da pokadim pipo do konca,« je rekel profesor Summerlee. — Od tedaj nismo nikoli več spali brez čuvaja.

Zjutraj smo kmalu odkrili, odkod je izviralo peklensko kričanje, ki nas ni pustilo spati ponoči. Iguandonska poljana je izgledala kakor strahovita klavnica. Po krvavih mlakah in velikanskih kosih mesa, razmetanih povsod v travi, smo prvotno sklepali, da je moralo biti ubito večje število živali, a po natančnem pregledovanju ostankov smo se slednjič prepričali, da je izviralo vse meso zgolj od ene izmed orjaških živali: druga, če ne večja, vsekakor krvoločnejša zverina jo je dobesedno raztrgala na kose.

Oba profesorja sta bila zatopljena v znanstveno preiskovanje in ogledavala kos za kosom: kazali so sledove roparskih zob in orjaških krempljev.

»Naš zaključek more biti samo približen,« je dejal Challenger, ki je sedel in držal velikansko cunjo belkastega mesa čez kolena. »Po teh sledovih bi lahko sklepali o navzočnosti sabljezobega tigra, katerega ostanke so našli sredi sesutega kamenja po naših jamah; a žival, ki smo jo videli, je bila nedvomno večja in prej lazivcem sorodna. Jaz bi jo označil kot alosavra.«

»Ali megalosavra,« je rekel Summerlee.

»Tako je. Storimo pač najboljšo, če samo rečemo, da je bil to katerikoli večji roparski dinosavr. Med njimi pač lahko najdemo najstrašnejše zastopnike živalstva, ki so kdajkoli ogroževali zemljo ali osrečevali muzeje.« Doneče se je zasmelal temu svojemu izrazu, ker je sploh imel jako malo smisla za šale in zato se je neskončno naslajal, če mu je slučajno ušla še tako ponesrečena smešnica.

»Čim manj smo glasni, tem boljše bo,« je rekel kratko lord John. »Ne vemo, kdo ali kaj je lahko blizu nas. Če pride oni stric zopet semkaj po zajtrk pa nas tu zasači, potem nam pač ne bo šlo na smeh. A poglejte no, kaj pomeni to znamenje na iguandonovi koži.«

Na debeli, luknasti, temno sivkasti koži, približno ob nadplečju je bilo videti samotni, črn krog neke snovi, ki je izgledala kakor asfalt. Nihče izmed nas ni vedel, kaj naj to pomeni, dasi je pripovedoval Summerlee, kako je videl dva dneva poprej nekaj slič-

nega pri enem izmed mladih iguandonov. Challenger ni ničesar povedal, gledal pa je tako naduto in domišljavo, kot da bi lahko kaj pripomnil, če bi le hotel, in zato ga je lord John slednjič naravnost vprašal po njegovem mnenju.

»Če mi dovolijo milostivi gospod lord odpreti usta, srečen bom, da smem povedati svoje mnenje,« rekel je strupeno vljudno. »Sicer pa nisem navajen, da bi se mi tako brali leviti, kakor menda imajo milostivi gospod lord navado. Nisem vedel, da vas moram poprej prositi za dovoljenje, preden se nasmehnem nedolžni šali.«

Naš preobčutljivi prijatelj se je slednjič šele takrat pomiril, ko se je lord John pred njim oprostil. Ko pa se je vendar poleglo njegovo razdraženo samoljubje, nas je nagovoril bolj od daleč (sedel je namreč stran od nas na panju) in po svoji navadi tako, kot da bi predaval nad vse dragocene nauke tisočem poslušalcev.

»Kar se znamenja tiče,« je rekel, »moram pritrditi nazorom prijatelja in kolege Summerleeja, mislim torej, da je to res asfalt. Ker pa ima ta planota povsem vulkanski značaj in je v splošnem asfalt snov, ki nastopa v zvezi z ognjenišskimi vplivi, ni dvoma, da se tu nahaja v prostem tekočem stanju in z njim torej so lahko prišle te živali v dotiko. A veliko važnejšo nalogo nudi vprašanje o življenjskih pogojih onega roparskega nestvora, ki je zapustil sledove na tej poljani. Kakor približno vemo, ni ta planota nič večja od povprečne angleške grofije. Na tem omejenem prostoru je živelo skupno neštevilo let neko živalstvo, ki ga tvorijo po večini zastopniki v ostalem svetu davno izumrlih vrst. Ni torej nobenega dvoma, da bi morale roparske živali tekom tako dolge dobe in pri neovirani množitvi že davno izčrpati svojo naravno hrano: preostajalo jim bi potem, ali izpremeniti svojo hrano in nehati jesti meso ali pa poginiti od lakote. A to, kakor smo videli, se ni zgodilo. Preostaja nam tedaj samo zaključek, da varuje neka nam nepoznana zapreka naravno ravnotežje s tem, da omejuje število

teh krvoločnih zverin. Ena izmed najzanimivejših nalog, ki nas čakajo, bo torej, ugotoviti značaj zapreke in način njenega delovanja. Upam zato, da se nam zopet kmalu ponudi ugodna priložnost za podrobnejše raziskovanje roparskih dinosavrov.«

»In jaz upam, da se nam ne ponudi nobena taka priložnost,« sem pripomnil.

Profesor je samo dvignil košate obrvi, kakor to stori učitelj na neumestno opazko domišljavega šolarčka.

»Morebiti bo hotel profesor Summerlee kaj pripomniti,« je rekel, in oba učenjaka sta se dvignila v meglene znanstvene višave, da pretreseta vprašanje, ali ni v stanju narava sama znižati števila rojstev z ozirom na prehranjevalne težkoče, da s tem omogoči nadaljnji nemoteni boj za obstanek.

Tekom jutra smo zabeležili na zemljevidu še majhen kos naše planote: izognili smo se močvirju s pterodaktili in korakali od potoka proti vzhodu, ne pa proti zapadu. V tej smeri se je širil gost gozd in jako počasi smo prodirali radi premočnega podmladka.

Popisoval sem do zdaj samo grozote Maple Whiteove dežele; imela pa je tudi svoje privlačne strani, ker smo potovali vse to jutro po lepih cvetličnih preprogah: bile so, kolikor sem opazil, večinoma bele ali rumene barve, in naša profesorja sta pojasnila, da sta to prvotni barvi pri cvetlicah. Ponekod so bila tla z njimi tako na gosto posuta, da smo romali do gležnja v tem mehkem razkošju, skoro omamljeni po nežnem in močnem duhu. Venomer so brenčale okoli nas naše domače angleške čebele. Veje številnih dreves, pod katerimi smo romali, so se pripogibale pod težo sadja, izmed katerega so nam bile nekatere vrste poznane, dočim so bile druge nove za nas. Pobirali smo le to, kar je bilo po pticah načeto, da se nam ni bilo treba bati zastrupljenja in s tem pridobili prijetno spremembo v enolični vsakdanji hrani. V goščavi, skozi katero smo korakali, je bilo veliko po živalih dobro izhojenih poti, in če je peljala steza skozi močvirnate kraje, smo videli ne-

število čudnih sledov, med njimi tudi iguandonove stopinje. V nekem gaju smo opazovali pri paši več teh velikanskih živali in lord John je ugotovil s svojim kukalom, da so vse imele asfaltne madeže, čeprav drugod, kakor oni iguandon, katerega ostanke smo gledali zjutraj. Nismo mogli domisliti, kaj naj pomeni ta pojav.

Videli smo tudi več manjših živali, kakor ježevce, luskinastega mravljinčarja in šekastega merjasca z dolgimi krevljastimi čekani. Nekoč smo zagledali skozi listje z zeleno travo porastel klanec in po obronku daleč pred nami je urno švignila velikanska temno sivkasta žival. Zdrevela je s tako brzino, da je nismo mogli natančno razločiti; če pa je bil to res jelen, kakor je trdil lord John, potem je moral biti vsaj tako velik kakor orjaški irski los, katerega ostanke včasih najdejo po barjih v moji domovini.

Od kar smo imeli skrivnostni obisk v našem taborišču, nas je vedno mučila pri povratku huda slutnja. Sicer smo topot vse našli v redu. Tega večera smo imeli dolg razgovor o našem sedanjem stanju in bodočih načrtih ter ga moram podrobneje popisati: imel je namreč za posledico novo početje, ki nas je bolje seznanilo z Maple Whiteovo deželo, kakor bi to zmoglo tudi večtedensko raziskovanje na dosedanji način. Summerlee je pričel razgovor. Ves dan je bil jako siten in zdaj je sprožila neka lord Johnova opazka o jutrišnjem početju vso njegovo razdraženost.

»Danes, jutri in vsak dan,« je rekel, »bi morali samo iskati pot, da bi prišli vendar iz pasti, v katero smo zašli. Vsi mislite samo, kako bi naj prišli vedno globlje v notranjost dežele. Jaz pa mislim, da se moramo pred vsem potruditi, čim prej priti odtod proč.«

»Čudim se, sir,« je zagrmel Challenger in si pogladil veličastno brado, »da se lahko udaja znanstvenik toliko nedostojnemu nagnenju. Tukaj se nahajate v deželi, ki nudi vestnemu naravoslovcu vse več hvaležnega gradiva, kakor smo ga imeli od početka sveta, in vendar hočete vse zapustiti, preden smo se vsaj površno seznanili z okolico in njeno znanstveno

vrednostjo. Pričakoval sem kaj boljšega od vas, profesor Summerlee.«

»Ne smete pozabiti,« je rekel kisló Summerlee, »da imam v Londonu jako dosti slušateljev, ki sem jih moral zapustiti popolnoma nezmožnemu gospodu locum tenens (namestniku). V tem oziru je moj položaj popolnoma odličen od vašega, profesor Challenger, zakaj vam ni bila, kolikor mi je znano, nikoli poverjena odgovorna predavateljska naloga.«

»Kaj pa da,« je rekel Challenger. »Vedno sem smatral za zločin, motiti z manj pomembnimi posli možgane, ki so zmožni dragocenega samostojnega raziskovanja. Zato sem tudi vedno odločno odklanjal vsako mi ponujeno stolico na visoki šoli.«

»Katero pa, na primer?« je vprašal Summerlee in se namrdnil, toda lord John je pohitel in zasukal razgovor drugam.

»Povedati moram,« je rekel, »da bi se mi presneto žalostno zdelo odjadrtati v London, preden ne zvemo malo več o teh krajih kakor vemo sedaj.«

»Jaz tudi se ne bi upal kar tako povrniti v uredništvo našega dnevnika pa stopiti staremu McArdleu pred oči,« sem rekel. (Saj mi ne zamerite, sir, da vse tako iskreno poročam?) »Nikoli mi ne bi oprostil, da nisem zadostno izrabil tako bogatega gradiva. Sicer pa, kolikor mi je razvidno, sploh ni vredno o tem govoriti, ker itak ne moremo proč, tudi če bi hoteli.«

»Priznati je treba, da odtehta pri našem mladem prijatelju ponekod lasten zdravi razum upijoče nezadostno izobrazbo,« je pripomnil Challenger. »Strokovni pomisleki, ki mu jih narekuje njegov žalostni poklic, nas seveda ne morejo brigati; toda ne moremo, kakor pravi, nikakor proč in mlatili bi prazno slamo, če bi še nadaljevali ta razgovor.«

»Mlatili bomo prazno slamo, če bomo počeli kaj drugega,« je zamrmral Summerlee s pipo v ustih. »Dovolite vendar vas opomniti, da smo semkaj prišli s strogo določeno nalogo, ki jo nam je poveril v javnem zborovanju Zoološki institut v Londonu. Zaupana nam je bila naloga, ugotoviti resničnost trditev profesorja Challengerja. Zdaj smo v stanu, kakor moram

pribiti, sprejeti v polnem obsegu te trditve. S tem je torej završena nam naložena posebna naloga. Kar pa se tiče nadaljnjega podrobnega raziskovanja, ki se mora izvršiti na področju planote, je to velikanska naloga, ki ji bo lahko kos samo velika, z vsemi strokovnimi potrebščinami dobro opremljena skupina. Če bi se mi zdaj lotili tega posla, bi to lahko imelo samo eno posledico: nikoli se ne bomo povrnili, da obogatimo znanost z dragocenimi, do sedaj nabranimi podatki. Profesor Challenger je našel način, kako priti na to planoto, dasi se je zdela nedostopna. Mislim, da ga zdaj moremo naprositi, naj vporabi zopet svojo iznajdljivost ter nam omogoči povratek v svet, odkoder smo dospeli.«

Priznati moram, da se mi je zdelo Summerleejevo stališče vedno bolj prepričevalno. Še Challenger je bil razvnet pri misli, da nikoli ne bo ovrgel svojih nasprotnikov, če jim ne predloži dokazov v potrdilo izjav, ki so jih odklanjali.

»Vprašanje, kako se naj spustimo nazaj, se zdi na prvi pogled nepremagljivo,« je rekel, »a vendar ne dvomim, da ga bo razum lahko rešil. Soglašam s svojim kolego, da bi bilo pod sedanjimi razmerami daljše bivanje v Maple Whiteovi deželi malo priporočljivo, in da se bomo morali kmalu lotiti vprašanja o povratku. Vendar pa odklanjam odločno vsak povratek, dokler vsaj površno ne bomo pregledali celotne dežele in ne bomo v stanju prinesiti domov vsaj za silo narisane zemljevid.«

Profesor Summerlee je zagodrnjal od same nestrpnosti.

»Dva dolga dneva smo že uporabili za raziskovanje,« je rekel, »in vendar nimamo nič več geografskih podatkov o tej deželi kakor od začetka. Ni dvoma, da je povsod porastla z gozdovi, pa potrebovali bi mesece in mesece, da pridemo naprej in ugotovimo podrobnosti. Seveda bi bila stvar drugačna, če bi se dvigal na sredi kak hrib, toda — kolikor je bilo videti — se znižuje pokrajina vedno bolj proti notra-

njosti. Čim globlje bomo prišli, tem težje bomo našli točko, odkoder bi se lahko pregledala vsa planota.«

Baš v tem trenutku me je razsvetilo. Moje oči so se slučajno ustavile na orjaškem, grčavem deblu ginkovega drevesa, ki je nad nami razprostiralo velikanske veje. Bilo je bolj debelo kakor vsa ostala drevesa, moralo je nedvomno biti tudi višje. In če je bil res rob planote najvišja točka, zakaj ne bi služilo mogočno drevo za razgledni stolp, odkoder bi lahko videl vso deželo? Doma, na Irskem sem bil namreč že v najmlajših letih kakor paglavec pogumen in pa spreten plezalec po drevesih. Če so me prekašali moji tovariši pri vzpenjanju po skalovju, sem bil prepričan, da jih lahko potolčem med vejami. Če bi se mi le posrečilo, da bi z nogami stal na najnižji izmed debelih grč, bi bilo čudno, če ne bi prilezel kar do vrha. Ta predlog je navdušil moje sopotnike.

»Naš mladi prijatelj,« je rekel Challenger in napihnil lica kakor dve rdeči jabolki, »je zmožen cirkuških umetnosti, katerim ne bi bil kos težji, po zunanosti vsekakor uglednejši človek. Pozdravljam njegov načrt.«

»Pri svetem Jurju! Vi ste jo pa pogodili, dragi mladenič!« je rekel lord John in me lopnil po hrbtu. »Kar ne gre mi v glavo, da se nismo na to zmislili že poprej. Imate sicer samo kako uro časa do solnčnega zatona, a če s seboj vzamete beležnico, morda boste utegnili vsaj na hitro v glavnem načekati pokrajino. Če postavimo na kup pod vejo te tri zaboje s strelivom, vam bom že lahko pomagal navzgor.«

Stopil je na zaboje, medtem ko sem ogledoval deblo, in me potem rahlo dvignil v zrak, a nenadno je priskočil še Challenger in me tako sunil z mogočno roko, da sem kar sfrčal navzgor med vejevje. Oprijel sem se z rokama veje in si pričel, kakor je šlo, pomagati z nogama, dokler se nisem tja povzpел poprej s trupom in potem z nogama. Takoj sem zagledal gori tri izvrstne debele veje nalik pravi lestvici in višje zopet nebroj prekrižanih, zame pripravnih vej, pa sem se tako hitro povzpел navzgor, da sem kmalu

izgubil tla izpred oči in nisem ničesar videl razen listja naokrog. Tu in tam sem srečal zapreke in mestoma sem se celo moral za razdaljo kakih osem do deset čevljev oprijemati samo plezalke, a v splošnem sem dobro napredoval in kmalu sem imel občutek, da grmi Challengerjev mogočni glas nekje jako globoko spodaj. A drevo je bilo orjaško visoko in nisem opazil, če sem pogledal navzgor, da bi postajalo listje bolj redko. Ko sem se hotel povzpeti zopet na novo vejo, sem zagledal, da visi z nje debel košat klobčič. Imel sem ga za zajedalca na način naše omele in se za njim ozrl, da vidim, kaj pride potem, a zagledal nekaj takega, da sem se skoro zvrnil od presenečenja in strahu z drevesa.

V razdalji enega ali dveh čevljev je bulil vame neki obraz. Neznano bitje, od katerega sem videl le glavo, je čepelo za omelo in pogledalo izza nje v istem trenutku, ko sem se tja ozrl. To je bil človeški obraz — vsekakor je bil človeškemu bolj sličen kakor pri vseh opicah, katere so mi kdajkoli bile prišle pred oči. To je bil podolgast, belkast, z bradavicami posejan obraz s ploskim nosom in nazven štrlečo brado, porastlo s ščetinastimi, gostimi dlakami. Izpod košatih in mogočnih obrvi so gledale srepe živinske oči, in ko so se z renčanjem odprle čeljusti, sem zagledal volčje, krivljaste, ostre zobe. V prvem trenutku se je zrealilo v teh hudobnih očeh samo sovrašтво in grožnja. A potem so bliskoma izpremenile izraz in kazale samo brezmejno grozo. Na to so zahreščale veje in zver je izginila med vejami v gostem zelenju. Samo bežno sem še opazil kocinasto, kakor pri ščetinarju rdečkasto telo, ki je že vse utonilo sredi razgibanega vejevja pa listja.

»Kaj je?« je zaklical Roxton od spodaj. »Ali ni kaj v redu?«

»Ali ste ga videli?« sem odgovoril in se z rokami čvrsto oklenil veje, ker sem drhtel po celem životu.

»Čuli smo samo šumenje, kot da bi se vam spodrsnila noga. Kaj pa je bilo?«

Nepričakovani pojav pretečega opičjega človeka me je tako pretresel, da sem se že hotel spustiti na-

vzdol in tovarišem povedati o svojem doživljaju. Toda sem se že tako visoko povzpел po orjaškem deblu, da bi me bilo sram, povrniti se, ne da bi opravil naloženo nalogo.

Zato sem si privoščil daljši počitek, da pridem zopet do sape in se opogumim, potem pa sem zlezal naprej. Kmalu potem se je zlomila pod mojo težo suha veja in nekoliko sekund sem visel zgolj na rokah, v splošnem pa ni bilo plezanje prehudo. Listje nad menoj je polagoma postajalo bolj redko in po vetriču, ki mi je zapihal v obraz, sem sklepal, da sem se povzpел nad vrhove ostalih dreves. Toda sklenil sem, da se ne ozrem po razgledu, preden ne bom dospel čim višje, in zato sem plezal vedno navzgor, dokler nisem prišel do zadnje veje, ki je nihala pod mojo težo. Tukaj sem se spustil v pripravno rogovilo, kjer sem se lahko varno zibal pa pričel pasti oči po najlepšem razgledu v tej čudni deželi, kamor nas je vrgla usoda.

Solnce se je baš spuščalo na zapadu in večer je bil tako izredno svetel pa jasen, da sem prav dobro videl spodaj vso planoto. Od zgoraj gledana je imela podolgasto obliko; bila je kakih trideset milj široka in dvajset milj dolga. Bila je v splošnem podobna ploskemu lijaku, katerega stene so se polagoma spuščale proti sredini, kjer je ležalo dokaj razsežno jezero. Meriti je moralo do deset milj obsega in se krasno zelenkasto svetlikalo v večerni luči, obrežje je bilo porastlo z gostim trsjem, vodno gladino pa so prekinjale tu pa tam rumene plitvine, ki so žarele kakor zlato pod blagimi solnčnimi žarki. Ob robu teh peščenih otočičev je ležalo več temnih dolgih predmetov, ki so bili preveliki, da bi jih smatral za aligatorje, pa predolgi, da bi bili indijanski čolniči. S pomočjo kukala sem ugotovil, da so bila to živa bitja, vendar pa se nisem mogel domisliti, kaj bi to bilo.

V dolenjem koncu onega roba planote, kjer smo bili zasidrani, v daljavi petih ali šestih milj, od nas ločeno po gozdnatih obronkih ter vmes posejanih jasad, je ležalo jezero. Tik pod menoj sem zagledal

iguandonsko poljano, še naprej pa je bilo videti med drevjem okroglo odprtino, ki je kazala pterodaktilsko močvirje. Onstran jezera pa je izgledala planota povsem drugače. Tam so se nadaljevale tudi v notranjosti dežele nam od zunaj poznane bazaltne pečine, dvigale so se kakor približno dvesto čevljev visoka stena in spodaj polagoma prehajale v gozdnati obronek. Razložil sem sredi tega rdečkastega skalovja skozi kukalo dokaj višje od tal več mrkih lukenj, ki so pač morale biti vhodi v jame. Ob eni izmed teh odprtin se je svetlikala neka belkasta stvar, a nisem mogel razložiti, kaj bi bilo. Pričel sem potem risati načrt vse pokrajine in s tem nadaljeval, dokler ni zašlo solnce in postalo tako temno, da nisem več bil v stanu zabeležiti podrobnosti. Nato sem se spustil k tovarišem, ki so me željno pričakovali ob vznožju orjaškega drevesa. To pot sem bil pač jaz junak! Sam sem izmislil načrt, ga tudi sam izpeljal in zdaj prinesel zemljevid, ki nam je moral prištediti dober mesec dni potikanja med nepoznanimi nevarnostmi. Vsak izmed njih mi je svečano stisnil roko. A preden sem pričel razpravljati o podrobnostih zemljevida, sem jim še moral popisati srečanje z opičjim človekom vrh drevesa.

»Ves čas je bil tukaj,« sem rekel.

»Odkod to veste?« je vprašal lord John.

»Saj sem vedno imel občutek, da preži stalno za nami neko hudobno bitje. Sem vam to tudi omenil, profesor Challenger.«

»Naš mladi prijatelj mi je vsekakor govoril nekaj o tem. Ugotoviti moram, da je zbog keltskega značaja med nami edini za slične občutke dovzeten človek.«

»Vsa ugibanja o tako zvanem vplivu na daljavo,« je pričel Summerlee, ki si je polnil pipico.

»Preobširna so, da bi razpravljali o tem vprašanju,« ga je odločno prekinil Challenger. »A povejte mi,« je dodal s takim glasom, kakor govori v nedeljo škof šolskim otrokom, »ali niste slučajno opazili, če nima to bitje ločenega palca, ki ga lahko obrača proti dlani?«

»Ne, nima ga.«

»Ali je imelo rep?«

»Ne.«

»Ali se je posluževalo pri plezanju tudi nog?«

»Mislim, da ne bi moglo tako naglo izginiti med vejevjem, če se ga ne bi oprijemalo tudi z nogami.«

»Če se lahko zanesem na svoj spomin, šteje Južna Amerika, — profesor Summerlee me lahko popravi, — kakih šestintrideset vrst opic, a človečnik tu ni poznan. Vendar ni dvoma, da biva v tej deželi, a ni sličen kosmatim, gorili sorodnim vrstam, ki se ne dobijo nikjer razen v Afriki ter vzhodnih deželah. (Pogledal sem ga in malo, da mi ni ušla opazka o gorilovem bratrancu, ki sem ga srečal v nekem stanovanju v Kensingtonu.) To pa je bradata žival z blede kožo, in sicer kaže zadnja posebnost, da živi neprestano v senci dreves. Rešiti moramo zdaj vprašanje, komu stoji bližje: opici ali človeku? V zadnjem slučaju bi lahko utegnil biti, kar se navadno imenuje »pogrešani človek v razvojni verigi«. Dolžnost nam narokuje, da se čimprej lotimo te naloge.«

»O tem ni govora,« ga je rezko prekinil Summerlee. »Zdaj, ko nam je preskrbel iznajdljivi in podjetni mister Malone zemljevid (Ne zamerite, prosim, da moram navesti te besede!) imamo samo dolžnost, čimprej srečno odkuriti iz te nevarne dežele.«

»O, mesa polni lonci civiliziranega sveta!« je zagodrnjal Challenger.¹

»Črnila polni lonci, sir! Nalogo imamo, podati poročilo o tem, kar smo videli, nadaljnje raziskovanje pa prepustimo drugim. Saj ste se vi s tem strinjali, še preden nam je mister Malone naredil zemljevid.

»Dobro,« je rekel Challenger, »je že res, da bo tudi meni dokaj odleglo, kadar se mi posreči, predložiti prijateljem v domovini zaključke našega raziskovanja. Sicer nimam sedaj pojma, kako bi se lahko spustili s planote, a ker nisem še nikoli srečal naloge, katere ne bi lahko rešil moj duhoviti razum,

¹ Te lonce (v Egiptu) so objokavali židje, kadar jih je Mozes vodil skozi puščavo.

vam obljubujem, da se bom jutri temeljito bavil s tem vprašanjem, kako bi se vrnil.«

Tako smo torej sklenili. Porabili smo preostali večer za sestavljanje podrobnega prvega zemljevida izgubljenega sveta pri luči našega ognja in edine sveče. Zabeležili smo natančno vsako stvar, katero sem na hitro označil gori z razglednega stolpa. Challengerjev svinčnik je pričel krožiti nad veliko belo liso, ki je pomenila jezero.

»Kako ga bomo krstili?« je vprašal.

»Zakaj ne bi vi porabili izredne priložnosti, da bi oteli pozabljenju vaše lastno ime?« je vprašal, kakor vedno nekoliko strupeno Summerlee.

»Upam, sir, da bodo imela poznejša pokolenja vse druge, bolj tehtne razloge, ohraniti v spominu moje ime,« je odgovoril ledeno Challenger. »Pustimo neizobražencem, da skrbijo za ovekovečenje svojih brezpomembnih imen, po katerih imenujejo gore in reke. Jaz ne potrebujem takega spomenika.«

Summerlee se je prisiljeno nasmehnil in zopet hotel zbadati, a lord John je pohitel in mu segel v besedo:

»To je vaša pravica, dragi mladenič, nadeti temu jezeru katerokoli ime,« je rekel. »Vi ste ga prvi zagledali, in, pri svetem Jurju, če ga boste krstili »Maloneovo jezero«, imate popolno pravico.«

»Seveda. Naj ga krsti naš mladi prijatelj,« je pritrdil Challenger.

»Potem,« sem rekel in zardel pri svojih besedah, »naj se imenuje Gladysovo jezero.«

»Mar se vam ne zdi, da je bolj primerno ime Osrednje jezero?« je vmes pripomnil Summerlee.

»Ne, mi je bolj všeč Gladysovo jezero.«

Challenger me je sočutno pogledal, vendar pa je zmajal zasmehovalno-nezadovoljno s svojo mogočno glavo: »Otroci so pač otroci!« je rekel. »Naj bo Gladysovo jezero.«

Dvanajsto poglavje.

Hudo je bilo v gozdu.

Rekel sem — ali menda še nisem rekel, tekom teh napetih dni se mi je nekoliko zmešal spomin, — da sem bil hudo ponosen, ko so se mi zahvalili trije taki možje kot so bili moji tovariši, ker sem rešil ali vsaj znatno izboljšal ves položaj. Kot najmlajši med vsemi, pa ne samo po letih, temveč tudi po izkušnosti, značajnosti, izobrazbi, kratkomalo po vsem, kar človeka naredi moža, sem od kraja v primeri z njimi igral samo neznatno vlogo. Zdaj sem pa prišel v ospredje. Naslajal sem se pri tej zavesti. Joj, lastna hvala mi ne bo dobro dala! Ta malenkostna domišljavost me je slednjič tako napihnila, da me je zapeljala še iste noči v najgrozovitejše izkušnje, katere sem kdajkoli imel; kar sem doživel, me je tako pretreslo, da mi še zdaj pri spominu o tem lazijo mravljinici po hrbtu.

Vse se je zgodilo sledeče. Doživljam na drevesu me je tako hudo razburil, da sploh nisem mogel zaspati. Summerlee je bil na straži in čepel s puško čez kolena poleg malega ognja: čudno je bilo gledati njegovo koščeno postavo in kozja ozka bradica se mu je stresla vsakokrat, ko se mu je zopet spustila na prsa trudna glava. Lord John je tiho spal, zavrit v svojo južnoamerikansko pončo¹, dočim je smrčal in sopihal Challenger tako, da je odmevalo v gozdu. Jasno je svetila polna luna in zrak je bil čvrsto hladen. Kaka lepa noč za sprehod! In takoj me je prešinila misel: Zakaj pa ne? — Recimo, da jo na tihem pobrišem, pridem do Osrednjega jezera in ob zajtrku se povrnem z novicami o tem kraju — mar bi me ne dvignilo to v očeh mojih sopotnikov? Potem pa, če bo Summerlee prodril s svojo zahtevo in se nam posreči odkriti pot navzdol, povrnili se bomo v London s prvimi poročili o skrivnostih v notranjosti planote in

¹ Poncho je dolg širok pastirski plašč z luknjo, skozi katero se vtakne glava.

jaz bi bil edini človek na svetu, ki je tja prišel. Spomnil sem se Gladys in njenih besed: »Povsod nam je dana prilika za junaštva.« Zdelo se mi je, da slišim njen glas. Mislil sem tudi na McArdlea. To bi bil članek za tri stolpiče v našem dnevniku! Pa koliko bi to zaleglo za moje napredovanje! Nemara bi mi poverili kar poročevalsko službo pri prvi večji vojni. Pograbil sem najbližjo puško — moji žepi so itak bili napolnjeni z naboji — razmaknil grmovje ob vhodu v našo zarebo in urno smuknil ven. Ozrl sem se in še zadnjič pogledal dremajočega Summerleeja, — ta je pač veliko zalegel na straži! — ki je še vedno kimal z glavo pred ugašajočim ognjem kakor smešna mehanična igrača.

Pređen sem odkorakal sto yardov proč, sem se že globoko skesal svoje nepremišljenosti. Omenil sem že menda nekje v tej zgodbi, da imam preživahno domišljijo, kakor je ne bi smel imeti resnično pogumen človek, in da se ničesar tako ne bojim, kakor izkazati strahopetnost. Ta občutek me je zdaj naravnost podil naprej. Sploh nisem bil v stanju, da bi se povrnil praznih rok. Če me tudi ne bi pogrešali in torej ničesar zvedeli o moji slabosti moji tovariši, preveč bi mi očitala lastna vest pa bi se vedno na tihem hudo sramoval. Istočasno pa mi je bilo vendar grozno pomisliti, kaj vse sem tvegala, in takoj bi dal vse premoženje, če bi se mi posrečilo na časten način se odkrižati tega početja.

Hudo je bilo v gozdu. Drevje je rastlo tako natesno in listje je bilo tako gosto, da sploh nisem videl mesečine; samo tu pa tam so srebrno zasvetlikale med zvezdami v temnem nebu visoko prekrizane veje. Šele potem, ko so se navadile moje oči teme, sem razložil, da ni bila tema med drevjem povsod enaka — ponekod so se videla posamezna debela kakor v megli, ponekod pa so zopet zijali kakor premog črni madeži: spominjali so me na vhod v podzemeljske jame, in strah mi je stiskal srce, če sem moral mimo. Spomnil sem se obupnega kričanja razmesarjenega iguandona, pošastnega vpitja, ki je tako odmevalo po

gozdu. Spomnil sem se tudi odprtega, gnusnega, okrvavljenega žrela, ki se mu je za trenutek prikazalo v luči lord Johnove bakle. Zdaj sem bil baš v loviščih tega brezimenskega, orjaškega strašila. Vsak trenutek bi lahko name planilo iz teme. Obstal sem, dobil iz žepa naboj in odprl puško. A čim sem se dotaknil zavora, mi je od strahu okamenelo srce. Pograbil sem namesto prave puške lovsko dvocevko!

Zopet me je premagala želja, da bi se vrnil. Zdaj sem imel prav dober izgovor za svoj neuspeh — in zbog tega me ne bi nihče omalovaževal. Ta zadnja beseda je zopet podžgala mojo prazno častihlepnost. Nisem mogel, nisem hotel priznati svojega neuspeha. Slednjič bi zalegla najbrž tudi vojaška puška, če bi naletel na nevarnost, prav tako malo kakor dvocevka. In če bi se povrnil v taborišče, da zamenjam orožje, težko bi se mi posrečilo neopaženo priti pa zopet oditi. V tem slučaju pa bi me pričeli izpraševati in ne bi več mogel prikrivati svojega namena. Trenutek sem se obotavljal, potem pa zbral ves svoj pogum in nadaljeval pot z neporabno puško pod pazduho.

Gozdna temina je bila razburljiva, a še hujši je bila tiha in bela mesečina, ki je zalivala odprto iguandonsko jaso. Skril sem se za grmovjem in se ozrl okoli. Videti ni bilo nobene orjaške živali. Morebiti so po žalostnem koncu ene izmed njih sploh zapustile svoj pašnik. Vlažna, srebrna noč ni kazala nikjer kakega življenja. To me je opogumilo, urno sem zbežal na ono stran odprte poljane in v temnem grmovju zopet nadaljeval pot ob potoku, ki me je vodil. Bil mi je ljub sopotnik in me spremljal s pljuskanjem in žuborenjem, kakor ona nepozabna domača gorska rečica v zapadni Angleški, kjer sem ponoči lovil postrvi kakor otrok. Če bi mu sledil, bi moral dospeti do jezera, in če bi se ga držal vračajoč se, bi me pripeljal do taborišča. Večkrat sem ga izgubil v gostem grmovju izpred oči, a vedno sem ostal tako blizu, da sem še čul njegovo šumenje in žuborenje.

Čim dalje sem se spuščal v nižavo, tem bolj redek je postajal gozd in slednjič ga je nadomestilo grmovje,

med katerim so se videla samo posamezna visoka drevesa. Zato sem prišel hitreje naprej in tudi lahko opazoval, ne da bi bil sam izpostavljen opazovanju. Korakal sem tik zraven pterodaktilskega močvirja, ko se je zganil v moji bližini eden teh nestvorov, — slišal sem, kako rezko, presekanost so zašumele njegove usnjene peroti — pa se je dvignil v zrak: meril je z odprtimi krili vsaj dvajset čevljev širine.

Ko mi je zaslonil luno, je tako razločno posijala mesečina skozi opnaste peroti, da je izgledal v tej beli tropski luči kakor leteč okostnjak. Počepnil sem previdno med grmovjem, ker smo bili presneto dobro poučeni, da mi prikliče lahko samo krik tega čuvaja na vrat stotine njegovih zoprnih tovarišev. Počakati sem moral, da se zopet usede, in šele potem sem se upal nadaljevati pot.

Noč je bila izredno tiha, a kmalu potem sem zaslišal nekje spredaj napolglasno, mrmrajoče šumenje in neprestane votle glasove. Čim dalje sem korakal, tem glasneje je postajalo in naposled je bilo nedvomno tik poleg mene. Obstal sem in ugotovil, da šumenje ne narašča in ne pojema, kar je dovolilo sklepati, da izvira iz nepremične točke. Postal je slednjič podobno vrenju v kotlu ali drdranju več velikih kipečih loncev. Kmalu sem dospel na kraj, odkoder se je razlegalo: zagledal sem sredi male poljane jezerce — ali boljše povedano, ker ni bilo večje od vodnjaka pri vodometu v londonskem Trafalgarskem vrtu — samo mlako neke črne, smoli slične tekočine, na površini katere so se vedno razpočili in jo valovali debeli plinski mehurji. Zrak je nad njo žarel od vročine, in tla so bila v njeni bližini tako vroča, da sem moral takoj dvigniti roko, čim sem se jih dotaknil. Jasno je bilo, da še ni izgubil veliki ognjenik, katerega vplivi so vstvarili pred neštevilnimi leti vso to čudno planoto, popolnoma svojih moči. Videl sem že poprej sredi bujnega rastlinstva povsod iz tal štrleče črnkaste skale in kupe strjene lave, a ta asfaltna mlaka sredi goščave je bila prvi dokaz, da še zdaj nadaljuje staro žrelo po teh obronkih svoje delovanje.

Toda nisem imel časa za nadaljnje raziskovanje, ker sem se moral požuriti, če sem hotel biti ob svitanju zopet v taborišču.

To je bil hud sprehod, in ne bom ga pozabil, dokler me ne zapusti spomin. Plazil sem se v senci ob robu po polni luni razsvetljenih poljan. Plazil sem po štirih skozi goščavo in obstal vedno z utripajočim srcem, če sem začul, kakor se je večkrat zgodilo, pokanje vej, katere je morebiti nalomila mimo tavajoča divja zverina. Tu in tam so se za trenutek prikazale in zopet izginile velikanske sence, orjaške neme sence, ki so morale, kakor se mi je zdelo, neslišno premikati svoje mehke šape. Kolikokrat sem obstal in sklenil se vrniti, a ponos je vedno premagal pri meni strah in me silil vedno naprej proti cilju.

Naposled (ura mi je kazala, da je bilo ob eni po polnoči) sem zagledal skozi odprtino v goščavi lesketajočo vodno gladino in deset minut pozneje sem že bil sredi ločja na obrežju Sredinskega jezera. Bil sem izredno žejen, se vrgel na tla in pričel piti v dolgih požirkih mrzlo pa svežo vodo. Tam, kjer sem stal, je peljala k vodi navzdol široka izhojena steza s številnimi sledovi, kar je seveda kazalo, da je to napajališče živali. Tik ob vodi se je dvigal popolnoma osamljen visok kos lave. Povzpел sem se nanj, se stegnil na vrhu in ugotovil, da imam na vse strani prav dober razgled.

Obstrmel sem pri prvi stvari, ki mi je prišla pred oči. Omenil sem že pri popisovanju razgleda na vrhu orjaškega drevesa, da sem videl v steni onstran jezera več temnih madežev, ki so se mi zdeli vhodi v jame sredi pečine. Zdaj pa sem zagledal povsod v istem skalovju rdečkaste, ostro zarisane svetlobne madeže, ki so me spomnili na okrogla okenca parnika ponoči. V prvem trenutku sem mislil, da je to razbeljena lava, ki jo še vedno izbruhne ognjenik — a to bi bilo nemogoče. Potoki lave se bi vendar valili navzdol in ne bi obtičali tako visoko sredi stene. Kaj bi torej bilo? Čudno je bilo, a ni moglo biti drugače. Rdečkasti madeži so mogli biti samo odsev v jamah plapolajočega

ognja, in samo človeške roke so mogle ogenj prižgati. Torej so bivali tu, na planoti ljudje. Kako sijajno bom s tem opravičil svoj izlet! To je bila res novica, ki jo je bilo vredno ponesti v London.

Še dolgo sem ležal in opazoval plapolajoče rdečkaste luči. Mislim, da sem bil kakih deset milj daleč od njih, a celo iz te daljave je bilo lahko razločiti, da so včasih pojemale ali začasno ugasnile, kakor da bi stopal nekdo pred ogenj. Kaj vse bi dal za to, da bi se povzpел lahko navzgor, pogledal v jame in potem kaj povedal svojim tovarišem o zunanosti in značaju plemena, ki biva na tako čudnem kraju! A sedaj o tem nisem smel misliti in sem se tolažil s tem, da vsekakor ne zapustimo planote, ne da bi natančno pojasnili to vprašanje.

Kakor srebrno ogledalo gladko Gladysovo jezero — moje jezero — je ležalo pred menoj, in jasna luč polnega meseca se je zrcalila sredi voda. Jezero je bilo plitko, ker sem videl, da so štrlele na več krajih iz vode položne sipine. Mirna gladina je povsod kazala znake življenja: včasih se je voda samo narahlo razgibala in naredili so se lahki krogi, včasih je zasvetlikalo v zraku srebrnkasto telo velike ribe, včasih pa se je zopet prikazal temnosivkast izbočen hrbet kateregakoli mimoplovečega strašila. Zagledal sem tudi sredi sipine velikanskemu labodu sličen nestvor z nerodnim trupom in dolgim, vitkim vratom: sprehajal se je počasno sem in tja ob robu rumenega peska. Potem je zdrsnil v vodo in nekaj časa sem zasledoval sredi valov njegov izbočeni hrbet in nazaj zavihano glavo. Slednjič je ponoril in se mi izgubil izpred oči.

Kmalu pa sem se nehal zanimati za te, bolj oddaljene stvari, ker sem moral obrniti pozornost na prizore, ki so se odigravali tik ob mojem vznožju. Dve, velikemu pasancu slični zveri sta prišli k napažališču, počepnili ob vodi in jo pričeli žejno srkati: dolga prožna jezika sta jima kakor dva rdeča traka

bliskoma letela ven in noter.¹ Velikanski jelen z močnim rogovjem, krasna, kraljevski ponosna žival, je prišel s košuto pa dvema mladičema in pili so zraven pasancev. Nikjer na svetu ni več sličnih jelenov, ker še losi, ki jih sem kjerkoli videl, bi mu segali kvečjemu do pleč. Kmalu je izpustil svarilni glas in izginil z družino v ločju, pa tudi pasanca sta se požurila in odkrevsala na varno. Po stezi je prišel nov obiskovalec, najstrašnejša pošast, ki si jo more človek pač misliti.

V prvem trenutku sem se začudeno vprašal, kje sem že poprej videl to nerodno telo, s trioglatimi resami posajeni izbočeni hrbet, to čudno, do tal visečo ptičjo glavo? Kmalu sem se spomnil. To je bil stegosavr — isti stvor, ki ga je v svoji risanki zabeležil Maple White in ki je prvi vzbudil Challengerjevo pozornost! Morebiti je bila to celo ista žival, ki jo je srečal ameriški umetnik! Zemlja se je tresla pod njegovo grozovito težo in njegovo srebanje se je daleč razlegalo sredi nočne tišine. Kakih pet minut je ostal tako blizu moje skale, da bi se lahko dotaknil, če bi iztegnil roko, zoprnih izrastkov, ki so mu bingljali po hrbtu. Potem je odtaval in izginil med skalovjem.

Pogledal sem na uro in videl, da je bilo že pol-dveh, torej zadnji čas, da bi se napotil proti domu. Nisem imel nobenih skrbi, da bi zašel pri povratku, ker mi je kazal pravilno smer mali potočič na levo. Izlival se je v jezero kvečjemu lučaj daleč od mojega ležišča in moral sem zgolj korakati zopet ob strugi. Odrinil sem torej prav dobre volje v zavesti, da sem uspešno opravil svoj posel in da nesem tovarišem vse polno dragocenih novic. Najvažnejše med vsemi so bile seveda razsvetljene jame in ugotovitev, da bivajo nedvomno po njih neki jamski ljudje. Razen tega bi lahko poročal o svojih doživljajih pri Osrednjem jezeru. Ugotovil sem, da je bilo natrpano polno čudnih nestvorov, in sem tudi na kopnem videl več

¹ Pasanec (armadillos, Gürteltier) je zastopnik izumirajoče vrste luskinastih sesalcev (dasypus), ki so poznani samo v Indiji in Južni Ameriki.

zastopnikov prazgodovinskega živalstva, ki nam niso poprej prišli nikoli pred oči. Ponosno sem premišljeval med potjo, kako malo ljudi na svetu je moglo kdajkoli doživeti slično izredno noč in tekom nje toliko obogatiti našo znanost.

V te misli zatopljen, sem se počel vzpenjati v klanec in nemara dospel do polovice poti proti domu, ko me je sunkoma iztreznil čuden glas za mojim hrbtom. Spominjal je na rohnenje ali rjojenje, donel tiho, votlo in hudo preteče. Menda se je zopet nahajalo v moji bližini kako pošastno bitje, vendar pa ničesar ni bilo videti, in zato sem stekel kakor za stavo naprej. Prehodil sem zopet kako polovico milje, ko se je glas ponovil še vedno zadaj, toda glasneje in še bolj preteče. Srce mi je pričelo utripati pri misli, da me morebiti ta nepoznana pošast zasleduje. Polila me je kurja polt in lasje so se mi naježili. Če so raztrgale te pošasti druga drugo, je bil to pač njih vsakdanji boj za obstanek, toda nepopisno hudo je bilo misliti, da se lahko lotijo tudi sodobnega človeka, hodijo na človečjo lov in ga tudi morebiti ujamejo, kot da bi ne bil venec stvarstva. Zopet sem se spomnil okrvavljenega žrela, ki sem ga videl v luči lord Johnove bakle in ki se mi je zdelo grozen privid iz najglobljega kroga Dantejevega pekla. Kolena so se mi tako pričela šibiti, da sem obstal in topo izbulil oči na prehojeno, z mesečino polito stezo. Vse je bilo tiho kakor v začarani deželi. Videl sem zgolj srebrnkaste jase in temne madeže grmovja. A potem se je zopet razleglo sredi tišine kakor preteča grožnja isto globoko in votlo rohnenje, zdaj je bilo zopet glasneje in bližje kakor poprej. Razpršilo je vse moje dvome. Neka pošast me je zasledovala in se mi bližala z vsakim trenutkom.

Stal sem kakor mrtvouden in bedasto ogledoval pot, ki sem jo bil prehodil. Potem sem ga nenadno zagledal. Opazil sem neko gibanje v grmovju onstran poljane, ki sem jo baš prekoračil. Orjaška črna senca je stopila iz teme in odskakljala v svetli mesečini po jasi naprej. Pravim izrecno »odskakljala«, ker se je

premikalo strašilo po koncu in z dolgimi skoki na mogočnih zadnjih šapah kakor kenguru, dočim so mu visele sprednje šape v zraku. Bilo je tako orjaško in močno kakor slon, če bi se povzpel na dve nogi, a kljub nerodnemu životu so bile njegove kretnje izredno prožne. Tolažil sem se od kraja, ko sem ga zagledal, da je to iguandon, o katerem mi je bilo znano, da ni nevaren, a kljub svoji nevednosti sem kmalu uvidel, da je to povsem drugačna zver. Namesto nedolžne, jelenovi slične glave orjaškega troprstnega rastlinojedca, je imela ta pošast široko plosko po žabje oblikovano glavo, kakor ono bitje, ki nas je prestrašilo ponoči v taborišču. Divje rohnenje in grozovita vztrajnost pri zasledovanju sta me prepričali, da mora to biti samo velik, roparski dinosavr, najstrašnejša zverina, ki je kdajkoli živela na zemlji. Približno vsakih dvajset yardov je prekinil orjaški nestvor svoje skakljanje, se spustil na sprednje šape in pričel vohati po tleh. Iskal je torej moj sled. — Včasih ga je za trenutek izgubil, a kmalu ga je vedno zopet našel, se povzpel in z velikanskimi skoki odhitel naprej po poti, ki sem jo hodil.

Še zdaj mi lazijo mravljinci po hrbtu, če se spomnim te ponočne more. Kaj bi naj počel? V roki sem držal ničvredno, prazno dvocevko. Kako bi mi naj pomagala? Obupno sem se ozrl po kakem drevesu ali skali, toda bil sem v grmovju, kjer so rastle, kamor je neslo oko, same šibe, pa sem vedel, da zdrobi lahko pošast, ki mi je drvela za petami, tudi povprečno drevo kakor trstiko. Beg mi je bil edina možna rešitev. Sicer ni bilo mogoče hitro teči po raskavih, težavnih tleh, a v svojem obupu sem zagledal razločno začrtano, dobro izhojeno stezo, ki je baš križala mojo dosedanjo pot. Bila je to ena izmed bližnjic, ki so se jih posluževale različne divje živali, in smo jih večkrat srečali pri naših izletih. Mogoče bi me utegnila rešiti, ker sem bil dober tekač in zdaj tudi posebno lehak. Vrgel sem torej stran nepotrebno puško in drevel kake pol milje kakor nikoli poprej ali pozneje. Sklepi so mi pokali, prsa težko valovala in občutil

sem, da mi stokajoča sapa kar trga pljuča, a strašilo zadaj me je vedno in vedno podilo naprej. Slednjič sem se ustavil, ker sem popolnoma onemogel. Trenutek se mi je dozdevalo, da sem se ga otresel. Na stezi, ki sem jo gledal, je povsod vladala tišina. A potem se je nenadno zopet razleglo prasketanje in lomastenje, peketanje pošastnih šap in sopihanje orjaških pljuč, zverina mi je bila zopet za petami. Bil sem izgubljen.

Kako prismojen sem bil, da sem se tako dolgo obotavljal, preden sem se spustil v beg! Poprej je vodil pošast samo voh, in zato je prišla tako počasi naprej. A v trenutku, ko sem zbežal, me je morala zagledati. Zdaj ji je pri zasledovanju pomagal tudi vid: saj ji je kazala steza smer, po kateri sem zbežal. Zdaj je priletela z naglimi skoki okoli grmovja in se prikazala izza vogala. Razložil sem v mesečini plamteče, izbuljene ogromne oči, odprto žrelo z vrsto grozovitih zob in strahovite, lesketajoče kremplje na mogočnih sprednjih šapah. Z obupnim krikom sem se zasukal in besno zletel po stezi naprej. Za seboj sem slišal vedno bolj glasno piskajoče dihanje strašila. Težko peketanje njegovih šap se je razlegalo tik mene. Vsak trenutek sem pričakoval, da se mi spustijo njegovi kremplji na vrat. A zdaj je nekaj nenadno zaprasketalo — zrušil sem se v nek prepad, in vse naokrog je postalo temno ter mirno.

Ko sem se zopet zavedel — mislim, da sem bil brez zavesti samo nekoliko minut — sem zavohal neznosen, zoprni smrad. Iztegnil sem roko in otipal v temi nekaj, kar je bilo slično debelemu kosu mesa, dočim je zgrabila druga roka velikansko kost. Zgoraj sem zagledal krog zvezdnatega neba in torej sklepal, da ležim na dnu globoke jame. Počasi sem se dvignil na noge in si otipal ves život. Bil sem lesen, in od pet do glave me je vse bolelo, a noben ud mi ni odpovedal in sem jih lahko premikal. Ko mi je predočil zopet pretreseni spomin vse okoliščine mojega padca, sem prestrašeno pogledal navzgor v pričakovanju, da bom videl sredi bledega neba črno senco pošastne glave. A strašila ni bilo videti in od zgoraj se ni razlegal

noben glas. Stopil sem počasi okoli jame in povsod otipaval stene, da kaj poizvem o nepričakovanem kraju, kamor sem se tako srečno zvrnil.

Kakor sem omenil, je to bila jama s strmimi stenami in gladkim, kakih dvajset čevljev širokim dnom. Tla so bila posejana s cunjami debelega mesa, ki se je po večini popolnoma razkrajalo. Zato je bil zrak obupno strupen. Skakal sem in se spotikal ob teh smrdljivih kupih mesa ter nenadoma otipal nekaj trdega in slednjič spoznal, da je bil to sredi jame trdno zabit navpičen kol. Bil je tako visok, da mi roka ni segala do vrha, zdelo pa se je, da je ves prevlečen z maščobo.

Zdaj sem se bliskoma spomnil, da imam v žepu škatlico voščenih vžigalic. Prižgal sem eno in ugotovil, kam sem padel. Takoj mi je postalo jasno, čemu služi ta jama. To je bila past, ki so jo naredile človeške roke! Kol na sredi je bil kakih devet čevljev dolg, na koncu zaostren in ves črn od strnene krvi zveri, ki so se bile nanj nabodle. Okoli razmetane cunje mesa so bile ostanki plena, ker so morali ljudje razkosati svoje žrtve, da pripravijo prostor za nove, ki se bodo zvrnile v jamo. Spomnil sem se, kako je pripomnil Challenger, da ne morejo na planoti bivati ljudje, ker ne bi bilo njih šibko orožje kos pošastim, ki bi jih napadale. Zdaj pa je bilo jasno, na kak način so si znali pomagati. Nisem sicer ničesar vedel o teh domačinih, vendar pa so jim nudile jame z ozkim vhodom zadostno zavetišče, kamor niso mogli orjaški lazivci, njih bolj razviti razum pa je izumil jame ob stezah, koder so hodile živali: znali so jim torej priti do živega kljub njih velikosti in moči. Tudi tukaj se je izkazal človek kot zmagovalec.

Spretnemu človeku ni bilo pretežko splezati po poševni jamski steni na prosto, a dolgo sem se obotavljal, preden sem se vnovič upal v bližino grozovitega nestvora, ki mi je malo da ne vzel življenje. Bogve, če ni prežal zopet kje blizu v grmovju na moj povratek? Slednjič pa sem se vendar opogumil, ker sem se spomnil razgovora Challengerja in Summerleeja o lastnostih velikih savrijev. Oba sta namreč

trdila, da so ta strašila skoro brez možgan, da se ni mogla razviti v njih malih možganskih duplinah prava razsodnost in so morali izginiti povsod drugod na svetu nedvomno radi lastne toposti, ki jih ni pustila, da bi se prilagodili izpremenjeni okolici.

Če bi name zverina čakala, bi to pomenilo, da razume, kaj se je z menoj zgodilo, bi bila torej v stanu vpostaviti vez med vzrokom in posledico. Ali ni bilo verjetno, da bi se slično omejeno bitje, ki je sledilo edino svojemu krvoločnemu nejasnemu nagonu, prej samo malo začudilo, potem pa pustilo lov, ker sem jaz izginil, pa se napotilo iskat drug plen? Splezal sem do kraja jame in pogledal ven. Zvezde so ugašale, nebo je obledelo in jutranji sveži vetrič mi je zapihal prijetno v obraz. Nikjer ni bilo ne duha ne sluha o mojem sovražniku. Počasi sem zlezal ven in se usedel za trenutek na tla, v slučaju nevarnosti takoj pripravljen, planiti nazaj v svoje zavetišče. Potem sta me pomirila popolna tišina in naraščajoča svetloba in sem se toliko opogumil, da sem odtaval nazaj na stezo, po kateri sem prej šel. Spotoma sem pobral puško in kmalu prišel zopet do potoka, ki me je vodil. Včasih sem se še vedno plašno ozrl, a vendar sem se napotil proti domu.

Nenadoma sem začul nekaj, kar me je spomnilo na odsotne tovariše. V tihem, jasnem jutranjem zraku daleč se je razlegal suh, oster pok težke puške. Obstal sem in jel poslušati, a ničesar ni bilo več čuti. Za trenutek me je prestrašila misel, da jih je morebiti zadela kaka nenadna nesreča, a potem sem si vse pojasnil bolj naravno in enostavno. Saj se je že zdanilo. Ni dvoma, da so opazili mojo odsotnost. Mislili so najbrž, da sem zašel v gozdu in oddali strel, da mi pokažejo smer proti taborišču. Sklenili smo sicer, da na noben način ne bomo streljali, a so naredili najbrž izjemo, ker so mislili, da sem v nevarnosti: Moral sem torej, kolikor se je dalo pritisniti, da jih čimprej pomirim.

Vendar sem bil tako utrujen in izmučen, da nisem bil v stanu napredovati tako hitro, kakor bi si želel; slednjič pa sem le prišel v poznane kraje. Na

levo je ležalo pterodaktilsko močvirje, spredaj pa je bila iguandonska poljana. Še trenutek, pa sem stopil med zadnje drevje, ki me je delilo od Utrdbe Challenger. Veselo sem zavriskal, da potolažim čimprej svoje tovariše. Toda nihče ni odgovoril na moj pozdrav. Srce mi je pričelo nemirno utripati pri tem zloveščem molku. Pospešil sem korak in potem stekel. Taborišče je zrastle pred menoj kakor sem ga zapustil, samo vrata so bila odprta. Planil sem vanj. V mrzli jutranji luči sem zagledal strašno sliko. Vse naše zaloge so bile v divjem neredu razmetane po tleh, moji tovariši so izginili, in poleg s pepelom prevlečenega ugašajočega ognja se je razlivala sredi orumenele trave strašna krvava mlaka.

Ta nepričakovani udarec me je tako zmedel, da se mi je najbrž skoro zmešalo. Spominjam se zdaj samo nejasno, kakor slabih sanj, da sem blodil ves obupan po gozdu okoli praznega taborišča in divje klical svoje sodruge, a iz molčeče teme ni bilo nobenega odgovora. Grozna misel, da jih morebiti nikoli več ne bom videl, da sem ostal sam brez vsake možnosti, se povrniti nazaj v svet, da bom najbrž končal življenje in umrl v tej pošastni deželi, mi je vzela razum. Ruvati sem si hotel v tem obupu lase in se s pestmi tolči po glavi. Šele zdaj sem razumel, kako npravstveno oporo so mi nudili moji prijatelji, Challengerjeva vedra samozavest in Roxtonova oblastna, šaljiva hladnokrvnost. Brez njih sem bil kakor slaboten in nebogljen, v temi tavajoč otrok. Nisem vedel, kam se naj obrnem in kaj naj počnem.

Dokaj časa sem sedel popolnoma omamljen, potem pa sem pričel ugibati, kaka nenadna neprilika je mogla zadeti moje tovariše. Po strašanskem neredu v taborišču se je dalo sklepati o nenadnem napadu, in oni sproženi strel je kazal potem nedvomno čas, kdaj se je to dogodilo. To, da je padel samo en strel, pa je govorilo, da se je morala odločiti borba v enem trenutku. Puške so še vedno ležale po tleh in iz zatvora ene — bila je lord Johnova — je štrlela izstreljena stročnica. Po Challengerjevi in Summerleejevi odeji, ki sta ležali poleg ognja, je bilo

videti, da sta v tem času še spala. Zaboji s strelivom in živili so bili križem razmetani po taborišču, kakor tudi naši nesrečni fotografski aparati in skladi s ploščami, vendar pa ni ničesar manjkalo. Zato pa je izginila vsa hrana, katero smo že imeli na prostem, in katere — kolikor sem se spominjal — je bilo prav veliko. Torej so naskočile taborišče živali, ne pa ljudje, zakaj ti bi seveda pograbili in odnesli vse kar bi našli.

Če pa so to bile živali ali samo ena strahovita žival, kaj se je potem zgodilo z mojimi sopotniki? Divja zver bi jih nedvomno raztrgala in pustila ležati njih ostanke. Res je lahko pričala ta grozna krvava mlaka samo o nekem nasilstvu. Pošast nalik oni, ki me je preganjala ponoči, bi lahko tudi kam odnesla žrtev kakor mačka miško. V tem slučaju sta morebiti planila preostala dva in jo zasledovala. A vzela bi nedvomno potem s seboj svoji puški. Čim bolj sem napenjal svoje utrujene in zmedene možgane, tem manj sem si mogel vse zadostno pojasniti. Preiskal sem ves gozd naokrog, a nisem našel nobenih sledov, ki bi mi lahko pomagali dospeti do kateregakoli zaključka. Slednjič sem še zašel in samo srečna slučajnost me je pripeljala po enournem tavanju zopet v taborišče.

Nenadno pa me je prešinila misel, ki mi je vsaj malo olajšala srce. Nisem bil popolnoma osamljen na svetu. Spodaj ob vznožju skalovja je čakal zvesti Zambo, ki sem ga mogel vedno lahko poklicati. Stopil sem torej k robu planote in pogledal navzdol. Res, čepel je v odeje zavit ob ognju v svojem malem taborišču. A na moje začudenje je sedel poleg njega še drug mož. Za trenutek mi je zavriskalo srce od veselja, ker sem si domišljeval, da se je morebiti posrečilo enemu izmed mojih tovarišev se rešiti na ono stran. A razočaral sem se, ko sem pogledal zopet. Vzhajajoče solnce je možu posijalo na polt, in se je rdečkasto zasvetila. Bil je Indijanec. Glasno sem zaklical in pričel mahati z žepnim robcem. Zambo je takoj pogledal gori, mi pomahal z roko in se pričel vzpenjati na vrh skale. Kmalu je že stal

na vrhu meni nasproti pa z globoko žalostjo poslušal zgodbo, ki sem mu jo povedal.

»Vrag jih je odnesel, massa Malone, kaj pa,« je rekel. »Greste v vražjo deželo, sah,¹ pa vas vse pobere. Pustite si svetovati, massa Malone, pa pridite hitro doli, dokler še ni tudi vas pobral.«

»Kako pa naj pridem doli, Zambo?«

»Ovijalke naberite po drevesih, massa Malone. Na to stran jih vrzite. Na ta panj jih privežem, pa imate most.«

»Na to smo že mislili, toda tu ni ovijalk, da bi nas lahko zdržale.«

»Po konopce pošljite, massa Malone.«

»Koga pa naj pošljem, pa kam?«

»K Indijancem pošljite, sah, v vasi, dosti je jermenov po indijanskih vaseh. Tam spodaj je Indijanec, tega pošljite.«

»Kdo pa je ta?«

»Eden od naših Indijancev. Oni drugi so ga nabili pa mu vzeli zaslužek. Prišel je k nam nazaj. Pravi, da pismo ponese. Pa tudi konopce prinese — karkoli že dobi.«

Pismo da ponese! Zakaj ne? Morebiti nam pripelje pomoč; na vsak način pa bomo tu vedeli, da nismo dali zastonj življenja, ko dobijo prijatelji v domovini poročilo o vsem, kar smo storili za znanost. Imel sem že itak dve za odpošiljatev pripravljene pismi. Ta dan porabim za to, da spišem še tretje s poročilom o vseh mojih doživljajih do zadnjega trenutka. Naj potem izroči Indijanec vse te podatke javnosti. Naročil sem torej Zamboju, naj zvečer pride zopet gori in sem popisoval ves ta pusti, žalostni dan svoje sinočne pustolovščine. Priložil sem tudi pismo na kateregakoli belega trgovca ali kapitana na parniku, če bi ga kje dobil Indijanec, z nujno prošnjo, naj nam pošlje konopce, od katerih je odvisno naše življenje. Zvečer sem izročil pisma Zamboju z denarnico vred. V njej so bili trije an-

¹ Namesto angleškega sir, kakor pomeni massa-mister v spačeni zamorčevi izgovorjavi.

gleški sovereigni,¹ da bi jih dal Indijancu pa mu obljubil še dvakrat toliko, če se res povrne s konopci.

Zdaj torej veste, dragi Mr. McArdle, na kak način dobite poročila, pa veste tudi resnico za slučaj, da nikoli ničesar ne boste več čuli o vašem nesrečnem dopisniku. Nocoj sem pretruden in prepotrt, da bi napravil kake načrte. Jutri pa moram izmisliti katerikoli način, da ostanem v stiku s taboriščem in da lahko poiščem sledove svojih nesrečnih prijateljev.

Trinajsto poglavje.

Slika, na katero ne pozabim nikoli.

V trenutku, ko je zahajalo solnce in se bližala žalostna noč, sem zagledal spodaj sredi brezmejne planjave osamljeno Indijančevo postavo pa gledal za njim, našim edinim slabim upanjem na rešitev, dokler se ni izgubil v zahajajočem solncu, rožnati megli, ki se je dvigala med menoj in reko v daljavi.

Bilo je že popolnoma temno, ko sem se povrnil v naše izropano taborišče, in zadnje, kar sem videl, je bila rdečkasta luč Zambovega ognja; ostal je edina svetla točka na vsem širokem svetu tam spodaj, kakor je bila navzočnost zvestega zamorca edina tolažba za moje obupano srce. Sicer pa sem se prvič, od kar nas je zadela nesreča, počutil nekoliko boljše, dobro se mi je storilo pri misli, da bo zvedel svet, kaj smo opravili, da se ne bodo v najslabšem slučaju izgubila z našimi kostmi vred tudi naša imena, temveč se bodo ohranila za potomce kakor tudi sadovi našega raziskovanja.

Hudo je pač bilo ostati in spati v nesrečnem taborišču, a prenočiti kar sredi divjega gozda bi bilo še bolj grozno. Za eno ali za drugo sem se moral vsekakor odločiti. Previdnost me je svarila, da bi bilo najboljše ostati pokoncu na straži, a izmučeno telo je nasprotno oblastno zahtevalo počitka. Povzpел

¹ Angleški zlatnik, ki je vreden en funt šterlingov.

sem se na vejo orjaškega ginkovega drevesa, a bila je pregladka, da bi gori lahko varno čepel: najbrž bi strmoglavil na tla in si zlomil vrat, čim bi zadremal. Zato sem se zopet spustil na tla in pričel ugibati, kaj naj počnem. Zgradil sem slednjič vhod v našo zarebo, nažgal v trikotu tri posamezne ognje, na hitro sem zadostno povečerjal in takoj trdno zaspal, da naposled doživim nepričakovano in jako veselo prebujenje. Na vse zgodaj, baš ob svitanju, se mi je spustila na pleče neka roka, in ko sem planil ves drhteč od razburjenja na noge ter pograbil puško, mi je ušel radostni krik, kajti zagledal sem v sivkasti mrzli luči, da kleči poleg mene lord John.

Bil je on — pa zopet ni bil. Ko sem ga zapustil, je imel miren nastop, neoporečno zunanost in brezhibno obleko. Zdaj pa je bil bled, divje je gledal in tako težko dihal, kot da bi moral daleč in naglo teči. Njegov suhi obraz je bil krvav in razpraskan, od obleke so ostale samo cunje, in klobuka ni bilo več. Obstrmel sem pri tem pogledu, a Roxton mi ni pustil časa za vprašanje. Brskal je po naših stvareh in govoril istočasno naprej.

»Hitro, mladenič! Hitro!« je klical. »Vsak trenutek je dragocen. Tukaj sta dve puški — vzemite ju! Ostali dve imam jaz. Tako, zdaj pa si naberite nabojev, kolikor jih le morete nositi. Natrpajte si z njimi vse žepe. Tako, gotovo je! Zdaj pa še nekaj hrane. Pol tucata škatel bo nama zadostovalo. Zdaj je vse v redu! Zdaj ni čas za razgovore in ugibanja, požurite se. Le hitro naprej, sicer sva izgubljena!«

Še vedno napol zaspan, nisem bil v stanu si misliti, kaj vse to pomeni, in sem drvel za njim kakor prismojen skozi gozd s puškama pod pazduho ter polnim naročjem najpotrebnejše ropotije. Letel je sem in tja naravnost skozi gosto grmovje, dokler ni prišel do posebno neprodirnega trnja. Zagnal se je vanj, ne da bi se zmenil za bodičevje, se tam vrgel na tla in me potegnil za seboj.

»Tu sem!« je zahropel. »Tukaj sva menda na varnem. Najprej bodo nedvomno naskočili zopet ta-

borišče. To bo prvo, kar jim pride na misel. Baš to jih more zmotiti.«

»Kaj pa pomeni vse to?« sem vprašal, čim sem prišel do sape. »Kje sta profesorja? In kdo nas zasleduje?«

»Opice, človečniki,« je naglo odgovoril. »Moj Bog, kake zverine so to! Ne govorite preglasno: imajo dolga ušesa in ostre oči, le voh, če se ne motim, ni posebno razvit, tako da nas menda ne bodo zavohali. Kje pa ste vi bili, mladenič? Vi ste se še dobro izmazali.«

Prav na kratko mu sem zašepetal, kar sem pač opravil.

»Lepe reči,« je zamrmral, ko je čul o dinosavru in jami. »Za počitnice že ni pripraven ta kraj. Kaj? A jaz nisem niti slutil, kaj vse je tu mogoče, dokler nismo prišli v pesti tem hudičem. Nekoč sem bil v ujetništvu pri papuanskih ljudožrcih, a bili so prav dostojna družba v primeri s to sodrgo.«

»Kako pa se je to zgodilo?« sem vprašal.

»Bilo je na vse zgodaj. Naša učenjaka sta se komaj predramila. Še niti nista utegnila, da bi pričela kak prepir. Nenadno se je sesulo vse polno opic. Priletelo jih je toliko z drevesa na tla, kakor da bi kdo jabolka stresal. Mislím, da so se zbirale že ponoči, dokler ni bilo veliko drevo nad nami z njimi natrpáno polno. Eni izmed njih sem prestrelil trebuh, a preden smo utegnili razumeti, kaj se godi, smo že vsi ležali na hrbtu po tleh pa nismo mogli premakniti ne rok, ne nog. Pravim jim opice, toda držali so v rokah gorjače in kamne, so znali nekaj mrmrati, da se zmenijo med seboj, in nam slednjič zvezali roke z ovijalkami, tako da nadkriljujejo vse zverine, ki sem jih videl, ko sem se potikal po svetu. Opičji ljudje so to, prehodna oblika, »pogrešani člen«, in zaradi mene naj bi ga še vedno pogrešali. Odvlekli so ranjenega tovariša, ki je krvavel kakor zaklan prešič, so se usedli v krogu okoli nas, pa nikoli še nisem videl tako ledeno morilskih obrazov. Bile so same zastavne zverine, kakor človek velike, a dokaj močnejše. Rdeče

obrvi imajo in pod njimi čudno steklene oči; usedle so se in pričele nepremično buljiti v nas. Challenger ni sicer zajec, a še njemu je bilo to preveč. Mukoma se je poskušal povzpeti na noge in se nanje drl, da se je tega že naveličal, naj nehajo. Menda ga je ta nepričakovani napad nekoliko zmešal, zakaj razgrajal je in klel kakor prismojen. Če bi se nanj navalila tolpa časnika, ki jih ima tako posebno rad, še takrat se ne bi mogel bolj dreti.«

»No, in kaj so počele potem?« napeto sem poslušal čudno povest, ki mi jo je šepetal na uho moj tovariš s puško v roki pripravljeno za strel, ne da bi nehal ves čas pazno gledati naokrog.

»Mislil sem, da nam je odbila zadnja ura, a stvar se je nenadno zasukala drugače. Opice so vse skupaj neprenehoma brbrale in mrmrale. Potem pa se je postavila ena od njih poleg Challengerja. Vi se boste temu nemara smejali, mladenič moj, a pri moji veri, bi si lahko bila oba v sorodu! Saj tudi jaz temu ne bi nikoli verjel, če ne bi videl na lastne oči. Ta, stara opica — bila je njih glavar — je izgledala kakor z rdečimi kocinami porastel Challenger, je kazala vse one lepe poteze, ki odlikujejo našega prijatelja, samo da so bile za spoznanje bolj izražene. Imela je isto čokato telo, mogočna ramena, izbočena prsa, vratu tudi ni bilo videti, imela je dolgo rdečkasto kodrasto brado, košate obrvi, v obeh ji je bilo zapisano: »Kaj pa vi hočete od mene, da bi vas vrag!« in tako dalje, ponoviti bi pač moral ves osebni popis. Ko se je razkoračila opica poleg Challengerja in mu spustila na pleče šapo, je postala sličnost popolna. Summerlee, ki je dobil živčni napad, se je smejal, dokler ni pričel vpiti. Opice so se tudi smejale — če zasluži to ime njih vražje meketanje — potem pa so nas pograbile in odvlekly v gozd. Pušk in streliva niso pobrally — menda se jim je zdela stvar nekam nevarna — zato pa so odnesle vso našo odprto hrano. Summerlee in jaz sva morala med potjo marsikatero nepriliko prestati — le pogledjte, kako sem raztrgan — ker so nas vlekly naravnost skozi bodičevje, saj

jim ne more do živega, ker imajo kožo kakor podplate debelo. Zato se je Challengerju dobro godilo. Štiri opice so ga nosile na rokah, in je potoval kakor rimski cesar. Kaj pa je to?«

Začula sva bolj daleč čudno klopotanje, slično je bilo ponekod kastanjetam.

»Tam gredo!« — je rekel moj tovariš in pričel polniti naboje še v drugo ekspresno dvocevko. — »Nabijmo vse, kar imamo, dragi moj mladenič, ker se ne pustiva ujeti, dokler sva živa! Saj ste tudi vi tega mnenja? Vedno dvignete te glasove, če so razdražene. Pri svetem Jurju, bodo že imele vzrok postati razdražene, če na naju naletijo! Tiste jim že ne bova zapela: ‚Sinoči junak krepak je bil vsak — zdaj bo pokopan.‘ Rajši ono staro, kljubovalno: ‚Krčevito so stiskali puške — v otrplih rokah — in, o, Bog — kdor je videl junake — prevzel ga je strah — ker le mrtvi so ležali tam naokrog.‘ Poznate to pesem? Ali jih še vedno slišite?«

»Zelo daleč odtod.«

»Ta peščica za naju ni bogvekakovo nevarna, a mislim, da so razposlale slične izvidniške oddelke po vsem gozdu. No, bom pa nadaljeval našo žalostno povest. Kmalu so nas torej privleklo v svoje gradišče — šteje do tisoč iz vej in listja zgrajenih koč pod drevesom in orjaška zverina z gorjačo v šapi je čepel gori na drevesu, jedel ananas in se sploh gibal sredi velikega gaja tik ob robu planote. Nahaja se tri ali štiri milje daleč odtod. Umazane zverine so me otipale po vsem životu; dozdeva se mi, da si nikoli ne bom mogel oprati sledov teh zoprnih prstov. Zvezali so naju — zoprna opica, ki me je dobila v roke, je prav čvrsto razumela zategniti vozle — pa sva potem morala ležati drug poleg drugega na hrbtu pod drevesom in orjaška zverina z gorjačo v šapi je stala poleg naju na straži. Če pravim ‚mi dva‘, mislim na Summerleeja in nase. Stari Challenger je namreč čepel gori na drevesu, jedel ananas in se sploh gibal kakor je hotel. Pripomniti je treba, da se mu je posrečilo tudi nama preskrbeti nekoliko sadja in naju lastnoročno oprostiti vezi. Če bi ga le videli, kako

bratski je sedel poleg svojega dvojnika na drevesu in s svojim mogočnim basom prepeval 'Oj, zvoni, zvon iz daljnih lin' — glasba ga menda vedno spravi v dobro voljo — bi se vi najbrž nasmehnili; nama pa seveda ni bilo za smeh, kar si lahko mislite. Opice so ga pustile početi, kar je hotel, zato pa so tem bolj ostro pazile na naju. Vsem nam je bilo v tolažbo, da se je posrečilo vsaj vam ostati na prostem, in to tem bolj, ker ste imeli s seboj vse naše spise.

Tako je bila torej ta stvar, mladenič moj, zdaj pa vam povem nekaj takega, da se boste čudili. Pravite, da ste videli dokaze človeškega življenja: luči, lovsko past in tako dalje. No, mi pa smo videli te tuzemce na lastne oči. — Ubogi reveži so, pritlikavci, prav plašno gledajo, in ni čuda, da je tako. Menda bivajo ljudje na enem kraju planote, onstran, kjer ste videli jame — opice pa na drugem kraju, tukaj, in med njimi se vedno nadaljuje neprestana, krvava vojna. Take razmere vladajo torej tu, če sem prav razumel. Baš včeraj se je opicam posrečilo ujeti kak tucat teh človečkov, pa so jih privlekle v svoje gradišče. Nikoli v življenju najbrž ne boste slišali sličnega tuljenja in kričanja. Ljudje, nizki rdečeokožci, so bili tako razpraskani in oklani, da so komaj premikali noge. Dva izmed njih so zmučile opice do smrti, enemu so naravnost izrgale roko iz nadplečja — prav po živalsko. A ti mali Indijanci so prav pogumni možički — nobeden od njih ni dal niti glasu od sebe. Nam pa je kar slabo prihajalo. Summerlee se je onesvestil in še Challengerju je bilo težko obvarovati prisotnost duha. Mislim, da so že izginile, ali se vam ne zdi?«

Napeto sva poslušala, a razen ptičjega čivkanja ni motilo nič globokega gozdnega miru. Lord John je nadaljeval svojo povest:

»Vam pa se je torej posrečilo rešiti si življenje, dragi moj mladenič. Opice so pač imele opravka z lovom na Indijance in se zato niso spomnile na v a s. Sicer pa bi se nedvomno povrnile zopet v taborišče, da ujamejo še vas. Seveda so morale, kakor ste pravili, nas od kraja opazovati z drevesa in so prav na-

tančno vedele, da nas je za enega manj. Bile so vse kakor zaposlene izključno s svojim novim početjem; samo zato sem vas mogel danes zgodaj zbuditi jaz, sicer bi že to oskrbela namesto mene tolpa opic. No, mi pa smo med tem doživeli gorostasne stvari. Bog ti moj, vse skupaj se nam je zdelo kakor grozne sanje! Ali se spominjate orjaškega ostrega bambusovja, goščave tam spodaj ob robu stene, kjer smo našli Amerikančev okostnjak? No, ta kraj leži tik pod opičjo naselbino; tam imajo skakalnico za svoje ujetnike. Mislil da bi se tam lahko našli debeli kupi okostnjakov, če bi jih poiskali. Na vrhu, ob robu imajo poseben prostor za svoje prireditve; skakanje je pri njih posebna svečanost, ki se vedno vrši po določenem redu. Nesrečnike vržejo drugega za drugim v brezdno in zabava obstoji v tem, da gledajo, ali se sam razleti v kose ali se nabode na trsje. Tudi nas so vlekla gledat predstavo in ves opičji rod se je razvrstil po obronku. Strmoglavili so navzdol četvorico Indijancev, ki so jih bambusova stebila prebodla kakor igla kepo masla. Ni čuda, da smo videli, ko smo našli okostnjak onega bednega yankeea,¹ kako mu rastejo bambusi skozi rebra. Bil je to grozovit in obenem vražje napet prizor. Bili smo vsi zavzeti, ko smo gledali smrtni skok, čeprav smo dobro vedeli, da pridemo takoj na vrsto pri skakalnici še mi.«

»No, do tega pa ni prišlo. Šestorico Indijancev, če sem prav razumel, so spravili za danes, a glavno vlogo pri današnji predstavi bomo igrali menda mi. Challenger bi se morebiti še zmazal, a Summerlee in jaz bi bila vsekakor med udeleženci. Opičji jezik obstoji namreč več kakor na polovico iz kretenj, tako da jih ni bilo pretežko razumeti. Sklenil sem torej, da je pravi čas poskusiti, kako se zmažem. Prevdaril sem na hitro vso stvar in na temelju svojih opazovanj izdelal vsaj v glavnem načrt. Vse sem moral urediti sam, ker Summerlee sploh ni prišel vpoštev in tudi Challenger ni bil veliko več vreden. Če se je njima

¹ Angleški zasmehovalni priimek za državljane Zedinjenih držav.

posrečilo za kratek trenutek priti skupaj, takoj sta porabila ta čas za prepir; nikakor namreč se nista mogla zediniti glede znanstvene opredelitve rdečelasih hudičev, katerim smo padli v kremplje. Eden je pravil, da so to dryopithecusi, kakor na otoku Javi, drugi pa je trdil, da so to pithecanthroposi. Prismojenost, vam pravim, najneverjetnejša bedarija! Jaz pa, kakor sem že omenil, sem ugotovil nekoliko stvari, ki bi nam lahko utegnile koristiti. Predvsem niso te zverine kos človeku pri teku po ravnem svetu. Imajo namreč krivljaste, kratke noge, saj razumete? Pa tudi pretežek život. Še Challenger bi lahko prehitel pri teku na sto yardov za nekoliko yardov njih najboljšega tekača, in vi ali jaz bi bila v primeru z njimi naravnost svetovna zmagovalca. Druga točka pa je to, da nimajo pojma o puškah. Mislím, da še vedno ne razumejo, na kak način je dobil rano njih tovariš, ki sem ga obstrelil. Priti moramo samo zopet do pušk, sem si mislil, potem bomo že videli, kaj vse lahko naredimo.

»Danes zjutraj sem jo torej pobrisal: brenil sem svojega čuvaja z nogo v debeli trebuh, tako da se je zvrnil na tla, in sem stekel v taborišče. Tam sem našel vas in puške, pa zdaj sva tu.«

»In profesorja!« zakričal sem v grozi.

»No, morava takoj nazaj, da jima pohitiva na pomoč. Saj ju nisem mogel vzeti s seboj. Challenger je sedel na drevesu, Summerlee pa ne bi bil kos naporom. Preostajalo mi je samo pohiteti po puške in ju potem poskusiti oprostiti. Seveda, bogve, ali ju niso opice iz maščevalnosti takoj vrgle čez krov. Challengerju menda niso storile nič hudega, a Summerlee . . . za tega ne morem jamčiti. Njega bi itak na vsak način ugonobile. O tem sem trdno prepričan. S svojim begom torej nisem mogel ničesar poslabšati. Zdaj pa zahteva seveda najina čast, da pohitiva tovarišema na pomoč, da ju rešiva, ali, če bi nama ne bila sreča mila, da si naprtiva njuno usodo. Pripravite se torej, dragi moj mladenič, pa bodite pogumni, ker ne veva, katera izmed obeh možnosti se lahko uresniči, še preden napoči večer.«

Poizkušam vam predočiti za lorda Roxtona značilno svojevrstno govorico, njegove kratke strnjene stavke in vedno napolšaljivi, napolnemarni slog. Vsekako je bil rojen voditelj. Čim večja nevarnost je grozila, tem boljše volje je postajal in tem živahneje govoril, živ ogenj mu je vzplamtel v sicer mrzlih očeh, in don-quixotski brki so drhteli od vesele razburjenosti. Bil je neprecenljiv tovariš v sličnih odločilnih trenutkih, ker je res imel rad nevarnost in tem bolj iz srca cenil vsako dramatično pustolovščino, čim večjo vlogo je pri njej imel: saj je imel vedno poseben športni užitek, če je tvegat življenje, če je le mogel usodi napovedati ponosno stavo, pri kateri je pomenila izguba — smrt. Če ne bi naju morila skrb za usodo najinih nasprotnikov, bi me nedvomno veselilo spustiti se v slično početje v družbi sličnega človeka. Bila sva že na nogah v najinem skrivališču sredi grmovja, ko me je nenadno pograbil za roko.

»Pri svetem Jurju,« je zašepetal, »zdaj pa prihajajo!«

Iz najinega skrivališča sva lahko gledala vzdolž z zelenim listjem obokanega temačnega hodnika, ki so ga tvorila debela in veje. Res je prihajala po njem skupina opičjih ljudi. Korakali so drug za drugim na krivljastih nogah in z zgrbljenim hrbtom, spuščali v presledkih roke na tla in obračali glave na levo pa na desno. Sključeni so izgledali ponekod manjši kakor v resnici, vendar sem ugotovil, da so vsaj pet čevljev visoki, da imajo dolge roke in orjaška prsa. Marsikateri od njih je bil oborožen z gorjačo, in oddaleč so izgledale kakor jako kocinaste, spačene človeške postave. Samo trenutek sva jih jasno videla. Potem so se izgubili sredi grmovja.

»Še ni čas,« je rekel lord John, ki je bil pripravil puško za strel. »Najboljše bo tu mirno ostati in ležati, dokler ne nehajo iskati. Potem se lahko poizkusiva približati njih gradišču in z boljšim uspehom izvršiti napad. Še kako urico počakajva in potem — hajdiva!«

Da izrabiva čas, sva odprla škatlo s konzervo in nemotena pozajtrkovala. Lord Roxton ni jedel od

jutra ničesar razen malo sadja in se je zdaj lotil mesa kakor sestradan človek. Naposled sva odrinila z žepi napolnjenimi z naboji in s puško v vsaki roki, da pozkusiva oteti najina tovariša. Poprej sva še skrbno zabeležila najino skrivališče sredi grmovja in ugotovila njegovo lego napram Fortu Challengerju za slučaj, da bi ga v sili zopet vedno lahko našla. Pričela sva potem tiho plaziti po grmovju, dokler nisva dospela na rob planote ob našem starem taborišču. Tukaj sva se ustavila in lord John mi je na hitro povedal svoj načrt.

»Dokler sva med tem gostim drevjem, so ti prašiči na boljšem kakor midva,« je rekel. »Lahko naju vidijo, dočim jih midva ne moreva videti. A na odprtem kraju bo stvar drugačna. Tam lahko hitreje tečeva kakor opice. Zato se morava po možnosti držati odprtega kraja. Ob robu planote raste manj visokih dreves kakor v notranjosti. S tem je torej označena smer, kako morava iti. Hajdiva pomalo naprej, dobro pazite in pripravite puško! Pred vsem se ne smete dati ujeti, dokler imate vsaj en naboj — to je moj zadnji nasvet, mladenič moj!«

Ko sva dospela na rob planote, sem pogledal navzdol in videl našega dobrega starega črnega Zamboja: sedel je spodaj na kamnu in kadil. Kaj bi vse dal, da bi ga lahko pozdravil in mu povedal, kaj se je z nami zgodilo; a to bi bilo prenevarno, ker bi naju lahko slišali. Gozdovi so morali biti polni opic; zopet in zopet se je razlegalo njih čudno suho šklepetanje. Zato sva se vsakokrat potuhnila v najbližjem grmovju in tam ostala nepremično, dokler se niso glasovi zopet izgubili. Zato sva le počasi prišla naprej in je moralo miniti vsaj dve uri, preden sem opazil po lord Johnovem opreznem gibanju, da sva že blizu kraja, kamor sva bila namenjena. Pokimal mi je, naj ostanem mirno in ležim, sam pa je splezal naprej. Ko se je minuto pozneje povrnil, mu je drgetal ves obraz od razburjenja.

»Naprej!« je rekel. »Hitro naprej! Bog daj, da ne bi prišla prepozno!«

Živci so mi drhteli kakor šiba na vodi, ko sem splezal naprej, se stegnil poleg njega in skozi grmovje pogledal na poljano, ki je ležala pred nama.

To je bila slika, na katero ne pozabim nikoli do svojega smrtnega dneva, tako pošastna in nemogoča, da res ne vem, kako bi jo naj vam predočil, oziroma kako bi naj bil sam v stanu temu verjeti nekoliko let pozneje, če mi bo kdaj sojeno, da bi se zopet zleknil v naslanjaču v Savage-clubu pa gledal skozi okno neomajno, umazano Temzino nabrežje. Prepričan sem, da bi se mi vse takrat zdelo kakor ponočna težka mora ali umobolni privid v groznici. Vendar vse hočem popisati, dokler še imam dogodke v svežem spominu in vsekakor bo vedel vsaj en človek, ki je poleg mene ležal v mokri travi, da nisem lagal.

Pred nama je ležala velika odprta jasa — merila je več sto yardov širine — pravi zeleni travnik, samo ob robu planote porastel z nevisoko praprotjo. Okoli te poljane so rastla v polkrogu drevesa in v njih vejevju so bile druga nad drugo pritrjene čudne, z listjem pokrite kolibe. Še najboljše zadenete, če si mislite vranje gnezdišče, kjer je vsako gnezdo kakor hišica. Vrata teh kolib in vse veje naokrog so bile natlačeno polne opic, ki so se mi zdele po velikosti za samice in mladiče vsega plemena. Tvorile so ozadje slike in z živahnim zanimanjem zasledovale isti prizor, ob katerem sva v začudenju obstrmela tudi midva.

Sredi poljane, ob robu planote je bila zbrana večstotinska množica kosmatih, rdečelasih nestvorov, izmed katerih so bili nekateri pravi orjaki, in res me je prevzela groza, ko sem gledal to družbo. Vsi so se držali svojega reda, ker so stali v vrsti in nobeden ni stopil iz vrste. Pred to črto je stala peščica Indijancev, malih, dobrorejenih rdečkastih ljudi, katerih polt je lesketala v živi solnčni luči kakor polirani bron. Poleg njih je stal tudi visok in suh beli človek s povešeno glavo in zvezanimi rokami, prava slika obupa in groze. Ni bilo nobenega dvoma — to je bila oglata postava profesorja Summerleeja.

Spredaj in tudi okrog te žalostne slike jetniške skupine je stalo več opic, ki so ostro pazile, da preprečijo vsak beg. Desno od njih in bolj daleč, tik ob prepadu, sem zagledal še dve tako nenavadni (in pod drugimi okoliščinami bi celo rekel tako smešni) postavi, da sta nase popolnoma pritegnili mojo pozornost. Prva izmed njiju je bil naš tovariš, profesor Challenger. Ostanki suknje so mu viseli v cunjah po plečih, srajca pa je bila tako raztrgana, da se je mešala dolga brada z gosto črno dlako, s katero so bila porastla njegova mogočna prsa. Klobuka ni bilo več in dolgi razmršeni lasje, ki so mu zrastle na potovanju, so vihrali po vetru. En sam dan je zadostoval torej za to, da bi ga izpremenil iz najuglednejšega zastopnika sodobne kulture v najgorostasnejšega južnoamerikanskega divjaka. Poleg njega je gosposki stal opičji kralj. Po vsem bi res bil — kakor je pravil lord John — profesorjev dvojnik, če bi imel samo namesto črnih rdeče lase. Sicer pa je kazal isto čokato postavo, široka pleča, naprej moleče dolginske roke in košato brado, ki je pokrivala kocinasta prsa. Občutno razliko med obema je bilo opaziti samo vrh obrvi, kjer je tvorilo opičje poševno čelo in nizka ploska črepinja ostro nasprotje z evropskim visokim čelom in krasno lobanjo. V vsakem drugem oziru je bil res opičji glavar smešno ponesrečeni profesorjev posnetek.

Vse, kar tu na široko popisujem, sem doživel tekom nemnogih sekund. Trenutno sva imela vse drugačne skrbi, ker se je zopet na novo pričela žalo-igra. Dve opici sta pograbili enega izmed peščice Indijancev in ga odvlekli na rob planote. Glavar je dal z dvignjeno roko znamenje. Prijeli sta potem moža za roke in noge in ga trikrat na vso moč zazibali sem in tja po zraku. Nato sta reveža zalučali visoko v prepad. Spustili sta ga s tako močjo, da je zletel v loku daleč v zrak nad njima, preden je pričel padati. Ko je izginil izpred oči, je planila vsa družba z izjemo stražarjev k robu brezdna in tam delj časa obstala v popolnem molku, na kar je izbruhnilo splošno divje tulenje v dokaz veselja. Vse je skakalo naokrog,

mahalo z dolgimi kocinastimi rokami in navdušeno zmagovalno rjovel. Slednjič so se opice vrnile od prepada in se v pričakovanju nove žrtve zopet postavile v vrsto.

Zdaj je padel žreb na Summerleeja. Dva stražarja sta ga pograbila za roke in sirovo porinila naprej. Profesorjevo suho dolgo telo se je zvijalo v rokah mučiteljev, iz objema katerih se je zaman poskušal oprostiti. S svojimi dolgimi okončinami je spominjal na piščanca, ki se upira, ko ga za rep vlečejo iz kurnika in hočejo zaklati. Challenger se je obrnil na glavarja in pred njim ves zavzet krčevito vil roke. Branil je tovariša in vroče prosil, naj mu pusti življenje. Opičji glavar ga je sirovo odrinil stran in zmajal z glavo. To je bila zadnja zavestna kretnja, ki jo je naredil v svojem življenju. Počila je lord Johnova puška, glavar se je zgrudil na tla, in v travi je obležal samo caplja-joči nerodni rdečkasti kup.

»Streljajte naravnost v sredino! Streljajte, dragi, streljajte!« je klical moj tovariš.

Kako čudna krvoločnost se skriva na dnu srca navadnega povprečnega človeka! Od rojstva sem dokaj usmiljen in večkrat mi je privabilo jok ranjenega zajca solze v oči. Zdaj pa sem bil naravnost žejen krvi. Bil sem prav dobre volje, ko sem izstrelil zdaj eno zdaj drugo puško, odpiral zatvor, ga zopet nabijal in zopet zapiral ter obenem glasno kričal pa vriskal, pijan od neusmiljenosti ter morilske strasti. Povzročila sva s svojimi štirimi puškami grozovito opustošenje. Oba čuvaja, ki sta prijela Summerleeja, sta padla, in profesor je ves zmeden taval sem in tja kakor vinjen človek in ni mogel razumeti, da je zopet prost. Gosta opičja množica je dirjala v besni zmedi okoli in se strme ozirala, ker ni vedela, odkod prihaja nenadna morilna burja in kaj pomeni. Vile so si roke, z njimi krilile po zraku, tulile in se spotikale čez ubite. Potem, kakor na povelje, je nenadno planila vsa cvileča čreda iskat zavetišča v drevesih in na mah izpraznila z obstreljenimi tovariši posejano poljano. Trenutek pozneje so ostali sredi jase ujetniki sami.

Challengerjeva bistra glava je takoj razumela, kaj je treba storiti. Prijel je pod pazduho omamljenega Summerleeja in oba sta na vrat na nos stekla proti nama. Dva čuvaja sta planila za njima, a lord John je končal takoj z dvema streloma oba. Stekla sva prijateljema nasproti in vsakemu stisnila v roke nabiti puški. A Summerlee je popolnoma onemogel in komaj premikal noge. Medtem so se že opice opomogle po prvi strahoviti zmedi. Planile so skozi grmovje zopet k nam, da nam zaprejo pot. Challenger in jaz sva Summerleeja prijela pod pazduho in stekla proč, med tem ko je branil lord John naš umik in oddal strel po vsaki divjaški glavi, čim je na nas zarenčala iz grmovja. Šklepetajoče zverine so se za nami podile kako miljo ali še dalje. Potem so pričele polagoma zaostajati, ker zadosti so spoznale našo moč in ni jih mikalo, da bi se nastavljele neusmiljenim puškam. Ustavili smo se, ko smo naposled pritekli do taborišča, in se ozrli, a smo se prepričali, da smo na samem.

Tako se je nam zdelo, a vendar smo se motili. Čim smo s trnjem skrbno zaprli vhod v trdnjavo, drug drugemu stisnili roke in se upehani zgrudili na tla poleg studenca, smo že začuli peketanje drvečih nog in na to milo, napolglasno moledovanje onstran vhoda. Lord Roxton je planil takoj tja s puško v roki in odprl vrata. Tam so klečale z obrazom na tleh štiri drobne rdeče postave, preostali Indijanci, tresli so se od strahu pred nami in vendar prosili našega pokroviteljstva. Z izrazito kretnjo je naredil eden od njih krog proti gozdovom okoli nas, da pove, kako so polni nevarnosti. Potem je planil naprej, z rokami objel lord Johnove noge in na nje pritisnil obraz.

»Pri svetem Jurju!« je zaklical lord John in si pričel v veliki zadregi vihati brke. »Prosim vas, kaj pa naj počnemo zdaj s temi človečki? Vstani no, malež, kaj bi mi poljuboval škornje.«

Summerlee, ki je čepel na tleh, si je nabijal z ostanki tobaka svojo staro čedro iz rožnatega lesa.

»Za zdaj smo se jih vsekakor rešili,« je rekel. »Vse ste nas iztrgali smrti iz krempljev. Pri moji veri, prav veliko ste opravili!«

»Čudovito!« je zakričal Challenger. »Čudovito! Ne samo midva osebno, temveč celokupna evropska znanost vam dolguje globoko hvaležnost za vaše prizadevanje. Usojam si pripomniti, da bi povzročila izguba profesorja Summerleeja in moja prav občutno vrzel v sodobni zgodovini zoologije. Naš mladi prijatelj in vi sta se res sijajno izkazala.«

Prijazni očetovski smehljaj mu je pri teh besedah kakor vedno razsvetil obraz, a zastopniki evropske znanosti bi bili najbrž nekam začudeni, če bi videli njenega izvoljenca in bodoče upanje z razcefrano, nepočesano glavo, golimi prsi in v raztrgani obleki. Stiskal je med koleno pločevinasto konzervno škatlo in držal v roki izdaten kos avstralske mrzle bravine. Indijanec ga je pogledal in z žalostnim stokanjem zopet pokleknil ter objel lord Johnove noge.

»Nič se ne boj, revše malo,« je rekel lord John in mu pobožal obupano glavo. »Ne morem se privaditi vaši zunanosti, Challenger, in, pri svetem Jurju, to ni noben čudež. Nehaj no, malež, tudi on je samo človek prav tak človek kakor mi vsi.«

»Prosim vas, sir!« je zavpil profesor.

»No, Challenger, to je pač vaša sreča, da izgledate ponekod drugače kakor navadni ljudje. Da ne bi bili tako slični opičjemu glavarju...«

»Pri moji veri, lord John Roxton, vi si preveč dovolite.«

»No, to je vendar resnica.«

»Prosim vas, sir, da govorite o čem drugem. Vaše opazke so neumestne in neumljive. Vpraša se zdaj, kaj naj počnemo s temi Indijanci? Po mojem bi jih najbolj kazalo spremiti domov, če bi le vedeli, kje imajo svoj dom.«

»S tem ne bo nobenih težkoč,« sem pripomnil.

»Živijo po jamah onkraj Sredinskega jezera.«

»Naš mladi prijatelj pozna, kje stanujejo. Mislim, da je to dokaj daleko odtod.«

»Dobrih dvajset milj,« sem rekel.

Summerlee je zastokal: »Kar se mene tiče, na noben način ne morem tja korakati. Zdaj pa slišim zopet one zverine, tulijo po naših sledovih.«

Res smo začuli, ko je to rekel, nekje daleč v globini mrkega gozda opičje šklepetajoče glasove. Tudi Indijanci so zopet plašno in žalostno zacvilili.

»Odriniti moramo, in sicer čim prej!« je rekel lord John. »Pomagajte Summerleeju, mladenič moj. Indijanci bodo nesli prtljago. Tako, zdaj pa hajdimo, preden nas opazijo.«

Manj kakor pol ure pozneje smo dospeli do grmovja in se skrili v znanem zavetišču. Ves dan smo čuli razburjeno opičje kričanje blizu našega nekdanjega taborišča, a se vendar ni nobena prikazala blizu nas, tako da so se vsi begunci, rdeči in beli, lahko temeljito in dolgo naspali. Tudi jaz sem dremal zvečer, ko me je nekdo potegnil za rokav: zagledal sem Challengerja, ki je klečal poleg mene.

»Vi zabeležite v svojem dnevniku vse dogodke in ga mislite pozneje objaviti, mr. Malone,« mi je rekel svečano.

»Tu sem samo kot dopisnik svojega lista,« sem odgovoril.

»Tako je. Čuli ste seveda dokaj bedaste opazke, katere si je dovolil lord John Roxton in s katerimi je menda hotel namigniti, da obstoji neka... neka sličnost...«

»Da, čul sem.«

»Samo ob sebi je umljivo, da bi bilo zame izredno žaljivo, če bi karkoli priobčili to podtikanje, če bi zašla v vaše poročilo o naših izkušnjah katerakoli tozadevna nepremišljena opazka.«

»Poročal bom samo čisto resnico.«

»Lord Johnove opazke so večkrat popolnoma fantastične in v stanu je na najneumnejši način tolmačiti tudi spoštovanje, ki ga stalno izkazujejo na nizki prosvetni stopnji stoječi narodi ugledni in značajni osebnosti. Ali razumete, kar mislim?«

»Popolnoma.«

»Prepuščam zadevo vaši lastni uvidevnosti.« In potem, po daljšem molku je profesor dodal: »Ta opičji

glavar je res bil dokaj izredno bitje — nad vse značilna, prikupljiva in duhovita osebnost. Ali tega niste opazili tudi vi?«

»Popolnoma izredno bitje,« sem rekel.

Na to se je profesor jako potolažen, vnovič ulegel, da zopet zaspi.

Štirinajsto poglavje.

»To so bile resnične zmage.«

Domišljali smo si, da ni našim preganjalcem, človeškim opicam, ničesar znanega o našem skrivališču sredi grmovja, a kmalu smo se morali prepričati, da se motimo. Nobenega glasu ni bilo slišati iz gozda, noben listič se ni ganil na drevesu in povsod naokrog je vladal mir, — a vendar ne bi smeli zaupati: saj smo bili že zadostno poučeni, kako spretno in vztrajno znajo ta bitja opazovati ter prežati na ugodno priliko. Naj mi bo v bodoče namenjena katerakoli usoda, prepričan sem, da ne bom nikoli bližje smrti nego danes zjutraj. Toda povedati moram vse po vrsti, kakor se pač spodobi.

Zbudili smo se jako zdelani po včerajšnjem strahovitem razburjenju in pičlem kosilu. Summerlee je bil še vedno tako slab, da so se mu šibile noge, a za starega gospoda je bila vedno značilna ona trdovratna pogumnost, ki se nikoli ne mara udati. Zbrali smo se na posvetovanje in sklenili, da počakamo mirno še uro ali dve v našem skrivališču in si privoščimo nujno potrebni zajtrk ter odrinemo potem preko planote pa okoli Sredinskega jezera proti onim jamam, kjer so morali po mojih opazovanjih bivati naši Indijanci. Zanašali smo se na to, da bodo rdečkožci, ki smo jih rešili, za nas zastavili dobro besedo in nam preskrbeli prijazen sprejem pri svojih rojakih. Če bi se nam posrečilo, da bi dovršili svojo nalogo in zbrali točnejše podatke o skrivnostih Maple Whiteove dežele, bi lahko potem posvetili vsi svoje moči edinemu in življenskemu vprašanju, kako bi pobegnili in se vrnili odtod domov. Še Challenger je priznal, da smo

opravili vse, po kar smo prišli, ter da je zdaj naša prva dolžnost, sporočiti civiliziranemu svetu naša čudežna odkritja.

Trenutno smo imeli čas in priložnost, da smo si natančneje ogledali Indijance, ki smo jih bili oteli. Bili so drobni, žilavi, prožni in lepo rasli človečki z gladkimi črnimi lasmi, ki so bili zadaj z jermenčkom zvezani v šop; tudi njih kratki predpasniki so bili iz usnja. Brezbradi obrazi so bili pravilno oblikovani in kazali dobrodušnost. Natrgani in okrvavljeni uhlji so jim bili preluknjeni: menda so nosili uhane, ki pa so jim jih iztrgali sovražniki, čim so prišli v ujetništvo. Živahno so se pogovarjali, in čeprav nismo razumeli tega jezika, smo razločili besedo »Accala«: venomer so jo ponavljali in zraven kazali s prstom drug drugega; skleпали smo, da mora to biti ime njih naroda. Včasih so zažugali s pestmi proti gozdu in kričali: »Doda! Doda!« Pri tej besedi sta jim spačila obraze strah in sovraštvo — označili so z njo najbrž svoje sovražnike.

»Kaj pa poveste o njih, Challenger?« je vprašal lord John. »Zame je samo eno jasno, in sicer to, da je oni malež z obritim čelom nekak glavar.«

Res je bilo nedvomno, da ima omenjeni mož med njimi svoje posebno stališče, ker so ga nagovarjali vsi ostali venomer z izrazom globokega spoštovanja. Med njimi je bil menda najmlajši, a tako ponosen in nedostopen, da je skočil kakor vzpodboden konj stran, ko mu je Challenger spustil na glavo veliko roko: črne oči so mu vzplamtele in je odkorakal daleč proč od profesorja. Tam se je jako dostojanstveno postavil, si položil roko na prsa in večkrat ponovil besede »Maretas«. Profesor, ne da bi prišel v zadrego, je pograbil za pleča najbližjega Indijanca in ga porabil za predavanje, kot da bi razkazoval svojim slušateljem v špirit vloženi šolski pripomoček.

»Kolikor lahko sodimo,« je zagrmel njegov močni glas, »po prostornosti črepinje, lobanjskem indeksu in drugih znakih, se nikakor ne more šteti ta narod med najnižja plemena; stati more nasprotno

dokaj višje v razvojni vrsti kakor marsikatero mi poznano južnoamerikansko pleme. Na noben način ne smemo pripustiti domneve, da bi se vršil ves razvoj sličnega naroda v mejah te dežele. Prav tako je prevelika tudi razlika med človeškimi opicami in ostalimi, na tej planoti ohranjenimi praživalmi in ni mogoče misliti, da bi se od kraja razvijale tam, kjer smo jih našli.«

»Odkod so potem padle tja, da bi jih strela?!« je vprašal lord John.

»To pa je vprašanje, ki se bo nedvomno živahno pretresalo po vseh znanstvenih društvih v Evropi in Ameriki,« je odgovoril profesor. »Po mojih nazorih, kolikor lahko prihajajo v poštev,« tu se je hudo napihnil in izzivalno pogledal naokrog, »je napredoval splošni razvoj v posebnih razmerah te dežele do vretenčarjev, a so se ohranile in naprej živijo poleg poznejših tudi starejše oblike. Tako vidimo tu sodobne živali, kakor tapirja — ta zverina ima občudovanja vreden dolg rodovnik —, velejelena in mravljinčarja v družbi različnih lazivcev jurske dobe. Vse to je izven dvoma. Prehajamo zdaj k vprašanju o človeških opicah in Indijancih. Kaj naj misli znanost o njih? Jaz moram biti samo mnenja, da so vpadli v to deželo. Najbrž so živele nekoč v Južni Ameriki človečnice, ki so našle v starodavnih časih pot na planoto in se tu po daljšem razvoju izpremenile v bitja, katera smo opazovali in izmed katerih bi lahko bila posamezna — tu me je profesor ostro pogledal — po telesu in obliki v ponos slehernemu izmed današnjih narodov, jaz to odkrito priznam, če bi le imela tudi primeren razum. Kar se Indijancev tiče, so nedvomno znatno poznejši priseljenci iz nižave. Povzpeli so se morali na planoto najbrž pod pritiskom lakote ali zmagovalcev. Srečali so tu poprej nepoznane grozovite zverine in si morali poiskati zavetišča po jamah, ki jih nam je popisal naš mladi prijatelj, ter so nadaljevali nedvomno ogorčen boj za obstanek z divjimi živalmi ter posebno opicami, ker so jih morale smatrati za pritepence: zadnja vojna je bila seveda posebno neusmiljena, zakaj nasprotnik je bil vse

bolj zvit kakor ostale velikanske zverine. To bo tudi vzrok, radi katerega je število indijanskega prebivalstva vsekakor omejeno. Torej, gentlemen, ali sem vam rešil uganko ali pa se vam zdi katerakoli točka še vedno nejasna?«

Profesor Summerlee je bil preveč pobit, da bi ugovarjal, in je stresel samo srdito glavo in tako pokazal, da ne odobruje kolegovih izvajanj. Lord John si je samo popraskal neposebno bujne lase s pripombo, da se ne more udeležiti te borbe, ker je vpi-san med borce drugačne teže. Jaz pa sem ostal zopet zvest svoji navadni vlogi in zasukal znanstveni razgovor v najbližjo vsakdanjo smer s pripombo, da pogrešam enega izmed Indijancev.

»Šel je po vodo,« je rekel lord Roxton. »Vsilili smo mu prazno škatlo od mesa pa je razumel in se odpravil.«

»V staro taborišče?« sem vprašal.

»Ne samo k studentu. Tja je šel, med tisto drevje. Mora biti samo kakih dvesto yardov daleč. Pravzaprav bi se moral pritlikavec v tem času že vrniti.«

»Pa grem gledat, kaj je z njim,« sem rekel. Vzel sem puško in odkorakal proti potoku skozi grmovje, dočim so ostali moji prijatelji pripravljali pičli zajtrk. Zdelo se vam bo morebiti nepremišljeno, da sem tako brezskrbno zapustil varno skrivališče v naši goščavi, čeprav nisem bil predaleč namenjen, a pripomniti je treba, da smo bili več milj oddaljeni od opičjega gradišča, da še niso odkrile zverine, kolikor je bilo nam znano, našega zavetišča in da nisem imel s puško v roki pred njimi tudi nobenega strahu. Nisem pač vedel, kako so zvite in močne.

Slišal sem pred seboj v daljavi žuborenje studentca, a bil sem od njega ločen po neprodirnem podmladku in drevju. Pričel sem laziti skozi zapreko baš tam, kjer me niso slučajno več videli tovariši, pa zagledal, da leži sredi grmovja neka rdečkasta stvar. Stopil sem bliže in se prepričal, da je mrtvo telo pogrešanega Indijanca. Ležal je postrani s skrčenimi nogami in imel tako nenaravno zavihano glavo, kakor da bi gledal preko lastnih pleč. Zakričal sem, da po-

svarim tovariše, ker tu se je moralo nekaj zgoditi, ter sem se spotaknil ob prihodnjem koraku ob truplo. Najbrž je bil moj angel varuh prav blizu mene, ker pogledal sem iz nagonskega strahu ali morebiti radi rahlega šumenja med listjem navzgor. Iz gostega zelenja nad menoj sta se spuščali počasi dve mišičasti, z rdečkastimi kocinami porastli roki. Še trenutek, pa bi me zgrabile te skrivnostne orjaške šape za vrat. Urno sem odskočil, a roke so bile še bolj urne kakor jaz. Sicer me je rešil nenadni skok smrtnega objema, vendar pa mi je ujela ena šapa tilnik in druga obraz. Dvignil sem roke, da ubranim svoj vrat, a v prihodnjem trenutku so že zdrsnili orjaški kremplji po mojem licu in mi stisnili prste. Neka nevidna moč me je prožno dvignila v zrak in občutil sem, da mi vedno bolj zavija nepremagljivi pritisk glavo, dokler ni postala naposled bolečina preneznosna za vratna vretenca. Izgubljal sem že zavest, a vendar divje odrival šape, dokler se mi ni posrečilo, da sem oprostil brado. Takoj sem obrnil oči navzgor in zagledal, da bulijo nepremično vame iz pošastnega obraza druge, neusmiljeno mrzle, svetloplave oči. Nekaj hipnotičnega je bilo v tem grozovitem pogledu. Nisem se več mogel upirati. Ko je zapazilo strašilo, da omagujem v njegovih krempljih, sta se za trenutek prikazala v kotih zoprnega gobca dva bela čekana in šapa me je še močnejše prijela za brado, da bi mi zavijala glavo vedno bolj gori in nazaj. Rahla okrogla meglica mi je zastrla oči in drobni srebrni zvončki so mi zažvenkljali v ušesih. Začul sem, da je votlo in daleč počila puška, in le nejasno sem občutil udarec, ko sem treščil na zemljo, kjer sem obležal nepremičen ter brez zavesti.

Ko sem se zopet zavedel, sem ležal na hrbtu v travi sredi našega skrivališča v grmovju. Nekdo je prinesel vode iz studenca in lord John mi jo je brizgal v obraz, dočim sta me podpirala jako vznemirjena Challenger in Summerlee. Trenutek se mi je zdelo celo, da je posijala človeška usmiljenost izpod učnjaških krink. Onesvestiti sem se moral, ker so mi odpovedali živci, ne pa radi katerekoli poškodbe, ker pol ure pozneje sem zopet lahko sedel in bil na vse

pripravljen, čeprav me je bolela glava in sem imel zatečen vrat.

»Zdaj pa ste si komaj rešili življenje, dragi moj mladenič,« je rekel lord John. »Ko sem začul vaše kričanje, sem planil iz skrivališča in ko sem zagledal, kako imate zaokrenjeno glavo in bingljate z nogami po zraku, sem že mislil, da nas bo za enega manj. V tem razburjenju sploh nisem zadel zverine, a vas je vendar spustila pa izginila kakor kafra. Pri svetem Jurju, da bi imel kakih petdeset strelcev! Kmalu bi iztrebil peklenško zalego, pa bi lahko zapustili to deželo v boljšem stanju, kakor smo jo našli.«

Opice so nas torej na katerikoli način vendar zavohale in povsod vedno opazovale. Podnevu se nam jih sicer ni bilo treba preveč bati, ponoči pa bi nas najbrž zopet napadle; kazalo je torej, da se moramo čimprej rešiti njih sosedstva. Od treh strani nas je obdajal pragozd, kjer bi naleteli vedno lahko na zasedo. Na četrti strani, ki se je polagoma nagibala proti jezeru, je rastlo samo s posameznimi drevesi pomešano nizko grmovje, ki so ga tu pa tam prekinile odprte poljane. To pot sem bil ubral na svojem samotnem ponočnem izletu, in zdaj bi nas lahko pripeljala k Indijancem v jamah. V tem pravcu smo tudi morali vsekakor odriniti.

Bilo nam je sicer jako žal zapustiti staro taborišče ne samo radi zalog, ki smo jih imeli v njem, temveč tudi pred vsem zato, ker smo izgubili izpred oči Zamboja, edino vez z ostalim svetom. Sicer pa smo imeli s seboj zadosti nabojev in vse puške, da bi se vsaj nekoliko časa lahko ubranili, pa smo tudi upali, da se še lahko povrnemo in pridemo zopet v dotiko z našim črncem. Šaj nam je svečano obljubil, da nas počaka, in nismo dvomili, da bo tudi ostal mož-beseda.

Kmalu po poldnevu smo odrinili na pot. Mladi glavar je korakal pred nami kakor vodnik, toda je užaljeno odklonil tovor, ki smo mu ga hoteli dati, da bi ga nosil. Za njim sta sledila preostala Indijanca, ki sta vlekla na hrbtu našo pičlo prtljago. Mi, četvorica belih ljudi, smo korakali zadaž z nabitimi puškami, napetimi za strel. Čim smo odrinili, se je nenadno

razleglo po mogočnem mrkem pragozdu opičje glasno zavijanje, ki je najbrž izražalo zmagoslavje o priliki našega odhoda ali pa tudi prezirljivo zasmehovanje. Videli smo, če smo se ozrli, samo neprodirno steno drevja, a zategnjeno tuljenje je jasno kazalo, koliko sovražnikov preži na nas med vejevjem. Sicer pa ni bilo opaziti nikakega zasledovanja, ter smo kmalu dospeli na odprt kraj, kjer nam niso več opice mogle do živega.

Korakal sem kot zadnji izmed naše četvorice pa se moral nasmehniti pri pogledu na svoje tri tovariše. Ali je bil res to neoporečno elegantni lord John Roxton, ki je sedel nekoč zvečer sredi perzijskih preprog in slik v bledordečkasti luči zasenčenih svetilk v Albanyju? Ali je mogoče, da je bil to ugledni profesor, ki je tako ponosno učinkoval ob veliki mizi v svoji veličastni delavnici v Enmore parku? In kdo bi slednjič spoznal strogo, neupogljivo postavo profesorja Summerleeja, ki je zahteval besedo na zborovanju v Zoološkem zavodu? Bolj obupno in razcapano ne bi mogli izgledati potepuhi iz najbolj umazane londonske četrti. Bili smo sicer samo teden dni na planoti, toda vsa naša obleka je ostala spodaj v taborišču in preveč smo morali prestati tekom tega tedna, čeprav sem jaz še najbolje odrezal, ker nisem prišel v opičje ujetništvo. Moji trije prijatelji so ostali brez klobukov in si povezali glave z žepnimi robci, od obleke so jim ostale samo cunje; sploh je bilo težko spoznati njihove neobrite, mrke obraze. Summerlee in Challenger sta tudi hudo šepala, jaz pa sem po jutranjem pretresljivem doživljanju od slabosti komaj prestavljal noge in tilnik mi je bil kakor lesen, tako je otrpnil od morilske šape. Res smo bili dokaj žalostna družba, pa se nisem čudil, da so nas tu in tam pogledali naši indijanski spremljevalci s plašnimi, začudenimi obrazi.

Pozno popoldne smo priromali na obalo jezera in ko smo zlezli skozi grmovje pa zagledali vodno gladino, so naši tuzemski prijatelji od veselja glasno zavriskali ter nam živahno pričeli kazati nekaj v daljavi. Res smo zagledali krasno sliko. Velika skupina indi-

janskih čolnov je naglo letela po jezeru proti kraju, kjer smo obstali. Bili so več milj oddaljeni, ko smo jih zagledali, a kmalu so se toliko približali, da so se dvignili s klopi ter pričeli besno mahati po zraku s sulicami in vesli. Na to so se zopet lotili veslanja, bliskoma preleteli ostalo vodno razdaljo, zagnali čolne na peščeno nizko obrežje, stekli nam naproti in z glasnimi pozdravi pokleknili pred mladim glavarjem. Slednjič je planil proti nam eden izmed njih, starejši mož z ovratnico in zapestnico iz debelih, lesketajočih se steklenih biserov, s krznom neke lepe, šekaste, jantarjevorumene zveri, vrženim čez pleča, ter nad vse nežno objel mladeniča, ki smo ga oteli. Pogledal je potem nas, stavil nekoliko vprašanj, jako dostojanstveno odkorakal nam naproti in nas vse po vrsti objel. Slednjič je pokleknilo pred nami na njegovo povelje vse pleme, da nam izkaže čast. Meni je bilo jako nerodno ob tej suženjski ponižnosti in isto sta najbrž občutila, kakor je bilo videti po njunih obrazih tudi lord John pa Summerlee, zato pa je razcvetel Challenger kakor cvetka pod solnčnimi žarki.

»Morebiti spadajo med manj razvite rodove,« je rekel, si pogladil brado in se po njih ozrl, »a lahko bi služilo njih obnašanje v navzočnosti predstojnikov za zgled marsikateremu izmed naših naprednih Evropecev. Čudovito, kako občutljive nagone ima naravni človek!«

Tuzemci so se spravljali nedvomno na vojno, ker je nosil vsak sulico, »dolgi bambus s koščeno ostrino«, lok puščice in ob pasu neki buzdovan ali kamenito sekuro. Gledali so tako sovražno in mrko proti gozdu, odkoder smo prišli, ter ponavljali tako pogosto besedo »doda«, da smo vse dobro razumeli: odrinili so najbrž, da bi rešili ali vsaj maščevali sina starega glavarja, za katerega smo smatrali našega mladeniča. Slednjič so počepnili vsi Indijanci v krogu in pričeli posvetovanje, mi pa smo se usedli blizu na bazaltno skalo in pričeli opazovati njih početje. Poprej so govorili dva ali trije vojščaki, naposled pa je imel naš mladi prijatelj ognjevit govor, ki smo ga tako natančno razumeli

po njegovem izrazitem obrazu ter živahnih kretnjah, kakor da bi poznali njegov jezik.

»Kaj opravimo, če se povrnemo domov?« je govoril. »Prej ali slej moramo vendar zaključiti račun. Vaši tovariši so bili umorjeni. Kaj je na tem, da sem se jaz povrnil nepoškodovan? Zato je vzela smrt druge. Nikoli se ne moremo počutiti na varnem. Zdaj smo vsi zbrani in pripravljeni na boj.« Tu je pokazal proti nam. »Ti tujei so nam prijatelji. Veliki bojniki so in sovražijo opičje ljudi prav tako kakor mi. Služijo jim,« tu je pokazal proti nebu, »grom in strela. Kdaj se nam bo zopet nudila tako ugodna prilika? Naprej torej, da umremo ali pa si ustvarimo za vedno mirno življenje! Kako bi se naj sicer povrnili, ne da bi se morali sramovati pred našimi ženami?«

Mali rdeči vojščaki so žejno poslušali govornikove besede in ko je končal, so mu glasno vzklikali ter vih-teli svoje preprosto orožje, da izrazijo odobravanje. Stari glavar je stopil k nam, nekaj vprašal in pokazal proti gozdu. Lord John mu je z roko pokazal, naj počaka na odgovor, in se obrnil k nam.

»No, zdaj morate pa vi odločiti, kaj hočete početi,« je rekel. »Jaz sem še nekaj dolžan tej opičji zalegi in mislim, da ne bo nihče za njo žaloval, če bi se nam posrečilo, da bi jo izbrisali z lica zemlje. Odri-nem torej s temi rdečimi pritlikavci pa se bom potrudil, da jim pomagam. Kaj pa vi pravite, mladenič?«

»Seveda grem tudi!«

»Pa vi, Challenger?«

»Razume se, da ne odrečem svojega sodelovanja.«

»Pa vi, Summerlee?«

»Zdi se mi, da smo se jako oddaljili od začrtane naloge, lord John. Nikakor nisem mislil, bodite pre-pričani, ko sem zapuščal svojo stolico na londonski vi-soki šoli, da to storim radi napada na naselbino člo-veških opic, pri katerem naj vodim tolpo divjakov.

»Do takih opravkov smo se ponižali!« se je nam-smehnil lord John. — »A če se že moramo lotiti teh stvari, kako se boste odločili?«

»Seveda je vprašanje, je li umesten ta sklep,« je odgovoril Summerlee, ki je vedno hotel stvari priti do

dna, »a če greste vi vsi, ne vem, kako bi naj lahko samo jaz izostal«.

»Vprašanje je torej rešeno,« je ugotovil lord John, se obrnil h glavarju, mu prikimal z glavo in z roko potrkal na puško. Stari mož nam je vsem po vrsti stisnil roko, a njegovi vojaki so pričeli kričati še glasneje kakor poprej. Postalo je že prepozno, da bi odrinili še nocoj, in zato so pričeli Indijanci na hitro pripravljati preprosto taborišče. Kmalu so se povsod pričeli kaditi in goreti ognji. Nekateri izmed njih, ki so bili izginili poprej v goščavi, so se zopet povrnili in prignali mladega iguandona. Kakor vse živali te vrste, ki smo jih prej videli, je imel tudi ta asfaltni madež na hrbtu; videli smo potem, kako je dal drugi tuzemec, ki se mu je poznalo, da je lastnik živine, dovoljenje, da se zakolje, in tako smo končno razumeli, da so bile velikanske zverine prav tako zasebna lastnina, kakor pri nas govedo; madeži, ki smo se jim od kraja tako čudili, so bili samo gospodarjevo znamenje. Ljudje so najbrž zgolj napodili na določeni kraj te brezpomočne, nespretno, travojedne zverine, ki so vzlic ogromnemu telesu imele tako majhne možgane, da bi jih potem lahko pasel kar otrok. Tekom nekoliko minut je bil velikanski nestvor že razkosan in Indijanci so pekli njegovo meso nad kakimi dvanajstimi ognji ob enem z velikanskimi luskinašnimi ribami, ki so jih nabadali na sulice v jezeru.

Summerlee se je ulegel na pesek in zaspal, mi pa smo se potikali okoli vode in poskušali še kaj zvedeti o tej čudni deželi. Dvakrat smo našli s plavo glino napolnjene jame, kot smo videli že tako v pterodaktilskem močvirju. To so bile nekdanje ognjeniške odprtine, ki so, ne vem zakaj, nad vse zanimale lorda Johna. Za Challengerja pa je zopet imel posebno privlačno moč šumeči, kipeči blatni vrec, na površini katerega so se vedno javljali in drug za drugim razpočili debeli mehurji nekega čudnega plina. Profesor je vtaknil vanj votlo trstiko in je od navdušenja zavriskal kakor šolarček, ko se mu je s prižgano vžigalico posrečilo izzvati močen strel in moder plamenček na koncu svoje slamice. Še bolj navdušen je postal,

ko je na njo nataknil in s plinom napolnil usnjeno vrečico, ki je takoj zletela v zrak.

»Gorljivi plin, pa še tak, ki je dosti lažji od zraka! Ni dvoma, da vsebuje znaten odstotek nevezanega vodika. G. E. C. še ni izčrpal vseh možnosti, mladi moj prijatelj! Lahko vam še pokažem, kako zna izkoristiti mogočni razum vse naravne zaklade sebi v prid.« Namignil je domišljavo, da ima neki skrivnosti načrt, a ni ničesar hotel povedati.

A vse, kar smo videli na obali, mi se še ni zdelo tako čudežno, nego velika vodna gladina. Preveč nas je bilo in ropot, ki smo ga dvignili, je razpodil vse živalstvo: če ne štejem nekoliko pterodaktilov, ki so krožili visoko nad nami v zraku ter menda prežali na kak plen, je bilo vse tiho okoli taborišča. Zato pa je bilo vse drugače v vodovju Sredinskega jezera, ki ga je nežno rožnato pobarvalo zahajajoče solnce. Tam je vse vrelo in mrgolelo nepoznanega živalstva. Velikanski temnosivi hrbti in visoke, kakor žaga zobčaste plavuti so se venomer prikazovale sredi srebrnkastih valčkov in zopet izginile v globini. Oddaljene sipine so bile polne ogabnih, čudnih plazivcev, velikanskih želv, nepoznanih savrijev, in med drugim se je razločil orjaški ploskvi nestvor, ki se je zvijal in drhtel kakor kup maščinskih črnih jermenov ter se z glasnim pljuskanjem počasno spustil v vodo. Tu in tam so se vzpenjale visoko nad gladino kačje glave: dolgi vratovi so urno penili vodo, zapustili za seboj dolg vijugast sled in se po labodje slikovito pripogibali ter vzravnavali. Naposled je pristala ena izmed teh živali na peščini samo nekoliko sto yardov daleč od nas ter pokazala vse svoje sodu slično telo z velikanskimi plavutami ter dolgim kačjim vratom. Tedaj sta pričela Challenger ter Summerlee, ki se je nam zopet priključil, od samega navdušenja ter občudovanja pravi dvospev:

»Plesiosavr! Sladkovodni plesiosavr!« je kričal Summerlee. »Kako bi naj mislil, da bom doživel tak prizor! Samo nama je bila sojena ta sreča, dragi Challenger, samo nama izmed vseh zoologov od početka pa do zdaj!

Šele, ko je nastopila noč in so v temi zažareli rdečkasti ognji naših divjih zaveznikov, se je nama posrečilo odtrgati oba učenjaka od čudežev tega prazgodovinskega jezera. Pozneje, ko smo ležali v temi ob obali, smo še večkrat slišali, kako so prhali in pljuskali velikanski povodni prebivalci.

Zjutraj zgodaj je naše taborišče zopet oživelu in uro pozneje smo že odrinili na slavno vojno. Kolikokrat sem sanjal, da bi postal vojni poročevalec! Vendar me ne bi mogla tudi najgorostasnejša bitka bolj poučiti, kaj je bistvo vojne umetnosti, kakor ta napad, o katerem moram zdaj poročati! Moje prvo poročilo z bojnega polja se glasi torej tako:

Naše število je bilo še ponoči ojačeno z novim oddelkom tuzemcev, ki je došel iz jam, ter je znašalo pri odhodu vsaj štiristo do petsto mož. Naprej smo poslali oddelek izvidnikov, za njim pa se je valila v dolgem sprevedu po obronku, porastlem z grmovjem, navkreber glavna vojska in se ustavila šele ob robu gozda. Tukaj se je raztegnila v dolgo vrsto suličarjev in strelcev. Roxton in Challenger sta se postavila na desnem krilju, Summerlee in jaz — na levem. To je bilo pravo krdelo vojščakov kamene dobe in mi smo ga spremljali v bitko z najnovejšimi izdelki londonske puškarske obrti.

Nismo dolgo čakali na sovražnika. Na robu gozda se je razleglo divje. cvileče tulenje, nenadno je planila odtam čreda s kamenjem in gorjačami oboroženih opic ter se zakadila v sredino indijanske bojne črte. Napad je bil sicer pogumen, toda nerazsoden, ker niso bile orjaške, krivonoge zverine na tleh nikakor kos svojim, kakor mačke prožnim nasprotnikom. Grozno je bilo gledati pobesnele pošasti s penastimi gobci in divje plamtečimi očmi, kako so se zaletavale in grabile po spretnih sovražnikih, a jih nikoli niso mogle dobiti, dočim so se zasajale puščice druga za drugo v opičjo kožo. Velikanska opica je drevela tik mimo mene in tulila od bolečin: kakih deset puščic ji je štrlelo po vratu in rebrih. Iz samega usmiljenja sem ji prestrelil lobanjo, da se je zvrnila kakor posekana med aloe. To je bil edini strel, ker je bil usmerjen glavni napad

proti sredini bojne črte, in so ga Indijanci lahko odbili tudi brez naše pomoči. Ni se rešila menda nobena opica izmed vseh, ki so se upale iz gozda na prosto.

Zato je postala stvar vse bolj nevarna, čim smo prišli v gozd. Slednjič, dobro uro potem, ko smo pričeli prodirati med drevesi, je izbruhnil tako ogorčen boj, da nam je včasih prav trda predla. Z velikanskimi gorjačami oborožene opice so pridrvele iz grmovja in udrihale po Indijancih, da se je marsikateri posrečilo pobiti po tri do štiri sovražnike, preden jo je prebodla sulica. Njih strahoviti udarci so zdrobili vse, kar so zadeli. Eden je v trske zdrobil kopito Summerleejeve puške, drugi pa bi mu najbrž strl lobanjo, če ne bi opici prestrelil Indijanec srca. Druge opice so čepele po drevesih ter nas obmetavale od zgoraj s kamenjem in težkimi kosi lesa ali pa so tudi skakale med nas na tla in se besno borile, dokler jih nismo ugonobili. Končno niso več mogli naši zavezniki kljubovati hudemu navalu in bi se najbrž spustili v beg, če ne bi posegle vmes naše puške. Toda stari glavar je vpostavil red, in Indijanci so zopet tako srdito napadli, da so se zdaj pričele umikati že opice. Summerlee je ostal brez orožja, zato pa sem streljal jaz kakor sem mogel hitro in venomer vnovič nabijal puško, pa sem tudi čul, kako neprestano pokata na drugem krilu puški najjinih tovarišev. Slednjič sta se nenadoma polastila naših sovražnikov obup in zmeda. S stokanjem in tulenjem so se spustile orjaške zverine v beg in se razpršile na vse strani po grmovju, medtem ko so dvignili naši zavezniki divje zmagoslavno kričanje in zasledovali poražene sovražnike. Ta dan so bili zaključeni vsi spopadi neštevilnih pokolenj, vsa mržnja in neusmiljenost, ki se je nakopičila v zadnjem času, vsi spomini na preganjanje in izgube. Človek je slednjič postal gospodar, a človeška zverina se je morala za vselej umakniti na svoj določeni prostor. Begunci, če so še tako hiteli, vendar niso mogli uiti urnim divjakom. Povsod po mrkem gozdu se je razlegalo žalostno tulenje, žvižganje puščic, prasketanje nalomljenih vej ter zamokli udarci pri padanju težkih teles: ubite opice so letele na tla iz svojih skrivališč med vejevjem.

Tekel sem med drugimi, dokler nisem srečal lorda Johna s Challengerjem, ki sta nama prišla naproti.

»Končano je,« je rekel lord John. »Vse ostalo prepustimo lahko po mojem mnenju kar njim. Čim manj bomo gledali klanje, tem boljše bomo zaspali.

Challengerjeve oči pa so sijale od morilske strasti.

»Doletela nas je izredna sreča,« je kričal našopirjen kakor bojni petelin, »bili smo priče izrazite, odločilne zgodovinske bitke, ene izmed bitk, ki so odločale usode sveta. Kaj je na tem, dragi prijatelji, če premagajo narodi drug drugega? To je brezpomembno. Vsaka zmaga ima iste posledice. Vse drugačne so bile obupne bitke v sivi davnini, ko so branili jamski ljudje svoje življenje pred napadalnimi tigri, ali so naleteli prvič sloni na sovražnika, ki jim je bil kos; to so bile resnične zmage, uspehi, ki jih je vredno zaznamovati. Čudno naključje usode nam je omogočilo opazovanje in celo sodelovanje pri odločitvi enega takih spopadov. Od sedaj bo vedno gospodaril na tej planoti le človek.«

Vsekakor je potreboval človek neomajno prepričanje in ni smel biti preobčutljiv, če je hotel zagovarjati slična usodna razvojna sredstva. Povsod v gozdu, kamor smo prodirali, naleteli smo na kupe s sulicami ali puščicami prebodenih opic. Tu in tam je zopet kazala mala skupina pohabljenih indijanskih trupel, da so se opice do zadnjega branile in drago prodajale svoje življenje. V daljavi se je povsod razlegalo vriskanje in renčanje, ki nam je kazalo smer zasledovanja. Opice so se zopet poskušale postaviti v bran ob svojem gradišču, do katerega so se morale umakniti, a kmalu je bil zatrt tudi ta zadnji odpor. Prišli smo baš pravočasno, da še vidimo zaključni grozoviti prizor. Indijanci so podili zadnje opice, kakih osemdeset do sto samcev, preko znane poljane proti robu prepada, kjer smo pred dvema dnevoma doživeli one grozne prizore. Ko smo dospeli tja, so že sklenili indijanski suličarji polkrog okoli svojih žrtev, — in čez trenutek je bilo vse končano. Kakih trideset ali štiri-deset opic je bilo pomorjenih takoj. Ostale so odrinili proti brezdnu, čeprav so javkale in se otepale, in jih

strmoglavili, kakor so to poprej same delale s svojimi ujetniki, na ostre bambuse. Zdaj, kakor je rekel Challenger, je postal človek za vselej gospodar Maple Whiteove dežele. Opičji samci so bili vsi do zadnjega pobiti, opičje gradišče so razdrli, samice in mladiče so napodili v ujetništvo in tako se je krvavo zaključilo dolgo sovraštvo po neštevilnih stoletjih.

Nam je prinesla ta zmaga veliko koristi. Pred vsem smo lahko zopet obiskovali svoje taborišče in prišli torej do naših zalog. Navezali smo tudi vnovič stike z Zambojem, ki je od daleč plašno gledal čudno sliko. Ni mogel razumeti, kaj pomeni kup opic, ki so letele z vrha skalovja v brezdno.

»Spustite se, massas, spustite se navzdol!« je kričal in imel oči izbuljene od strahu. »Vrag vas bo vse pobral, če še ostanete gori!«

»To je glas zdrave pameti!« je rekel prepričano Summerlee. »Imeli smo že zadosti napetih doživljajev, ki niso nič primerni našemu značaju ali družabnemu stališču. Pripomnim vam, Challenger, da ste zastavili svojo besedo! Od sedaj naprej morate posvetiti vse svoje zmožnosti raziskovanju, kako bi prišli iz te grozovite dežele in se vrnili k civilizaciji.«

Petnajsto poglavje.

»Naše oči so videle velike čudeže.«

Redno, dan za dnevom, popisujem naše doživljaje in kljub vsemu upam, da bom v stanu poročati, preden dovršim to poročilo, o solnčnem žarku, ki posije skozi mrke oblake nad nami. Sicer smo tukaj v ujetništvu in nimamo še vedno nikakega določenega načrta za beg, dasi se na vso moč trudimo kaj potuhtati. A vendar si lahko mislim, da bomo nekoč še hvaležni usodi, ker nas je zadržala tu proti naši volji: saj spoznamo zato nekoliko bolj čudeže te edinstvene dežele in tudi njeno živalstvo.

Indijanska zmaga in uničenje opic je pomenilo preobrat v naši usodi. Od tedaj smo res bili na pla-

noti gospodarji, ker so nas gledali tuzemci napol plašno in napol hvaležno v zavesti, da jim je pomagala naša skrivnostna moč, rešiti se dednega sovražnika. Morebiti bi bili veseli, če bi odšli tako močni in neumljivi ljudje, vendar pa nam niso nikoli pokazali poti, ki bi nas lahko pripeljala v nižavo. Nekoč je sicer obstojal, v kolikor smo sklepali po njih kretnjah, neki predor, po katerem se je lahko prišlo na vrh planote: menda smo tudi videli spodaj dolenji izhod. Po tej poti so se nedvomno v različnih dobah povzpeli na planoto opice pa Indijanci in istega predora sta se morala poslužiti tudi Maple White in njegov tovariš. Lani pa se je baje dogodil grozovit potres: gorenji vhod v predor se je zrušil, zasul in postal popolnoma nedostopen. Zdaj so Indijanci samo zmajali z glavami in skomizgnili z rameni, če smo jim s kretnjami kazali, da bi se radi spustili navzdol. Morebiti sploh niso mogli, morebiti pa nam niso hoteli pomagati, da bi prišli odtod.

Koncem zmagoslavne vojne so napodili preostale opice preko vse planote (strahovito žalostno so zavijale), pa jih nastanili v sosedstvu svojih bivališč, kjer so morale poslej postati suženjski rod pod stalnim nadzorstvom svojih gospodov. To je bila stara zgodba o Judih v Babilonu ali Izraelcih v Egiptu v preprosto sirovi prazgodovinski obliki. Ponoči smo čuli iz gozda zategnjeno otožno vpitje, kakor da bi objokaval prvobitni Ezekiel izgubljeno veličje ter klical uničeno slavo opičjega gradišča. Ujetniki so dobili svoj posel: morali so cepiti drva in nositi vodo.

Dva dneva po bitki smo se povrnili z zavezniki preko planote pa se utaborili ob vznožju njih skalovja. Domačini so sicer hoteli, da bi bivali z njimi po jamah, a lord John ni hotel na to pristati, ker bi prišli s tem popolnoma v njih oblast v slučaju, če bi se nam hoteli izneveriti. Ohranili smo torej neodvisnost in imeli za vsak slučaj vedno pripravljeno orožje, čeprav smo z njimi ostali slejkoprej najboljši prijatelji. Večkrat smo tudi obiskovali njih jame, ki so res bile nad vse zanimivo bivališče, dasi sploh nismo bili v stanu ugotoviti, ali so bile umetnega ali pa narav-

nega izvora. Vse so bile izdolbene v nekem mehkem kamnu; tvoril je vmesni sloj med zgornjim bazaltnim skladom, iz katerega je obstojalo rdečkasto skalovje, ter trdno granitno plastjo, na kateri je temeljilo.

Odrptine, ki so vodile v notranjost jam, so se nahajale v višini kakih osemdeset čevljev; do njih so se vzpenjale kamenite, dolge stopnice, ki pa so bile tako ozke pa strme, da ni mogla priti po njih kaka večja žival. Jame so bile tople pa suhe ter so imele obliko ravnih hodnikov različne dolžine, ki so vsi vodili v globino skalovja. Njih gladke, sive stene so bile okrašene s številnimi izvrstnimi slikami z ogljem, katere so predstavljale različne, za planoto značilne živali. Če bi kdaj izumrli vsi prebivalci te dežele, bi vendar dobil poznejši raziskovalec po teh jamskih stenah izčrpne podatke o čudnem živalstvu — dino-savrih, iguandonih in ribjih gaščericah, — ki je še pred kratkim tukaj obstojalo.

Odkar smo zvedeli, da so orjaški iguandoni lastnikom samo domača živina in pomenijo kratkomalo premične mesnice, smo bili mnenja, da je znal človek tudi s preprostim orožjem postati gospodar na planoti. Vendar pa smo kmalu odkrili, da ni bilo tako, da je živel v odvisnosti. Tretji dan po tem, ko smo se utaborili blizu indijanskih jam, se je odigrala namreč tragična zgodba. Challenger in Summerlee sta odšla tega dne na jezero, kjer je bilo zaposleno pod njunim vodstvom nekoliko tuzemcev pri lovu z ostmi, da ujamajo zastopnike različnih velikih gaščeric. Lord John in jaz sva ostala v taborišču, dočim se je razpršilo več Indijancev po travnatem obronku spodaj pred jamami, kjer so bili zatopljeni v različne opravke. Nenadoma se je razlegel visok in rezek svarilen klic in stotine glasov je zavpilo besedo »Stoa«. Od vseh strani so pridreveli moški, ženske, otroci in na stopnicah je nastala divja gneča, ker je vse hitelo navzgor, da poišče zavetišča v jamah.

Dvignila sva glavi pa videla, da nam domačini zgoraj na skali dajejo znamenja z rokami in nas vabijo, naj beživa in se jim priključiva. Pograbila sva avtomatični puški in planila ven, da vidiva, kakšna

nevarnost preti. Nenadno je skočila iz bližnjega gozda skupina Indijancev, kakih dvanajst ali petnajst mož, ki so dreveli kakor vihar, in takoj za njimi sta se prikazali dve orjaški pošasti, iste vrste kakor ta, ki je obiskala naše taborišče ali me pozneje preganjala na mojem samotnem izletu. Izgledali sta kakor gorostasni krastači; nista tekli, temveč samo skakljali naprej, a bili neverjetno ogromni, večji kakor največji slon. Dotlej jih nismo videli nego ponoči, in so res ponočne živali, ki se prikažejo podnevu samo, če jih kdo zmoti v brlogu, kakor se je moralo zgoditi tudi topot. Obstrmela sva od začudenja, ker je lesketala njuna bradavičasta in šekasta koža tako čudno kakor ribje luskine ter dobivala v solnčnih žarkih, ko sta brzeli zverini naprej, vedno nove mavrične barve.

Sicer pa sva imela malo časa za opazovanje, ker v trenutku sta dohiteli strašili begunce in pričelo se je grozovito klanje. Napadali sta na svoj način: zrušili sta se z vso težo na žrtev, in ko je ta obležala raztrgana pa zdrobljena, planili naprej za drugo. Nesrečni Indijanci so glasno stokali od groze, a si niso mogli pomagati, četudi so bežali na vse pretege pred neusmiljeno krvoločnima in grozovito urnima pošastnima nestvoroma. Zgrudili so se drug za drugim in ostalo jih je kvečjemu kakih šest, preden sva jim utegnili priskočiti na pomoč. Sicer pa jim je najina pomoč prav malo zalegla, le še naju je izpostavila isti nevarnosti. V daljavi nekoliko sto yardov sva izpraznila puški in v vsako zverino sprožila naboj za nabojem vse z istim uspehom, kakor da bi ju obmetavala s papirnatimi kroglicami. Radi svojega nižjega, za lazivce značilnega ustroja, nista bili njuni telesi do vzetni za rane in nobeno moderno orožje jima ni moglo do živega: saj sploh nista imela izrazitih možganov, temveč samo po vsej hrbtenici razkropljeno osrednje živčevje. Utegnila sva ju samo nekoliko zadržati: s pokanjem in bliskanjem najinih pušk sva za trenutek lahko odvrnila njuno pozornost od žrtev in s tem zase pa za Indijance pridobila nekoliko potrebnega časa, da se povzpemo na rešilne stopnice. A

tam, kjer so odpovedale eksplozivne stožičaste krogle dvajsetega stoletja, so opravile svoj posel tuzemske zastrupljene puščice, ki so jih namakali v strophan-tovem soku¹ ter potem zabodli v gnilo mrhovino. Sicer so malo pomagale te puščice lovcem pri napadu na zverino, ker je prihajal strup radi lenega obtoka krvi le počasi do veljave, in je vedno lahko ujela ter pomandrala zadeta pošast napadalca, preden so jo zapustile moči. A zdaj, ko sta se za nami pripodili obe strašili tik do vznožja stopnic, se je vsula nanje iz vsake luknje od zgoraj cela toča puštic. V trenutku sta bili z njimi posejani, a ni bilo videti, da bi občutili kake bolečine: z renčanjem in praskanjem v onemogli jezi sta vedno poskušali naskočiti stopnice, ki so vodile do žrtev, a se mukoma povzpeli samo za nekoliko yardov in potem zopet vedno zdrknili navzdol. Naposled je pričel strup delovati. Eno strašilo je zamolklo zastokalo in težko spustilo na tla velikansko plosko glavo. Potem je pričelo še drugo s cvilečim, žalostnim krikom krožiti okoli trupla, se tudi zvrnilo in zvijalo nekoliko minut v smrtnih mukah, nato otrpnilo in obležalo nepremično. Z divjim, navdušenim kričanjem so zdaj prileteli Indijanci iz svojih jam in zaplesali besno zmagovalno kolo okoli mrtvih strašil nad vse veseli, da so zopet ugonobili dva izmed svojih najnevarnejših sovražnikov. Ponoči so razkosali in spravili trupla, ne da bi ju pojedli — strup je še vedno učinkoval —, temveč zato, da bi preprečili smrad. Samo srci orjaških lazivcev, kakor blazini veliki, sta obležali zunaj in nadaljevali grozno samostojno življenje: tiho in enakomerno sta utripali, se rahlo dvigali in padali. Šele tretji dan so bile živčne stanice izčrpane in sta obe strahoviti stvari obstali.

Če bom imel kdaj boljšo mizo kakor škatlo od mesnih konzerv pa boljše pisalne potrebščine kakor zadnji ogrizek svinčnika in zadnjo pošvedrano beležnico, bom že podrobneje popisal Indijance roda Acala, naše življenje pri njih pa opazovanja, ki smo jih

¹ Strupena rastlina, ki jo rabijo tudi zdravniki.

naredili pod čudnimi okoliščinami v čudežni Maple Whiteovi deželi. Mislim, da me nikoli ne bo pustil na cedilu spomin, in da bom do svojega zadnjega dneva tako razločno pa jasno videl sleherno uro in sleherni dogodek iz tega časa, kakor se to sicer godi edino s prvimi in globokimi vtisi iz otroške dobe. Nikaki novi doživljaji niso potem v stanu izbrisati onih prejšnjih, ki so se tako globoko vrezali v dušo. Popisal bom takrat čarobno mesečno noč na jezeru, ko se je ujel v indijanske mreže mlad ihtiosavr, neverjeten stvor, napol tjulenj in napol riba, z očmi po obeh straneh gobca, katere so bile zavarovane s koščenimi izrastki, dočim je sedelo tretje oko na vrhu glave — malo da nam ni prevrnil čolna, preden smo ga potegnili na suho; iste noči je planila na nas iz ločja zelena vodna kača, se ovila okoli života krmarju v Challengerjevem čolnu in ga tudi odnesla. Povedal bom tudi o ponočnem orjaškem belem bitju — še do zdaj ne vemo, ali je bil sesalec ali lazivec — ki živi v zoprnem močvirju ob vzhodnem delu jezera in se tam potika, v temi obdano z motno fosforescenčno svetlobo. Indijanci so se ga tako bali, da sploh niso marali preblizu k temu kraju; mi pa smo poskušali dvakrat priti tja in ga vsakikrat videli, toda nismo mogli prebroditi globokega močvirja, sredi katerega je bivalo. Zato ničesar ne morem povedati razen tega, da je bil ta stvor menda večji od krave in jako čudno zavdarjal po mošusu. Poročal bom tudi svoječasno o neki orjaški ptici, ki je nekoč Challengerja podila do našega skalovja, dokler se ni skrila v indijanskih jamah — bila je to velika ptica tekavka, dosti višja od noja, s kraguljim vratom in divjo glavo, pravo mrtvaško lobanjo. Ko je letel Challenger v zavetišče po stopnicah navzgor, utegnila ga je še zasledovalka kljuniti v nogo, in udarec divjega, zakrivljenega kljuna mu je tako gladko odbil peto na čevlju, kakor da bi to storilo dleto. To pot vsaj ni odpovedalo naše sodobno orožje; velikanski ptič (meril je od glave do nog 12 čevljev in se je imenoval phororachus, kakor je zagotovil vpehani, a navdušeni profesor) se je zgrudil zadet iz puške lorda Roxtona na kup z vihra-

jočim perjem v smrtnih krčih, toda srepe, rumene oči so nas še vedno nepremično gledale. Menda mi bo še sojeno nekega dne zagledati to plosko hudobno lobanjo v posebni vdolbini med drugimi lovskimi spomini na zidu stanovanja sredi trga Albany v Londonu. Ne smem naposled pozabiti še nekaj dodati o toxodonu, 10 čevljev visokem velikanskem guinejskem mrjascu z nazven štrlečima zakrivljenima čekanoma, ki smo ga ustrelili ob svitanju na obali, medtem ko je pil iz jezera.

Vse to bom nekoč podrobneje popisal in se posebno rad spomnil pri poročilu o teh razburkanih dnevih prelepih poletnih večerov, ko smo ležali vsi v dobrem prijateljstvu pod brezoblačnim modrim nebom sredi visoke trave na robu gozda, pasli oči po čudnih pticah, ki so krožile nad nami, in vedno novih živalih, ki so prilezle iz svojih lukenj, da nas ogledajo, medtem ko so se šibile nad nami veje pod krasnim sadjem, in so gledale poleg nas iz trave čudne, ljubke cvetlice. In te dolge, mesečne noči v čolnu sredi lesketajočega se velikega jezera, ko smo gledali začudeno in plašno velike kroge, ki jih je na vodi sprožil katerikoli iz globine prihajajoči pravljčni nestvor; ta zelenkasti sijaj, ki nam je kazal daleč v globini, na meji večne podvodne teme zopet novo nepoznano žival. Vse te prizore morata pozneje natančno zopet oživiti moj spomin in moje pero.

Toda — me boste vprašali — čemu to opazovanje in obotavljanje, ko bi morali vi pa vaši tovariši imeti podnevu in ponoči samo eno brigo in misel, kako bi se vrnili. Odgovorim na to, da smo vsi neprestano delovali v tem pravcu, toda vse naše prizadevanje je bilo zaman. Ugotovili smo prav kmalu predvsem dejstvo, da nam Indijanci sploh niso marali v tem oziru priskočiti na pomoč. Sicer so nam bili vedno prijatelji, in, lahko bi se celo reklo, naši pokorni sužnji, a čim smo jim dopovedali, naj bi nam pomagali pripraviti in prenašati bry, s katero bi se lahko premostil prepad do stožičastega vrha, ali čim smo od njih zahtevali jermene pa ovijalke, da si spletemo potrebne konopce, so nam vedno prijazno, a neomajno

odrekli. Smehljali so se nam, mežikali, zmajali z glavo, in tako je stvar vedno zaspala. Še stari glavar je ostal napram nam vedno neizprosen, samo Maretas, mlajši glavar, kateremu smo rešili življenje, nas je zamišljeno gledal ter z znaki kazal, da mu je žal, ko nam delajo zapreke. Od svoje odločilne zmage nad opicami so nas smatrali domačini za nadnaravna bitja, katerih čudno cevkasto orožje je bilo poroštvo nepremagljivosti; prepričani so bili menda, da jim ostane sreča mila, dokler bomo mi živeli pri njih. Radodarno so ponudili vsakemu od nas drobni, rdečkožni ženici in posebni stanovanjski jami za slučaj, da bi pozabili na svoj rod ter ostali za vselej na planoti. Začasno smo torej živeli v popolnem prijateljstvu, čeprav smo imeli vse drugačne želje; vsekakor pa nam je bilo jasno, da moramo varovati načrte o begu v skrivnosti, ker smo imeli vzroke bati se, da Indijanci naposled lahko poskusijo nas zadržati kar s silo.

Kljub nevarnosti dinosavrov (ki pravzaprav ni bila posebno velika podnevu, ker so to, kakor sem že menda omenil, izrazito ponočne živali) sem dvakrat obiskal tekom zadnjih treh tednov naše staro taborišče, da pogledam našega zamorca, ki je še vedno čakal spodaj ob vznožju skalovja. Žejno sem ogledoval velikansko ravan v upanju, da bom videl, kako prihaja toliko pričakovana pomoč. A široka, s kaktusi posejana ploskev je ostala neobljudena in prazna do daljne črte bambusovja.

»Saj kmalu pridejo, massa Malone. Preden mine prihodnji teden, se Indijanci vrnejo, prinesejo kopce pa vas potegnejo navzdol.«

Tako mi je veselo klical naš izvrstni Zambo.

O priliki drugega obiska sem moral prenočiti na samem daleč od tovarišev in sem doživel na poti nazaj dokaj čudno srečanje. Vračal sem se po dobropoznani poti in bil menda kako miljo od pterodaktilskega močvirja, ko sem zagledal, da se mi bliža neka neznanska, nenavadna stvar. Bil je to mož, ki si je nataknil iz bambusa spleteno zvonasto ogrodje ter korakal kakor zaprt v velikansko kletko. Ko sva

trčila drug v drugega, sem se začudil še bolj, ker sem spoznal lorda Johna Roxtona. Smuknil je, ko me je videl, iz svojega zabavnega oklepa in stopil smehljaje se k meni, a se mi je zdelo, da je nekam v zadregi.

»No, mladenič,« je rekel, »kdo bi bil mislil, da vas tu lahko srečam,«

»Kaj pa tu delate, za Boga milega?« sem vprašal.

»Na obisk grem k prijateljem pterodaktilom,« je odgovoril.

»Čemu pa?«

»Zanimive živalce so, kaj ni res? Samo niso družabne! Tujce presneto nevljudno sprejemajo, kakor se najbrž spominjate. Zato sem nataknil to kletko, da ne bodo preveč pozorne napram meni.

»Kaj pa hočete v močvirju?«

Nekam nezaupno me je pogledal in se mu je videlo na obrazu, da se obotavlja.

»Ne mislite menda, da ne sme nihče biti ukaženjen razen profesorjev?« mi je slednjič rekel. — »Tudi jaz raziskujem te ljubke živalce. Menda se vam bo zdel ta vzrok dosti tehten.«

»Ne zamerite moji radovednosti,« sem odvrnil.

Postal je zopet kakor navadno dobre volje in se zasmejal.

»Ne zamerite tudi vi, mladenič. Grem samo, da ulovim za Challengerja piščanca teh vražjih ptičev. To je zame pripraven posel. Ne, hvala, nič mi ni treba pomagati. Mi s to kletko ne morejo do živega, vi pa niste zavarovani. Na svidenje torej, vrnem se menda v taborišče, še preden se bo zmračilo.«

Tako sva se ločila in sem videl, ko sem se ozrl, kako roma Roxton v svoji pletenki po gozdu.

Če se je lord John ob tej priliki nekam nenavadno obnašal, je nastopal Challenger še vse bolj čudno. Povedati moram, da se je menda zdel izredno privlačen indijanskim ženicam, in zato je vedno nosil košato palmovo vejo, s katero se jih je branil kakor muh, če je postajala njih pozornost preveč nadležna. Challenger, ki je po prstih stopical kakor sultan iz

komične opere s tem znamenjem svoje oblasti v roki, z razmršeno črno brado, in za njim cel sprevod indijanskih deklet s širokoodprtimi očmi v svojih pičlih oblekicah iz strugane drevesne skorje — to je bila nad vse smešna slika, katere ne bom tako izlahka pozabil. Kar se tiče Summerjela, je bil zatopljen v raziskovanje za planoto značilnih mrčesov in ptic in je posvetil nagačevanju ter opredelitvi dnevnega plena ves svoj čas (z izjemo onih, dokaj dolgih ur, ki jih je namenil Challengerju: neprestano mu je namreč očital, da nas še vedno ne more rešiti naših težav).

Challenger pa je odhajal navadno vsako jutro nekam popolnoma sam in ko se je povrnil, nas je tako svečano pa oblastno gledal kakor človek, na katerem počiva vsa odgovornost za neko velikansko podjetje. Nekega dne, kakor vedno s palmo v roki in v spremstvu tolpe oboževalk, nas je peljal v svojo skrivnostno delavnico ter nam razodel svoje načrte.

Prišli smo na poljano sredi palmovega gaja. Tam se je nahajal eden izmed onih vročih, kipečih blatnih vrecev, ki sem jih že omenjal. Okoli izvora je ležalo več iz iguandonove kože narezanih jermenov in nekak večji ohlapni mehur, ki se je potem izkazal za iztrebljeni in posušeni želodec neke velike jezerske gaščerice. Ta velika vreča je bila na enem kraju zašita, na drugem pa je ostala samo ozka odprtina. Iz te luknje je štrlelo več bambusovih trstik, in njih prosti konci so tičali v lijakom sličnih jamicah sredi ilovice, kjer se je zbiral plin, katerega debeli mehurji so privreli na dan skozi blato. Posušeni želodec se je pričel polagoma napihovati in se tako dvigal v zrak, da je moral Challenger kmalu krajsati jermene, s katerimi je bil privezan mehur na okoli stoječa drevesa. Tekom pol ure je dobil obliko dokaj velikega zrakoplova, ki bi nedvomno zmagal dokaj teže, kakor so kazali napeti in pokajoči jermeni. Challenger srečen, kakor oče ob zibelki svojega prvenca, se je smehjal, si gladil brado in s tihim zadovoljstvom molče opazoval plod svoje iznajdljivosti. Summerlee je prvi prekinil molk.

»Ne mislite menda vendar, da se s to rečjo lahko dvignemo v zrak, Challenger?« je rezko vprašal.

»Hočem vam, dragi Summerlee, pokazati, koliko premore ta zrakoplov, in prepričan sem, da mu po tej preizkušnji brez oklevanja zaupate svoje življenje.«

»Tega vam pač ni treba misliti,« je rekel Summerlee odločno, »za noben denar ne bom pristal na slično prismodarijo. Lord John, upam da tudi vi ne boste podpirali takega brezumja?«

»Vražje duhovito, moram povedati,« je dejal naš peer.¹

»Rad bi videl, kako gre to.«

»Boste videli,« je odgovoril Challenger. »Zadnje dneve sem posvetil vse svoje duševne zmožnosti rešitvi vprašanja, kako bi se lahko spustili s planote. Ugotovili smo, da nismo v stanu splezati po skalovju in da ni nikjer nobenega predora. Tudi nismo v stanu, da bi zgradili kak most do stožičaste skale, odkoder smo se povzpeli na planoto. Kaj bi naj torej izumil, da pridemo odtod? Imel sem še pred kratkim časom priliko opozoriti našega mladega prijatelja, da vsebuje plin tega vreleca nevezan vodik. Temu dejstvu je naravno sledila misel o zrakoplovu. Priznati moram, da mi je bilo od kraja težko dobiti prevleko, katero bi lahko napolnil s plinom, a pri ogledovanju orjaškega drobovja teh plazivcev sem prišel do rešitve. Sad tega dela je pred vami!«

Vtaknil je eno roko za rob svoje strgane suknje, drugo pa je ponosno iztegnil.

Zrakoplov se je med tem dokaj napihnil, postal jako okrogel in hudo napenjal svoje vezi.

»Zmešalo se mu je od vročine!« je zarenčal Summerlee.

A lorda Johna je načrt kar navdušil. »O, ti, prebrisani stari modrijan, kaj?« mi je zašepetal in potem vprašal glasno Challengerja. »Kako pa bo s košaro,«

¹ Častni naslov dednega člana angleške gosposke zbornice.

»Za košaro že poskrbim potem. Ugibal sem že podrobno, iz česa jo naredim in kako pritrdim. Zdaj vam hočem samo dokazati, da je moj zrakoplov v stanu dvigniti težo poljubnega izmed nas.

»Vseh nas, hočete menda povedati?«

»Ne, po mojem načrtu se spusti lahko vsak od nas po vrsti kakor s padalom, zrakoplov pa se potegne vedno zopet navzgor na način, ki ga mi ne bo menda pretežko izpopolniti. Če dvigne torej zrakoplov težo posameznega človeka in se z njo polagoma spusti, potem stori vse, kar od njega lahko zahtevamo. Pokažem vam zdaj, koliko premore v tem oziru.«

Privlekel je bazaltno, dokaj veliko kepo, ki je bila čez sredino nekoliko ožja, tako da je lahko okoli nje obvezal konopec. To je bila vrv, s pomočjo katere smo se povzpeli na stožičasto skalo in jo potem s seboj prinesli na planoto. Bila je nad sto čevljev dolga in jako močna, dasi ne posebno debela. Challenger je tudi napravil iz jermenov neko mrežo, katere prosti konci so viseli navzdol. S to mrežo je ogrnil svoj mehur in tako zvezal spodaj viseče jermene, da bi se razdelil pritisk katerekoli teže po vsej veliki površini. Pritrdil je potem z jermeni namesto tovara svojo bazaltno kepo in si trikrat ovil okoli roke konopec, s katerim je bil kamen prepasan.

»Zdaj pa,« je rekel Challenger in se ponovno nasmehnil pričakovanemu uspehu, »vam pokažem, koliko lahko dvigne moj zrakoplov.« S temi besedami je z nožem prerezal vse jermene, s katerimi je bil pritrjen zrakoplov na drevesa.

Še nikoli ni bila naša družba v večji nevarnosti, da bi polnoštevilno izginila z lica zemlje. Napihnjeni mehur je kakor kroglja sfrčal visoko v zrak. Challengerjeve noge so v trenutku bile odtrgane od tal in profesorja je dvignilo v višino. Komaj sem se vtegnil, med tem ko je letel, z rokami oviti se mu okoli pasu, in že sem sam brezpomočno obvisel v zraku. Lord John me je kakor past trdno pograbil za noge, a čutil sem, da se tudi on povzpenja nad zemljo. Trenutek sem videl čudno sliko: četvorico pustolovcev, ki letijo

kakor niz hrenovk nad raziskovano deželo. Na srečo je bila prožnost konopca vendar omejena, ne tako kakor nosilna moč peklenškega zrakoplova. Nenadno nas je hudo pretreslo in obležali smo vsi na kupu na tleh, zaviti v kolobarje utrzanega konopca. Ko smo se vsi zopet dvignili na noge, smo zagledali visoko zgoraj sredi brezmejnega plavega neba temno točko: naša bazaltna kepa je drevela po svoji poti naprej.

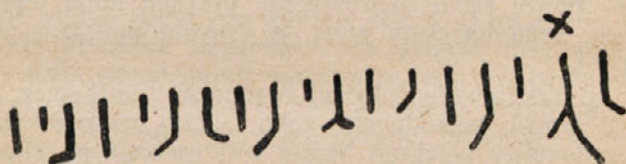
»Izvrstno!« je zakričal neumorni Challenger, ki si je drgnil poškodovano roko. »Jako prepričevalen in zadovoljiv poizkus! Nisem niti računal na sličen uspeh. Tekom tedna, gentlemani, vam obljubujem pripraviti drug zrakoplov, pa se lahko zanesete na to, da udobno in varno prestanete prvi del našega potovanja proti domu.«

Popisoval sem dogodke do zdaj v časovnem redu, po vrsti. A sedanje zaključno poročilo sestavljam že v starem taborišču, kjer je tako dolgo na nas čakal Zambo; vse nevarnosti in težave so ostale kakor težka sanja zadaj, na vrhu onega divjega rdečkastega skalovja, ki se dviga nad nami. Spustili smo se srečno, dasi na povsem nepričakovan način, in vse je pri nas v redu. V šestih tednih ali dveh mesecih bomo že v Londonu, pa morebiti sploh ne pride to pismo prej nego mi sami. Seveda vsi kopravimo po domu, naše misli letijo tja proti velikemu rojstnemu mestu, kjer je doma vse, kar nam je drago.

Preobrat v naši usodi je nastopil zvečer istega dne, ko smo imeli tako nevaren doživljaj s Challengerjevo zrakoplovno robo. Pravil sem že, da je bil po nas rešeni glavar edina oseba, ki je kazala sočutje z našimi načrti za beg. Samo on nas ni maral proti naši volji zadržati v tej čudni deželi. Ponovno se je že pogovarjal z nami s pomočjo izrazitih kretenj. Tega večera se je spustil, ko je postalo temno, v naše taborišče pa mi izročil (bogve zakaj je bil napram meni vedno najbolj pozoren, morebiti zato, ker sem mu bil med vsemi najbližji po starosti) majhen zvitek drevesne skorje, svečano pokazal navzgor proti vrsti jam,

si pritisnil prst na usta v znak, da je to skrivnost, in se potem neopaženo vrnil med rojake.

Stopil sem s kosom skorje k ognju, in smo ga vsi pričeli ogledovati. Meril je kak kvadratni čevelj; od znotraj so bile na njem zarisane v dokaj čudni vrsti posamezne črte, ki jih tukaj posnemam:

Bile so z ogljem prav lepo zarisane po beli skorji, in pri prvem pogledu so se mi zdele kakor neka preprosta glasbena znamenja.

»Naj bo to kar hoče, vsekakor pa jamčim, da je stvar za nas velikega pomena,« sem rekel. »To sem lahko čital na njegovem obrazu, ko mi je to izročal.«

»Če le nismo naleteli na kakega prvobitnega spretnega zabavljača,« je pripomnil Summerlee, »kajti mislim, da nastopajo šaljivci že v začetni dobi človeškega razvoja.«

»Nedvomno, da je to neka pisava,« je rekel Challenger.

»Izgleda kakor prav zvita, za nagrado razpisana uganka,« je pripomnil lord John, ki je napel vrat, da tudi ogleda stvar. Potem je nenadno iztegnil roko in pograbil uganko.

»Pri svetem Jurju!« je zakričal, »menda jo že imam. Naš deček je takoj zadel v črno. Pogledajte sem! Koliko črt stoji na tem papirčku? Osemnajst. No, pa saj veste, da je tam nad nami, v skalovju baš osemnajst odprtin, ki vodijo v jame.«

»Saj je tudi pokazal proti jamam, ko mi je to dal,« sem pripomnil.

»No torej, potem pa je stvar v redu. To je načrt njih jam. Glejte no! Osemnajst jih je v celi vrsti, ene so kratke, druge bolj globoke, tretje se cepijo, vse prav tako, kakor smo videli. Načrt je to, in tukaj stoji

križ. Kaj pa naj pomeni ta križ? Označen je z njim hodnik, ki je bolj globok kakor vsi drugi.

»Hodnik, ki gre skozi skalovje,« sem zakričal.

»Mislim, da je res rešil naš mladi prijatelj uganko,« je dejal Challenger. »Če ne bi vodil ta hodnik skozi pečino, ne bi tudi razumel, čemu nanj obrača našo pozornost človek, ki nam more želeti samo dobro. In če res gre skozi skalovje, pa ima temu primerno zunaj, onstran odprtino, kjer bi se morali spustiti kvečjemu kakih sto čevljev visoko.«

»Sto čevljev!« je zamrmral Summerlee.

»Kaj za to, saj meri naš konopec še več kakor sto čevljev,« sem zaklical. »Prav lahko pridemo torej navzdol.«

»Kaj pa bo z Indijanci v jamah?« je ugovarjal Summerlee.

»V zgornjih jamah ne stanujejo Indijanci,« sem rekel. »Rabijo jih samo kot shrambe in skladišča. Pa pojdemo takoj gori! Zakaj ne bi pogledali, kaj je na tem?«

Na planoti je med drugimi rastle tudi neko suho in smolnato drevje, naš rastlinoslovec je pravil, da je to vrsta araucarije, ki so jo rabili navadno Indijanci za baklje. Vsak od nas je vzel po šop teh trsk in odkorakali smo po stopnišču, zarastlem s travo, navzgor proti onemu, na načrtu posebej zabeleženemu hodniku. Jama je bila, kakor sem pravil, prazna, samo nešteto orjaških netopirjev je pričelo krožiti nad nami, čim smo vstopili. Nismo hoteli, da bi opazili Indijanci naše početje, in zato smo od kraja tavali v temi, dokler nismo bili mimo več ovinkov ter prišli dokaj globoko v notranjost jame. Šele tu smo nažgali baklje. To je bil prav lep, suh predor, gladke sive stene so bile pokrite z indijanskimi risbami, nad nami se je dvigal obokan strop in tla so bila posuta z belim, lesketajočim se peskom. Korakali smo urno, dokler nas ni ustavilo globoko razočaranje. Na svoje nepopisno ogorčenje smo se prepričali, da ne moremo naprej. Pred nami je zrastle gladka skalnata stena in ni bilo videti nobene najmanjše razpokline, skozi

katero bi lahko smuknila vsaj miška. Tod pač nikamor ne bi prišli.

S potrjim srcem smo obstali in gledali nepričakovano zapreko. Vsekakor ni bila to kaka posledica potresa, v nasprotju z onim predorom, po katerem smo poskušali priti navzgor. Prečna stena je bila natančno tako oblikovana kakor postranske. Hodnik je moral biti vedno isto, kar je bil zdaj samo z a g a t a.

»Nič ne stori, dragi prijatelji,« je rekel neomajni Challenger. »Še vedno vam je na razpolago to, kar sem vam trdno obljubil — zrakoplov.

Summerlee je zastokal.

»Morebiti smo v napačni jami?« sem pripomnil.

»Ni mogoče, mladenič,« je odgovoril lord John in spustil prst na načrt. »Sedemnajsta na desno in druga na levo. Mora biti prava jama.«

Pogledal sem križec, ki ga je kazal njegov prst, in nenadno mi je ušel vesel krik.

»Zdaj pa jo imam! Za menoj! Za menoj!«

Planil sem z bakljo v roki po isti poti nazaj. »Tukaj,« sem rekel in pokazal vžigalice, ki so ležale po tleh, »baš tukaj smo prižgali luč.«

»Nedvomno.«

»No, saj se cepi ta zaznamovana jama na dvoje; šli smo pač v temi mimo drugega stranskega hodnika, preden smo prižgali baklje. Če se vrnemo, moramo priti na desni strani do drugega, daljšega rokava.«

Res je bilo vse, kakor sem rekel. Prehodili smo kvečjemu kakih trideset yardov in že je zazijala v steni pred nami velika črna odprtina. Stopili smo vanjo in takoj ugotovili, da je ta hodnik dosti širši od prvega. V nestrpni napetosti smo po njem dreveli več sto yardov. Potem smo nenadno zagledali daleč spredaj v črni temi sredi oboka odsev temnordečkaste luči. Obstali smo v nepopisnem začudenju. Zdelo se je, da se je razlilo po hodniku in nam zaprlo pot ognjeno morje. Planili smo proti luči. Ni širila nobene vročine, ni bilo opaziti nobenega glasu ali gibanja, in vendar je še vedno žarela pred nami velikanska, lesketajoča zavesa, zalivala votlino s srebrno lučjo ter izpreminjala pesek po tleh v zdrobljene

dragulje, dokler nismo prišli tako blizu, da se je jasno razločila okrogla odprtina.

»Luna, pri svetem Jurju!« je zakričal lord John.
»Prišli smo skozi, fantje! Prišli smo skozi!«

Res je bila polna luna, ki je sijala naravnost skozi zunanjo odprtino v skalovju. Ozka luknja, nič večja kakor navadno okno, je bila vendar zadosti velika za vse naše namene. Ko smo pomolili skozi njo glave, smo ugotovili, da ne bo pretežko priti navzdol in da niso tla pregloboko pod nami. Ni čuda, če od spodaj nismo mogli zapaziti tega kraja: stena pod oknom je bila tako izbočena, da se nam ne bi nikoli zdelo mogoče, kako bi se mogli tod povzpeti na vrh, in zato tudi nismo mogli natančno preiskovati te pečine. Zdaj pa smo se prepričali, da se tu lahko spustimo po konopcu nizdol. Vsi veseli smo se povrnili v taborišče, da se pričnemo pripravljati za prihodnji večer.

Vse, kar smo hoteli storiti, se je moralo zgoditi urno pa tudi prikrito, ker bi nas še vedno Indijanci lahko zadržali v zadnjem trenutku. Sklenili smo, da pustimo vse zaloge in vzamemo samo naboje pa puške. A Challenger je imel neki neroden, dokaj težek zabož, ki ga je na vsak način hotel vzeti s seboj, in smo razen tega nosili še neki poseben zavitek, o katerem zdaj ne morem govoriti, in kateri nam je dal več dela, kakor vse ostalo. Počasi je minil ta dan in čim je nastala tema, smo bili pripravljani za odhod. Mukoma smo privlekli prtljago po stopnicah navzgor in ob vhodu v jamo se še ozrli, da vržemo za slovo zadnji pogled na to čudno deželo. Kmalu, se bojim, bo izgubila svoj deviški čar, postala plen lovcev in koristolovcev, a za vsakega od nas je bila romantična in čarobna pravljica dežela, kjer smo toliko tvegali in trpeli pa se toliko naučili, naša dežela, kakor jo bomo vedno nežno imenovali. Levo od nas je sijal iz sosednjih jam v temo veselo rdečkasti odsev ognjev. Od obronka spodaj so se razlegali glasovi Indijancev: smejali so se in peli. V daljavi se je razločil v polkrogu temni pragozd, na sredini pa se je domotno lesketalo v temi veliko jezero, domovina čud-

nih pošasti. Baš v trenutku, ko smo tja gledali, se je glasno razlegel iz mraka visok predirljiv krik, glas katerekoli grozovite zveri. To je bil res glas Maple Whiteove dežele, ki nam je klicala z bogom. Obrnili smo se in se skrili v votlini, ki je vodila proti domu.

Dve uri pozneje smo že bili z vso prtljago spodaj, ob vznožju skalovja. Samo s Challengerjevim tovorom smo imeli nekoliko težkoč. Pustili smo vse tam, kjer smo se spustili, in takoj odrinili proti Zambojevemu taborišču. Na vse zgodaj smo dospeli tja in na svoje začudenje zagledali sredi planjave namesto samo enega kakih dvanajst ognjev. Dospela je napovedana pomoč. Prišlo je do dvajset Indijancev z obrečja s koli, konopci in vsem, kar je bilo potrebno za premostitev prepada. Če odpotujemo jutri proti Amazonki, ne bomo vsaj imeli nobenih težkoč s prenašanjem svoje prtljage.

Zdaj, ko sklepam to poročilo, mi je srce polno skromnosti in hvaležnosti. Naše oči so videle velike čudeže in prestane izkušnje so nam očistile duše. Vsak od nas je na svoj način postal boljši in globlji človek. Morebiti si privoščimo nekoliko odpočitka, ko bomo dospeli v Paro. Potem pride to pismo za eno pošto prej kakor mi. V nasprotnem slučaju pa bom jaz v Londonu isti dan kakor pismo. Vsekakor upam, dragi Mr. McArdle, da bom imel kmalu priliko, vam stisniti roko.

Šestnajsto poglavje.

»Sprevod! Sprevod!«

Izrabljam to priložnost, da izrazim vsem prijateljem ob Amazonki hvaležnost za njih res veliko ljubeznivost pa gostoljubnost, ki so nam jo izkazali ob našem povratku. Posebno moram poudariti prijaznost signora Penalose in drugih brazilskih uradnih osebnosti, ki so nam v vsem šli na roko pri potovanju, ter signora Pereire v Pari, ki nam je preskrbel popolnoma novo opremo, tako da smo se prikazali civiliziranemu svetu v dostojni obleki. Sicer smo slabo

poplačali svojim gostiteljem in dobrotnikom njih prijaznost, ker smo jih samo razočarali, a res nismo mogli drugače storiti; zato jim moram vnovič povedati, da bi zapravili samo čas pa denar, če bi hoteli potovati po naših sledovih. Zamenjali smo v svojih poročilih celo vsa krajevna imena in prepričan sem, da ne bo nihče mogel, pa naj jih še tako natančno raziskuje, niti na tisoč milj se približati naši nepoznani deželi.

Mislili smo, da je živahno zanimanje, ki smo ga bili na potovanju domov deležni povsod v Južni Ameriki, samo lokalnega, ožjega značaja, in zagotavljam našim prijateljem na Angleškem, da nismo niti sanjali o splošnem razburjenju, katero so povzročile vesti o naših doživljajih po vsej Evropi. Šele takrat, ko je bil naš parnik *I v e r n i a* samo kakih pet sto milj daleč od Southamptona in so prispele druga za drugo brezzične brzozavke neštevilnih dnevnikov ter poročevalnih uradov, ki so ponujali visoko nagrado za takojšnje kratko poročilo o potovanju in doseženih uspehih, šele takrat smo zvedeli, kako napeto pričakovanje vlada ne samo v znanstvenih krogih, temveč tudi med širšo javnostjo. Vendar smo se domenili, da ne dobi tisk prav nobene izjave, preden ne poročamo članom Zoološkega instituta: potovali smo po njih naročilu, torej je bila naša nedvomna dolžnost, predložiti podatke najprej zavodu, ki nas je odposlal na raziskovanje. Zato smo v Southamptonu odločno odklonili vsak razgovor, čeprav je bilo v pristanišču vse polno novinarjev. Radi tega je narastlo seveda še bolj splošno zanimanje za zvečer dne sedmega novembra napovedano javno sejo. Prostori Zoološkega instituta, kjer smo svoječasno prejeli nalogo, so bili premajhni za to zborovanje, in so zanj določili primernejšo dvorano *Queen's Hall* v *Regent Streetu*. Zdaj je vsakemu znano, da bi se lahko prireditelji odločili tudi za dvorano *Albert Hall*, pa še ta bi bila skoro da pretesna za tak naval občinstva.

Velika seja se je morala torej vršiti drug večer po našem prihodu. Poprej je moral seveda opraviti vsak od nas nujne osebne posle. Nisem zdaj v stanu

govoriti o svojih lastnih zadevah. Morda bom nekoliko pozneje na nje lahko z manjšim razburjenjem mislil in celo o njih pripovedoval. Saj sem čitateljem omenil v začetku te povesti, odkod sem prejel pobudo za svoje početje. Moral bi menda torej končati pesem pa poročati o zaključku... Nemara bom še nekoč kljub vsemu vesel, da se je zasukala stvar tako in ne drugače. Vendar mi je omogočilo to naključje udeležbo pri čudovitih doživljajih, pa moram biti samo hvaležen moči, ki je sprožila vse te dogodke.

Povrniti se moram zdaj k zaključnemu, svečanemu in jako razgibanemu trenutku vse naše pustolovščine. Baš medtem ko sem na vse kriplje ugibal, kako bi naj o tem najboljšo poročal, mi je prišel pred oči članek v jutranji izdaji našega dnevnika z dne 8. novembra, podrobno, izvrstno poročilo mojega tovariša in prijatelja, našega sotrudnika Macdone. Mar ne bo najboljšo, da ga tukaj v celoti prepisem? Priznam odkrito, da je to pot naš list dokaj pretiral, ker ni bil, kakor je znano, udeležen pri potovanju razen njegovega poročevalca noben drug; a tudi ostali veliki dnevnikarji so prinesli prav tako izčrpna poročila. Prijatelj Macdona je pisal torej sledeče:

NOVI SVET.
VELIKO ZBOROVANJE V DVORANAH
QUEEN'S HALL.
BURNI PRIZORI.
IZREDNI DOGODEK MED SEJO.
KAJ JE TO BILO?
PONOČNO VRVENJE V REGENT STREETU.

(Od našega posebnega poročevalca.)

»Nocoj se je vršila v veliki dvorani Queen's Hall seja gg. članov Zoološkega instituta, ki je v javnosti dvignila toliko prahu in bila sklicana, da se zasliši poročilo lani v Južno Ameriko odposlanega Preiskovalnega odbora, ki je imel nalogo, ugotoviti resničnost profesor Challengerjevih navedb o nadaljnem obstoju

prazgodovinskega živalstva na tej celini. Lahko zabležimo, da bo vpisan včerajšnji dan za vselej kot praznik v znanstveno zgodovino ter da ne bo pozabil do konca življenja nihče od navzočih predloženih napetih ter nad vse pomembnih ugotovil.« (Oh, brat moj po peresu, Macdona, čemu ta nadut uvod!) »Pravico do vstopnic so imeli, kakor navadno, samo člani ter po njih povabljeni gostje, a ta označba se je izkazala tako raztegljiva, da je bila Velika dvorana nabito polna že dolgo pred osmo uro, ko se je morala pričeti seja. Široka javnost, ki je brez zadostnega povoda zamerila, da ji niso naklonili prostega vstopa, je ob četrtna osem naravnost vlomila vrata; že poprej je prišlo do splošnega daljšega ruvanja, pri katerem je bilo poškodovanih več oseb, med drugimi tudi policijski inspektor Scoble oddelka H, ki je imel nesrečo, da si je zlomil nogo. Po tem nedopustnem navalu so bili natrpani poleg vhodov in stojišča celo za novinarje določeni sedeži: vsaj pet tisoč ljudi je moralo pričakovati potovalce. Raziskovalci so zavzeli po vstopu v dvorano svoje stole spredaj na odru, kjer so že bili zbrani poleg tuzemskih tudi vsi francoski pa nemški vodilni znanstveniki. Tudi Švedsko je zastopal profesor Sergius, poznani zoolog na upsalski univerzi. Navzoči so izredno prisrčno sprejeli četvorico junakov današnje slavnosti: vsa dvorana se je dvignila in jih več minut glasno navdušeno pozdravljala. Kljub temu pa le ni ušlo pozornemu opazovalcu, da so se slišali med ploskanjem tudi posamezni nesočutni klici, kar je vnaprej dovolilo sklepati, da bo seja prej živahna kakor skladna. Vendar ne bi mogel nihče prerokovati njenega poznejšega izrednega poteka.

O zunanosti četvorice raziskovalcev ni treba veliko govoriti, ker so že itak priobčili vsi dnevnikarji njih slike. Izredni napor, ki so jih, kakor je znano, morali prestati, so zapustili prav malo sledov. Brada profesorja Challengerja je morda postala nekoliko bolj razmršena, Summerleejev obraz bolj suh, lord John Roxton je tudi nekoliko shujšal, in vsi trije so bolj ožgani, kakor pri odhodu iz domovine, sicer pa je

videti, da so vsi popolnoma zdravi. Kar se tiče našega poročevalca, znanega sportnika in mednarodnega nogometnega tekmovalca pri rugbyju, E. D. Malonea, se mu vidi, da je bil popolnoma kos vsem neprilikam; ko se je ozrl na zbrano množico, je preletel njegov prijazni, pogumni obraz navadni ljubki, dobrodušni smehljaj. (No, počakaj, Mac, da te dobim kje na samem!)

Ko se je slednjič poleglo viharno pozdravljanje potovalcev, se je občinstvo zopet usedlo, nastopil je mir in vojvoda Durhamski je otvoril kot predsednik sejo. »Da ne mara več kakor za trenutek!« je rekel, »zadržati temu mnogoštevilnemu zborovanju namenjenih važnih poročil. Noče prehitevati stvari, o katerih bo itak govoril profesor Summerlee kot zastopnik Preiskovalnega odbora, a se vendar splošno govori, da je venčal delovanje raziskovalcev izreden uspeh. (Ploskanje.) Še ni menda minila romantična doba, in so na svetu tla, kjer lahko seže v roko pisateljeva nebrzdana domišljija znanstvenemu raziskovanju strogega učenjaka. Dodati hoče samo, preden se usede, kako ga veseli, in tudi vse navzoče, da so se povrnili ti gentlemani čili pa zdravi s svojega težkega, nevarnega potovanja, ker bi nedvomno pomenila vsaka nesreča z raziskovalci nepopravno izgubo za zoološko znanost. (Viharno ploskanje, udeležil se ga je, kakor je bilo opazovati, tudi profesor Challenger.)

Ko je vstopil profesor Summerlee na stolico, je izbruhnilo ponovno izredno navdušenje, ki je tudi potem večkrat prekinilo njegov govor. Nimamo namena in *extenso* (podrobno) ponavljati njegov govor v tem članku, ker priobčimo dodatno podrobno poročilo o vseh doživljajih raziskovalcev, ki ga je spisal naš posebni poročevalec. Omejimo se zato sedaj na kratke splošne podatke. Profesor Summerlee je povedal, kako je prišlo do tega potovanja, izkazal popolno priznanje svojemu prijatelju, profesorju Challengerju ter se istočasno oprostil za nejevernost, s katero so poprej bile sprejete njegove, zdaj popolnoma dokazane trditve, potem pa je stvarno poročal

o poteku raziskovanja, a skrbno se je izogibal podatkom, ki bi javnosti vtegnili pomagati ugotoviti lego skrivnostne planote. Orisal je na kratko pot od pritoka Amazonke do vznožja skalovja: navzoči so napeto poslušali, kake težkoče so srečali raziskovalci pri ponovnih poizkusih, povzpeli se na vrh stene; slednjič pa je popisal, kako se jim je to posrečilo po obupnih naporih, ki so žal zahtevali življenja dveh mešancev, njih zvestih služabnikov. (Summerlee se je hotel pri zborovanju izogniti katerimkoli vprašanjem iz občinstva in zato je poročal o zadevi na ta čudni način.)

V mislih so sledili poslušalci govorniku na planoto, in morali z njim tam ostati, ko se je zrušil edini most. Na to jim je predočil profesor grozote in lepote čudne dežele. Malokaj je omenil o osebnih doživljanjih, tem bolj pa je poudarjal bogato žetev, ki jo je zbrala znanost pri opazovanju čudežnega živalstva, ptic, mrčesov in rastlinstva na planoti. Posebno je bogata na hroščih (*coleoptera*) in metuljih (*lepidoptera*), ker se je ugotovilo tekom nemnogih tednov šest in štirideset novih vrst prvih ter štiri in devetdeset vrst drugih. Najbolj pa so seveda zanimale občinstvo večje živali in med njimi posebno one, katere so se smatrale za davno izumrle. Profesor jih je navedel dokaj dolgo vrsto, ni pa dvomil, da to število še naraste, čim bo natančno raziskana vsa dežela. S svojimi tovariši je opazoval, dasi večinoma oddaleč, vsaj tucat bitij, ki niso slična nobenim, znanosti do sedaj poznanim živalim. Sčasoma jih bo nedvomno mogoče natančneje popisati in opredeliti. Navedel je med drugim neko kačo, katere živordeči lev je bil en in petdeset čevljev dolg, omenil neko belo zver, menda sesalca, ki je v temi izločala jasno vidno fosforescenčno svetlobo, ter orjaško črno večšo, katere pik smatrajo Indijanci za jako strupen. Razen tega popolnoma nepoznanega živalstva je bila planota izredno bogata na sicer znanih prazgodovinskih živalih, izmed katerih segajo nekatere v zgodnjo jursko dobo. Omenil je med njimi orjaškega, pošastnega stegosavra, ki ga je samo enkrat videl g. Malone ob napajališču

poleg jezera in ki je bil tudi naslikan v risanki pustolovskega Amerikanca, kateri je prvi obiskal nepoznani svet. Popisal je potem še iguandone s pterodaktili, prva čudeža, ki so ju srečali raziskovalci. Na to so poslušali z grozo navzoči o hudem mesojedcu dinosavru, ki je ponovno preganjal posamezne udeležence raziskovanja, in je najstrašnejši izmed vseh nestvorov, ki so jih srečali. Slednjič je pripovedoval profesor o divjem, orjaškem ptiču, phororachus, in velikanskem losu, ki še živi na planoti. A najbolj je zanimalo in navdušilo množico popisovanje skrivnosti Sredinskega jezera. Človek se je kar moral vščipniti in se prepričati, da ne sanja, če je poslušal treznega, vedno strokovnega učenjaka, ki je suho, brezstrastno pripovedoval o grozovitih trookih ribogaščericah in velikanskih povodnih kačah, prebivalkah tega začaranega jezera. Dodatno se je še pomudil profesor pri Indijancih in čudni naselbini človeških opic, ki se lahko smatrajo za višjo razvojno stopnjo v primeri z javanskim pithecanthroposom (pokončnjakom), in se torej bolj, kakor vse poznane oblike, približajo domišljenemu bitju — pogrešanemu členu v razvojni verigi med človečnikom pa človekom. Naposled je povedal profesor Summerlee ob splošni veselosti o duhovitem, a jako nevarnem zrakoplovnem izumu profesorja Challengerja ter sklenil svoje, nad vse pomembno predavanje s poročilom, kako se je odboru slednjič posrečilo, povrniti se v civilizirani svet.

Splošno se je mislilo, da je s tem spored zaključen ter bo samo sprejet pa pozdravljen predlog zastopnika upsalske univerze, profesorja Sergiusa o čestitanju in zahvali; toda kmalu je postalo jasno, da ni seji nikakor sojen tako miren zaključek. Že prej tekom vsega večera so se slišali odklonilni medklici, zdaj pa se je dvignil v sredi dvorane dr. James Illingworth iz Edinburgha. Dr. Illingworth je vprašal, ali ne bi bilo umestno, preden se sprejme sklep, predlagati še neki popravek.

Predsednik: »Seveda, sir, če se vam sploh zdi popravek potreben.«

Dr. Illingworth: »Svetlost, popravek je potreben.«

Predsednik: »Potem pa prosim, da ga takoj predlagate.«

Profesor Summerlee (plane na noge): »Dovolite pripomniti, svetlost, da je ta človek moj osebni sovražnik, od kar sva imela v »Quarterly Journal of Science« spor o resnični naravi bathybiusa.«

Predsednik: »Žalibog, se ne smem vmešavati v osebne zadeve. Gospod dr. Illingworth, vi imate besedo.«

Radi neprestanega ogorčenja pristašev raziskovalcev so bile dr. Illingworthove opazke dokaj slabo slišne. Nasprotniki so ga celo ponovno poskušali potisniti, da bi sedel. A bil je jako močan človek in imel jako mogočen glas, tako da je prekričal razgrajalce in srečno končal svoj govor. Jasno je bilo, čim je vstal, da ima v dvorani dokaj prijateljev in enakomislečih, čeprav so tvorili samo manjšino poslušalcev. Lahko se reče, da je varovala pretežna večina občinstva pozorno nepristranost.

Dr. Illingworth je pričel svoje pripombe z izjavo, da visoko ceni znanstveno delovanje profesorja Challengerja in profesorja Summerleeja. Globoko je obžaloval, da se hoče videti katerokoli osebno sovraštvo v pripombah, ki jih mu je narekovala edino želja, ugotoviti znanstveno resnico. Saj se dejanski nahaja on na istem stališču, ki ga je pri zadnjem zborovanju branil tudi profesor Summerlee. V oni zadnji seji je nastopil profesor Challenger z neko izjavo, ki se je njegovim tovarišem zdela dvomljiva. Zdaj pa nastopa ta tovariš z istimi izjavami pa pričakuje, da jih bodo smatrali za nedvomne. Ali je to razumno? (Klici »Je,« »Ni« prekinjajo govor za dalj časa. Od poročevalske mize se sliši, kako roti profesor Challenger predsednika, naj mu dovoli dr. Illingwortha vreči na ulico.) Leto dni poprej je trdil en sam mož neke stvari. Zdaj trdijo štirje možje druge in še bolj čudne stvari. Kako naj bodo s tem nepobitno dokazane popolnoma neverjetne izjave, ki pomenijo naravnost revolucijo v znanosti? Tudi v zadnjem času niso redki slučajji, da se povrnejo potovalci iz nepoznanih dežel s poročili,

ki so jih vse prenaglo smatrali za čisto resnico. Mar hoče tudi londonski Zoološki institut priti v slični položaj? Recimo, da so člani odbora, kateremu so naložili preiskavo, nedvomno značajni ljudje. A človeška narava je prav zamotana stvar. Tudi profesorji iz častihlepnosti lahko zaidejo na stranpota. Kakor večše letamo vsi radi proti luči. Tudi lovci prav radi posekajo s svojimi zgodbami vse tekmece in novinarji z veseljem vedno poročajo nenavadne stvari, četudi morajo včasih pobarvati dejstva z lastno domišljijo. Kratkotermalo, vsak član tega odbora je imel lahko svoje posebne vzroke, razpihovati dosežene uspehe. (»Sramota! sramota!«) Dr. Illingworth izjavlja, da nikogar ni hotel žaliti. (»A vendar žalite!« — govornik je zopet prekinjen.) V potrdilo teh čudežnih povesti predloženi dokazi so jako pičli. Kaj so nam pokazali? Nekoliko fotografij. Kako naj smatramo v dobi sedanjih spretnih tehniških pripomočkov te fotografije kot dokaz? Kaj pa še imamo? Zgodbo o begu in plezanju po konopcu, katero seveda ni dovolilo s seboj vzeti izdatnejših dokazov. Ta povest je iznajdljiva, a ni prepričevalna. Slišali smo, kako pravi lord John Roxton, da ima phororachusovo lobanjo. Moram pač povedati, da bi rad videl to lobanjo.«

• Lord John Roxton: »Menda me nima ta-le mozakar za lažnika?« (Razgrajanje.)

Predsednik: »Mir! Mir! Dr. Illingworth, naprositi vas moram, da zaključite svoje opazke ter predlagate popravek.«

Dr. Illingworth: »Imel bi še veliko povedati, svetlost, a se pokorim vaši zahtevi. Predlagam torej dodatno, naj se profesorju Summerleeju izrazi zahvala za zanimivo poročilo, vsa zadeva pa se naj proglasi za nedokazano in se vnovič izroči širšemu ter kolikor mogoče zanesljivejšemu preiskovalnemu odboru.«

Težko je popisati zmedo, katero je sprožil ta popravek. Velik del poslušalcev se ni strinjal s tako žalitvijo raziskovalcev in je dal duška svoji nevolji z glasnimi odklonilnimi medklici: »Za to ne bomo glasovali!« »Naj umakne popravek!« »Ven z njim!« Nasprotno so pozdravljali predlog drugi nezadovolj-

neži — in priznati je treba, da so bili dokaj številni — s kričanjem: »Mir!« »Predsednik, kje ste!« in »Proč s slepomišenjem!« V zadnjih klopeh je prišlo do pretepanja in dijaki-medicinci, ki so zasedli ta del dvorane, so pridno vihteli pesti. Samo ublaževalnemu vplivu večjega števila navzočih dam se je posrečilo preprečiti splošno razgrajanje. A nenadno je vse nehalo, utihnilo in zavladal je popoln molk. Na govorniški stolici se je prikazal profesor Challenger. Njegova osebnost in njegov nastop je vedno učinkoval posebno zapovedovalno: tudi zdaj, čim je dvignil roko, da vpostavi red, so se vsi navzoči usedli in pričeli napeto poslušati.

»Marsikdo izmed navzočih se bo spominjal,« je pričel profesor Challenger, »da so se odigrali slični bedasti in nedostojni prizori tudi pri zadnjem zborovanju, ko sem vam govoril. Takrat je bil glavni napadalec profesor Summerlee in čeprav se je skesal ter ima zdaj boljše nazore, na to še nisem popolnoma pozabil. Nocoj pa sem slišal slične ali še bolj žaljive izjave od osebe, ki je baš nehala govoriti; moram se sicer nalašč dokaj ponižati, da se spustim do duševnosti te osebe, a to vendar poskusim storiti, da razpršim zadnje, uvaževanja vredne dvome, ki jih morebiti še imajo slušatelji z ozirom na moje trditve. (Smeh in prekinjenje.) Ni mi treba navzočim pripominjati, da so sicer poverili sinočno poročilo profesorju Summerleeju kot vodji Preiskovalnega odbora, a sem dal le jaz prvo pobudo za vse to početje in na moj rovaš gre pred vsem tudi ves doseženi uspeh. Res sem te tri gentlemene pripeljal na določen kraj in jih, kakor ste čuli, prepričal o resničnosti svojih prvotnih navedb. Upali smo, da ne najdemo po povratku nobenega toliko omejenega človeka, da bi lahko dvomil o naših skupnih izjavah. A mene osebno so tako izbistrile dosedanje izkušnje, da se vendar nisem povrnil brez dokazov, ki se morejo zdeti zadostni slehernemu pametnemu človeku. Kakor je že pravil profesor Summerlee, so pokvarili naše fotografske kamere pri ropanju našega taborišča človeške opice in so tudi uničile večino posnetkov. (Zabavljanje, smeh in zadaj

kriki: »Še kaj povejte!«) Omenil sem opice in pristaviti moram, da me nekateri glasovi izmed onih, ki mi zdaj prihajajo do ušes, živo spominjajo na doživljanje pri teh zanimivih zverinah. (Smeh.) Kljub uničenju številnih dragocenih posnetkov, nam je ostala vendar zbirka fotografskih prepričevalnih slik, ki razločno kažejo življenje na planoti. Ali nam hočete očitati, da smo ponaredili te slike? (Neki glas: »Da,« in veliko razgrajanje, ki se poleže po tem, ko so vrgli več ljudi iz dvorane.) Naši negativni so na razpolago izvedencem za preiskavo. Katere dokaze še imamo? Okoliščine, pod katerimi se je vršil naš beg, seveda nam niso dovolile, da bi s seboj vzeli večjo prtljago, a vendar smo rešili profesorja Summerleeja zbirke metuljev in hroščev, ki vsebujejo mnogo novih vrst. Mar ni to dokaz? (Več glasov: »Ne!«) Kdo je rekel ne?«

Dr. Illingworth (vstane): »Po našem mnenju se bi lahko sestavila slična zbirka tudi kje drugje in ne samo na prazgodovinski planoti.« (Ploskanje.)

Profesor Challenger: »Seveda se moramo, sir, pokoriti vaši znanstveni avtoriteti, čeprav moram pibiti, da je vaše ime na tem področju nepoznano. Pustimo torej fotografije in entomološke zbirke, govoril bom o pridobljenih različnih točnih podatkih, ki osvetlijo do sedaj popolnoma nepojasnjena vprašanja. Tu imamo, na primer, vprašanje o navadah in življenju pterodaktilov... (Neki glas: »Oslarija,« rjojenje.) Trdim, da lahko vržemo morje luči na nepoznane navade in življenje pterodaktilov. Iz svoje listnice vam lahko dobim po naravi posneto sliko te živali, pa vas bo prepričala...«

Dr. Illingworth: »Nobena slika nas o ničem ne more prepričati.«

Profesor Challenger: »Vi bi torej hoteli videti predmet slike same?«

Dr. Illingworth: »Nedvomno.«

Profesor Challenger: »Pa bi potem verjeli?«

Dr. Illingworth (se smeje): »Seveda.«

V tem trenutku je dosegel večer višek napetosti, in sicer se je odigral tako presenetljiv dogodek, da

mu ni enakega v zgodovini znanstvenih zborovanj. Profesor Challenger je dvignil roko v zrak in videli smo, da je takoj na ta znak vstal pa odkorakal v ozadje odra naš sotrudnik Mr. E. D. Malone. Trenutek pozneje se je zopet povrnil v spremstvu orjaškega zamorca, in sta oba vlekla velik, štirioglat tovorni zaboj. Bil je očitno jako težak, ker sta ga le počasi privlekla in spustila pred govornikovo stolico. Mrtva tišina je zavladala med poslušalci in vse oči so napeto opazovale, kaj pride. Profesor Challenger je odstranil pokrov, s katerim je bil zaprt zaboj. Pogledal je potem vanj, ponovno zatleskal s prsti in čuli smo od naše novinarske mize, kako je nežno rekel: »No, hodi, hodi ven, ljubček!« Takoj po tem se je dvignil iz zaboja s prasketajočim, škripajočim ropotom in se usedel na robu strahovit in nepopisno zoprni nestvor. Še nepričakovani padeč vojvode Durhamskega, ki se je v tem trenutku zvrnil v prostor za godce, ni bil opazen od strmečega občinstva. Nestvorova glava je spominjala na divje požiralnike, s katerimi je okrašala žlebe nebrzdana domišljija srednjeveških umetnikov. Bila je hudobna, odurna, in male rdeče oči so žarele kakor oglje. Dolgi, roparski, na pol odprti kljun je kazal dvojno vrsto ostrega zobovja. Zgrbljena pleča je pokrivalo nekaj sličnega nabrani sivkasti ruti. To je bil vtelešen vrag, kakor smo si ga mislili v otroških letih. Zdaj je na mah zavladalo med občinstvom nepopisno razburjenje: nekdo je glasno zakričal, dve dami v prvi vrsti sta se zgrudili brez zavesti s svojih sedežev, na odru pa je vse planilo na noge, da sledi gospodu predsedniku v prostor za godce. Kak trenutek je pretila nevarnost strahovite splošne zmede. Profesor Challenger je dvignil roke, da pomiri navzoče, a ta kretnja je splašila poleg ždečo pošast. Njena čudna ruta se je nenadno odprla, napela in zagledali smo, da so to plahutajoča opnasta krila. Njen lastnik je hotel nestvor zagrabit za noge, a bilo je že prepozno. Strašilo je zapustilo rob zaboja in počasi pričelo krožiti po dvorani Queen's Hall; njegove, deset čevljev široke peroti so rezko prasketale kakor usnje, in napolnilo je ves prostor z zoprnim, gnilim smradom.

Občinstvo na galeriji je pričelo vpiti, prestrašeno po žarečih očeh in morilskem kljunu vedno bližje letajoče pošasti. To kričanje jo je strahovito razburilo. Od razgrajanja pobesnela je krožila vedno hitreje ter se zaletavala v zid in lestence. »Okno! Za Boga milega, zaprite okno!« je vpil profesor na odru, ki je skakal sem pa tja in si v obupnem pričakovanju lomil roke. Žalibog, prepozno je posvaril! V istem trenutku je priromalo strašilo, ki se je zaletavalo in butalo z glavo v steno kakor velikanska vešča v senčniku v plinske svetiljke, do odprtega okna, stisnilo skozi okno svoj zoprni život in izginilo. Profesor Challenger se je zgrudil v svoj stol in si stisnil obraz v roke, med tem ko se je občinstvo globoko, zategnjeno oddahnilo, čim se je prepričalo, da je nevarnost minila.

Potem — oh! kdo bi naj popisal vse, kar se je zgodilo potem, ko je zedinilo mogočno navdušenje popolnoma razigrano večino s popolnoma spreobrnjeno manjšino! Kakor razburkano morje je naraščala množica iz ozadja dvorane vedno višje in višje, pljusknila preko prostora za godbenike, poplavila oder in odnesla na grebenih svojih valov naše štiri junake! (To je vaša sreča, Mac!) Zdaj je javnost izdatno popravila vse, kar je poprej zgrešila zoper pravičnost. Vse je planilo pokoncu. Vse se je gibalo, kričalo in mahalo z rokami. Gosta, vzklikajoča množica je obkolila četvorico raziskovalcev. »Dvignimo jih! Dvignimo jih!« so zadoneli stoteri glasovi. Štiri postave so se na mah dvignile nad tolpo. Zaman so se otepale. Ostati so morale na častnem prostoru visoko v zraku. Če bi jih tudi hoteli spustiti na tla, bi to prav težko šlo: prevelika gneča je vladala na okrog. »Na Regent Street! Na Regent Street!« so se slišali glasovi. Nepopisno stlačena množica se je zopet razgibala in se s četvorico junakov na plečih počasi stlačila skozi vrata. Na ulici so se odigrali prav izredni prizori. Zbralo se je tam in pričakovalo vsaj sto tisoč ljudi. Napolnili so vso cesto od hotela Langham do Oxford-Cirkusa navzdol. Doneče vzklikanje je pozdravilo četvorico junakov, ko so se prikazali nad glavami množice iz dvorane v živi luči električnih obločnic.

»Sprevod! Sprevod!« so klicali vsi. V strnjenih vrstah, ki so zavzemale vso cesto od enega hodnika do drugega, se je zganila množica in se valila skozi Regent Street, Pall Mall, St. James Street proti Piccadillyju. V centru Londona je moral počivati ves promet in zabeleženo je več spopadov med udeleženci sprevoda na eni ter stražniki in avtoizvoščki na drugi strani. Šele kmalu po polnoči je spustila naposled navdušena množica četvorico raziskovalcev na tla pred vrati v stanovanje lorda Johna Roxtona v Albanyjskem poslopju, zapela v zboru staro dijaško pesem: »To so dobri, pridni fantje« in zaključila spored z državno himno: »God Save the King«. Tako se je končal ta nad vse pomembni večer, kakor jih že dolgo ni videl London.«

Tako je pisal moj prijatelj Macdona; lahko se reče, da podaja njegovo poročilo dokaj točen popis dogodkov, četudi je preveč zabeljeno. Ni treba seveda pripominjati, da nas ni glavni dogodek tega večera tako nepopisno presenetil, kakor ostalo občinstvo. Čitatelj se bo menda spomnil, kako sem nekoč srečal lorda Johna Roxtona, ko je šel pod zaščito svoje krimonine za profesorja Challengerja loviti »vražjega piščanca«, kakor ga je imenoval. Omenil sem tudi, kako smo se mučili s profesorjevo prtljago pri odhodu s planote, in če bi podrobno popisoval naš povratek, bi tudi ponovno moral omeniti neprilike, katere smo imeli, da potolažimo z gnilo ribo tek našega umazanega sopotnika. Nisem ničesar o tem pisal, ker je profesor odločno zahteval, naj ničesar ne omenjam o tem nepobitnem dokazu, ki smo ga pripeljali s seboj, dokler ne napoči prilika, da z njim uničimo njegove nasprotnike.

Še zadnjo besedo o usodi londonskega pterodaktila. Pravzaprav ne ve nihče o tem ničesar zanesljivega. Iz izjave dveh preplašenih žensk je razvidno, da se je spustil na streho Queen's Halla in tam kakor izklesan hudič sedel več ur. Prihodnji dan so poročali večerni listi, da je zapustil redov Miles coldstreamskega gardnega polka brez dovoljenja svoj prostor, ko je stal na straži pred Marlborough Houseom, in

zato prišel pred vojno sodišče. Redov Miles se je zagovarjal, da je vrgel puško in utekel po ulici Mall navzdol samo zato, ker se je nenadno prikazal in mu zastrl mesec hudič. Sodniki niso verjeli temu izgovoru, in vendar mora biti v zvezi z dogodkom, o katerem poročam. Zadnje poročilo, ki ga tu še lahko navedem, izvira iz krmarjevega zapisnika na parniku Fiesland Nizozemsko-amerikanske plovitve in zagotavlja, da je srečala ladja prihodnje jutro ob devetih, ko je bil rtič Start Point kakih deset milj zadaj na desno, neko kralato bitje, ki je bilo slično napol letajoči kozi, napol pa velikanskemu netopirju: letelo je z občudovanja vredno naglico proti jugo-zapadu. Če je sledilo strašilo prirojenemu nagonu in ubralo pravo smer proti domovini, potem je nedvomno poginil zadnji evropski pterodaktil kjerkoli sredi neskončnega Atlantskega oceana.

In Gladys — oh, moja Gladys, kateri na čast sem krstil skrivnostno jezero. Zdaj se zopet zove Sredinsko jezero in tvoje ime, o, Gladys, nikoli ne bo nesmrtno po moji zaslugi. Mar že nisem poprej opazoval, da ima pretrd značaj? Mar nisem slutil že takrat, ko sem se z veseljem pokoril njenemu povelju, da je to prav za prav žalostna ljubezen, če ljubimca lahko pošilja naproti nevarnosti in smrti? Mar se niso že takrat budile v meni in se spet in spet povračale vedno zatirane srčne slutnje in mi pravile, da je skrita v globini njene duše kljub lepemu obrazu dvojna napaka, da je sebična in muhava? Ali je ljubila slikovito junaštvo radi njegove notranje plemenitosti, ali pa samo radi slave, katero bi z njim lahko pridobila brez vsakih naporov in žrtev? In ali niso slednjič vse te moje misli samo naknadno, jalovo modrovanje? Vsekakor je bil to zame jako težek udarec. Za trenutek sem obupal nad vsem plemenitim. Toda zdaj, ko to pišem, je pretekel že teden dni, imeli smo pomemben razgovor z lordom Johnom Roxtonom in, naposled, lahko bi se vse končalo še slabše.

Povem vse prav na kratko. V Southamptonu nisem dobil nobenega pisma ali brzojava in prispel sem ob desetih zvečer v malo vilo v Streathamu v mrzličnem

razburjenju. Ali je bila živa ali mrtva? Kam so se razpršile vse moje ponočne sanje o tem, da pohiti z odprtimi rokami, srečnim obrazom in besedami polnimi priznanja naproti človeku, ki je tvegaj življenje na ljubo njeni vihravosti? Padel sem že iz nebes in stal z nogami na tleh. Vendar pa bi mi zadostovalo katerokoli tehtno opravičilo, da bi zopet zletel v zračne gradove. Kakor vihra sem planil po vrtni stezici, nestrpno potrkal na vrata, zaslišal od znotraj Gladysov glas, skočil mimo obstrmele hišne in pohitel v sprejemnico. Sedela je v nizkem stolu, v luči stoječe zasenčene svetiljke poleg glasovirja. S tremi skoki sem prekorakal sobo in jo prijel za obe roki.

»Gladys!« sem zaklical. »Gladys!«

Začudeno me je pogledala. Za spoznanje se je nekam spremenila. Izraz njenih oči, ko me je mrzlo pogledala od spodaj navzgor, stisnjena usta — vse to je bilo novo zame. Oprostila je svoje roke.

»Kaj to pomeni?« je rekla.

»Gladys!« sem kričal. »Kaj pa je? Saj ste moja, Gladys, mar niste vi moja mala Gladys Hungerton?«

»Ne,« je rekla. »Jaz sem Gladys Pott. Dovolite, da vam predstavim soproga.«

Kako bedasto je včasih življenje! Mehanično sem se priklonil in stisnil roko drobnemu, rumenkastolasemu človečku, ki se je dvignil iz globokega, nekoč izključno meni namenjenega naslanjača. Priklonila sva se in se drug drugemu bedasto nasmehnila.

»Oče je nama dovolil tu stanovati. Preseliva se, ko bo gotova naša hiša,« je rekla Gladys.

»Ah, tako,« sem rekel.

»Niste torej dobili mojega pisma v Pari?«

»Ne, nisem dobila nobenega pisma.«

»Oh, kako mi je žal! Pismo bi vam vse pojasnilo.«

»Saj je vse popolnoma jasno,« sem rekel.

»Povedala sem Williamu vse o vas,« je rekla.

»Nimava drug pred drugim nobene skrivnosti. Pray žal mi je, da se je tako zgodilo. A priznati morate, da ni bilo vaše čustvo posebno globoko, če ste lahko odšli na kraj sveta pa me samo pustili tu. Saj niste name hudi, kaj ni res?«

»Ne, ne, prav nič. Zdaj pa se moram posloviti.«

»Ali se načete malo okrepčati?« je rekel človeček in dodal prijateljski: »Tako je pač vedno na svetu, saj veste? Drugače tudi ne more biti, če ne boste prestopili v poligamijo ali si pomagali na kak drug način; saj me razumete.« Prav bedasto se je zasmeljal, medtem ko sem odkorakal jaz proti vratom.

Stopil sem že v vežo, ko me je nenadno prešinila čudna misel in me gnala zopet k srečnemu tekmeču, ki je nemirno ogledoval gumb električnega zvonca

»Ali mi hočete odgovoriti na neko vprašanje?« sem rekel.

»Seveda, če to lahko storim,« je odvrnil.

»Kako vam je to uspelo? Iskali ste morebiti zakopani zaklad, odkrili kak tečaj, upihnilu luč pomorskemu razbojniku, preplavali Rokavski preliv ali kaj? Odkod izvira vaš romantični sijaj? Kako vam je to uspelo?«

Obupno je zijal vame, tako da se mu je nagubančil dobrodušni, vsakdanji obrazek.

»Ali se vam ne zdi, da je to preveč osebno vprašanje?« je rekel.

»Naj bo. Pa še eno vprašanje,« sem zaklical. »Kdo pa ste? Kakšen poklic imate?«

»Pisar sem pri odvetniku,« je odgovoril. »Služim v pisarni Johnson in Merivale, Chancery Lane, številka 41.«

»Lahko noč!« sem rekel in kakor vsi obupani junaki sem izginil s potrjim srcem v temi, pa žalost, jeza in smeh, vse skupaj, je vrelo v meni kakor v kotlu.

Še zadnji prizor, pa bom končal. Nocoj smo vsi večerjali na stanovanju pri lordu Johnu Roxtonu in potem kakor dobri tovariši, obsedeli, kadili pa se menili o naših doživljajih. Čudno je bilo gledati v novi, popolnoma drugačni okolici prejšnje, dobro poznane postave in obraze. Tu je bil Challenger s svojim zaničevalnim smehljajem, napol povešenimi vekami, ošabnimi očmi, izzivalno brado in mogočnimi prsmi, ki so globoko dihala, medtem ko je oblastno zavračal Summerleeja. Tu je sedel tudi Summerlee s svojo

čedro iz rožnega lesa, ki mu je štrlela med tenkimi brki, s svojo sivo kozjo bradico, in pomolil vedno nekoliko naprej svoj utrujen obraz, če je od spora razvnet dvomil o Challengerjevih trditvah. Tu je bil na posled naš gospodar z ostrimi, orlovskimi potezami in mrzlimi, plavimi, ledeniškimi očmi, na dnu katerih je vedno lesketala žaljiva porednost. To je zadnja slika mojih tovarišev, katero imam sedaj v spominu.

Po večerji, v gospodarjevem svetišču, rdečkasto razsvetljeni sobi z neštevilnimi lovskimi spomini, je rekel lord John Roxton, da nam mora nekaj povedati. Vzel je z omare staro škatlo od cigar in jo pred nami spustil na mizo.

»Tu imam neko stvar,« je prišel, »o kateri bi vam že prej moral povedati, a hotel sem malo bolj natančno vedeti, kaj je na tem, ker se ne izplača buditi upanja in ga potem ne uresničiti. Zdaj pa, gospoda moja, je to dejstvo in ne upanje. Saj se spominjate onega dneva, ko smo odkrili pterodaktilovo gnezdišče sredi močvirja, kaj? No, zanimalo me je tam nekaj. Če morebiti tega niste opazili, takoj vse pojasnim. Kar me je zanimalo, je bilo ognjeniško žrelo, natrpano z plavo ilovico.«

Profesorja sta prikimala.

»No, pa sem naletel jaz poprej samo enkrat na slično ognjeniško žrelo s plavo ilovico. To je bilo v velikem de Beerovem diamantnem rudniku v Kimberleju (v Južni Afriki), razumete? Od onega časa so mi neprestano diamanti hodili po glavi. Izumil sem način, da mi ne bi mogla smrdljiva golazen do živega, vzel lopato in imel v tem močvirju prav srečen dan. Glejte, kaj sem našel.«

Odprl je svojo cigarno škatlo, jo obrnil in stresel iz nje na mizo kakih dvajset ali trideset nebrušenih kamenčkov različne velikosti: eni so bili kakor grah drobni, drugi pa zopet debeli kakor oreh.

»Morebiti vendar mislite, da bi vam to moral povedati. Saj bi to tudi storil, a znano mi je, kako lahko si človek pripravi razočaranje, če se dobro ne spozna na te stvari. Dragulji, če so še tako debeli, imajo vendar lahko prav majhno vrednost, če niso pravega se-

stava pa barve. Zato sem vse, kar sem našel, prinesel domov in takoj po povratku nesel en kamen znanemu draguljarju, Spinku tam nasproti, da ga obrusi in oceni.«

Dobil je iz žepa škatlico od pilul in vzel iz nje prekrasen lesketajoč se diamant, eden od najlepših draguljev, katere sem kdajkoli videl.

»Tukaj imate uspeh,« je rekel. »Draguljar pravi, da so vredni vsi ti kamni skupaj najmanj dve sto tisoč funtov. Ta znesek moramo seveda razdeliti med seboj. Torej, Challenger, kaj boste počeli s svojimi petdeset tisoč funti?«

»Če vztrajate res pri svoji velikodušni ponudbi,« je odgovoril profesor, »ustanovil bom zasebni muzej, o katerem že dolgo sanjam.«

»Pa vi, Summerlee?«

»Pustim predavanja na univerzi, potem bom imel čas, da zaključim razvrstitev kostnih izkopanin kredne dobe.«

»In jaz porabim svoj del,« je rekel lord John Roxton, »da zberem in dobro opremim potrebne ljudi, potem pa pogledam zopet našo ljubo staro planoto. Pa vi, mladenič, vi porabite svoj del za ženitev?«

»Zdaj še ne,« sem odgovoril in se skesano nasmehnil. »Rajši bi že šel z vami, če me le hočete vzeti s seboj.«

Lord Roxton ni ničesar rekel, a mi je stegnil preko mize svojo, od solnca rjavo roko.

Dodatek.

Čitatelje našega romana bo nedvomno zanimalo zvedeti, da je morebiti na tej zgodbi nekaj resnice. Zato poročam na kratko o dogodkih, ki so letos, leta 1929, zopet oživili zanimanje za »Izgubljeni svet« in njegovega avtorja, tem bolj, ker je storil to nad vse ugledni in resni mesečnik »English Rewiew«. Začetkom decembra 1928 so našli poleg kraja Harbury na Angleškem 11 metrov dolgo okostje trookega plesiosavra, orjaške ribogaščerice, ki je živela pred kakimi 100 milijoni let. Sir Arthur Conan Doyle je tudi prišel in ogledal kosti ter takoj izrazil zanimivo domnevo, glasom katere ni treba plesiosavra smatrati za predpotopno žival, ker živi morebiti še zdaj. Conan Doyle misli, da vtegne biti plesiosavr isto kakor t. zv. »morska kača« in trdi, da je videl pred kratkim skupno s svojo soprogo na potovanju po Sredozemskem morju blizu egijske obale neko slično pošast. Navedel je tudi uradno potrdilo iz Queenslanda v Avstraliji, kjer je ujel neki ribič majhnega plesiosavra. Avtor »Izgubljenega sveta« je mnenja, da skrivajo oceanske globine še vse polno nepoznanih čudežev. Pri nas smatrajo »morsko kačo« za prazno pravljico, katero vsako leto pogrevajo listi samo v »dobi kislih kumar«, kadar so sotrudniki na dopustu in zmanjka drugega gradiva. A »English Rewiew« je vprašala po Conan Doylevem nastopu znanega strokovnjaka na področju podvodnega živalstva, kaj misli o morski kači, in ta je objavil s podpisom »Naturalist« nekoliko uvaževanja vrednih podatkov iz arhiva britanske admiralitete. Omenim pred vsem poročilo parnika »Castilian«, ki je bil dne 12. decembra l. 1857 ob šestih zvečer sredi Atlantike ob zapadno-afrikanski obali in blizu otoka sv. Helene, zadnjega bivališča velikega Napoleona. Kapitan Harrington v družbi častnikov Davisea in Huillerja je baš gledal na poveljniškem mostiču otok, ko se je prikazala

samo 20 metrov daleč sredi morja čudna pošast. Njen vrat je bil vsaj 12 metrov dolg in 100 metrov naokrog je bila voda na mah temnorjava. Z daljnogledom so ugotovili mornarji, da izpremenijo barvo vode pod morsko gladino vidni udi živali. Tako je bila torej velika. Plula je počasi proti obali, merila je vsaj 300 do 400 čevljev, imela temnorjav hrbet in vrat ter rumenkastobel trebuh. Pozneje je v pismu »Timesu« od 16. februarja 1858 kapitan Harrington dodal: »Kljub dvomom znanstvenikov sem neomajno prepričan, da bivajo v oceanski globini še nepoznana strašila. Kot izkušen mornar ne bi nikoli zamenjal onega nestvora s kako drugo živaljo. Saj smo ga opazovali prav blizu in pomota je izključena v daljavi 20 metrov. Mislim, da so te živali jako redke in se malokdaj prikažejo na površju.«

Kapitan Drawer, poveljnik »Pauline«, je bil dne 8. julija 1875 blizu rtiča San Roc na brazilski obali ($5^{\circ} 13'$ južne širine in 35° zapadne dolžine) ko je zagledal tri velike kite. Najbolj čudno pa je bilo, da se je ovijalo okoli enega kita velikansko strašilo v obliki kače z rjavim hrbtom, belim trebuhom, orjaško glavo, vrat in gornji život so merili vsaj 40 čevljev. Tekom 15 minut je tiščala ta zver kita v velikanskih šapah in ga tresla kakor hruško, potem pa ga je potegnila pod vodo. Najbolj čudno pa je bilo ponovno srečanje teden pozneje, dne 13. julija. Zdaj je drevela pošast naravnost proti ladji z visoko dvignjenim, do 30 metrov dolgim gornjim životom. Zdelo se je, da hoče napasti ladjo. Moštvo je že pripravilo orožje. Toda pošast je izginila pod vodo, preden se je približala ladji.

Osebna ladja kraljice Viktorije »Osborne« je srečala dne 2. junija l. 1877. do zdaj nepoznano strašilo. V uradnem poročilu stoji: »Zvečer dne 2. junija ob popolnoma mirnem morju smo zagledali več čudnih plavajočih, 30 čevljev dolgih in do 5 čevljev visokih teles. Pri natančnem opazovanju se je razločilo glavo, dve plavuti in do 30 metrov dolg hrbet. Glava je merila vsaj 6 čevljev, vrat je bil ožji in meril v plečih do 15 čevljev, plavuti sta bili po 15 čevljev dolgi. Kretali sta se kakor želve. Vsa žival je spominjala na

orjaškega tulenja, samo da je bil vrat daljši, in se je videl pod vodo še rep. Bila je torej nečuveno velika, vsaj 50 čevljev dolga.

Leta 1884. je sporočil poveljnik fregate »Daedal«: dne 6. avgusta na poti iz Indije smo bili pod 24° 44' južne širine pa 9° 22' vzhodne dolžine. Ob petih popoldne je zaklical kadet Sartories, da se bliža z veliko naglico neka čudna stvar. Moštvo je bilo pri obedu. H kadetu so stopili: poročnika Drummond in Barette pa jaz, kapitan. Zagledali smo vsi enako, da drevi izredno urno dolgo strašilo v obliki kače. Plavalo je tako blizu, da bi se natančno razločile v tej daljavi človeške poteze. Izginila je v smeri proti jugo-zapadu in tako naravnost, kot bi zasledovala kako manjšo žival ali drug plen. Glava pošasti je imela kačjo obliko. Život je temnorjave barve, toda z rumenkastobelimi madeži po vratu in prsih. Na hrbtu se je videla neka griva, oziroma vrsta ribjih plavuti.

Vsa ta poročila so čudno slična, dasi izvirajo iz najrazličnejših krajev in let. Arhiv admiralitete varuje še veliko sličnih obvestil. Zadnje je menda poslal poveljnik »Rotomohane« kapitan Aleksander Coeur, ki je videl l. 1891. z moštvom vred ob Novo-zelandski obali med Napireom in Guisbornom slično, 100 čevljev dolgo strašilo. Pozneje so slične vesti prenehale. Sotrudnik »English Rewiew« tolmači to s tem, da se zdaj boji zagledati »morsko kačo« vsak mornar, ki noče izgubiti službe ali vsaj zasloveti kakor lažnik. In vendar je strokovni sotrudnik uglednega angleškega mesečnika na strani Conan Doylea. Pravi, da so kljub velikim izpremembam v teku tisočletij, trpeli oceani manj kakor celina. Zato so se lahko ohranile v globinah t. zv. predpotopne živali. Seveda moramo počakati, da dobimo dobro fotografsko sliko morske kače. Če se to posreči, se bodo skesali neštevilni nejeverneži, kakor se je to zgodilo z junaki »Izgubljenega sveta«. Vsekakor pa ima roman trajno vrednost, in pripomniti je zopet treba, da so napovedale slične duhovite knjige nebroj pozneje uresničenih odkritij in izumov.

24. VIII. 1948

Jurčič Josip:
SPISI

Uredil dr. Ivan Grafenauer.

- I. zvezek:** Uvod. Narodne pravljice in pripovedke. Spomini na deda. Jurij Kozjak. Jesenska noč med slovenskimi polharji. Domen. Dva prijatelja. Ljubljana, 1922. 274 str.
- II. zvezek:** Jurij Kobila. Tihotapec. Vrban Smukova ženitev. Klošterski žolnir. Grad Rojinje. Golida. Ljubljana, 1923. 286 str.
- III. zvezek:** Deseti brat. Nemški valpet. Ljubljana, 1922. 238 str.
- IV. zvezek:** Cvet in sad. Hči mestnega sodnika. Kozlovska sodba v Višnji gori. Dva brata. Ljubljana, 1919. 240 str.
- V. zvezek:** Sosedov sin. Sin kmetskega cesarja. Med dvema stoloma. Ljubljana, 1917. 187 str.
- VI. zvezek:** Dr. Zober. Tugomer. Ljubljana, 1919. 212 str.
- VII. zvezek:** Lepa Vida. Lipe. Pipa tobaka. Moč in pravica. V vojni krajini. Pravda med bratoma. Ljubljana, 1922. 194 str.
- VIII. zvezek:** Ivan Erazem Tatenbah. Bojim se te. Črtica iz življenja političnega agitatorja. Telečja pečenka. Šest parov klobas. Po tobaku smrdiš. Ženitev iz nevoščljivosti. Andreja Pajka: Spomini starega Slovenca. Ljubljana, 1923. 215 str.
- IX. zvezek:** Rokovnjači. Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ko je krompir kradel. Ponarejeni bankovci. Ljubljana, 1923. 240 str.
- X. zvezek:** Slovenski svetec in učitelj. Veronika Dese-niška. Ljubljana, 1923. 218 str.

Vsak zvezek stane broš. Din 16.—, vezan Din 20.—, platno Din 30.—, elegantno vezan pa Din 40.—.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Ivan Pregelj :

IZBRANI SPISI

I. zvezek :

Štefan Golja in njegovi. Tolminske novele.

Cena 45 Din, oz. 60 Din za vezano knjigo.

V kolikor je moči že vnaprej povedati gradivo, ki ga bodo nadaljnji zvezki Pregljevih spisov vsebovali, se da napraviti sledeči pregled :

II. zvezek :

Bogovec Jernej (Zgodovinski roman), Balade v prozi in Enodejanke.

III. zvezek :

Šmonca (poem) — Slovstvene novele (novo).

Nadaljnji zvezki bodo prinesli :

Osmero pesmi, Mlada Breda (popolnoma predelano), P. P. Glavar, Zgodbe zdravnika Muznika, Božji mejniki, Tolminci, Plebanus Joannes, Otroci solnca, Gloriosa (Otroci solnca II., novo), Magister Anton (novo), Peter Markovič (novo), Azazel (žaloigra), Ljubljanski študentje (veseloigra novo) i. dr.

Vsak zvezek stane Din 45'--, vezan Din 60'--.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510718

